

DISPUTATIO APOLOGETICA DE SANGVINIS MISSIONE EX TALO.

CAPUT PRIMUM.

*Vtrum materialibus morbis inchoantibus,
aut partium superiorum, aut totius,
sit vena secanda ex talo.*

NTIQUATA illam opinionem, quam Arabes machinarunt de sanguinis missione ex talo, omnibus materialibus morbis incipientibus, etiam Horatius Augenius nostro sæculo amplectitur, necnon mordicus Argenterius, licet cum pluribus limitationibus, & antiquiores ipso suffragantur multi; novit eam Cornelius Celsus, sed non placuit, ut constabit ex *lib. 2. suorum operum cap. 10.* Noviter tamen Hispalenses Doctores intrepidè eandem opinionem stabilire conantur; aded ut inconcussa illa doctrina de venæ sectione in brachiis ex Priscorum monumentis exhausta, quæ securissima fiducia à peritissimis, & cordatis Medicis exercebatur, jam jam in execrabilem audaciam degenerat, venam secando in talo, in omnibus materialibus morbis, eo solum ducti fundamento, quia ad partes infernas ex superioribus membris detrudit humores: Et quidem hoc tantum valuit apud plebeios, Barbitonfores, & imprudentes, & maleficas obstetrices, ut talis sectæ sint præcones. Quorum sequaces sunt innumeri Chirurgi, Medicorum nomen, & munus arripere cupientes. Et quod detestabilius est, plures vulgares Medici hanc apocrifam, & temerariam opinionem insequuntur, nullâ limitatione, non absque ægotantium injuria, infanticidium etiam procurantes, quoties in gravidis venam ex talo secare jubent, nullâ attentâ circumstantiâ. Hinc ruralis vulgi voces, & ululatus in plausum hujus falsæ, & temerariæ assertionis, necnon etiam in contemptum venæ sectionis ex cubito, quæ scælici pace jam meritò fruebatur, quam Doctores Hispalenses deturbare aggediuntur. Quare omni passione penitus destitutus in re ita gravi, quid sentiam, dicere non gravabor, in veritatis obsequium, & Christianæ nostræ Religionis cultum, Antiquorum sacraria devolvendo, necnon etiam litigiosas Controversias, quæ in hac re se offerunt, dissolvendo, caliginosas ignoran-

tia tenebras obumbrando, si non exactè, saltim pro viribus fideliter eliminando.

Ad arma ergo nos vocant Hispalensium Doctorum potissima fundamenta ex Antiquorum monumentis deducta, quibus suadere conantur, partium superiorum morbis inchoantibus venam esse secandam in talo, & minimè in brachiis, veluti in capitis doloribus, phreneticis, lethargicis, apoplecticis, oculorum inflammationibus, & sic de omnibus capitalibus morbis; necnon etiam in morbis thoracis, & inflammationibus hepatis, & lienis, itémque in febribus, quæ sanguinis missionem exigunt, curationem incipiendam esse à venæ sectione ex talo.

Scrutemur igitur eorum fundamenta ex Gal. testimoniis deducta: Sit primum ex *5. lib. method. cap. 3.* ubi sic fatur. *Revulsio verò, in his, quæ supra sunt omnibus deorsum semper agitur; sursum in iis, quæ sunt infra.* Ecce verba adducta planè demonstrare videntur, quod incipientibus morbis partium superiorum celebrari debeat semper venæ sectio ex inferioribus partibus, ex talo videlicet, simili modo, & eodem fundamento ac si inferiores partes fluxione, aut inflammatione aliqua tententur, ex superioribus debet exerceri venæ sectio, ut revulsione leges ritè ferventur.

Validiùs in hujus opinionis Confirmationem adducitur autoritas ex eodem Gal. *lib. 13. meth. cap. 5.* perpendite verba. *Cogimur ergo aliis sanguinem mittere, idque aut vena incisa: aut membris iis, quæ lesa non sunt scarificatis, manu enim laborante, scarificabis crura, altero crure malè habente, reliquum scarificabis.* Galenus igitur revulsione modum præscribens, in fluxione partis superioris (manus scilicet) ad crura jubet descendere, ut irruentes humores in partes superiores, deorsum trahat, & inflammationis superne incrementum jure optimo inhibeat: Rationalis ergo Medicus, partium omnium superiorum fluxionibus inchoantibus vestigia, & præcepta Galeni sequendo, meritò venam ex talo secare jubet, ut veram, & legitimam revulsionem exerceat, quæ imperum humorum prorsus ad infernas partes detrudat, & superiores liberet.

Fulcitur hæc assertio ex Græcorum Coryphæo *lib. de curand. ratione per sang. miss. cap. 19.* ubi posteritati sequentia verba commendavit. *Quibus autem eximè pars quæpiam (ubi prius evacuari non fuerint) infestatur, haud aquè, liceat*

sicut ex quavis parte evacuationem moliri, verum sicut in iis, qui pati jam incipiunt: quâ ratione podragicos, ex cubito evacuato; comitialibus verò morbis, & vertiginibus obnoxios, potius ex cruribus. En celebre testimonium, in quo licet de morborum præcautione loquatur; tamen ex ultimis verbis, planè infertur Magistrum docere, qualiter morbis incipientibus, Medicus se gerere debeat circa partem, ex qua vena secari debet; etenim imminentibus vertigine, seu epilepsiâ, & similibus affectibus, ut præcaveantur, minimè ex qualibet parte vena est scindenda, sed ex illa, ex qua secaretur si morbus jam generari inchoasset. Undè sic premo assumptum: Ergo si comitialibus morbis, & vertiginibus obnoxios venas tali jubet secare, quasi si pati inciperent: similes venæ secari debent incipientibus prædictis affectionibus partium superiorum; ac per consequens non solum præcautionis gratiâ, sed curativâ indicatione, morbis partium superiorum inchoantibus, cordatus Medicus, & rationalis venam tali debet secare, & minimè brachiorum venas.

Acutissimus Neotericus circa expositionem hujus textûs fatetur, talem revulsionem in principio morborum partium superiorum esse indicatam, non tamen præsentî morbo ex talo esse celebrandam venæ sectionem; quoniam obstat derivationis indicatio, cui etiam statim debetur satisfactio: quare si meram revulsionem præsentî morbo capitali permittimus, derivandi indicationem prorsus contemnimus. Cæterum capere minimè possum, quòd talis revulsio mera in principio morbi sit indicata, & quòd præsentî morbo non sit exercenda; etenim principium morbi minimè potest percipi, sine præsentia morbi, quippè pars morbi principium ejus est: ergo si in principio morbi est indicata revulsio mera ex talo celebrata sanguinis missione; præsentî morbo exerceri debet ex eadem parte; cum magis urgeat revellendi indicatio, quàm derivandi. Consonat Galenus *lib. de scarificat. cap. 4.* per sequentia verba, *Capite affecto crura scarificamus*: ergo præsentî morbo capitali, meram revulsionem ex crure jubet fieri: idem ergo de venæ sectione monet adimplere, morbis partium superiorum incipientibus, & præsentibus; ergo firma videtur Galen. doctrina adducta, & frivola textûs citati expositio. Suffragatur adductæ doctrinæ Galenus *lib. 13. meth.* per illa verba satis trita, *siquidem longissimè à parte tentata fluxione id quòd redundat revellere*, &c. Ergo supponit morbum præsentem ad meram & longissimam revulsionem, quandoquidem non potest verificari, quòd pars aliqua sit fluxione tentata, quin sit morbo præsentî affecta; quo fit ut non solum in præcautione, sed in vera curatione morborum partium superiorum sit secanda vena ex talo, tanquam longissima à parte superiori tentata fluxione.

Aliùs etiam fulcire possumus assumptum ex Arabum Principe Avicennâ *lib. 1. fen. 4. cap. 20.* Audite verba: *Et ad summum quidem venarum pedis phlebotomia confert ægritudinibus, quæ fiunt ex materiis ad caput declinantibus.* Ulteriùs etiam idem Author *lib. 3. fen. 1. tract. 1. cap. 29.* ubi de affectum capitalium medela sermonem instituit, sequentia verba posteritati commendavit. *Si sanguis quidem in toto est corpore, & in capite materia exuberans continetur, phlebotometur ce-*

phalica; sed si nondum continetur, sed est in hoc, ut contineatur, minuatur nigra, seu media, & si timetur comprehensio, antequam incipiat pervenire, ad hoc ut contineatur, sicut si contingat, propter causam attrahentem humores in circuitu capitis ex calore extrinseco, aut percussione, aut reliquis, phlebotometur basilica; & si vis ut attrahatur plus illo phlebotoma saphenam, & cruribus ventosas appone supra claviculam, parum, & phlebotoma venas pedis. Quibus ultimis verbis clarissimè notificat sectionem venarum in pedibus majorem, & & efficaciorè moliri attractionem in affectibus capitis, quàm incisio venarum, quæ fiunt in brachiis. Et cum textu antecedenti nuper citato, apprimè notificet, sectionem venarum pedis conferre, in ægritudinibus, quæ fiunt ex materiis ad caput declinantibus; infertur non dubiè juxta Principis mentem morbis partium superiorum incipientibus, venas tali jure optimo secandas esse, ut humorum, qui caput repunt, fiat revulsio major, & major attractio. Consonat Hipp. *6. epid. sect. 2. text. 7.* sic. *Dissimilia verò si repant sursum elata, deorsum solvere, ut capitis purgatio, vena sectio.* Deorsum ergo debent transferri humores, si caput repant, per sanguinis missionem ex talo.

Rationibus verò validare intendunt Hispanenses Doctores adductam opinionem; relictis tamen inutilibus ratiociniis, ad firmiora, & fortiora fundamenta propeteremus. Primum argumentum quòd fortius dimicare videtur, ut tueat hanc novam opinionem adducitur à Primario Doctore Ludovico Perez Ramirez, in hunc modum: nam in ægritudinibus partium superiorum, dum fluit humor, in contrarium membrum debet averti, seu in locum contrarium debet revelli; sed si in phrenitidis principio (exempli gratiâ) sanguinis missio fieret ex brachio, potius ad cerebrum convocatur humor, & minimè à cerebro avertitur: ergo inutiliter, & jugulando ægrum, venam brachiorum secamus, secutiùs ergo venam aperimus, quæ in talo residet, ut aversionem humoris à parte ita nobili lucremur. Major propositæ ratiocinationis inconcussa est apud omnes, qui Galeni vestigia mendicantur: Minorem in qua est tota difficultas, sic suadere conatur: quia incipiente phrenitide, aut morbo quolibet capitali, si Medicus intenderet, mediâ venæ sectione, humorem ad cerebrum impellere, minimè id consequeretur venâ sectâ in talo; quippe per eam humor potius à capite revellitur, sola ergo brachiorum vena incisa, id poterit præstare, ut humor impetuose in cerebrum moveatur, & veluti calcaribus impositis, citiùs ipsum imperat, interitum brevissimè causando: infandus igitur erit error, in morbis partium superiorum, omisâ revulsione, venas brachiorum tundere.

Præfatum argumentum Achillis instar pro sua opinione militare credit: quare in confirmationem minoris propositionis syllogismi adducti, sic premere conatur, communem opinionem: etenim incipiente phrenitide, si sanguis mittatur ex brachio, major copia sanguinis ad cerebrum, & ad partes vicinas ipsius attrahitur, quàm per venæ sectionem fluere, & evacuari possit; majus ergo nocumentum lucrabitur, quàm juvamen, si venam brachiorum aperiamus. Antecedens, in quo stat tota argumenti vis, sic suadere conatur. Quia sectâ venâ in brachio, eadem

eadem celeritate, quâ sanguis extra movetur per scissuram, movetur etiam sursum per venam cavam, totus sanguis in ipsa inclusus: ergo dum emissio sanguinis duraverit magis, tantò major ipsius copia ad cerebrum convocatur, quàm illa, quæ per venæ sectionem extrahitur, quantò major sanguinis quantitas continetur in vena cava: igitur venæ sectio brachio in tali eventu potius erit valde nociva, cum ad cerebrum potius concitet humores, & minimè ab ipso retrahat fluxionem.

Altiùs eandem partem corroborare intendit citatus Doctor: Etenim sanguis ille, qui in magna copia usque ad jugulum per venam cavam fluit delatus, & per scissuram non potuit vacuari, necesse est, quod in cerebrum tanquam in membrum debile irruat, naturâ ipsâ laceffitâ; siquidem per aliam exitum non habet; quippè non illicò, ac venæ incisæ clauditur foramen, impulsus, quo sanguis per cavam venam sursum movetur, cessat: ergo motus ille sursum durabit toto tempore, quo impulsus constiterit, ac per consequens humores illi supra commoti, cum exitum non habeant, (nam supponimus jam esse clausum venæ foramen) neque ad aliam partem possint facile decumbere; veluti necessarium videtur, ad cerebrum irruere, tanquam partem debilem, & proximiorē, & facilè recipientem, præsertim cum non illicò iteramus venæ sectionem, sed frequenter in alterum diem, aut per plures horas difertur; quo fit, ut intermedio illo tempore, cerebrum impetentes humores, morbum adaugeant, ipsumque contumaciorem, & prorsus indelebilem reddant: Ne igitur hæc accidant, satius erit, in his, & similibus occasionibus venam tali secare, quàm brachiorum venas incidere, ut, ex indè fluxionem in cerebrum concitatam ad partes inferiores detrudamus.

Addamus insuper pro corroboratione hujus particularis opinionis, fundamenta abditiora, tum ex autoritatibus, tum etiam ex rationibus efficacioribus denuò machinatis: Sit primum testimonium, ex Arabum Principe Avicenna lib. 3. sen 10. tract. 5. cap. de pleuritide. Verba perpenderit. *Ex rebus communibus est phlebotomia, sed in principio ex latere diverso, & magis festina de saphena opposita in longitudine.* In cujus textus expositione tanti Principis, expositores majoris notæ eandem insequuntur opinionem. Videas obsecro Gentilem de Fulgin. & Jacobum de Partibus fidelissimos Interpretes, quos sequitur Gordonius part. 3. c. 9. ubi agens de curatione morbi lateralis, sic scripsit. *In Pleurisi igitur corpore pleno, & virtute forti, sic primò phlebotomia secundum Avicennam de saphena ejusdem lateris, deinde si plenitudo adest, de basilica oppositi lateris, & tandem de basilica ejusdem lateris.* Quibus verbis manifestissimè constat apud omnes, qui Arabum doctrinam observant contra Græcorum placitum, inconclusum esse in morbis fluxionis, sive partium superiorum, sive aliarum partium, primò exercendam esse omnimodam revulsionem, venam secando in talo.

Suffragatur etiam Arabicæ opinioni doctissimus Trincavellus lib. 2. practic. cap. de generali curatione morborum capitalium, ubi sequentia notificavit verba. *Et siquidem velim ingenue, ut sentio, rem explanare, mihi quidem videtur metho-*

us hac, qua ab Arabibus novis traditur, non esse absurda, sed plurimum etiam rationi consona. Nec dissentit ab hac doctrina Galeni sectator Cappivacius lib. 2. de affectibus medii ventris, imò ipsam quodammodo amplectitur, sic, *Quò magis enim à longinquis attrahes, tantò magis revelles; efficacior enim est revulsio, qua fit à longinquiorebus partibus, ideòque interdum sufficit removere sanguinis impetum per solam sectam saphenam.* Ecce Galeni fidelissimum sectatorem planè fateri interdum sectionem venæ in talo, sufficere solum ad inhibendam omninò fluxionem, removendo prorsus sanguinis impetum: meritò ergo videtur celebranda nostro sæculo sectio saphenæ in omnibus morbis partium superiorum, necnon etiam in omnibus morbis fluxionis, celebrando meram, & omnimodam revulsionem, ut impetum humorum in partem contrariam avertamus, ut fuso sanguine ex parte contraria distantiore, conquiescant omninò. Tuetur etiam eandem sententiam Leonardus Jachinus acerrimus Galeni sectator, & defensor, & Arabicæ Familiæ hostis, lib. sua praxis cap. 39. Ubi propriam mentem propalat sic. *Quare ubi fluxio incipit, & valenter irruit, & multa est, uno vera, & sola revulsione est utendum, qua scilicet solum causam respicit, & quod futurum est, parum curans de jam factò morbo, quòd exiguus sit, & facile postea tollatur.* Nec minoris autoramenti est pro corroboratione hujus opinionis in Arabicæ Familiæ gloriam censura semper laudabilis Herculis de Saxonia, part. 1. suarum prælection. c. 22. de pleuritide sermonem faciens, ubi posteros sic alloquitur. *Cum igitur hæc ita se habeant, summa cum ratione visi sunt Arabes, & qui eorum doctrinam sectantur, circa inflammationis initia uti revulsoria vena sectione, aliquando ex pede, aliquando ex latere opposito.* Nihil clarius in favorem hujus assertionis potest adduci. Favet insuper huic sentiendî modo discretissimus, & nunquam satis laudatus Horatius Augenius lib. 7. de sang. miss. cap. 11. sic. *Ad hæc vero cerebrum apoplexiâ laborans, vel epilepsiâ, vel scotomiâ, revulsionem postulat in partibus maximè distantibus, ut in tibiis secta vena, sive præservare, sive curare voluerimus, modo ingens adfuerit in toto corpore plenitudo.* Quibus verbis manifestè constat, non solum præcautione morborum superiorum partium, verum etiam in ipsorum curatione consulere omnimodam revulsionem; venam secando in talo, omninò oblitâ indicatione ejus, quod in parte affecta continetur. Undè non dubiè infertur, præferendam esse indicationem humoris fluentis, qui meram revulsionem exposcit, respectu illius, qui in affecta particula impactus est, qui evacuationem, & derivationem indicat.

Hæc est Barbaræ Familiæ communis opinio, quam loco citato Arabum Princeps Avicenna infinuavit, possèt tamen amplius ab affecta particula recedere, venam in malleolo contrarij lateris primò secando, quia hæc distat per duos diametros, si majorem revulsionem præstare intenderet, forsitan tamen eam omisit, rectitudinis gratiâ, & sic primò tibiam ejusdem lateris secare jubet. Hæc itaque praxis circa missionem sanguinis, Barbaræ Familiæ sectatores intendunt confirmare verbis Hippocratis libell. de natur. hum. comm. 2. contextu 9. ubi ita scripsit. *Currare oportet in sectionibus longissimè secare à locis*

omentum aut mesenterium. Hæ si quidem partes sunt quasi publica corporis sentina, in quam omnis confluit, cumulatæque humorum colluvies, &c. Item etiam febres continuas, & ardentis; quapropter ne tales humores pravi, & sæculenti ad venas superiores deducantur, secando venas brachiorum, & ne tota massa sanguinaria coinquinetur, utilius, & necessarium judicat, prius ferendas esse venas in talo, quàm ad secandas brachiorum venas accedamus, quod in omni morbo, cujus causâ in genere venoso continetur observandum esse acriter defendit citatus Doctor, solo præfato ductus fundamento, quem sequitur Doctor Caldera *infra* citandus.

Cæterum si veritati stemus, & Antiquorum doctrinam sequamur, in pluribus claudicat hæc assertio. Primò quia in venis mesaraicis, (seclusâ qualibet morbosâ dispositione) stabulatur chylus concoctus & depuratus, ut ad hepar accedat, & in suas venas ingrediatur, in quibus amplius alteratur, & concoquitur, & in formam perfectiorem sanguinis transmutatur; Porro si chylosa illa materia in mesaraicis contenta, sæculenta, & pravæ conditionis esset, hujusmodi partes, & vasa, non essent in statu salubri, & naturali, sed potiùs in præternaturali, & morbofo, in quo dubitari nequit, quod ab illis pravis succis, seu materia chylosa sæculenta communicetur partibus superioribus, putredinalis illa dispositio, quæ totam massam sanguinariam valeat coinquinare, & hac ratione nihil particulare continet, hæc opinio, quandoquidem semper, & in qualibet parte, seu in quibusvis vasis sit materia prava, & sæculenta, sine dubio serpet, & coinquinabit omnes humores proximos, & sic per continui alterationem vitabitur tota massa sanguinaria; in quo eventu venæ sectio in talo, minimè habet specialem prærogativam. Insuper etiam invenis mesaraicis adest sanguinis portio ab hepate transmissa pro nutritione talium partium, necnon etiam lienis, intestinorum, & ventriculi, disposita, & præparata, talis autem sanguis nec sæculentus est, neque excrementitius; sed purus, & perfectus qualis ab hepate in naturali statu generatur, ut alimoniam idoneam præstet omnibus partibus, & hac ratione dicitur membrum princeps. Ex quo clarissimè constat vasa mesaraica non esse receptacula pravorum succorum, & excrementorum, si in statu naturali considerentur, & per consequens ex hac parte ruit fundamentum Doctoris citati.

Insuper etiam contra ipsum insurgo, quia si in mesaraicis venis, semper, & in statu naturali humores pravi & excrementitii stabularentur, chylosam substantiam, quæ in transitu ad hepar cum ipsis permiscetur necessariò, non dubiè inficerent, ipsam alterando, & coinquinando in ipso transitu, quo fit, ut semper in jecore vitiosa evaderet sanguificatio, æquè ac si pravi illi succi in jecur transmitterentur; in quo eventu vitium primæ regionis minimè potest emendari in secunda, ut inconcussè omnes Medici proclamant, cum Gal. 5. *de sanit. tuend. cap. ult.* Unde etiam inferitur clarissimè (admisso fallaci hujus Doctoris fundamento) quod si humores illi sæculenti in venis mesaræi semper, & continuò stabulantur, jecur ab ipsis continuò pravè alteraretur, cum contineatur intra suam activitatis spheram, ac proinde vitabitur ipsius sanguificatio conti-

nud, & necessariò per illam excrementorum colluviem ibi aggregatam.

Neque capere quispiam cordatæ mentis poterit; consideratâ totâ mesaræi regione in statu naturali, in tono illo, & proportionem debita omnium qualitatum, quod possint sæculenti, & pravi humores ibi generari: quandoquidem à præternaturali, & prava dispositione in cujusvis corporis membro, creati necessum, si Philosophis fidem præstemus, prædicantibus unanimi cõsensu, effectus præternaturales causam præternaturalem necessariò redolere: non ergo in statu naturali hujusmodi humores excrementitii in mesaraicis venis semper generantur, sed forsân interdum, quemadmodum in aliis membris fieri cõtingit, quoties acquirunt pravam, & præternaturalem temperiem, à qua tales pravi succi procreantur; ut sæpè sæpiùs accidit in hypochondriacâ affectione, reasistis humoribus, & cruditatibus, media obstructione detentis à calore præternaturali: alienum ergo à ratione est fateri, in statu naturali pravos humores generari in venis mesaraicis in totius corporis sensibile noverunt; quandoquidem temperies naturalis omnibus membris inest pro generatione humorum naturalium, & custodia sanitatis.

Fateri tamen libentissimè cogor sæpè sæpiùs naturam lacescitam & irritatam pravos humores ad mesaræi venas detrudere, & ibi detentos, diùque persistentes varias agitudines, & affectiones toti corpori communicari, sic febres intermittentes generari cum Fernelio libenter fateamur, necnon etiam ardentis febres cum Galeno 1. *epid. comm. 2. text. 20.* item etiam insaniam, & hypochondriacam passionem, & innumeros capitales morbos per consensum talium partium inferiorum; quæ sæpè sola hæmorrhoidalium venarum eruptione penitus delitescunt, ut 6. *aphor. supra cit.* notificavit Hippocrates. Hoc autè perpetuum esse, firmiter negamus, & quod de omnium morborum origine intelligatur, omni probabilitate penitus caret, quandoquidem in ipsis hypochondriis, & ubi situantur mesaraicæ venæ in statu naturali, nulla appareant signa, nec talium morborum, neque pravorum succorum demonstrantia; aliter enim si morbosus apparatus in ipsis lateret, necessariò deberet manifestari, ex his, quæ Galenus mirificè insinuat 3. *de loc. affect. cap. 3.* ubi asserit, quod ut affectus præternaturalis, aut ipsius causa, & locus in quo residet, exquisitè, & artificialiter dignoscantur; primum ex actione præcipua deprehendi debet: si autem præternaturalis fuerit affectio, an sit idiopathicus, an sympathicus examinandum: insuper etiam ab excretis exeuntibus colligitur, in quo loco resideat morbifica causa: item ex accidentibus à parte affecta necessariò subortis, necnon etiâ ab ipsius partis situ, & denique à naturali ipsius partis formatione, seu figuracione planè deprehenditur. Ex his inferitur, quòd si mesaræon sæculentis, & pravis humoribus repleatur, ibique putrefactis, varios morbos pepererint, sine dubio ex notis à Galeno propositis, mesaraicas venas sic affici dignosceremus: Cæterum si enumerata signa locum patientem demonstrantia penitus lateant, minimè talem vitiosam constitutionem, nec dispositionem pravam cordatus Medicus poterit percipere. Cum ergo à posteriori nullum appareat vestigium præternaturalis dispositionis in mesaræi venis,

fideliter censendum erit, chimæricam esse hanc opinionem; & frivolum omninò hoc peculiare dictamen noviter machinatum à Doctore citato, ut suam fictitiam, & chimæricam doctrinam, pluribus calumniis plenam possit stabilire. Unde ex dictis optimè colligitur imprudenter omnium morborum originem invenis miseræ collocari, ac proindè si interdum in venis dictis claudatur ægritudinis alicujus causa, peculiare notas per accidentia demonstratur: ad libitum ergo statuitur ab illa parte morbos omnes originari; cum tale arcanum latuit totam Procerum antiquitatem, ex qua tanquam ex limpidissimo fonte veritatem Medici omnes exhauriunt.

Altiùs confirmatur assumptum; nam licet in primis venis, seu miseræ vasis, sanguis purissimus, & minimè excrementitius contineretur, tota massa sanguinaria poterit vitiari, & putrescere, adstante plenitudine nimia in vasis majoribus, & ob hanc rationem impedità ventilatione, subortâ putredine, quæ passim fieri solet per majorem sanguinis copiam, quæ ibi solet abundare, potiùs quàm in vasis primæ regionis; quo admissò tanquam certo, deducitur manifestè, quod independentè à contagio primæ regionis, poterunt creari, & excitari febres putridæ, & ardentes, & gravissimi morbi materiales: non ergo in curatione regulari omnium febrium venæ sectionem indicantium, & aliorum morborum principio ad primæ regionis venas curatio dirigi debet, venam secando in talo; nisi forsan in ipsis sit origo fluxionis, & pravum atque excrementitium humorem abundare, certis notis fuerit deprehensum; aliter enim si in totius corporis partibus flava bilis abundaverit, seu dominetur, tertianas febres excitari certum est in Galeni doctrina *super primum lib. de vulgar. morb. text. 20.* & pluribus aliis in locis, quos longum esset recensere, & fastidiosum satis: igitur in cura regulari in talium morborum, & febrium principio, minimè tenemur semper, & præcipuè venis miseræ, seu primæ regionis providere, conando radicem morborum omnium ex illo loco evellere. Unde licet venæ miseræ illa nobilitate non gaudeant, quâ superiores partes ornantur, quia tamen non ità assiduè plenitudine sanguinis infestantur, putredo faciliùs inducitur in partibus superioribus inter inguina, & alas locatis, ut apertè Galenus notavit *1. meth. cap. 4.* ac proindè in ipsis febres tertianæ putridæ, & ardentes sæpiùs generantur, independentè ab illis succis pravis, & excrementitiis, quos citatus Doctor credit semper in miseræ venis chimæricè contineri.

Porro si forsan inani, & chimærico Doctoris citati fundamento aliquis non cordatæ mentis velit assentiri, censendo, quod morbo quolibet incipiente, sive febrili, sive non febrili in venis miseræ, crudi humoris, aut fœculenti copia sanguinis sit acervata, pro cujus extractione illico à principio sit necessaria venæ sectio ex talo, quâ mediâ utilitùs prædicti humores evacuantur, & ad infernas partes revelluntur à partibus nobilibus; aliter autem si in brachiis vena secaretur, pravus ille succus ad venam cavam deductus utiliori sanguini permixtus ipsum inficeret, & coinquinaret, forsan malignitatem, seu pravam corruptionem inducendo; & ob hanc causam à

principio in omnibus morbis materialibus incipientibus utiliore, & securiore esse venæ sectionem in talo, ut latè Doctor Gaspar Caldera de Heredia probare intendit *tomò suo Tribunal Medicum appellatum, question. unica, fol. 268. conclusione 2. & 3.* eodem ductus fundamento *superius adducto.* Propterè ergo efficaciter insurgo contra Hispalenses Doctores citatos. Etenim tantum abest, ut in proposito casu, in quo fœdi, & crudi humores invenis miseræ stabulentur, vulnerati debeant venæ in malleolis; ut potiùs reprobari consultiùs sit absolutè venæ sectionem; quippè præceptum est inviolabile, & in Medicinæ sacriis jam diù sancitum, necnon aureis laminis acutissimo acu delineatum; fœdis, & crudis humoribus in venis primæ regionis existentibus, minimè secandam esse venam, neque in brachio; neque in talo; usque dum tales humores deponantur per intestina, aut clysteribus, aut lenitivis pharmacis, si cruditas insit ità levis, quæ clysteribus cedat. Perpendite obsecro Galenum *lib. art. medicin. cap. 99.* sic fantem, *Promptius enim evacuantur per ventrem quidem, quacumque in primis venis continentur superfluitates.* Nihil clarius; & cum hucusque nullus, feriendo talum, primæ regionis excrementa, & fœculentos humores evacuare tentaverit; inferat legitimè, vanum omninò esse, sanguinem ex talo mittere in omnibus morbis materialibus incipientibus, præcipuè febrilibus, in quibus cruditates, & fœculenti humores in prima regione, sive miseræ venis continentur. Et quidem hæc inconcussa doctrina altiorem considerationem habet, si sanguinis probi in corpore exigua sit copia. Audi obsecro Galenum *in lib. Hippocratis de humoribus comm. 2.* sic. *Cum enim in corpore sanguinis probi exigua sit copia, & crudi humores sint admodum multi, tunc nec venam secare, neque purgare, neque exercere hominem oportet; imò vero neque movere penitus, neque lavare convenit.* Prosequitur rationem reddens ad nostrum intentum. *Siquidem vena sectiones probum sanguinem evacuant, & pravum, qui in primis potissimum venis, qua in fecore, & lactibus sunt, colligitur, in totum corpus attrahunt.* En quomodò planè Galen. negat venæ sectionem ubi in primis venis cruditates continentur, eâ ratione solâ ductus, quod per venæ sectionem cruditates, & fœculenti succi in totum corpus disseminantur, & attrahantur; quod verum tener, sive vulnerentur venæ tali, sive brachiorum: amethodum ergo erit in adducto casu sanguinem mittere.

Cæterum quia expurgare etiam præsentè cruditate in primis venis, perpetuum non est, neque omninò securum, iterum redeamus ad Galeni testimonium citatum: sic prosequitur. *Purgatio verò in his & tormina, & morsus creat, utemque animi defectiones; adde quod neque quidquam notabile educit, quod crudi omnes humores pigri ad motum inepti, propter crassitudinem, frigiditatemque sint, omnesque vias angustas obstruant, per quas id, quod purgando evacuat, comportari ad ventrem oporteat; ex quo fit ut neque ipsi educantur, & alios, ne evacuentur, impediunt.* Et concludit Græcorum Coryphæus nobis demonstrans, quod in tali eventu operandum sit, (prosequitur literalis textus) *Quocirca ità affectis, fœculenta, poculenta, ac medicamenta danda sunt, qua sine insigni caliditate crassitudinem humorum incidant,*

incidant, extenuent, atque conficiant. Hucusque Galenus: libuit tamen omnia verba licet prolixè transcribere, quia locupletissimam doctrinam continent, ut cordatus Medicus minimè audeat, eo ipso quod cruditates, & humorum colluvies in prima regione continentur, expurgationem imperare, nec lenitivam si ingenti cacochymia ægrotans prematur, ubi probi sanguinis exigua est copia, propter rationes, quas adducit clarissimè *in textu allegato.*

Ad nostrum intentum iterum Galenus clamat *lib. de constit. art. med. cap. 19.* per sequentia verba: *Vbi autem flavas vel atrae bilis succus vel ferrosus humor adreverint, opus quidem est evacuatione, non tamen eodem modo, etenim si ea excrementa in primis venis contineantur, purganda sunt istis, que alvum cieant.* Hoc & aliis testimoniis Galeni ducti Classici Autores minimè per talum, primæ regionis, expurgant excrementa, sed per lenientia auxilia expurgantia.

Neque valet si Respondeas, cum aliquo ex Doctoribus Hispalensibus citatis, lenitiva medicamenta sanguinem sæculentum non evacuare; nam licet id libenter fateamur: quia in physico rigore sanguis ut sanguis est, evacuationem per lenientia non exposcit, tamen non ex eo convincitur, lenitiva non convenire, quoties sanguis sæculentus, & excrementitius in primis venis continetur: etenim expurgantia lenitiva, sanguinem ipsum ab excrementis, à quibus sæclatum, & sæculentum erat, expurgant, quod sanguinis missione præstari nequit; rigoro ergo sermone, excrementa non purgantur; sed sanguis, qui intus remanet, repurgatus evadit à sæculentis humoribus, & excrementis per pharmaca lenitiva, ac proinde licet medicamentum lenitivum sanguinem sæculentum non evacuet, quatenus sanguis est, ipsum tamen ab excrementis, quibus sæclabatur expurgat, & sic mundus redditur, & aptior, ut à natura retineatur; rationali ergo methodo operantes in adducto casu, minimè debet vulnerare venas tali, sed potius uti lenienti pharmaco, ne cruditatum colluvies, & sæculenti humores deducantur ad jecoris venas, ipsasque inficiant, & consequenter totam massam sanguinariam. Unde satis liquidum manet fundamentum Hispalensium Doctorum ex doctrina Fernellii mendicatum, quod in universalium morborum, præcipuè febrium principio, à sanguinis missione per talum, sit inchoanda, prorsus esse improbabile, & à doctrina Classica alienum. Venerandum igitur est præceptum in Medicina, jam diù sancitum, sæclis humoribus in primæ regionis venis existentibus, sanguinem non extrahendum esse, usque dum fuerint depositi, ne ad principaliores, & superiores venas, incautè rapiantur.

Reformidat citatus Doctor venam sectam in brachio, quia per ipsam talis succus crudus, & sæculentus ad venam cavam deducitur, & convocatur, sed idem sequitur inconveniens, secando venam tali: ergo pariter fugienda in casibus adductis, ac si in brachio secaretur. Minor in qua est difficultas suadetur efficaciter: quia est impossibile, humorem, qui in venis primæ regionis continetur ad talum deferri, quin prius ad truncum maximum venæ cavæ deferatur: ergo vulneratâ venâ in talo, ut per illam partem vacuetur humor ex primis venis; necessariò ad secundam regionem debet comportari; incidit ergo in fo-

veam, quam vitare intendebat per sectionem venarum in talo, quippè nulla viâ à primis venis ad talum hucusque assignatur ab Anatomicis præter dictam: ergo per ipsam sine dubio ducerentur humores ad secundam regionem, & sanguinem qui in venæ cavæ principio continetur pro totius corporis alimonia, inficiant, contra Galeni autoramentum, 4. *de sanit. tuend. c. 5.* ubi de primæ regionis cruditatibus sermonem faciens, venæ sectionem omninò interdicit, per sequentia verba. *Quippe incisa venâ bonum sanguinem emittit, malum, qui in primis maxime venis circa jecur, & quod mesentericam vocant, colligitur, in totum trahit corpus.* Ex his planè deducitur, quod majus incommodum sequitur, si ad cavam hepatis venam deducantur cruditates, & sæculenti succi invenis miseræ stabulantes, quàm si in priori loco, ubi residebant, hoc est in prima regione, absque Medici auxilio, aut providentia permanissent: merito igitur, verebitur quisquam crudos, & sæculentos succos ad hepatis venas convocare, ut inde forsitan obstructions novas creent, sive adaugeant suo lentore, necnon etiam interdum ad pulmones, & cor deferantur, & aliquando in cerebrum subeant, ut Gal. 12. *meth. c. 3.* prædicavit.

Hucusque satis impugnatum manet fundamentum Hispalensium Doctorum ex Fernellii doctrina machinatum, circa sanguinis missionem ex talo in febribus, & aliis morbis materialibus. Attamen aliâ viâ poterit aliquis insistere, & prædictâ doctrinam suadere sic, nam in principio febrium vulneratâ venâ in talo, humores deorsum trahuntur & revelluntur à partibus principalioribus; & forsitan impeditur in ipsis motus inopinatus, qui interdum in dictis febribus accidit ad partes nobilissimas, qui nullo alio auxilio melius impediti potest, & facilius, quàm venam secando in talo, per quam nullum imminet periculum, imò potius commodum sequitur; quippè ex distantissimis partibus factâ revulsionem, iterum ad ipsas impetus humorum difficilius redditur; & insuper non minùs per sectionem venarum, quæ sunt in talo, minuitur plenitudo, quàm per eas, quæ in cubito aperiuntur: ergo saltem ex hac parte æquè deponimus sanguinem, & dememus causam materialem febris, qualibet ex dictis venis, scis: ergo initio febrium putridarum solius multitudinis ratione, merito imperabitur venæ sectio ex talo, & ut aliàs impediatur rapidus motus, qui forsitan fieri potest in partes nobiliores; sit ut potiori ratione competat venæ sectio ex talo in ipsarum principio, quàm ex cubito.

Uterius suadetur eadem assertio, fundamento desumpto ex Galeno, 9. *lib. meth. cap. 5.* ubi ex professo loquitur de febribus synochalibus, seu continentibus, & de auxiliis, quibus medentur, & inter alia sequentia protulit verba. *Itaque si tempore mittendi sanguinem, menses moveri contigerit, sive etiam hamorrhoids sit reclusa, si inspecto fluentis impetu, ipse sanguis fore videbitur, qui solus quod requiritur, vacuet, naturæ rem omnem permittes: sin minus tantum ipse detrahes, quantum ex conjunctis ambobus perficiatur, quod postulas.* Hæc Galenus. Ex quo fidelissimo testimonio planè constat, sola depositione sanguinis per venas inferiores febres synochales mædici, nullâ aliâ factâ vacuatione per superiores venas: Si ergo natura suâ providentiâ utitur vacuatione sanguinis per partes distantiores in febribus continentibus, quæ sæpè sola sufficit pro

ipfarum medela; meritò rationalis Medicus qui minister, & imitator naturæ est, poterit exerce- re hujusmodi munus, vulnerando venas in pede in curatione febrium putridarum, aut cujusvis alterius morbi materialis, non solum in principio, verum etiam quolibet tempore, & occasione, quo adsit indicatio mittendi sanguinem, dummodò in primæ regionis venis causa morbifica *suprà* assignata non asservetur. Cæterum quod pariter per inferiores, ac superiores venas plenitudo deponatur, notificavit Galen. *5. de sanit. tuend. cap. 11.* per sequentia verba. *Vbi verò sanguinis redundantia gravat, dictum puto supra est, optimum esse vel venam incidere, vel malleolum scarificare:* Meritò ergo febribus putridis inchoantibus, quæ venæ sectionem indicant, secabimus venam in talo, cum per ipsam deponatur æquè plenitudo, ac si brachiorum venas tundamus.

A simili etiam de febribus malignis premitur assumptum: nam in illis, & pestilentibus febribus, sanguis tutissimè funditur ex talo; ità Galenus in peste Asiæ scarificavit crura, & sanguinem usque ad duas heminas fluere permisit. Ex Modernis Autoribus ferè omnes, in malignis & pestilentibus febribus eandem amplectuntur opinionem: vide Herculem de Saxonia *lib. de feb. cap. 28.* Videas etiam obsecro Zacutum Lusitar. *lib. 4. de Principum Medicor. Historiis, Histor. 47. quest. 43. in expositione super historiis Galeni lib. de cucurbitularum scarificatione cap. 20. in peste Asiæ citata,* ubi postquam docet in pestilentibus febribus venæ sectionem convenire; dum inquirat ex qua parte debeat celebrari hujusmodi auxilium, concludit sic. *Dic, quod si universum corpus occupat affectus, nullamque natura, ad partem determinatam tentaverit vacationem, morbusque sit in initio, tunc citra dubium ferienda in talo est vena; nam revellit, evacuat, & ad ignobiles partes humorem malignum attrahit.* Miror tamen eximium, & adeò generosum Præceptorem nostrum Galenum venæ sectionis non meminisse adstante sanguinis plenitudine, & solum commendasse cruris scarificationem in morbo magno, & acuto; qualis febris pestilens est, quæ generosum, & magnum auxilium exposcit, ut sanguine extracto per venas majores plenitudinem citissimè deponat; quippè quæ celeriter fiunt, celeriter peragere oportet, distante Hippocrate *1. acut. text. 8.* Porro in hac hæsitacione pro Galeno Respondendum est, forsitan commendasse scarificationem in constitutione illa pestilenti Asiæ, quia cæteris paribus minus enervat vires, quam venæ sectio, utpotè sectis amplioribus vasis, major spirituum copia exhauritur, quam si capillares venæ inciduntur; præterquam quod copiosum sanguinem permisit fundere, & cum minori dispendio spirituum, quos in peste custodire oportet, ne vires summoperè labascant; undè tutius judicavit scarificationem moliri, quandoquidem per ipsa plenitudo sufficienter deponatur, dum cruor usque ad duas heminas fluere præcepit.

Suffragatur etiam Mercatus *lib. 7. de putridis febribus,* sermonem instituens de maligna febre, in qua venam tali secandam esse, pro ipsius medela expressè fatetur. Fracastorius etiam tuetur eandem opinionem, *lib. 3. de febribus contagiosis*

cap. 5. ubi in his febribus tutius esse existimat, & securius secari venam tali, aut hæmorrhoides aperire: Hoc ipsum amplectitur doctissimus Oribasius *lib. 7. cap. 20.* & alii quamplurimi Autores, quos fastidiosum esset recensere. His itaque suppositis à simili, sic potest formari ratio pro validatione assumpti propositi: Etenim in febribus malignis, & pestilentibus, jure optimo, & fundamento probabili venam tali secare jubent Doctores citati, quæ non solum plenitudinem deponit, & pravos humores evacuat, verum etiam ipsos revellit, & avertit à corde, & partibus nobilioribus; sed eadem indicatio instat in febribus putridis, in quibus non solum plenitudinem vacuumus, & antecedentem materiam deponimus, verum etiam inopinatos motus qui mortem sæpè inferunt per decubitus ad partes principes inhibemus, venam feriendo in talo: ergo quemadmodum in malignis, & pestilentibus febribus convenit secare in malleolis venam, sic etiam eodem jure in omnibus febribus putridis absque ulla calumnia idem debet exerceri.

Addita hæc nova fundamenta pro validatione sectionis venæ in talo in febribus putridis, nullius sunt roboris, etenim per venas inferiores non æquè deponitur plenitudo, ac per superiores, cum certum sit inter inguina, & alas, seu intra majora vasa contineri causam materialem febris, quæ citius, & melius evacuat secando brachiorum venas; necnon etiam uberior fit ventilatio in ipsis, & refrigeratio, & cohibitio putredinis consequitur, quam si secaremus tali venas, in quibus non ità fervidus existit sanguis, nec ità copiosus, cum partes inferiores exangues sint, & ipfarum vasa valde exigua, quo fit ut ipsis vulneratis juvamentum tardius consequatur: undè licet per ipsas plenitudo auferatur, non tamen celeritate, & securitate, quam exposcit febrilis ardor, & putredo, quæ præcipue indictis febribus in vasis majoribus stabulatur.

Neque ob inopinatum motum, qui casualiter in dictis febribus ad partes nobiles, & superiores fit, debemus secare venas in malleolis, quippe talis motus est valde casualis, & omnino incertus; ideoque minimè debet præcaveri, nisi in illis febribus acutis, in quibus habemus firmum indicium & fundamentum raptus humorum ad caput; tum ex urinis, tum etiam ex vehementi capitis dolore, & aliis signis, quæ frequenter solent præcedere; in quo eventu libenter fateor convenire sectionem venarum in talo, præcautionis gratiâ, ut raptum ad partes nobiles, & superiores inhibeamus, & ad contrarias, & longinquas partes humores depellamus. Aliter enim fatius erit brachiorum venas aperire, ut sanguinis fervorè extinguamus, & febrem citius jugulemus.

Testimonium verò Galeni *ex 9. meth. cap. 5. cit.* nihil probat: nam quoties Natura provida tentat aliquam evacuationem inferiorem, qualis est menstrualis, aut hæmorrhoidalis, ipsius providentiæ stare debemus, minimè tentantes evacuationem ex venis superioribus, quæ Naturæ motum impedire valeant: quandoquidem ipsa sagacissima Natura invenit locum ad deponendam plenitudinem convenientem; si ergo talis evacuatio satis fore videantur, ut causam morbificam deponat, jure optimo consulit Galenus non esse tentandam aliam evacuationem; verum tamen si rationaliter Medicus judicet non sufficere, debet sine dubio per artificiosam vacationem supplere

supplere defectum naturæ, venam tundendo in talo, ut jubet naturæ motus, per regionem ab ipsa inchoatus, & minimè per oppositam regionem impediens naturæ impetum, ab ejus mira providentia machinatum: undè planè inferitur adductum testimonium minimè convincere Adversariorum assumptum.

Neque argumentum à simili desumptum ex febribus malignis, & pestilentibus, alicujus roboris est; quippè in malignis febribus non omnes Autores jubent secare venam in talo, & nos sæpè in ipsis venas brachiorum secavimus felicissimè, nisi alicujus raptus in cor, aut in caput sit suspicio; in pestilentibus autem constitutionibus militat ratio illa communis avvertendi, & revellendi pestiferam materiam à visceribus, & partibus nobilibus ad membra ignobilia & cutanea; quapropter Galenus imperavit scarificationem in cruribus *loco citato*, ubi rationem reddidimus pro Galeno. Neque in pestilenti qualibet constitutione renuam concedere utilitatem sectionis venarum in malleolis, quandoquidem malignitas, & contagium valde urget, & infestat cor ut humores infectos ab ipso prorsus revellamus; hæc autem ratio æquè non militat in febribus omnibus putridis, quandoquidem putredo præcipuè in vasis majoribus continetur, quæ sunt inter inguina, & alas, & sanguinis fervidi ibi major copia stabulatur, quæ melius, & citius per brachiorum venas deponitur, & hac ratione citius extinguitur ardor, & putredo evanescit, à qua febrilis calor fovetur: non ergo argumentum à simili convincit, nec premere nos potest, ut noviter machinatæ assertioni fidem ratam præstemus, quandoquidem ab Antiquorum fonte contrarium didicimus.

Inconculsum ergo manet ex impugnatione principalis fundamenti, quod ex Fernelio Doctores Hispalenses mendicârunt, necnon etiam ex rationibus à nobis denuò machinatis in favorem novæ assertionis, minimè in febribus omnibus, quas putridus concitat humor, esse secandam venam in talo, sed potiùs in brachiis, ubi præcipua febris causa materialis recluditur.

CAPVT III.

Exponitur doctrina Doctoris Calderæ.

NEc silebo aliud peculiare fundamentum, quo movetur Doctor Gaspar Caldera in suo *Tribunal. Medic. supra citato fol. 262. & 263.* ut firmiter tenet cum Fernelio, & sua caterva Hispalensium Doctorum, in putridis febribus, necnon etiam in principio morborum omnium materialium, feriendam esse venam in malleolis; sic loquitur citatus Doctor. [Non ob illam rationem tantum adductam scilicet à Fernelio, & ejus sequacibus de fœdatione succorum in venis meseræi) sed ex alia observatione nostri sæculi propria, in hanc veni sententiam (intellige de venæ sectione in talo in dictis morbis) quam confirmavit illa Gallica lues, longè latè que dispersa in omni sexu, & in omni ætate, cujus indicibilis apparatus vergit ad melancholicum, non simpliciter tantum, sed cum adustione, & indicibilis qualitatis energia: Et cum ab initio primò partes pudendas coafficiat,

& hepatis sanguificationem labefactet, Gallicas purgationes creat, & in infima ventris regione hypochondriacos affectus, rebelles & varicosas obstructions parit, in pancreatis, & meseræi venis stabulatur, quo ferè accidit ut partes etiam superiores pravo, & importuno contagio coafficiat. Hoc etiam patet, venarum mesenterij usu & naturæ etiam magisterio, in hujus sanguinis expurgatione; nam melancholicum sanguinem impurum, & fœculentum ab utili, & puro separatum in ramo epigastrico deponit, ex illo ad hæmorrhoidales transmittit, & in fœminis ad uteri venas, quoad tempus irritata natura, aut succi fœculentia, ustione contractâ, aut putredine, seu prava illius quantitate, talem per has venas expurgat, usquedum exonerata sit, & alia denuò colligatur; & hoc perenni vitæ cursu, collectione, & expulsionem mutuo alternata: in aliis plerisque, aliis expurgata per vomitum, aliis per secessum, prout humor qua datur porta, ruit, aut impellitur, naturæ magisterio. Quo planè confirmatur, hanc fœculenti sanguinis quantitatem inibi confluisse; quod accidit in omnibus, & sexu, & ætate perenniter, uniformiter difformiter; magis in melancholicis, intemperantibus, luxuriosâ vitâ enervatis, & vitæ sedentariæ deditis, obstructis, & venarum angustia præpeditis; minus in temperatis, & sobriè viventibus, in pueris, ætatis & temperiei privilegio, & laborioso exercitio occupatis; in mulieribus etiam, & potiori jure ex duplici principio, in meseræi venis, & eis quibus circa uterum, prava humorum colluvies asservatur, & sexus ratione in utero, seu prociendis mensibus, seu fœtus alimento in juvenibus; & secundo, ut depuretur sanguis, seu ut pravam ad venas excretioni destinatas deponat, seu ad vias communes, ut in viris.]

Hæc omnia censet Doctor Caldera citatus esse nostri sæculi propria, ideòque non esse mirum, si illa veteres observata non dederint, quinimò etiam Antiqui non omnia æquali judicio perpenderunt, etenim pleraque tradunt exactissimo calculo comprobata, & alia quidem leviori calamo, neque pleno veritatis examine. Quo prælibato fundamento, docet, & acriter tenet contra Antiquorum sancitam, & pacificam opinionem, in omnibus quantumvis acutissimis morbis & extremæ urgentiæ, quorum materialis causa indicat ex veterum decretis per venas superiores vacuari, ex talo celebrari debere sectionem venæ, eo solum ductus fundamento, quod omnes morbi per consensum partium infra jecur incipiunt, & foventur, incepti; quapropter feriendus est talus è directo, donec multitudo consensûs deponatur; postea verò dum affectus redditur idiopathicus, seu per essentiam, tunc vulnerandæ sunt venæ superiores, quæ sunt in brachio, & quidem certam esse hanc doctrinam affirmat ex observatione nostri sæculi propriè, olim minimè cognita; si attendamus quod non omnis urgentia obsessi membri, licet indè periculum minetur, petit à loco proximiori celebrari venæ sectionem, sed illa tantum, quæ affectum inducit per essentiam; si verò per consensum sit talis affectio, debet à loco proximiori imperari venæ sectio, non quidem ubi est affectus, sed ubi est focus, & minera consensûs: cum ergo in partibus inferioribus infra jecur, & in regione meseræi sit minera consensûs omnium febrium, &

acutorum morborum, ob rationem communem cum Fernelio adductam, & ob commune contagium ex depravato modo vivendi in nostro sæculo superius descriptum, infert intrepidè feriendam esse tali venas, in adductis morbis, donec consensus omninò cesset, & penitè evanescat.

Prædictam suam novam opinionem stabilire, & confirmare conatur pluribus Galeni testimoniis, in quibus affirmat partes superiores pati plures affectiones, & innumeras per consensum partium inferiorum, & præcipuè hypochondriorum: Citat Galenum 5. *de locis affect. cap. 6.* & 2. *etiam de loc. cap. 9.* & 3. deinde *de locis cap. 5.* in quibus specificat consensum partium superiorum cum inferioribus, quorum verba, quia prolixa satis, non refero, & quia minimè probant intentum: cum certum sit, & inconcussum apud omnes Medicinæ Professores, sæpenumerò oriri affectiones capitales gravissimas, ex consensu, seu sympathia cum hypochondriis; restabat enim probare, hoc semper accidere in omni febre, & in omni morbo, quod gratis supponit, & concludit sic.

[Jam habemus quadam veluti demonstratione comprobatum, naturam ad imam ventris regionem, sanguinem fœculentum deponere, & pravam colluviem humorum; habemus etiam ad superas corporis regiones ferè inevitabilem consensum ex hypotheti cumulatim humoris concitari; hoc etiam monstravit fidelissimam experientiã, nostra ætas, est enim natura in rebus novis quotidie producendis feracissima, & hominum errores in ordine præpostero vivendi, in cibo, & in potu, occasio gravium malorum. Addit etiam influxus cœlestes ad hæc patibilia variè terminatos, nova, & diversa in morbis, & accidentibus causare, quorum cum sit medendi diversa indicatio, non erit mirum, si auxilia prorsus diversificentur; etenim nature vis, atque majestas, in omnibus momentis fide caret, & nova, & mirabilia quotidie parturit. Olim enim, & à longinquo ævo, Hippocr. præcepit, ne prægnantibus, & senibus sanguis detraheretur, ob citissimum mortis, & abortus periculum; ac postea Galenus piaculum etiam judicavit, & in pueris sanguinem detrahere, ob innatam resolutionem, illius ætatis gentilitiam; & tamen nostris temporibus Celsus attentius pendens, & severiori veritatis examine considerans, illam profert sententiam; *Firvus puer, robustus senex, & gravida mulier, tuto sanguinis missione curantur.* Quod experientia postea confirmavit, & usque ad nostra tempora invaluit Celsi opinio, quam quotidie absque illa nota exercemus; non ergo erit mirum, si temporum varietas, & conditio, atque experientia in nostra ætate, in eam nos deducat opinionem, ut amplectamur sanguinis missionem ex talo, in febris, & omnibus morbis, usquedam consensus omninò cesset, & penitè evanescat: non ergo erit reprobanda observatio hæc, quod præcis illis temporibus à nullo fuerit observata, imò potiùs à prudentibus Medicis erit in pretio habenda; sic enim illustrantur scientiæ, & augentur, ut hodie supra fidem à se ipsis longè nobiliores videantur.]

Denique longum, & prolixum satis sermonem adducit Doctor citatus nostro idiomate Hispanico, probans per novas ætates, nova invenisse Auctores auxilia, supra illa, quæ à primis Professo-

ribus fuerunt inventa, sic supra Hippocr. Erasistratus, & Diocles, usque ad tempus Galeni, qui plura addidit supra scripta Hippocratis experimentis quotidianis deducta, & philosophicis principiis valde consona: inde etiam post Galenum plures nova addiderunt; sæpè carpit Galenum Trallianus, necnon etiam Doctissimus Aretæus nova, & pulchra machinavit, quæ à primis Parentibus non fuerunt cognita; ideòque non reprobantur nostro sæculo, quorum omnium innumera sunt exempla, à quibus libenter superfedeo, ne vobis fastidiosa sint, & quia nihil continent peculiare. Ex quibus omnibus deducit doctrinam renovatam denuò à Doctoribus Hispanensibus, minimè esse parvi pendendam, sed potiùs amplectendam, quandoquidem pluribus experimentis confirmatam in sua regione fuisse à peritissimis Doctoribus, quibus fides adhibenda est, quia prædictam consensum rationem, veteres non observant, in casu adducto, ideòque de illa nihil notatu dignum tradidit. Nos verò hanc rem accuratè, & seridè collimantes, & observatione perpendentes, invenimus illam esse secundum rationem in statu hominum hujus sæculi, ut inde discat, caveatque posteritas, quæ diù nos observavimus.

Hujus Doctoris opinio superius manet impugnata, ex eo quod illa colluvies, & humorum pravitas, quæ in meseræis vasibus semper manet coacervata, potiùs vacuari debet per pharmacum lenitivum, quàm per venæ sectionem extalo, quandoquidem certum est, hujusmodi humores valde distare à consortio sanguinis; imò ab ipso sanguine esse separatos, qui cacochymiam constituunt, & expurgationem solam indicant. Unde infallibiliter sequitur in omni febre, & in omni morbo semper incipiendam esse curationem ab expurgatione, saltim per exhibitionem lenientis pharmaci; quod dissonum valde rationi est, cum sæpè videamus plures febres, & innumeros morbos, solum ab ingenti plenitudine coadunata in vasibus majoribus oriri.

Uterius etiam præfata assertio falso niritur fundamento: nempe quod in omni febre, & in omni morbo, in venis meseræis semper fœculentus humor, necnon etiam cruditates sint coacervatæ, quibus omnes partes superiores, & vasa majora omnia consentiunt, & talis consensus ratione mitti debet sanguis ex talo, ut fomitem contagionis exhauriamus, & ab originis causa morificam materiam revellemus: totum quod irritum omninò, & gratis dictum censei debet: Etenim sagacissima & provida Natura suæ conservationis gratiã, hujusmodi humores per vias sibi notas extrudit, aut forsã, quæ putrida sunt concoquit, & tenuiora resolvit; præterquam quod ipsa Natura habet sua peculiaria emunctoria in quæ deponat excrementa, quæ necessariò ex coctionibus resultant, sic hepar propter peculiarem suam biliosum excrementum ad fellis folliculum propulsat, necnon etiam melancholicum succum ad lienem deponit; item quidquid supervacaneum est in fœminis ad uterum detrudit; insuper etiam quælibet pars princeps peculiare habet emunctorium in quod deponat excrementa molestantia in statu præternaturali, & quoties distemperie aliqua morbosa corripitur, sic cerebrum retro aures, cor sub alis, & jecur ad inguina propulsat maligna & prava excrementa: superfluum igitur judi cabitur

in natura constituere alia membra tanquam receptacula excrementorum, ac proinde pro libito censent Hispalenses Doctores cum Fernelio providam naturam destinasse venas meseræi tanquam sentinam, in quam depositaretur fœculentis humores, & colluviem excrementorum. Quâ firmatâ doctrinâ, minimè negare audeam, interdum naturam aded esse gravatam à fœculentis, & crudis humoribus, ut ipsos detrudat in primam regionem, & in venas meseræi deponat, & in hæmorrhoidales venas; præcipuè cum inveniatur manifestas vias, & hujusmodi partes imbecilles cernantur, & faciles ad recipiendum: in quo eventu si excitetur aliquis morbus, sive capitalis, sive febrilis, cujus focus habeat dependentiam, & consensum cum vasis meseræi, quia ibi minera contagionis, & fomes continetur; dubium non erit, quin curatio sit inchoanda, per depositionem causæ in prima regione, seu in meseræi vasis stabulantis, & hoc vel per venæ sectionem ex talo, aut lenienti pharmaco exhibito, prout nimirum alterum altero magis convenire putabitur, quod evenire consentaneum est in quolibet membro, aut cavitate debili, ubi Natura gravata deponat, quidquid molestaverit; in quo eventu, si hujusmodi excrementa fuerint alterius morbi causa, curatio methodica auspicanda erit à depositione illius fœculenti, & pravi humoris contenti in illo membro; hoc enim sæpè sæpius accidit, quoties natura detrudat excrementa ad uteri vasa; aut ibi forsitan detenta sunt, ob angustiam viarum, ubi malignè putrescunt, & præcipuè materia seminalis in viduis, quæ dira causat symptomata, valde similia eis, quæ à veneno accidunt, viscera omnia premendo, syncopem, animi deliquia, & strangulationem causando, epilepsiam etiam per auram venenatam, quæ ab utero in caput ascendit, & alia innumera accidentia, quæ solâ providentiâ uteri, omninò evanescent, causâ evacuatâ ab ipso, in quo fomes, & origo fluxionis continetur; hoc tamen nec perpetuum est, neque æternæ veritatis; sicut quod neque vasa meseræi semper patiantur; cum pluries ipsa consideranda sint in statu naturali, in tono, & temperie naturali debita: undè legitimè concludimus, semper non esse in omni morbo, & in omni febre venam feriendam in talo.

Neque ex eo quod influxus cælestes ad patibilia variè terminentur, neque ex pravo victûs errore, colligitur vulnerandam semper venam esse in talo, nisi forsitan ex illis aliqua affectio partium inferiorum oriatur, quæ sit origo alicujus fluxionis, aut morbi capitalis, aut febrilis, in quo eventu libenter fatemur, aut ex talo venam esse secandam, aut vacationem esse moliendam ex parte illa, in qua est fomes, & origo mali; hoc tamen non esse perpetuum, & æternæ veritatis, demonstrat ratio, cum sæpè causa mali stabuletur in vasis majoribus (quidquid sit de influxu cælesti, aut errore aliquo in aliqua ex rebus non naturalibus, aut in victu,) in quo eventu, aut vena ferienda est in brachio, ut citius, & celerius deponatur plenitudo, & ventilatio celebretur in vasis majoribus, aut si propter errorem in victu, causa morbi firmata sit in prima regione, ea deposita per leniens pharmacum; sic enim methodicè occurrimus causæ morbificæ, juxta Galeni firmissima dogmata satis trita.

Firmiter etiam fateor, plura noviter esse adinventata auxilia experimentis comprobata, rationibus tamen confirmata; quate non quia nova sunt reprobanda, nec semper amplectenda, si ipsis non assistat ratio: ideòque cum venæ sectio ex talo inviolabiliter exercenda in omnibus morbis, habeat contra se tot, & tam varia fundamenta, qualia à nobis sunt adducta, & *infra* adducenda, meritò reprobatur, non quia nova, sed quia infirmis validatur fundamentis, quæ minimè convincunt, semper, & in omnibus morbis venæ sectionem indicantibus exercendam esse. Insuper etiam fateor Galenum in gravidis, senibus, & pueris sectionem venæ improbare; cum certum sit nostra ætate, feliciter sæpenumerò exerceri, sed hoc nihil contra nos probat, quandoquidem præcepta adducta potiùs doctrinalia, quam inviolabilia censentur ab omnibus; at venæ sectio in talo in omnibus morbis, minimè est experientiâ confirmata tanquam auxilium magis præsentaneum, & proficuum, cum potiùs experientia demonstret, in febrilibus ardentibus, & morbis capitalibus, venam sectam in brachio mirificè prodesse; cum ipsa habeat rationem revulsionis, derivationis, & evacuationis, ut latè ex *infra* adducendis constabit. Et quidem certè vellem à Contrariis scire, quod etiam si sæpè juvet venæ sectio in talo in aliquibus, & pluribus morbis? cur, si in ipsis venam secuerint in brachio, eandem utilitatem, & forsitan sæpè majorem non consequerentur: si id negent, gratis & sine fundamento asseritur, cum rationes in contrarium clament, & nullum experimentum in contrarium adduci potest, nisi in casibus, quos excipimus, & latius in nostra conclusione declarabimus.

Perimitur ulterius doctrina Hispalensium Doctorum, & præcipuè Doctoris Calderæ; nam dubium non est, quin possit excitari ardens aliqua febris, aut angina, aut pleuritis, absque ullo consensu cum venis meseræi, omninò inculpatâ existente primâ regione, solùm præcisè ex putredine concitata in vasis majoribus, aut in loco determinato, ut in pleura, aut pulmone inflammato, prorsus cessante omni consensu cum venis meseræi; à quo, in hac opinione, indicatur venæ sectio ex talo. Quâ suppositâ hypothese, necessitas, & indicatio urget, ut venam in brachiis secemus, ventilationis gratiâ, & ut causam morbificam deponamus; ergo non est perpetuò verum, & inviolabile præceptum venam tundere in talo in omnibus morbis, & febrilibus sanguinis missionem indicantibus.

Doctor Caldera fatetur planè, id posse contingere, & nihilominus censet ex talo vacuandum esse, semel saltim, aut bis in adductis casibus: quoniam in omnibus febrilibus morbis calor præternaturam, per omnia corporis spatia diffunditur, quo fit ut licet febris, aut alius affectus ex numeratis incipiat, inculpatis meseræi humoribus, sit prorsus necessarium, ut illos postea coassiciat, extraneo calore, sive ustione, aut putredine, pro recipientis aptitudine: quoniam cum illi aut ratione loci, aut propriâ naturâ sint ad ebullitionem, aut putredinem parati; quia naturâ pravi, inutiles, inculcati, & à naturæ regimine deserti, & indè ut à febrili calore contententur, ut emittant vapores, aut exhalationes exustas, & omninò deterrimas, quo impio consensu, aut febris intendatur, aut in aliam na-

turam sui deteriorem degeneret, aut nova concitent accidentia, prædictarum exhalationum gentilitia. Et ob hanc rationem firmiter tener, semel, aut bis vulnerandum esse talum, ut impediatur ascensus pravorum exhalationum; quippe meseræi vasa coasciuntur putredine, aut ustione; & cum sint veluti sentina, in quam natura solet depositare humorum pravorum colluviam, fit inde, ut merito venam tali secemus, etiamsi antea inculpata sint meseræi vasa.

Hanc doctrinam corroborare intendit, ex eo quod proventis accidit mulieribus, quibus jam ætatis ratione, evanuerunt menses; nam si incidunt in morbos acutos, ex talo sanguinem mittere incipimus, licet in illis nulla suppressionis sit suspicio, neque adhuc uteri humores effervescent, non alia ratione, nisi quia natura solita ad has partes transmittere, aliquid in illis continet reservatum, quod febris occasione concitatum, aut febrem, aut acutum affectum, pravo illo contagio coasciat, quo ambo in ægroti perniciem, mutuas tradant operas: quare semper dignum prudentiâ censetur, & omni ratione consultissimum, in dictis casibus incipere curationem vulnerando talum, ob timorem rationalem deterioris morbi, & ut ascensus vaporum pravorum impediatur ad superiores partes, quod accidere credendum est, communicatâ putredine, & serpente ad vasa meseræi, in quæ natura solita est etiam, transmittere prava humores. Vnde censendum est, jure optimo, in illis esse aliquid reservatum, quod augeat febrem, aut alterum affectum generet acutum.

Solutio quidem frivola, & tanti Autoris indigna: etenim licet calor febrilis omnibus partibus corporis communicetur, & putredo serpat usque ad vasa meseræi; inde non colligitur in ipsis deteriorem conditionem comparare, potius quam in partibus aliis superioribus, in quibus potest esse deterior dispositio ad putredinem, aut ustionem, propter ventilationem prohibitam, coacervatis humoribus, in pleura, aut pulmone, & excitata inflammatione, quæ sit deterioris mali occasio, quam si putredo augeatur in venis meseræi: in quo eventu sanguinem esse mittendum ex brachio inconcussum est apud omnes Medicos, & id fateri debere Doctor, cum in casu adducto vasa meseræi nullum præstent consensum, aut occasionem alterius morbi deterioris conditionis: ac per consequens sine fundamento asserit venam esse secandam semel, aut bis in talo, priusquam accedamus ad scissionem venarum, quæ sunt in brachiis: quandoquidem per has melius, & facilius & citius deponitur causa morbifica, & avertitur à jecore, aut pulmone, sive pleura, celebrando revulsionem, & derivationem, quod minimè lucriamur si venam tali secemus.

Argumentum autem à simili, quod adducit de mulieribus proventis, quibus jam ætatis ratione evanuerunt menses, nullius roboris est, imò gratis assumit in ipsis morbo acuto correptis, venam esse secandam in talo, etenim contrarium exerceri debet, & id sæpenumerò experimento confirmavimus cum felicissimo eventu, venam secando in brachiis, quippe tunc in dictis mulieribus, natura cessavit à suo munere, ritè, & secundum rationem, cessante in ipsis sine propagationis, cujus ratione natura reddidat singulis mensibus: chimæricum ergo erit judicare,

naturam, quia solita ad uterum transmittere, in ipsis uteri vasis esse aliquod coinquamentum reservatum, ratione cujus febres accendantur deterioris conditionis, quandoquidem (ut fateatur Doctor iste) nullius suppressionis est suspicio; unde neque in his, neque ob hanc rationem in venis meseræi est necesse, ut aliquid sit reservatum, ut febres reddantur deterioris conditionis, neque ut affectus deterior generetur; ac proinde in casu adducto in argumento, liberè, & securè, & absque calumnia aliqua, neque novo periculo, debemus secare venas in brachiis, si methodum Galeni rationalem insequi tenemur.

Premittitur ampliùs hæc doctrina, ex eo quod sæpenumerò plures homines in statu perfecto sanitatis constituti, & præcipuè Athletæ incidunt in febrem ardentem, aut synochalem, quin in ipsis sit suspicio aliqua offensionis in venis meseræi, nec præsumatur illa feculentia colluvies in ventre adservata, præcipuè in ætate puerili robusta, & in viro temperato à tali succorum natura prorsus alieno: in quo eventu cessat potissima illa indicatio à Contrariis machinata ex consensu cum venis meseræi deducta: & tamen persistit illa indicatio, quam consulit urgentia, quæ petit per venas communes sibi consociales proximè è directo vacuare: in febre quidem ex axillari vena; in cæteris affectibus ex illa, quæ cum parte consentit: ergo tunc frustra erit, tali venam secare. Et si aliquis respondeat casum esse metaphysicum; frivolum est, quandoquidem plures homines, & pueros robustos perfectâ sanitate fruente videmus, in quibus facilè experimur ipsam plenitudinem esse causam incidendi in febrem, prohibitâ ventilatione, aut ob aliquam externam causam: ergo non solum casus adductus non est metaphysicus, imò potius regularis, & expertus; ac proinde methodum generalem mittendi sanguinem, ex talo omninò dirimit in omnibus febribus; neque esse regulæ generalis adductæ à Contrariis limitationem, ob peculiarem eventum: imò planè existimandum est, perverti regulam illam generalem ab Hispanensibus Doctoribus, & minimè esse solidâ veritate fulcitam, neque alicujus urgentiæ ratione limitari; quandoquidem casus adductus non est peculiaris, sed communis satis, cum sæpè accidere possit, ideòque claudicare fundamentum Contrariorum: neque esse æternæ veritatis, credendum est; si fundamenta à nobis adducta mature perpendamus: imò apud Hippocratè *lib. de affectionibus* legimus *text. 19. de lienosis* sermonem instituens, in quibus in regione lienis, & ipsius vasis pravi humores continentur, ubi de biliosis hæc profert verba. *Quicumque splenem habent magnum si biliosi fuerint, hi mali coloris sunt, malis ulceribus sciant & ex ore grave olent, & tenuis evadunt, & splen durus est, & semper consimili magnitudine, & cibi non secedunt.* Videas, obsecro, signa depicta ab Hippocrate testificantia, pravam humorum colluviem stabulantem in lienis, & ipsius vasis, à quibus accidentia ferocia accidere possunt, consentientibus partibus superioribus, aut venoso genere. Sed perpendas obsecro medelam, quam vetustissimus Senex proponit per sequentia verba: *Biliosis autem conducit, ut per vicium humectantem alvum, & vesicam subducamus, & ut de vena splenis de frequenter sanguinem mittant, & medicinis urinam cientibus utantur, & per anni tempora bilem purgent.* Hæc Hippocrates

Hippocrates ad nostrum intentum. Ubi planè consulit in his venam spleniticam frequenter esse secandam, nullâ factâ mentione de vena tali, & insuper purgandam esse bilem: si ergo nulla major copia humorum pravorum potest considerari in venis meseræi, quàm illa, quam in lienis vasis narat Hippocrat. ut ex signis adductis constat planè: & tamen consulit venam secandam in manu frequenter ex vena splenitica, quin obster consensus aliquis cum ipsis venis lienis: ergo quomodocumque vasa meseræi sint occupata crudis, & pravis humoribus, minimè indicant sanguinis missionem ex talo, nisi in casu à nobis *suprà* adducto, in quo affectio talium vasorum sit origo, & fomes alicujus affectus; in quo eventu ex origine esse vacuandum nemo dubitat, ut fomitem, & consensum aboleamus.

Alteram adducit prudentem cautionem, seu limitationem circa propositam resolutionem; nempe in viris, qui annum quinquagesimum attingunt, & sunt debiles, & longè extenuatis, minimè fore in morbis à sanguinis missione ex talo incipiendum, nisi morbus ex suppressione alicujus evacuationis procedat; rationem reddit, quia in senibus crudorum succorum adest abundantia, & paucis sanguinis copia & spirituum minima, quo fit ut aquæ calidæ balneo, & frictione faciliè exolvantur; his addedit ut artificis incuria periclitentur, dum plus sanguinis exire permittit, quàm ferat illa ætas; cum etiam certum sit in magna copia aquæ, non posse legitimè sanguinis quantitatem metiri. Certum etiam judicat, si quid in ipsis est utilis sanguinis, alterius pravi sanguinis consortio defœdari: at si celebraretur in ipsis sanguinis missio ex brachio, nullum accidit periculum ex dictis. Neque hanc limitationem regulam generalem vulnerandi talum invertere judicat.

Hæc peculiaris doctrina claudicat: etenim omisâ frivolâ ratione de mensura sanguinis, qui extrahitur propter incuriam artificis, & resolutione, quæ accidere potest ex balneo aquæ calidæ, & frictione, quæ nulla eger impugnatione; cum certum sit, posse à prudenti artifice mensurari, neque resolutionem aquæ calidæ, & frictionem esse alicujus momenti; tamen ex nullo alio capite esse improbandam venæ sectionem in talo, in quinquagenariis, juxta suam opinionem firmiter tenet: nam ipse in *appendice fol. 283*. planè fatetur sectionem venæ in talo, minùs effœminare vires. Patronum adducit Danieleum Sennertus *lib. 2. de febribus cap. 5.* ubi refert sequentia verba Sennerti: *Major verò est utilitas vena sectionis in pedibus, præcipuè si simul revellendum sit: nam si vires sint debiles, & materia caput petat, & capitis dolor, & vigilia infestent, commodissimè & cum summa utilitate vena in pede aperitur, quæ evacuat, revellit, minùsque vires dejicit.* Hucusque Sennertus pro se adductus. Ex quo sic contra ipsam Calderam insurgo: nam pauci sanguinis utilis copia in senibus, & debilitas, atque extenuatio erat obstaculum sanguinis missionis ex talo; sed hæc minùs effœminat vires, quàm ea, quæ ex brachio exercetur: ergo tutior erit illa, quæ fit ex talo; quippè si sectionem in brachio venæ ferunt, potiori ratione eam, quæ celebratur in talo, cum minori dispendio spirituum ferre, & tollerare debent, cum illa neque opponatur viribus, neque extenuationi.

Uterius si impediunt cruditates, quæ gentilitiæ
Henriquetz Laurea Medica Tom. III.

in hac ætate præsumuntur, aut debilitas, & penuria spirituum, etiam erunt impedimento ad sanguinis missionem ex brachio, aut forsan eductionem per leniens pharmacum indicant. Si autem respondeat, quod crudi humores, & feculentissimi sunt permixti cum sanguine, idèque venæ sectionem indicare. Contra instari potest hæc solutio: nam in prima regione, & in venis meseræi feculentissimi humores stabulantes, indicant sanguinis missionem ex talo, propter consensum, quem habent cum omnibus morbis: ergo potius in senibus secanda est venâ tali in principio, quandoquidem sectionem venæ in brachiis tollerare possunt, in qua est majus spirituum dispendium; & aliàs, venâ sectâ in talo impeditur consensus ille cum partibus superioribus, à quo omnes morbi pendunt in hac opinione: ergo limitatio prædicta in senibus quinquagenariis, debilibus, & extenuatis, nullius est momenti; & si concederetur hæc, & aliæ limitationes evertunt sine dubio dogma illud generale de sanguinis missione ex talo.

Ita etiam ex alio principio prædictus Doctor Caldera deducit, sanguinis missionem ex talo convenire in omnibus morbis à principio, etiam si venæ meseræi, aut hæmorrhoidales, causam non præstent, semper ad omnes morbos propter humores feculentos in ipsis adservatur; etenim ad feriendum talium semper in principiis, sat est quod hepar sit hujus fluxionis origo, uti sanguinis fons, & scaturigo aliorum humorum. Itaque si incipiente phrenitide, aut suffocante anginâ, ex brachio celebraretur sanguinis missio, esset inevitabilis attractio ad partem læsam; nam per venam cavam ad jugulum dilabitur, & defertur sanguis: ergo tantum abest, ut vena secta in brachio fluxionem ad supernas partes inhibeamus, ut potius ad ipsa membra patientia, ipsam fluxionem convocemus; quare rationabilius judicat, venam secare in talo, ne affectiones prorsus irremediabiles reddamus, & omnino desperatas; satius enim est, ex talo sanguinem extrahere, ut phrenitidem aut anginam suffocantem deleamus, quàm ex brachio, quæ sanguinem ad cerebrum, & fauces commoveret.

Ceterum, omnia hæc futilia & vana sunt; non enim secta in brachio vena humorem, in phrenitide, aut angina, ad cerebrum, aut fauces deducit. Etenim humor per venam cavam ad superiora præternaturaliter delatus, priusquam ad capitis venas ascendat, seu in carotidas ingrediat, ad jugulum pervenit. Unde ad brachium utraque, & basilica, & cephalica vena derivantur; his ergo sectis, humor, qui per jugulum ad caput impetuose movebatur, in medio cursu distractus, ad brachij sectionem necessariò divertitur, quia ut vacuum, per venæ sectionem derelictum, suppleatur, non aliundè humor fluit, quàm à vena cava, per quam humor ille sursùm rapiebatur: qui statim ad brachium movetur, ratione vitandi vacuum; unde motus quo ad cerebrum tendebat, jure optimo intercipitur, & ad distantem, & cerebro contrariam partem, non dubiè revellitur, neque ad ipsum ullo modo attrahitur. Hinc fit ut si rigorosè loquamur, talis humoris distractio à cerebro, minimè derivatio nominetur, quippè non à vicinis venis cerebri, sed potius à vena cava, quæ jugulo inseritur retrahitur talis humor: igitur revulsionis nomen meretur sectio venæ in cubito in affectibus capitalibus: quoniam

niam per ipsam humor fluens, contrario motu movetur; etiamsi non sit ad partem distantissimam, qualiter fieret, si ex talo celebraretur venæ sectio: sufficit ergo ut revelamus per venæ sectionem brachiorum, in affectionibus adductis, ut humor, qui ab extremo venæ cavæ in jugulo implantatæ, ad caput movebatur, retrahatur ad brachium: nam tunc ab incepto motu desistit, & in contrarium locum à cerebro distantem movetur: falsò ergo & sine fundamento assertit citatus D. Caldera per venæ sectionem in brachiis humorem concitari ad partem affectam.

Nec valet si Respondeas pro citato Doctore, quod dum sanguis ex brachio emittitur, major ipsius copia per venam cavam sursum movetur, quàm per venæ sectionem vacuari possit; etenim potius ad pensum, quo per venam educitur, sursum usque ad jugulum movetur; undè priusquam ad capitis venas progrediatur sanguis, ad brachij incisam venam statim revellitur. Rationem supra tetigimus; cujus doctrinæ Autor est sapientissimus Cornelius Celsus lib. 2. cap. 10. ubi posteritati verba sequentia commendavit. *Neque ignoro quosdam asserere, quàm longissimè sanguinem inde ubi, ledit, esse mittendum, sic enim adverti materia cursum: at illo modo (scilicet ex vena brachiorum) in id ipsum quod gravat evocari, sed id ipsum falsum est; proximum enim locum, primò exhaurit, ex ulterioribus autem ceteris sanguis sequitur, quatenus emittitur.* Quibus verbis maturè pensatis, clarissimè constat argumentum, quod videtur militare contra nostrum placitum, minimè latuisse Cornelium Celsum; cui fecit satis, quia eo passu, quo sanguis, per venæ sectionem emittitur in brachio, eo ipso per venam cavam ad jugulum defertur, & etiam ad brachium divertitur, ut supra insinuavimus; undè minimè, neque ad cerebrum convocatur, neque major quantitas in ipsum movetur. Ex quo planè constat hunc philosophandi modum, non esse novum nostro sæculo, cum Celsus ipsum referat, & refellat.

Porò, quod non fluat major copia sanguinis ad cerebrum, quàm per sectionem venæ extra movetur, docuit expressè Horatius Augenius lib. 7. de missione sanguinis cap. 26. per sequentia verba. *Primum, quod non putaverim scalpello incisa vena sanguinem educi per expulsionem; etenim aperto vase sanguis spontè fluit, haud secus, quàm perforato dolio, vinum effluere videmus: quid ergo quæso, adest in dolio, hanc expulsionem faciens, aut quæ virtus adest in vino illud foras expellens?* Planè ergo deducitur ex his majorem copiam sanguinis minimè moveri per venam cavam ad caput quàm, quæ per venæ sectionem fluit ad extrà, quippè nullus apparet finis, ob quem major sanguinis copia concitetur ad caput, & superiores partes. Et licèt benè verum sit, interdum propter nimiam plenitudinem, aut ex eo quod sanguis irritante aliqua qualitate polleat, naturam lacerari ad expulsionem. Hoc tamen non est perpetuò verum, cum sæpè venam secemus, nullà existente plenitudine, & nulla qualitate irritante adjunctâ in sanguine; & tunc quidem sanguis eodem modo ad venam sectam dilabitur: non ergo semper ab expultrice facultate propulsatur, sed potius ad evitandum vacuum ut repleatur locus ille derelictus à sanguine, qui primò fluit sectâ venâ. Chimæricum enim judico virtutem aliquam attractivam primo sanguini fluenti inesse, quâ attrahere dica-

tur succedentem sanguinem; itaque eo passu quo prima guttula sanguinis movetur venâ incisâ, moventur & cæteræ, quin succedentibus aliquis communicetur impulsus.

Uterius corroboratur assertio nostra: nam sanguine missò plenitudo minuitur, aut sanguinis copia in vasis, quo fit, ut ipsa aequaliter concidant, ut repleant, necessariò sanguinis fluentis locum derelictum, gratiâ vitandi vacuum: ergo ut totaliter vteretur vacuum, concurrente etiam partialiter sanguine, non est necessaria tanta copia, quanta fluit per scissuram, undè nec major nec tanta copia sanguinis movebitur sectâ venâ, usque ad jugulum per cavam venam, licèt in ipsa major sanguinis copia successivè moveatur; non quidem ad eundem locum, sed ad diversos, qui ex diversis sanguinis portionibus relinquuntur, qui subsequenti sanguine occupantur.

Premitur ulterius solutio adducta. Nam venâ sectâ in brachio velocissimè deponitur, nimia sanguinis copia ex vena cava: sic dictabat Gal. in comment. ad lib. 4. de victu acutor. sequenti serie. *Velocissimè, & plurimum, ex his, quæ principes sunt partibus vena ea corpus evacuat.* Undè sic infero; si secta vena in brachio tunc sanguis ad cerebrum fluat per basilicam venam vacuatus, talem motum ad cerebrum cohibet, & meritò revulsiva dicitur venæ sectio in brachio; siquidem ab origine fluxionis exhaurit sanguinem, nempe à vena cava, saltim à medio loco fluxionis, & minimè ex vasis vicinis ipsius capitis, ex quibus derivatio celebratur: ergo si priusquam ad caput, neque ad jugulum ascendat sanguis per brachium divertitur ipsius venâ sectâ, sine dubio ab incepto motu desistit, & contrario motu movetur: ergo jure optimo poterit dici revulsiva, & minimè poterit sanguinem ad cerebrum convocare, neque attrahere, & licèt unica sanguinis missione celebrata in brachio, prorsus non impediatur, & revellatur sanguis à cerebro; indè non bene infertur ad cerebrum attrahere humorem, aut sanguinem; quia hoc ipsum accidit, etiamsi venam in talo iterum, atque iterum vulneremus: non ergo benè infertur, ex eo quod per venæ sectionem ex brachio prorsus non revellatur motus sanguinis ad cerebrum, quod talis venæ sectio ad ipsum cerebrum sanguinem trahat.

Constat ergo ex supra dictis nec moveri majorem sanguinis copiam, nec tantam ad partes superiores ex vi sanguinis missionis factæ in brachio, quanta per venæ sectionem extrahitur: quoniam solùm illa portio sanguinis existens in vena cava movebitur, quæ pro vacuo à sanguinis portionibus successivè derelicto adimplendo sufficiat. Præterquam quod ultra sanguinem in vena cava locatum, alia etiam corpora ad illud vacuum supplendum, occurrere possunt, qualia sunt aëris portiones, quæ necessariò in omnibus corporis cavitatibus circumferuntur, necnon etiam vaporosæ substantiæ, quæ intra corpora fumigant: non ergo vena secta in brachio tanta sanguinis copia per venam cavam movetur, quanta extrahitur.

Denique corroboratur, & validatur assertio nostra: quia venâ sectâ in brachio, sanguis à venis capitis deorsum fluit usque ad jugulæ externas, & internas, & per sinem venæ cavæ in jugulo sitæ: ergo à sanguine per basilicam ex brachio deorsum fluenti impeditur, quominus altera portio sanguinis sursum per easdem venas ascendat, præsertim cum etiam in hac peculiari opinione

opinione sanguinis missio ex brachio sit derivativa, & non alia ratione, nisi quia ex venis capitulis sanguinem haurit, quod non aliter, nisi deorsum ad brachij sectionem fluendo præstari potest. Si autem hoc negare ausi fuerint Adversarij, necessario fateri tenentur, sanguinis missionem ex brachio esse omnino revulsivam; pro nostro intento. Ex his ergo planè constat venæ sectionem ex brachio in affectibus capitalibus, sanguinem ad cerebrum minimè deducere, imò potius ipsum sanguinem à cerebro derivare, & revellere: ac per consequens non solum non esse nocivam; sed valde utilem pro exterminatione talium morborum.

CAPUT III.

In quo verior sententia eligitur.

ADVERSARIORUM fundamentis præcipuis præjectis, priusquam litigiosam nostris temporibus controversiam dirimamus, statuendum est id, quod sine controversia omnes Medici fatentur: nempe sanguinis missionem tripartiti in revulsivam, derivativam, & evacuativam. Ex his venæ sectio merè revulsiva humoribus dumtaxat paratis fluere, seu fluere initiantibus debetur. ut in contrariam, & distantior partem ad quam fluunt, celerrimè, & faciliùs transferantur: Itaque hæc venæ sectio revulsiva, quæ omnino impermixta est cum derivativa, & evacuativa, humorem respicit, qui necdum partem læsam, seu ut loquar rectius, paratam recipere, tetigit, nec morbum actu causat, est tamen paratus, utrumque facere: sic cordatus Medicus præcavens motum prædictum ipsum compescit, per venæ sectionem merè revulsoriam, quæ jure optimo, prædictum motum in partem debilem, seu affectam frænare valeat; unde postquam humoris impetus, seu motus prorsus cessavit, aut fuerit imminutus, tunc sanguinis missio merè revulsiva minimè exerceri debet: quoniam humor in parte affecta locatus, & contentus & in vicinis vasis existens, peculiarem indicationem exposcit, seu providentiam, quam sanguinis missione merè revulsiva, nequaquam consequimur, sed derivatoria; & evacuatoria, de quibus infra erit sermo.

Revulsio igitur humorum fluentium ad contrarias, & distantes partes celebrari debet, aut ad ipsius fluxionis originem, quam mandantem Medici appellant partem. Ita Hippocr. *lib. de humoribus* docuit; sequentia verba posteritati commendans. *Medela evocatio, derivatio in caput, in latera, quæ maximè repit, aut revulsio, in supernis deorsum, & infernis sursum.* Idem testificavit *6. epidem. part. 2. contextu 29.* sequenti serie, *Revellere, inquit, Si quò non oportet repit; si autem quò oportet his aperire, ut repunt unaquaque.*

Cæterum contrarietatem hanc, quam secum affert necessariò revulsio juxta quatuor diametros considerandam esse, docuit Gal. *libell. de Revulsione*, Prima contrarietas compensanda est (inquit Galenus) à superioribus ad inferiora: secunda à posterioribus ad anteriora; tertia à dextris ad sinistra; quarta, & ultima ab internis ad externa, quam sine fundamentis plures Medici omitunt, nisi forsan ad aliquam ex tribus pri-

mò enumeratis ipsam reducant: etenim si pars, quæ in medio corporis est locata, malè affecta sit, aut morbo aliquo corripitur, nulla ex parte poterat celebrari revulsio, si hæc ultima contrarietas non concedatur, quoniam nulli parti esset loco contraria; siquidem hæc pars superiora ab inferioribus, anteriora à posterioribus, & dextra à sinistris separata: habet igitur non dubiè aliam contrarietatem, quam communiter vulgares Medici omiserunt. Ulterius etiam ex Hippocrate recipere debemus, omnes evacuationes fieri debere per communes venas, servatâ rectitudine cum particula affecta: Legas, obsecro, per otium Vallesium nostrum *lib. 7. controversiarum cap. 4.* de rectitudine venarum, ubi ad unguem solitâ acutie, & claritate, venarum, quæ à jecore oriuntur, anatomem describit, necnon etiam locupletissimam doctrinam de revulsione, derivatione, & evacuatione adducit, à qua omnes tanquam ex limpido fonte firmissimam doctrinam exhauriunt.

Hanc igitur inconcussam doctrinam de venarum rectitudine, natura docta, sine Doctore; nobis quotidianis experimentis demonstrat, etenim evacuationes, quæ sponte naturæ sunt; si secundum rectum celebrantur, sublevant periculum, sin minus non sublevant, est enim familiarissima naturæ, hæc rectitudinis observatio in evacuationibus, necnon etiam in abscessibus; deponit enim membrum quodcumque sua excrementa, in partes quæ sibi lateris consortes sunt, potius quàm in aduersas: Sic ex hepatis plenitudine, in dextro inguine, frequentes excitantur bubones: ex liene affecto, in sinistro: ita Hippocrates dictavit *6. epidem. parte 2. textu 12.* per sequentia verba. *Secundum rectum, est costarum dolor, & hypochondriorum contentiones, & lienis elationes, & ex naribus fluxiones, & aures, secundum rectum.* Galenus etiam *3. de crisi. capite 3.* Hippocratis doctrinam amplectitur, laudans evacuationes quæ secundum rectitudinem celebrantur ad optimi judicij fidem, perpendere verba: *Oportet autem sanguinem recto cursu fluere ex dextra quidem nare, propter hepar, & ea, quæ sub dextro hypochondrio sunt, & sinistra autem, propter lienem, & vicinas partes:* Cum igitur Medicus imitari naturam debeat, consonum erit, artis præcepta, cum operibus naturæ copulare, evacuando secundum rectitudinem. Sic omnes hanc doctrinam uno ore fatentur.

Aliis etiam prærogativis gaudet venæ sectio, quibus mirificè morbis opitulatur, quatum una dicitur derivatio, & ultima evacuatio nominatur; quando ergo humor, qui dicitur morbifica causa stabulatur in vicinis vasis affectæ particula; instat indicatio derivandi per sanguinis missionem; & tunc dicitur derivatoria, quoniam ex proximis venis cum membro affecto, avertit sanguinem, seu humorem, qui proximus valdè est; causare morbum. Cæterum, quando humor jam est impactus in loco affecto, & in ipso inhius, morbum actu causat, tunc quidem indicat, & petit extractionem per ipsam partem, quippè ex ipsa ad extra facilius fit exitus, & tunc venæ sectio, quæ id præstat, jure optimo dicitur evacuatio, quæ differt valdè à revulsione, & derivatione, quoniam illa per distantes, & contrarias partes celebrari expetit; derivatio per vicinas, sicut evacuatio per venas, quæ sunt in ipsa parte. Itaque per derivativam venæ sectionem

humor minimè avertitur ad contraria loca, sed vicinas partes derivatur, & avertitur; at per evacuationem sanguinis missionem humor per venas, quæ ipso loco sunt conjunctæ, evacuat meliùs, & faciliùs, quàm iterum possit ad venas remeare, & ad altiora corporis loca non sine periculo deferri. Porro si evacuationem commode exercere non possimus, consultius erit saltim per vicinas partes, seu proximiores venas evacuationem tentare. Audite Gal. *lib. de cur. rat. per sang. mission. cap. 19.* sic fantem. *Quòd si nequeat saltim ex vicinis. Etenim in incipientibus avertere, quod influit, expedit; in inveteratis autem, ipsum tantum, quod affectu parti infixum est evacuare; evacuabitur id porro optimè per venas conjunctas cum iis, quæ in partibus ipsis sunt sita.* Quibus verbis totam doctrinam de revulsione, derivatione, & evacuatione ad amissum exploravit, ut inde constet, meram revulsionem præcisè sumptam omninò excludere derivationem, & evacuationem, & illam fluxuris, aut paratis fluere humoribus, aut iniantibus fluere deberi, derivationem verò jam fluxis omnes tam vacationis species optimè copulari possunt, si meram revulsionem, & omnimodam contrarietatem omninò secludamus; quod quidem poterit accidere, ut aliquam contrarietatem, secundum aliquod diametron servemus, quæ compossibilis sit cum derivatione, & evacuatione, ut accidit quandò venam secamus in pleuritide ex brachio ejusdem lateris; in quo eventu sectâ basilicâ venâ ejusdem lateris revellimus ex partibus internis ad externa: derivamus per venas vicinas, & evacuamus etiam humorem infixum in patienti loco, quoniam omnes indicationes instant avertendi, seu revellendi in contrariam partem, saltim secundum aliquod diametron ex dictis, humorem, qui paratus est fluere, & actu fluit; derivandi etiam humorem, qui in locis vicinis stabulatur, & tandem evacuandi illum humorem, qui infixus jam est in pleura, quâ adhibitâ sanguinis missione juxta Galeni saltim opinionem, & post transactum principium, aut depositâ plenitudine juxta Avicennæ placitum, & totius barbaræ Familiæ, adimplentur omnes indicationes, quæ in pleuræ inflammatione se offerunt, nullâ oblitâ, quæ in memoria tenenda sunt, quia valdè necessaria pro resolutione nostræ conclusionis. Denique oportet adnotare præter triplicem designatam venæ sectionis speciem; aliam quidem generalissimam, exerceri sæpissimè, quæ per se neque partem determinatam, neque humoris motum, sed ex toto universam respicit exuperantiam, quæ exerceri expostulat ante omnes particulares evacuationes, & ad topica auxilia debet præcedere, & hæc dicitur à Medicis universalis evacuatio, quia totum universaliter evacuat.

His præhabitis, tempus instat, ut nostram mentem aperiamus; sit ergo nostra conclusio. Quod in omnibus febribus, & morborum capitalium principio, regulariter est secanda vena in brachiis pro legitima, & methodica curatione (exceptis limitationibus *infra* adducendis, & explicandis.) Hæc est opinio classica, & nostris temporibus in regione nostra satis plausibilis, ab Antiquorum fonte deducta, & quidem minimè quia ab ipsis adducitur præcisè à nobis amplectitur defensanda; non enim in verbo Parentum juravimus, sed in veritatis verbo steterimus, quip-

pè absque exquisito ipsius veritatis examine antiquitati codere solius antiquitatis ratione, est ignavia timiditatis servitus, & fatua ignorantia. Nos autem in præsentis litigio veritatis semitas insequimur, & rationibus manuducimur efficacissimis ab Antiquorum doctrina illustrato intellectu; idè certè cum illis inire competentiam erit profectò indecens æmulatio, & contra tantorum virorum decus: quare æquum jam erit, ut in plausum hujus nostræ assertionis contra Hispalenses Doctores antiquorum testimoniiis, & ratiocinationibus validissimis militemus.

Sit primum testimonium pro nostræ opinionis corroboracione ex Hippocr. 6. de mor. vulg. com. 2. text. 9. ubi sequentia dictavit verba. *Dissimilia, si sursum repant elata, per inferna solvere, & contraria iidem, ut capitis purgatio, vena sectio.* Quibus verbis loquitur Hippocrates de propria revulsione, si expositionem Galeni pendamus: audite ejus verba. *Postquam enim dixit sursum elata, deorsum solvere, & contraria iidem; elata quidem, idem quod concitata significare putandum est, ut de primo affectus exortu, ipsi sermo fiat, jubenti ad contraria loca statim retrahere, deorsum quidem in iis, quæ superius ortum habent; sursum verò in iis, quæ inferius.* Prosequitur Galenus paulò *infra* expositionem textus citati. *Humores namque sursum elatos; hoc est, sublime petentes, deorsum versus detrahere, haud rectè impetum facientes oportet, & contra decurrentes in oppositum ducendi sunt, ut in capite vitiatio purgatione per alvum, & sectione vena cubiti utendum est.* Hæc ultima verba, quæ mirificè probant nostrum intentum, sectatores contrariæ opinionis omiserunt, à quibus tota resolutio dependet, idèoque superficialiter ponderantes adductum testimonium, gloriantur summoperè adducentes in plausum suæ assertionis omnia prima verba: O misera hominum conditio! hac ratione judicans in affectibus superioribus; in ipsorum scilicet exortu talos esse feriendos, & inferioribus per brachij venas sanguinem esse mittendum (id enim absolute videntur significare illa *textus citati* verba: *Superiora inferius, & inferiora patientia sursum detrahere*) Falluntur tamen planè, si ultima *commentarii citati* verba maturè velint examinare; ctenim postquam revulsione naturam, quæ in morborum principio; seu exortu requiritur, ad unguem explicuit; dubitationem resolvit per ultima verba nuper citata sic. *Ut in capite vitiatio purgatione per alvum, & sectione vena cubiti utendum est.* Constat ergo ex his evidenter, quod ut revulsione præceptum adimpleat Galenus, & humores sursum petentes, deorsum deferat; humorem in caput ruentem per brachij venas revellendum esse docet, quin de sectione pedum verbum adducat, forsitan quia ex capite ad brachium satis deorsum revellere putaverit: In cujus discursus confirmationem concludit sic. *Vtrunque enim evacuat, retrahitque deorsum.* Ergo in principio morborum capitalium ad partes contrarias, & distantes, & minimè ad distantissimas exerceri debet revulsio, & sic venam cubiti secare jubet Galenus in exortu, aut principio morborum partium superiorum, quæ contrarietatem, & communionem habet sufficientem cum partibus superioribus, ut humores sursum vergentes deorsum trahantur; & hac ratione interpretandi sunt Hippocr. & Gal. textus, qui de revulsione in morbis capitalibus loquuntur,

loquuntur, nisi præcavere aliquos morbos intendat Antiquitas, in quo eventu humoribus paratis fluere, & initialiter fluentibus ad locum superiorem, jure optimo perfecta revulsio, & omnino impermixta debetur præcautionis gratiâ; seu præcautoria curatione, & hac ratione in morbis capitalibus, qui timentur, tali venas vulnerato, ut *inferius* latius constabit in limitationibus pro nostra conclusione adducendis.

Cæterum, ut Galeni mens circa propositam *textus* expositionem planius capiatur, & sua expositio prorsus absque calumnia aliqua libera sit, legatur in *com. 2. ad lib. Hip. de vict. acut. sup. textum* satis tritum, *Si vero dolor ad claviculam pertigerit*; ubi sic fatetur Galenus. *Nos vero partem eam, qua phlegmone obsidetur, tum celeriter, tum, quam cæteras partes, magis in acutis præsertim morbis vacuare contendimus. Quod sanè vena cubiti interna facit, multoque magis ubi sanguinis redundantia ad superiora vergere videatur, aut superiores thoracis partes affecta sint.* Aurea profectò verba in confirmationem nostræ assertionis, quibus controversiam omnino absolvit, quin vestigium interpretationis pro contraria parte relinquatur, cum in superioribus affectibus, internam cubiti venam ferire jubet, quin de affectu jam *facto*, neque de sola derivatione intelligi possit, tum etiam quia corpus adhuc esse plenum fatetur, dum ait. *Multoque magis ubi sanguinis redundantia ad superiora vergere videtur.* Morbum ergo capitalem incipientem merito enarrat, quo tempore si judicaret necessariam venæ sectionem ex talo, illam sine dubio consuleret. Ergo in casu adducto, humores supra vergentes sanguinis extractione per venam cubiti revellit Galenus, non quidem jam fluxis humoribus, sed fluere incipientibus præstabat providentiam, & sic citissimam, & celerem revulsionem, qualis acutis morbis decet, administrat. Si ergo sanguine ad superiora vergenti, adhuc redundantia non deposita, revulsionem per talum non fecit, neque excogitavit, etsi per ipsam plenitudo posset deponi; jure optimo colligitur, in cujusvis morbi inflammatorij principio, seu in fluxionis principio cujusvis morbi partium superiorum, posse cordatum Medicum absque calumnia aliqua venas brachiorum secare, quibus humores sufficienter revellimus, & avertimus à partibus superioribus, quin sit necessarium recurrere ad feriendos talos.

Suffragatur Avicenna Arabum Princeps *lib. 3. fen 1. doct. 2. cap. 3.* ubi phrenitidis curationem adducit per sequentia verba. *Communis quidem cura specierum ejus verarum est phlebotomia ex cephalica, & extractio sanguinis conveniens, imò multa valde, & incipiatur hoc loco, sicut incipiunt humores.* Neque valet effugium commune, nempe quod Avicenna adducat medelam phrenitidis jam factæ, & non incipientis, nam ultima verba contrarium demonstrant; *Et incipiatur hoc loco sicut incipiunt humores.* Loquitur ergo de morbi principio, & non de ipso, prout est in statu, in quo parum, aut nihil, fluit ad cerebrum, neque credendum est, virum adeò præstantem omittere in morbo ita gravi, & acuto curationem per auxilia debita in principio, & toto tempore fluxionis, & solum expressare remedia, quæ morbo jam factò debentur: Ruit igitur omnino evasio, & tanquam vana, & chimerica posthabenda est.

Exornat, & illustrat amplius nostram doctrinam celebre testimonium summi Dictatoris *lib. 2. de mor. vulg. text. 9. com. 5.* ubi sic loquitur. *Si capitis os fractum sit, dare potu lac, & vinum aquali aquali; si autem ulcus sit, secanda sunt vena interna; nisi febricitet.* En textum primo aspectu difficilem valde, & si quis oscitanter ipsum legat, videbitur, febrem interdicere venæ sectionem, quod alienum valde à ratione est, cum potius ipsam indicet; cæterum in hac hæsitatione Valesius noster solitâ suâ subtilitate textus amphibologiam absolvit; nam capite ulcerato mox ab initio mitti debet sanguis, nisi admodum sit corpus inanitum, & exangue; non enim solum profectò cum redundans corpus succis est, vena est secanda; sed etiam cum est eorum moderata copia, quia oportet membra aliquam penuriam pati, ne mittant ad caput, etiam si inde tractio agatur: verum sanguinis missio non eadem ex parte fieri debet, ex qua ob inflammationem, sed ex aliquanto remotiori, dum ulcus solum est, & non accessit inflammatio: ergo si in capitis fracturâ, seu ulcere, non accessit inflammatio, vena interna, seu basilica secanda est, revulsionis gratiâ, ob morbum, qui nondum est, sed timetur in capite, hoc est propter inflammationem quæ merito timetur in capite, quoties ejus os fractum est. Quandò igitur caput tentatur inflammatione, tunc quidem jam non est secanda vena interna; sed externa, quæ derivatoria etiam est, & minimè poterit concitari inflammatio sine febre, idèoque cordatè protulit Hippocrates, secandam esse internam venam ulcerato capite, nisi febris adsit, quoniam hæc supponit inflammationem in cerebro, quæ exposcit sectionem venæ non quidem internæ, sed externæ, quæ derivet ex capite, & revellat. En quomodò incipientibus capitis morbis, Hippocrates jubet secare venam externam capitis, & minimè neque internam, neque sphenam in talo, jubet esse vulnerandam: secanda ergo ob capitis ulcus vena interna est, seu basilica, nisi febricitet; si autem jam febricitet, externa vena vulneranda est, quia febris tentari jam exulceratam partem alio malo, veluti inflammatione, aut phrenitide indicat: Hæc est doctrina nostri Valesij in præfati *textus expositione.* Ubi advertas, obsecro, illud verbum *Tentari*, quod absque dubio significat principium phlegmonis, aut phrenitidis in cerebro, in quo eventu juxta Hippocratis doctrinam jubet secare externam cubiti venam: jure ergo optimo incipientibus morbis partium superiorum venam cubiti secabimus, nullâ factâ mentione de sanguinis missione ex talo. Huic sententiæ auxiliatur Cornel. Cels. *lib. 2. cap. 10.* ubi ait; *Videtur tamen usus ipse docuisse, si caput fractum est, ex brachio sanguinem mittendum esse.*

Premittit etiam Adversariorum opinionem, & nostram dilucidat sententiam idem Galenus *lib. 13. method. cap. 11.* sic. *Si caput phlegmone laborat; humeralem incidere oportet, & si ea non cernitur mediam, ubi jecur, aut cor sic afficiuntur, internam: nam in angina, primò ex cubito, mox ex his quæ sub lingua habentur in his, quæ in occipite sunt, & eam, quæ in cubito est, & eam, quæ in fronte; renibus verò, & pudendo, & utero sic habentibus, eas quæ in cruribus sunt sita.* Celebre quidem testimonium, in quo difficultatem propositam clarissimè absolvit, & non quod semel

agendum in adductis affectionibus pro aliquo determinato tempore erudit, sed per totum morbi decursum, quid operandum sit declaravit: sic, in angina primò ex cubito sanguinem mittit, idest in principio morbi, sic etiam in occipitis morbis primò venam cubiti ferit, ut revelat, & derivet, postea ex fronte, ut derivet, ut evacuet, & consequenter eadem indicatione servatà in affectibus inferiorum partium venam poplitis jubet scindere, ut indè constet, neque in superiorum partium morbis venam tali esse secandam, neque in inferiorum partium affectionibus venam brachiorum esse vulnerandam, præsentiam jam morbo: item eodem loco nuper citato cap. 11. dum jecoris inflammationem curare aggreditur, sic fatur Galenus. *Ergo pariter tum revellendus, tum educendus, qui ad jecur fluit sanguis est, internam in dextro cubito secta venam.* Ex his inferitur planè, quòd cum sanguis fluit pro jecoris inflammatione causanda, est tempus in quo revulsio propriissimè convenit, & indicatur, & tamen pro hac indicatione complenda, internam venam in cubito jubet secare, & minimè in talo. Ergo præsentiam jam morbo sive jecoris, sive partium superiorum indignum judicabitur, & amethodum venam in talo aperire. Et quidem forsitan ex Hippocrate hanc methodum arripuit Gal. 6. epidem. sect. 6. text. 5. per illa verba. *In doloribus proximum ventrem purgare, sanguinisque ventrem scindere,* &c. ubi ex loco proximo, & minimè ex omninò contrario, ubi dolor infestat, jubet venam secare; consonat idem Galenus lib. de cur. rat. per sang. miss. cap. 16. ubi in pleuritidis principio, morbo scilicet præsentiam, & humoribus fluentibus, venam secare jubet ex cubito ejusdem lateris patientis, quia clarissimam sæpè utilitatem affert, & non ex opposito latere, quia aut nullam, aut certè post temporis intervallum, cujus expressa verba non refero, quia satis trita in ore omnium sunt.

Addit insuper robur, & vim nostræ opinionis locus Galeni 2. de arte curat. ad Glauc. cap. 2. *Nam si spleni inflammationem patiente sanguinem vis evacuare, interiores in manu sinistra venas secato, & si hepate, eadem ratione in dextra; si quid verò ex superioribus inflammationem habuerit, veluti in his affectibus, quos Græci Synanchas, & ophthalmias vocant, & quicumque alij capiti ad venerint eas, quæ extrinsecus sunt, atque è directo patientibus verò membris extremis à conjugibus evacuatio facienda est, sive retrahere velis, sive derivare, præterquam ubi passio sit inveterata.* En Galeni testimonium præ cæteris citatis suadens nostram opinionem; etenim membris patientibus venas proximas, rectitudine servatà, consulit aperire; non quidem evacuationis gratià, quippè eam solis inveteratis affectibus jubet administrari; sed revulsione, & derivationis causâ, ut verba citata ultima id planè demonstrant, dum ait, *sive retrahere velis, sive derivare.* Unde inferitur, Galenum in hoc loco revulsionem derivationi contraponere, necnon etiam utrumque scopum ex vicinis venis consequi, & minimè relata verba, & similia, quæ adducuntur ab eodem Autore, possunt interpretari de sola derivatione, cum expressè proferat, *Sive retrahere velis, sive derivare*: Ergo de vera revulsione loquitur in ophthalmia, & synanche, & aliis affectibus superioribus, in quibus venam secare jubet in cubito externam, & ut simul revulsio-

nem molietur respectu humorum fluentium & derivationem respectu eorum, qui sunt in vasis vicinis.

Consonat etiam idem Autor *super lib. Hip. de humor. in com. ad text. 13.* ubi revulsione naturam ostendit per modum exempli, & adducit juxta Hippocratis mentem per sequentia verba. *In quam etiam sententiam affirmamus, vena sectionem remedio esse vehementi sanguinis profusioni, ac nos sæpè id sumus experti immodicam sanguinis fluxionem, ita evidentè cohiberi; perspicuum autem est, venam humeralem ejus brachij, quod reeta via ei nari, è qua sanguis largè fluit, respondet, incidendam esse, sique ex utraque nare profuat, utramque venam secandam, neque enim evacuationis, sed revulsione gratià, venam incidimus.* Ex his clarè inferitur, quòd ut sanguinem è naribus fluentem revellat Galenus, minimè distantissimam venam sitam in talo eligit, sed eam, quæ est in brachio, quæ distantiam habet sufficientem, & contrarietatem, ut revellat. Et insuper cum per ejus sectionem vicina vasa membrorum patientibus inaniantur, simul etiam derivationem copulat cum revulsione, & utramque perficit indicationem. Hinc discès, revulsionem, quam fursum & deorsum Hippocrates commendat, minimè de venis distantioribus à Galeno interpretari; oppositum potiùs manifestè dictavit, dum in affectibus capitis venas externas brachiorum, & in affectibus lienis internas venas secare jubet: Alienum ergo à ratione erit asserere cum Hispanensibus Doctoribus in morbis capitalibus, distantissima vasa, & omninò contraria vulnerare, quandoquidem verba Galeni contrarium planè demonstrant.

Nec valet effugium Adversariorum, affirmantium testimonia Galeni citata hucusque, in quibus venas brachiorum secare jubet, esse intelligenda de affectibus capitalibus, qui jam sunt facti, in quibus urget materia, quæ ad læsam particulam effluxit, & in ipsa est jam imbibita, seu impacta, & minimè de humoribus fluentibus actu, & paratis fluere, quibus debetur revulsio ad distantissima loca, quam videtur supponere Galenus per universalem providentiam, quæ necessariò debet antecedere ad proximam curationem affectuum capitalium, quos proponit *locis supra citatis*, & hac ratione pleuritidem venæ sectione ejusdem lateris curat, habità ratione materiæ imbibitæ in pleura, & non fluentis: & 13. metho. cap. 11. jecori inflammatione laboranti cubiti venarum apertione occurrit, quæ jecoris, & vicinarum partium sanguinem pro viribus exhauriat universaliore revulsione alibi supposità, & sic de aliis philosophantur, ut suam opinionem noviter stabilire queant, irrationabiliter interpretantes Antiquorum mentem. Nam minimè credendum est, Galenum in morbo ità acuto, & gravi, qualis est lateralis, necessariam, & generalem providentiam tacuisse, omittendo sanguinis missionem ex contrario loco; quandoquidem plura minoris momenti auxilia non omittit, imò ex latere opposito vena secta nullam, aut longum post temporis intervallum utilitatem præstare docuit: si ergo pro aliqua temporis differentia esset utilis, ipsam non dubiè commendaret, si adæquatam medelam tanti mali adducere in animo erat, sic maturè considerantes præsentem expositionem, credere debemus, medelam adhiberi à Galeno, quæ opituletur humoribus

ribus fluentibus, & jam fluxis, quæ illic à principio, & toto tempore fluxionis indicant revulsionem, & derivationem per venam brachij ejusdem lateris, quam tundere consulit, usquedum omninò evanescat fluxio, & solùm quod impactum est in pleura urgeat, in quo eventum scarificare cucurbitulam supra locum affectum consulere omnes Medici, ut humorem impactum exhauriamus, imò etiam si fluxio non cessaverit, & urgeat nimis, quod impactum est in pleura. Noster Vallesius in expositione illorum verborum Hippocratis. *Derivare, cedentem revellere statim, renitentem cedere.* 6. epidem. sect. 2. text. 6. in sequentia verba prorumpit. *Ita etiam sapè in ejusdem internis inflammationibus, cum revulsioni non satis cederent, & timerem ne phlegmonis magnitudinè anticiparent mori, alternatè utens missione sanguinis secundum rectitudinem, & scarificatione ab admotis parti cucurbitulis plurimos mihi videor mirificè morti eripuisse.* Quod sine dubio administravit, ut utriusque indicationi satisfaceret, revellendi scilicet, quândò venam rectam ejusdem brachij secabat, & derivandi; & evacuandi, quândò scarificabat locum affectum, eodem igitur tenore procedere debemus in morbis partium superiorum; quando jam sunt facti, & non imminentes solùm; siquidem quod in particula continetur, & in vicinis venis derivationem expostulat, & evacuationem, quod verò actu fluit revulsionem, sed non per omninò contrariam, & distantior partem qualiter in præcautione, sed per venas brachiorum, quæ habent sufficientem contrarietatem, ut fluentes, & caput irruentes in medio itineris revellamus, sed de hoc *suprà* diximus, & *infra* latius dicemus.

Insuper etiam dum de inflammatione jecoris loquitur Galenus, & ipsius medela *lib. 13. method. cit.* minimè potest interpretari de indicatione sumpta ex humoribus imbibitis in jecore, cum *suprà* sequentia verba scribat. *Proponatur itaque jecur jam phlegmonem contrahere incipere, tum quanam malis ejus commodissima sit curatio, quaeratur: omnium ergo primum ab his, quæ retuli incipiens, an totum corpus inanitione indigeat, considerabis; quòd si indigere invenis, venam cubiti secabis &c.* Ergo in hac curatione methodicè procedens, ut absoler, primò ad totius providentiam attendit per illa verba. *An totum corpus inanitione indigeat.* Non ergo ad conjunctam causam, & humorem imbibitum in jecore attendebat solùm; præcipuè cum proponat curationem jecoris inflammationem contrahere incipientis, in quo eventu non omitteret, venæ sectionem omninò revulsoriam, qualis ex talo solet celebrari: si ergo secuit primò cubiti venam, sine dubio per ipsam adimpleri judicavit indicationem revellendi, & derivandi, quam consulere debet cordatus Medicus, nisi solùm præcautionem talium morborum intendat: Revulsio ergo in principii morborum partium superiorum ad partes contrarias distantes, & minimè distantissimas est celebranda, ac per consequens in brachio est vena secanda, quæ cum affecta parte communicationem habet: Nec aliud intelligit Galenus per illa verba *sursùm, & deorsùm humorem retrahere.* Etenim ubi præsens est morbus in parte superiori deorsùm trahitur humor, si cubiti venam feriamus, quæ revellit, licet non ex distantiori loco, qualiter in præcautione facere debemus.

Hanc nostram Antiquorum sententiam inse-

quantur Classicorum Doctorum principaliores, quorum unus est Paulus *lib. 3. cap. 6.* curationem phrenitidis adducens; ubi protinus è cubito sanguinem esse mittendum tenet, & quidem copiosè, nullà factà mentione de sectione in talo, cum illic à principio phrenitidis id fieri suadeat, ut illud verbum *protinus* aperte significat medelæ initium. Favet etiam eandem opinionem citatus Doctissimus Cornel. Cels. *loco supra allegato*, ubi & litigium adductum proponit, & absolvit sequenti serie. *Neque ignoro quosdam dicere quam longissimè sanguinem, inde ubi laedit, esse mittendum, sic enim averti materia cursum, at alio modo in id ipsum, quod gravat evocari, sed id ipsum falsum est; proximum enim locum primò exhaurit, ex ulterioribus autem eatens sanguis sequitur, quatenus emittitur.* Ubi advertas, obsecro, Adversariorum opinionem de mera revulsione, & ipsorum fundamenta proponere, & contrariam viam eligere, ratione confirmatam, ut ex verbis constat.

Item ex modernis Doctoribus, & Classicis in Arte medica, tuentur nostram opinionem Vallesius Complutensis Academiæ nostræ honor & gloria *in suis controvers. lib. 7. cap. 4.* Complutensis semper laudandus Christophorus à Vega *lib. method. Alexander Massariis; Petrus Forchius in suis observat. Mercurialis in Aphor. & Consultationibus.* Sennertus & Zacutus, atque Lazarus Gutierrez Vallisoletanus *in Febrilogia curs. 9. lect. 4.* & tandem ferè tota Modernorum caterva, quos longum esset recensere.

Sufficiant adducta antiquorum, & modernorum testimonia pro corroboratione nostræ assertionis, & agamus jam rationibus, quæ suadeant id, quod ex Antiquorum dictis, tanquam ex limpidissimo fonte omnes exhauriunt, & quidem, si memoriâ teneamus id, quod *in principio hujus capituli* prænotavimus de revulsione, derivatione, & evacuatione, quæ competit humoribus paratis fluere in præcautione morborum, vel actu fluentibus in principio principiante, aut in vasis proximis laborantis particulæ stabulantibus impactis, quibus convenit retractio per derivationem, aut in ipso loco affecto, quibus debetur evacuatio per eandem partem, constabit sanè humoribus actu fluentibus in principio initiante, & paratis fluere deberi meram revulsionem ad contrariam, & distantior partem, quæ prorsus impediatur humorum motum, seu concitationem in partem debilem, in quam præcipitantur. Cæterum si morbus aliquis capitalis præsens jam sit, & non solùm in parte affecta sint humores aliqui imbibiti, utrum in proximis vasis stabulentur, maximaque sit ipsorum saburra, tanquam proxima, & immediata causa augens morbum ipsiusque incrementum concitans, tunc quidem nullus cordatæ mentis ignorabit retractionem per derivationem esse indicatam, ne in partem affectam incidat humor, qui vi fluxionis ad vicinas venas pervenit, & ne furiosius præcipitetur celerem indicat retrogressum, qui sola derivatione ad proximiora loca regulariter perficitur. Denique humor, qui in partis affectæ venulis est imbibitus, & habet rationem causæ conjunctæ, evacuationem desiderat vel insensibili distillatione, vel topicis auxiliis administratis, quæ humorem impactum exhauriant. Hæc est expressa doctrina Hippocratis *lib. 8. de humor.* ubi de revulsione, & derivatione sic

Medela evocatio, derivatio in caput, in latera quâ maximè repit, aut revulsio in supernis deorsum, in infernis sursum. Idem testificat 6. epidem sect. 2. text. 29.

Ex his deducitur argumentum satis efficacissimum pro validatione nostræ opinionis. In principio cujuslibet affectus capitalis, aut partium superiorum humor existens in vasis vicinis indicat sui ablationem, aut saltem ab affecto loco possibilem recessum: sed talis ablatio causæ minimè lucratur per meram, & absolutam revulsionem ad distantissima, & contraria loca, qualis est ea, quæ celebratur in talo. Ergo ea minimè est administranda in principiis morborum partium superiorum. Minor suadetur, quia in principio morbi præsentis partem superiorem occupantis instat retractio illa derivatoria indicata ab humoribus contentis in vasis vicinis, qui habent rationem causæ proximæ, à quibus incrementum suscipit morbus; sed hæc nullo alio modo meliùs deponitur; & evacuat, quàm mediâ derivatione, quæ citissimè consequitur, sectâ venâ in cubito. Ergo exercenda merito est in principio morborum partium superiorum, & minimè est secanda vena in talo. Premitur discursus quoad hanc ultimam minorem propositionem, quia si humor occupans proximas venas particulæ læsæ non diffunderetur, impossibile esset, morbum inceptum capitalem augeti, quippe aliunde morbifica materia communicari immediatè non potest, cum sit morbi proxima, & immediatâ causa, quæ deleri exposcit, & si id prorsus consequi non possit, saltem exposcitur averti, & derivari à loco patienti; hoc autem merâ revulsione fieri nequit, ob partium, & venarum immodicam distantiam, quapropter aut tardam, aut nullam utilitatem affert, si fiat ex talo, citissimam autem, & claram si ex cubito celebratur venæ sectio, undè si in cujusque partis superioris, morbo præsentis fiat sectio, in talo, indicatio ab humore in vasis vicinis partis affectæ petita omninò contemnitur, & morbum augeti permittimus, minimè impedito lapsu, aut præcipitio ad partem affectam, & omninò frustratâ curatione, & inutili redditâ, utpotè si in principiis segniter morbos tractamus, difficiles, prorsùsque incurabiles redduntur. Confirmatur ampliùs discursus propositus; etenim in principio morbi cujuslibet partis superioris priusquam morbus ipse cœperit partem affectam nimis labefactare, proxima ejus vasa sunt satis repleta humoribus, qui sunt proxima, & immediatâ causa morbi præsentis, qui ab ipsis fovetur, & continuò augetur: sed hujusmodi causa immediatâ solùm divertitur, & derivatur vulneratâ venâ in brachio, & minimè in talo, cum hæc solùm revellat humores, qui parati sunt fluere, & actu præcipitantur ad venas proximas, ut per se patet. Ergo humor, qui fluxit, & stabulatur in vasis vicinis, priùs, & poriori jure sui ablationem indicat, ne in partem velocius præcipitatur, idèoque celerem exposcit retrogressum, qui solâ derivatione per sectionem venæ in brachio ad proximiora spatia regulariter perficitur.

Confirmatur ampliùs nostrâ conclusio: nam ubi duplex indicatio curationis est ab affectu, amethodum est operari pro ratione unius, alterâ neglectâ, imò eligendum tunc temporis auxilium est, quo utraque indicatio compleatur, igitur cum propter fluxionem aliquam venam secamus,

necessè est aliquid fluere (si modò fluxionis principium est) & aliquid fluxisse; neque enim fluxionem antè sentimus, quàm id quod fluxit, dolorem excitet: unde quod fluit revulsionem exigit, quod fluxit verò partim derivationem, partim evacuationem, nempe quod in angustiis continetur meatibus evacuationem exposcitur; at verò quod circa particulam affectam, seu in vasis vicinis ad ipsam derivationem exigit: Ergo in omni tali affectione morborum partium superiorum incipientium, ea venæ sectione utendum est, quâ simul & revulsio, & derivatio & evacuatio celebrentur: sed hæc omnia consequuntur sanguine misso ex brachio, & minimè si talum feriamus: Ergo in dictis affectibus præsentibus rationabiliter, & methodicè Medicus procedet, venam secando in brachio; hæc enim, quia contrarietatem habet aliquam cum partibus superioribus, revellit; & cum habeat societatem cum ipsis derivat, evacuando ex vasis vicinis immediatam, & proximam morbi causam: si verò ad venam secandam, affectu præsentis in parte superiore, descenderemus ad inferiora, feriendo talum; solùm revelleremus, perindè ac si in partem laborantem nihil incidisset, & indicatio desumpta ab eo, quod in loco affecto continetur, & in ipsius vasis vicinis, omninò oblita permanebit, & morbus incrementum suscipiet, si utrique indicationi non succurramus, vulnerando venam in brachio, ut omnes indicationes compleantur pro morbis præsentis medela occupantis superiora membra. Quæ etiam ratione in morbo laterali secanda est vena juxta Galeni opinionem, quam toto corde veneramus in brachio ejusdem lateris, etiam si primo inflammationis die accedamus ad ægrotum, quoniam etiam primo die inflammationis necessè est aliquid fluxisse in pleuram, cui occurrendum celeriter est, non quidem revellendo solùm, sed derivando, & evacuando; quod compleatur, secando venam in brachio ejusdem lateris, ut de morbo superiorum partium nuper dicebamus. Cæterum si citra malum aliquod, vel saltem citra inflammationem, quæ per se curationem indicat, præcautionis solùm gratiâ venam secaremus, nihil prohiberet quantumque alteram membrorum societatem negligere; quippe in illo tempore nulla indicatio ejus, quod fluxit adest, nec ejus, quod fluit in pleuram (idem est de morbo partium superiorum) utpotè nihil adhuc fluit in proposito casu, sed ejus tantum quod timeretur, ne fluat, instat: inflammatione autem præsentis respectu humoris, qui jam in parte affecta stabulatur, debetur evacuatio, fluenti autem humori partim debetur revulsio, & partim derivatio; ei verò, qui fluxurus est, revulsio sola mera debetur, sicut in his, qui ob vulnus, aut ictum ex casu evacuantur, cum nondum inflammatio excitata est, siquidem tunc nullum speciale membrum læsum sentitur, & sic ex quolibet latere poterit secari vena: potest verò non tantum in iis, qui morbo laborant, sed in bene valentibus esse partis indicatio, non quidem ejus, quæ morbo affecta est, cum sit nulla, sed ejus, quæ morbo affici solet, in quibus licet uti revulsione sola, nihil habente evacuationis, neque derivationis; in iis verò, qui jam ægrotant non licet uti merâ revulsione, nisi forte cum maximâ plenitudinis subessent initio fluxionis notæ, & ea pars, quæ laborat, esset ignobilis, ut si cum magna totius corporis plenitudine

dine inciperet fluxio in genu (exempli gratiâ) incumbere liceret tunc auspicari venæ sectionem à cubito lateris contrarij destituta, aut oblita rectitudine laborantis particulæ; tamen in pleuritide, aut in morbo aliquo ex capitalibus operandum est, ut *suprà* monuimus, quia à natura constituta sunt talia membra in dignitate præcipua, aut valde utili pro vitæ custodia, & sic indicatio, quæ sumitur ab humore contento in ipsis partibus, aut in proximis, & vicinis vasis magni est momenti; quapropter debet fieri in hujusmodi morbis retractio talis, quæ vim habeat revulsionis & derivationis, & fortassè evacuationis, ut ritè, ac completè, & methodicè curatio procedat. Ita Galen. 2. ad *Glauc. cap. 2.* dictavit.

Licet etiam à membro patienti recedere, cum pars mittens agnoscutur, aut suppressio alicujus naturalis, vel consuetæ evacuationis mali præsentis sit occasio; tunc enim cum membro mittente potiùs, quàm cum recipiente, relictio debet feruari, aut est illa evacuatio procuranda, veluti muliere pleuritide laborante, cui suppressæ sint menstruæ evacuationes, aut homini, cui sunt cæcatæ hæmorrhoides, ex talo debet vena secari, quæ mera revulsio celebretur, veluti in his, quibus sanguinem mittimus, ad cohibendam aliam fluxionem; sed de his latius *infra* agemus, dum limitationes, quas patitur nostra opinio, explicabimus.

Confirmat nostram resolutionem Galenus *lib. de vena section. cap. 19.* ubi in morborum imminentiã meram revulsionem, & omninò impermixtam cum derivatione consulit, sic vertigini, & epilepsiæ obnoxiiis ex talo sanguinem detrahere jubet; undè planè infertur, quod quandò morbus jam incepit, & ipsius causa jam in proximas partes membrorum superiorum irruit, celeriori indiget providentiã, & celeriozem medelam expostulat, quam minimè præstat mera, & impermixta revulsio, nisi accedamus ad derivationem, venam feriendo, in brachio; aliter enim præcautionem, & curationem profusè confundes, quasi non urgeret magis præsens morbus periculosus, quàm ille, qui timetur, & non est præsens: Ut igitur occurras præsentì morbo, minimè est omittenda indicatio, quæ sumitur ab ejus causa proxima in vasis vicinis stabulante juxta membrum, quod actu patitur: aliter ergo quàm præcautione tractandi sunt morborum insultus ad partes superiores, non quidem ex talo venam secando, sed in brachio venam feriendo, ut methodicè omnibus indicationibus succurramus.

Verumtamen contra dicta se offert difficultas non contemnenda: nam si dictis stemus, in principio cujuslibet morbi capitalis præsentis illicò se offert, & urget indicatio auferendi causam conjunctam in cerebro stabulantem, quæ exposcit evacuationem, necnon etiam instat indicatio derivandi causam immediatam, & proximam morbificam occupantem vicina cerebri vasa, & tamen in principio phrenitidis, aut cujuslibet inflammationis cerebri (exempli gratiâ) minimè cordatus Medicus applicat auxilia localia evacuatoria, neque derivatoria, qualia sunt incisio venæ in fronte, aut applicatio hirudinum, aut appo-

sitio medicamenti resolventis; etenim licet morbus adsit, & ipsius causa conservans, quorum ablatio statim indicatur, tamen omninò despicitur in principio, ne fiat major humorum convocatio ad locum affectum, & incrementum morbi celerius accidat, & inemendabile damnum suscitetur: Erit ergo applicatio prædictorum auxiliorum intempestiva, & periculis plena: Ergo prudens artifex in Arte Medica potiùs humoribus fluentibus, & ad vicinas venas concurrentibus debet occurrere per revulsionem, & derivationem, & in posterum debet differre auxilia topica, quæ opponuntur causæ conjunctæ, & imbibitæ in cerebro. Ex quo non invalidè infertur, quòd licet in principio morborum capitalium sit indicata derivatio, & evacuatio pro humoribus existentibus impactis, in membro affecto, necnon etiam pro illis, qui sunt in proximis venis, tamen priùs debemus uti revulsione, sectâ venâ in talo, ut fluentium humorum impetum compescamus, & imposterum debemus secare venas in brachio, ut cæteris indicationibus satisfaciamus: Itaque licet in intentione sit priùs morbum, & ipsius conjunctam, & proximam causam præscindere, tamen in executione tota curatio ad humores fluentes per meram revulsionem dirigi debet, ut fluxionem humoris distantis priùs cohibeamus, venâ sectâ in talo, ut postèa ad derivationem & evacuationem securius & artificiosè accedamus pro morbi exterminatione.

Præfatum argumentum minimè evertit vim nostræ conclusionis; nam licet à principio morborum partium superiorum vigeat indicatio auferendi morbum, & causam conjunctam, seu conservantem, attamen ipsius satisfactio à principio valde impeditur ex eo quod si à parte affecta Medicus aliquid detrahere vellet per manifestam aliquam evacuationem, immedicabile damnum suscitaret, quia & parum, aut nihil detraheret, & majori humoris morbifici concitatione præternaturalem affectum celeriter auferet; quam ob rem licet pro tunc talis indicatio non contemnatur, in aliud tempus ipsius satisfactio cordatè differtur, & interim succurritur repercutientibus auxiliis, si locus ea non prohibeat, & contemperantibus, ut compressus humor, & impactus in membro patienti aliquantulum retrocedat, & ut non facilè recipiat, dictâ corroboratione factâ in parte affecta, & attemperata, ut sic pro statu possibili remittatur aliquantulum morbus: tamen certum est in principio morbi prædictarum partium revulsionem, & derivationem humorum fluentium, tanquam urgentiorem exequendam esse, quæ optimè lucratur, sectâ illicò à principio venâ in brachio, per quam optimè præstat revulsio humorum fluentium, & eorum qui in venis proximis partis superioris affectæ occurrunt: etenim vena sita in brachio, si ve communis sit, si ve basilica, si scindatur, sufficientem à capite distantiam habet pro revulsione, neque adedò distantem, ut derivationi etiam non interserviat: Itaque unicâ venæ sectione in brachio, revulsio, & derivatio simul exercentur, si verò meram revulsionem morbo partium superiorum, præsentì etiam, in principio intendere mus, venam secando in talo, causam immediatam actu morbificam non evacuabimus, omninò

neglectâ derivandi indicatione , simul & revellendi , sic meritò secunda est vena in brachio , quæ simul derivat , & revellit , quippè mera revulsio solum præcautionis gratiâ humoribus paratis fluere , & in principio initiante fluxionis solum est exercenda : at si in principio talium morborum capitalium frontis venam secaremus , aut hirudines fronti applicaremus , licet aliquantulum derivatio humoris à loco affecto fieret ; tamen omninò contemneretur revulsio , & morbus præsens magnum , & immedicabile capesseret incrementum : jure optimo igitur evacuatio à membro affecto in ultimum differtur , quando præsumitur rationabiliter fluxionem jam evanuisse , & non esse necessariam revulsionem ullam : meritò ergo in principio morborum partium superiorum contemnimus venæ sectionem ex talo , & probamus eam , quæ secatur in brachio.

Iterum objicies contra adductam doctrinam ; nam factâ venæ sectione in talo , & per ipsam revulsione merâ factâ , licet impulsus ad supernas partes non accedat , nec proximus effluat humor , qui ad venas proximas effectæ particulæ accessit , tamen successione ad humorem , qui evacuat per talum , sanguinem existentem , in partibus superioribus evacuari & moveri est necesse , quippè inferiores venæ cum superioribus , & totus sanguis in ipsis contentus omnimodam servant continuitatem , cum omnes ex caudice uno , trunco nempe cavæ venæ primò profiliant : ergo in principio morborum partium superiorum etiam si initer indicatio derivandi humores decurrentes ad venas proximas , & ipsas revellendi simul , tamen factâ merâ revulsione ad distantissimas partes , per talum sanguine misso consequemur revulsionem simul , & derivationem ; siquidem per ipsam non solum inferior sanguis evacuabitur , verum etiam ille , qui juxta superiores partes continetur , movebitur deorsum , successione dicta ejus , quod primò fluit per vulnus tali , ac per consequens jure optimo , completis ambabus indicationibus revellendi , & derivandi , in morborum partium superiorum principio secabimus venam tali , & non eas , quæ sunt in brachio.

Respondeo verum esse per sanguinis missionem ex talo posse corpus prorsus inaniri , necnon etiam fateor successione ejus , quod primò evacuat , id fieri , non tam æquè , nec ita celeriter , sicut indicatio , & affectus urgentiâ postulat partium superiorum fieri indicamus , sectâ venâ in talo , aut in distantioribus membris à loco affecto , siquidem proximioribus vasis incisus clarior , & celerior utilitas cernitur , dummodò salvetur revulsio , & derivatio , qualiter accidere monuimus , sectâ in brachio venâ in affectibus partium superiorum ; sectâ autem venâ in talo , humores , aut sanguis non æqualiter moventur , sed potiùs evacuationis vis penitus evanescit , quia utilitas non percipitur clara , quippè humores longinqui insensibiliter quoad Medicum moventur , ex eo quod sanguine ex talo misso , ille , qui parum supra talum est , deorsum movetur , & qui in superioribus

membris residet , motu illo per revulsionem illato , manebit immunis , nec poterit effrenari : utiliùs ergo erit secare venam in brachio ut utiliter , & celeriter , atque tutò curatio perficiatur , completis omnibus indicationibus ab affectu , & causis petitis. Neque evertit vim nostræ rationationis , si respondeas , moveri celeriter sanguinem in superioribus vasibus stabulantem , venâ incisâ in talo gratiâ vitandi vacuum , nam hæc evasio *supra* est impugnata ex eo , quod alia sint corpora , quæ etiam moventur , ut sanguinis vapor , & partes aëreæ , necnon etiam vasa ipsa nimis plena concidunt sanguine evacuato , & replent etiam vacuitatem relictam à sanguinis multitudine ; quapropter citiùs , & celeritùs evacuatio , & revulsio celebratur , sectâ in brachio venâ , quàm in talo.

Insuper etiam fulcitur nostræ conclusio , quia sæpenumerò succidunt plurimi morbi in partibus superioribus , quorum causa à capite descendit , tanquam à parte mittente , quæ est talium fluxionum origo. Ità docuit Hippocrates 4. *de vict. acut. text. 30.* per sequentia verba. *Synanches , seu angina fit , cum hyeme , verèque fluxio multa , & viscosa à capite ad jugulares defluerit venas.* Quâ suppositâ doctrinâ , tanquam regularissimâ , sic premo assumptum in favorem nostræ assertionis : nam præsentis acutissimo morbo , qualis est angina in casu adducto , si talum vulneremus , nullam utilitatem lucratur , quia humorem fluentem nequaquam revellimus ; nam revulsio ad fluxionis originem fieri debet : & cum supponatur originem fluxionis esse caput , versus eam partem celebrari debet sectio venæ , tundendo in brachiis venam. Ità Hippocrates *allegato loco text. 30. citato* notificat loquendo de angina sic. *Ita ut citò suffocet , nisi quis citò auxilium ferat , sanguinem ex brachiis detrahens.* Jubet ergo illud à principio , venas in brachiis aperiendas esse , ut celeriter , & citiùs suffocationem inhibeamus , quòd si id facere valeret sectiones in talo , minimè tacuisset : ergo quoties humor à capite in subjectas partes decumbit , solâ sectione venarum in brachio fieri debet retractio , ut ab origine fluxionis sanguinem detrahamus , & tandem ad sectionem in venis , quæ sub lingua sitæ sunt deveniemus , ut causam conjunctam tempore opportuno demamus.

Suffragatur etiam Galenus in *exposit. sup. text.* illum satis tritum Hippocratis 2. *acut.* qui incipit. *Si verò ad claviculam perigerit dolor , aut molesta sit vel brachio , vel mamma , vel partibus septo transverso superioribus gravitas , internam cubiti venam secare expedit.* Prosequitur Galenus confirmans Hippocratis placitum sic. *Cum igitur superiorum condolentia signum fecerit , venam in cubito secare eam oportet , quæ sanguinem ab affecta parte , & magis , & velociùs tum revellere tum vacuare possit.* Sentit igitur expressè Galenus cum Hippocrate , venam cubiti incisam simul revellere , & evacuare in plevræ inflammatione , præcipuè quando ad claviculam signum fecerit dolor , seu partium superiorum condolentia signum fecerit , ut nobis demonstraret quanta sit urgentia humoris , qui continetur in plevra , & ejus vasibus proximis , ut corda-

tus Medicus non contemnat indicationem derivandi simul, & revellendi humorem fluentem, ut simul mixtæ, & duplicatæ indicationi satisfaciatur, venam secando in cubito, quæ habet vim simul revellendi, derivandi, & evacuandi. Et quidem hæc doctrina præcipuè habet locum in affectibus capitalibus, qui celerem, fatalem, atque funestum eventum prænunciant, si citò non succurramus derivando, & evacuando simul, & revellendo ob dignitatem, & præstantiam partis principis, quam occupant: Et quidem hanc urgentissimam indicationem contemnentibus Medici talaris, venam tali secare jubent in principio morborum partium superiorum indicantes identificatam esse cum revulsione scissionem in talo, quasi non esset alia revulsio nisi ea, quæ celebratur per sectionem prædictæ partis: quapropter omisâ indicatione humoris, qui continetur in cerebro, & ejus vasis vicinis, solâ celebratâ merâ, & absolutâ revulsione ægrotantes præcipitant, ipsorum obitum accelerando, aut saltem morbum augendo, protervè negantes revulsionem, quam præstat sectio venæ in cubito in morbis partium superiorum.

Exornat ampliùs nostram conclusionem Galenus libro 3. de loc. capite 7. ubi sermonem instituens de melancholia morbo per consensum cum toto, sic medelam incipit. *Cum speraveris in universi corporis venis melancholicum sanguinem contineri quo certiore habeas notitiam cubiti venam secare.* Et infra prosequitur in contextu sic, *Quod si tum fluens sanguis melancholicus non videatur, statim supprimatur; si verò talis appareat, vacua quantum pro laborantis corporis habitu satis esse conjeceris.* Quibus verbis maturè perpensis clarè inferitur in affectu capitali non solum imminente, sed præsentem Galenum consulis venam in cubito ferire, & sic de aliis affectionibus capitalibus idem sentire censendum est, ut ex supra citatis testimoniis planè constat.

Nec distat ab hoc sentiendi modo fidelissimus Galeni interpret Arabum Princeps Avicenna. *fen 1. libr. 3. tract. 1. capite 9.* ubi adducens regulas curandi affectiones capitales, sequentia verba posteritati reliquit scripta. *Cum materiam vacuare voluerimus, contemplamur tunc, si significatio ostendit sanguinem cum ipsa abundantem esse, aut in sanguine non est immunitio, quacumque sit materia, incipimus à phlebotomia cephalica, & venarum capitis, &c.* Ex his inferitur in quolibet affectu capitali incipiendam esse curationem secando venam cephalicam. Et inferius subdidit sic. *Si sanguis quidem in toto est corpore, & in capite materia exuberans continetur, phlebotometur cephalica.* Ut discas, existente adhuc plenitudine in toto, solum præcisè quia in capite est materia exuberans, consulit secare venam cephalicam. Cæterùm quandò non est materia contenta in capite, sed tirretur fluxio, aut incipit fluere materia, jubet secare venam communem per sequentia verba. *Sed si nondum continetur, sed est in hoc ut contineatur, minuatur nigra, seu media.* Et tandem prosequitur, & concludit sic in eodem textu citato: *Et si timetur comprehensio antequam incipiat pervenire ad hoc ut contineatur, sicut si contingat propter causam atrahentem humores in*

circuitu capitis ex calore extrinseco, aut percussione, aut reliquis phlebotometur basilica. Deducitur ergo ex his, incipere Avicennam à sectione venæ in cubito, incipientibus morbis partium superiorum, & capitis, & adhuc quandò timetur fluxio ob aliquam externam causam secandam esse basilicam, tanquam revulsivum auxilium; quod speciale est in hac doctrina: est enim amethodum in urgentibus morbis simplicem revulsionem moliri, cum semper urgeat suo modo, quod in parte affecta mortalem passionem generat, & mortem minatur, sin minùs morbi incrementum. Unde jure optimo fugillantur Medici, qui accipientes præcepta universalis, omnibus casibus illa accommodant, nullâ adhibitâ providentiâ, & distinctione cum certa ægrotorum pernicie: Festinare ergo tenemur in adimplerione indicationis, quæ desumitur ab humore impacto in capite, seu cerebro, necnon etiam in ipsius vasis proximis, non omittendo indicationem inhibendi fluxionem; quod perficitur, venam secando in brachio in præsentia morborum partium superiorum incipientium. Itaque in morbis fluxionis, licet prima indicatio sumatur ab eo quod fluit, & regulari curatione utamur merâ revulsione: tamen hæc doctrina locum habet, quando non urget, quod in capite continetur, cujus indicatio minimè est contemnenda, sed potiùs tanquam principalis attendenda: nam ratione humoris contenti in cerebro (exempli gratiâ in phrenitide) æstuat valde, & calore, & sensatione continuâ sanguinem rapit ad se, & ocyssimè impletur, unde celerem exposcit evacuationem, quæ fit sectâ venâ in cubito, quæ habet sufficientem distantiam, ut revulsiva dicatur, & insuper derivat, & evacuat materiam, seu causam proximam, & immediatam morbi.

Limitatione tamen indiget Avicennæ doctrina nuper adducta; nam quandò in principio phrenitidis primò jubet secare venam cephalicam, est solâ attentâ indicatione phrenitidis, & causæ conjunctæ, & impactæ in cerebro, quæ ad se rapit totam curationem, quandò valde urget talis indicatio; in quo eventu non silebo audeciam Eustachij Rudij affirmantis, quod in præsentia suppressionis menstruæ convenit primò secare venam cephalicam in phrenitidis urgentia, eo quod inter initia magis potest capitis inflammatio ad indicandum: hoc autem temerarium esse judicamus: fortassè tamen curationem securiùs perficiemus si simul talum & cephalicam venam vulneremus, ut completè satisficiamus, & adæquatè utrique indicationi. Cæterùm si cum phrenitide complicitur indicatio cohibendi fluxionem, debemus occurrere mixtæ indicationi, & duplicatæ, eò quod fluxio augeat materiam imbibitam in cerebro, & quod impactum est, augeat etiam fluxionem: itaque reciproca actione mutuo suscipiunt incrementum, quare in hujusmodi ægrotantibus, existente plenitudine, optimè secatur primò communis vena, quæ respicit totum, & cerebrum, mox verò ad cephalicam veniendum, ut extrahatur, quod phlegmonem generat, & hoc faciendum eodem die, ut ad amissim satisficiamus urgentissimo capitis morbo, ratione materiæ contentæ, & imbibitæ in ipso, quæ incrementum morbi prænuntiat, & minatur mortem. Hac ratione noster

Petrus Michaël Heredia Antecessor Primarius Complutensis noster, & Archiater, convictus assertit intrepidè in expositione historiarum epidemice Hippocratis uxoris Dealcis contra Phrygium, venam frontis esse secandam, etiamsi non cessaverit fluxio, propter urgentiam delirij melancholici; quo premebatur: quapropter contra prædictum Autorem consulens venam tali esse secandam, sequentia adducit verba. *Doctrina quidem perniciofa, & falsa, quia si quod cerebrum recepit, periculum mortis asferre poterit, secunda vena frontis est, quomodocumque pars mittens, aut totum se habeat. Ratio est, quia aperta vena in fronte, aut narium venis internis incisis, directè evacuetur quod urget, & præsentaneum periculum trahit, & falsum indicat asserere, quod semper trahatur, plusquam evacuetur à cerebro per localem evacuationem, quia quod superest mittendum, potest esse minus, quam illud quod evacuetur, & necat, nec si multum superfit mittendum (inquit Heredia) impedit venam frontis secare, si urgeat, quod cerebrum possidet, quia pars mittens non pellit perpetuè & continenter, sed quando gravatur à portione mittendâ, ut novam causet accessionem, ut in omnibus febribus repetentibus constat, in quarum declinatione non mittit febrium origo (alioquin non declinaret) ergo tunc evacuetur, quod in parte continetur absque ulla suspitione, quoniam partem ledit sine nova transmissione, quippe mittens membrum non mittit, quia recipiens inanitur, sed quia gravatur copiâ, & corruptelâ, qua non adsunt, quando accessiones declinant; sed potius quando repetunt novi circuitus. Hucusque noster Heredia.*

Hæc tamen doctrina, quia tanti Autoris veneranda, neutiquam tamen omninò firma, & à calumnia libera mihi videtur, nec censeo Phrygium ita acriter esse reprehendendum; nam in expositione historiarum citaræ tenet non esse secandas venas narium, aut frontis in phreneticis, sed potius talium esse feriendum, quando cerebrum per consensum patitur cum partibus inferioribus, qualiter id accidere censet in uxore Dealcis, & noster Heredia probat sectionem venæ in talo per sequentia verba. *Et ego sic censeo, nam mutabilitas deliriorum indicabat clarè cerebrum per consensum pati cum toto, & fortassis etiam cum utero, ut est in faminis communissimum, & in melancholicis cum hypochondriis, quibus occasione scilicet in cruribus maxime convenit, & hoc facto hircines mariscis applicandæ suat, antequam vena superiores secantur; præsertim si probabilis sit, hypochondriacam passionem præcessisse, &c.* Quibus præactis, sic premo Heredia opinionem, siquidem planè fatetur cum Phrygio venam tali esse feriendam in uxore Dealcis; quia cerebrum patitur phreneticam passionem per consensum, cum partibus inferioribus hypochondriorum, & uteri: non ergo ferienda est vena in fronte perseverante consensu, etiamsi urgeat delirium, & causa, quæ in capite, seu cerebro continetur, periculum, & mortem minetur, quippe causa fovens, & pars mandans, seu mittens, quæ est origo fluxionis, stabulatur in hypochondriis, aut in utero: ergo quemadmodum præsentè delirio in primo occurfu ob adductam rationem consulit sanguinis missionem ex talo, etiam crescente phrenitide, aut delirio, dummodò consensus, & fluxio non evanescat, penitus cessante actione partis mittentis, debet fieri venæ sectio versus originem fluxionis, & per consequens ex

talo: sic Phrygius concludit, advertens minimè esse secandam venam frontis, quando cerebrum per consensum patitur, etiamsi urgeat delirium; siquidem tale auxilium utile valde est, tempestivè administratum; nempe evacuato bene corpore & non delatâ materiâ ab infernis partibus: quapropter vena frontis non est vulneranda, nisi in phrenitide propria, & primaria, & minimè quando cerebrum per consensum graviter delirat, quia tunc plus trahitur, quam evacuetur. In cujus dictaminis confirmationem, testem adducimus Galenum 11. lib. meth. cap. 18. ubi favere videtur huic opinioni, sic in limine capitis. *Eadem ratione, neque in cerebri, & ejus membranarum phlegmonis cucurbitulis in morbi initio utemur; verum ubi nec influit adhuc quicquam, & totum corpus prius est evacuatum: Sentit ergo Galenus, venam frontis non esse aperiendam in phreneticis fluxione perseverante, & influente membro mandanti, usque dum cesset fluxio, & corpus prius sit evacuatum, in quo eventu tutum erit, localia præsidia adhibere, ut causam conjunctam, & humorem impactum in cerebro, & ejus membranis vacuemus.*

His ergo maturè à me pensatis, audeam asserere in litigio adducto, venam tali esse secandam in principio mali uxoris Dealcis, & toto tempore, quo fluxio vehementer irruit in cerebrum per consensum cum hypochondriis, aut cum utero, quia sic revellimus humores irruentes versus originem fluxionis, & interdicimus quominus cerebrum magis gravetur. Cæterum ubi impetus fluxionis vehemens non est, imò aliquantulum remittitur, & aliàs valde urget contentus humor in cerebro, quia delirium crescit, & distemperies cerebri calida fluxionem potest adaugere, tunc securius judico secare venam medianam, seu communem in brachio, quæ aliquantulum revellatur, quod adhuc fluit in medio itineris, & insuper deriverit humor, qui in vasis vicinis cerebri, & ejus membranis continetur, tanquam proxima causa, & immediata fovens delirium, & eadem die, si nimis urget delirium, venam frontis secare alternando revulsionem, & derivationem cum evacuatione, aut forsitan simul secandò, & in eodem tempore venam tali, seu communem in brachio, & venam frontis, aut internas venas narium, aut loco sectionis talium venarum, applicandò hircines retrò aures, & supra frontem, prout nimirum magis, aut minus urgeat indicatio, aut omnimodè revulsionis, aut revulsionis permixtæ cum derivatione, aut evacuationis localis, & hæc ratione optimè perficiemus medelam absque calumnia aliqua; aliter enim vehementer irruente humore in cerebrum per consensum cum utero, aut hypochondriis, suspectum valde erit revulsionem omninò contemnere, & venam solam frontis aperire, etiamsi vehementissimum sit delirium, & valde urgeat indicatio evacuandi humorem distemperantem cerebrum, quoniam attendere etiam debemus ad indicationem desumptam ex fluxione actuali, ut ipsam, quantum fieri possit cohibeamus, & simul etiam aut alternatim humorem in parte affecta periculum minantem evacuemus; interim etiam illicidè à principio auxilii repercutientibus utendum, ut Galenus advertit *loca nuper citato methodi cap. 18.* ut sic quantum possibile fuerit impediatur fluxio, corroborato cerebro per vim adstringentium, seu

repercussivorum auxiliorum, & insuper attemperato, ut avidius non trahat, & concitetur nova fluxio, & postea elapso impetu fluxionis, miscebimus aliquantulum solventis medicamento, ut lucremur aliquam evacuationem materiae, seu humoris contenti in cerebro, per insensibilem transpirationem, dum penitus fluxio cessaverit, solis medicamentis solventibus utamur, ut prorsus vacationem causae conjunctae consequamur; haec enim methodus rationalis est, quam etiam in omni inflammatione observant Chirurgi, ut late *nostro Tractatu Tom. I.* docuimus; Hanc doctrinam *supra* stabilitam, & corroboratam adduximus exemplo morbi lateralis super illa verba, *Derivare, cedentem revellere, renitentem cedere.* Ubi cum Valesio nostro ostendimus, quid operandum sit, quando valde urget pleurae inflammatio, & dolor; quapropter humorem imbibitum in ipsa, periculum mortis impendit, quod in casu proposito similiter exequendum esse probat eadem ratio; ideoque non esse semper, & perpetuo insistendum revulsorii auxillis, sed solliciti esse debemus ad vacuos humores, qui sunt prius ad partem deducti. Itaque fluentibus adhuc humoribus ab infernis ad supernas partes, & urgente adhuc, quod in membro recipienti contentum est, non debemus sistere perpetuo in revulsione, nec illico ad localem evacuationem debemus accedere, oblitam penitus revulsione, sed potius alternatim debemus uti revulsione, secundo saltem venam mediam in brachio, & evacuando ex fronte, quod in cerebro urget, & continetur, & si fuerit affectus in principio initiante per consensum cum hypochondriis, aut utero, secabimus talum, & alternatim ad locum affectum accedemus, evacuando ex naribus, aut fronte, aut simul utramque evacuationem exequemur in urgentissimo casu, ut *supra* insinuavimus, sic etiam in pleuritide procedere debemus.

Neque urget nostram resolutionem id, quod adducit noster Heredia, nempe quod falsum sit, quod attrahatur ad cerebrum, & ad ipsum convocetur, magis quam ex vena frontis evacuetur. Rationem reddit, quia quod superest mittendum, potest esse minus; sed contra ipsum retorqueri potest argumentum, quoniam quod superest mittendum potest esse magis: ergo suspecta erit in principio venae sectio in fronte, aut perseverante vehementi fluxione ad caput ex partibus infernis, quia poterit esse magis, quod restat fluendum.

Si respondeas cum Heredia, quod etiam si multum superest mittendum, non esse obstaculum, quominus debeat secari frontis vena si urgeat, quod cerebrum possidet, quia pars mittens non pellit perpetuo, & continenter; sed quando gravatur a portione humoris mittenda pro nova accessione causanda, ut in omnibus febribus repetentibus per circuitus constat, in quorum declinatione non mittit febrium origo (alioquin non declinaret) ergo tunc evacuabitur absque ullo metu, aut suspitione, materia contenta in parte recipiente, quippe laedit partem sine nova transmissione; etenim pars mittens non mittit, quia recipiens inaniatur, sed quia gravatur copia, & corruptela humorum, quae non adsunt, quando accessiones declinant: Caeterum haec solutio, minime solvit, neque convincit propositam doctrinam a nobis; siquidem supposito principio fundamentali, quo nititur Doctor citatus, contra-

rium sine ipsius injuria inferre jure optimo possumus: nam ex eo quod pars mittens non mittit perpetuo, & continenter ad cerebrum, sed accessionaliter & per intervalla, deducitur optime, praecautione per revulsoriam venae sectionem utendum esse, ut impediatur nova accessio, quae timetur impetus fluxionis ad partem affectam, eam retrahendo ad originem versus partem mandantem: ergo licet quod fluxit, virtute accessionis antecedentis in cerebrum, urgeat, & exposcat ipsius evacuationem, non tamen ita ac si primario afficeretur cerebrum, & continuo, & incessanter fluxione perenni premeretur: remanet ergo locus, ut tempore intermissionis revellamus, & alternatim a loco affecto evacuemus, non solam venam frontis secando, sed aut venam in talo, aut communem in brachio, & simul frontis venam, aut alternando hujusmodi sectiones modo, quod nuper dicebamus: non ergo aliquid contra nostram resolutionem probat Heredia, quippe attendentes ad id, quod urget in membro principe impactum, minime debemus sistere in revulsione mera, imo potius utramque mixtam indicationem adimplere, modo nuper explicato.

Adductis ergo rationibus, & fundamentis Medici Rationales contra Hispanenses Doctores merito pugnant, atque intimius gladium immitcentes, efficaciusque, & verius difficultatem attingentes, Galeni doctrinam, & communem sententiam a nobis adductam comprobarunt: Talarum autem Doctores contrariam opinionem tuentes, irrationalem experientiam colunt, ac haeresim methodicam, omnia artis praeccepta destruentem, rationes quasdam dogmaticas quidem, sed multis erroribus plenas amplectuntur: merito igitur tantorum virorum doctrinam collaudabimus, sacrariumque tantae antiquitatis per totum orbem disseminabimus, quin temporum varietas obscurat suas solares luces: scimus enim, aiebat vetustissimus Senex *in calce suorum operum de prognosticis*, haec vera esse in Lybia, & in Scythia, & in Delo, non ergo Hispanensis civitas neque errores in modo videndi, neque in victus ratione perturbatio generalia praeccepta ab omnibus colenda prorsus debet pervertere novam, & inutilem machinando methodum.

CAPVT IV.

In quo limitationes, & exceptiones, quae in nostra opinione observari debent, expenduntur.

NUllum praecceptum inviolabile prorsus est, nec apud peritissimos, nec apud vulgares Medicos; nam licet in nostra Arte sint plura dogmata legitima, & regularia; perpetua tamen nulla sunt, & qui ulla habet pro perpetuis, & inviolabilibus methodicus dici potest; Rationalis vero minime, nam rationalis non curat ex libello, aut commentario, sed ut in re quavis exercitata, id, quod ratio dicitur, nec legibus tanquam pragmaticis se obligat, dicitur nostrae Scholae Complutensis luminare majus eruditissimus Valesius *4. lib. meth. cap. 2.* nos igitur tanti Autoris placitum venerantes pro nostrae opinionis clariori intelligentia, limitatio-

nes aliquas adducemus, ut graves, turpes, & vulgares-errores penitus vitemus.

Sit ergo prima exceptio nostræ regularis opinionis, quod in principio morborum partium superiorum, necnon etiam in aliquali ipsorum augmento, qui originem habent à partibus inferioribus, & à vena cava descendenti, aut à vena porta, sanguis est mittendus ex talo: etenim si quodlibet membrum superius incidat in morbum, cujus causa stabuletur in mesenterio, aut hypochondriis, ab his partibus inferioribus foveatur superior affectus per perennem, & continuam transmissionem vaporis, aut humoris in cerebrum: jure optimo cordatus Medicus censere tenetur, originem fluxionis occupare inferiora membra. Quo stabilito, tanquam, fidei medicæ dogmate, sic premo assumptum: etenim inconcussum est in cujusvis morbi initio, pendens à fluxione, convocandam esse morbificam materialem causam ad originem, aut versus fluxionis originem: sed totum hoc mirificè præstat sectio venæ in talo in casu adducto, ut per se patet: ergo temerarium censebitur, tunc venam ferire in brachio; quippè per illam partem nulla utilis fieret revulsio, sed potius juvaret præternaturales morbificæ causæ insultus, & augeter fluxionem; humores præcipitando in locum affectum, ex qua non dubiè accelerabitur mors: jure ergo optimo vulnerabimus venam in talo, usque dum aliquantulum demetur fluxionis impetus, ut postea non urgente fluxione à partibus inferioribus demandata, possimus ad venas brachiorum accedere, ut succurramus indicationi desumptæ à causa conjuncta, dummodò magis urgeat, ex qua etiam periculum impendet, ut *suprà* docuimus.

Hac eadem ratione mulieribus, quibus ex utero à menstruis non satis repurgatis, aut alia quavis occasione, seu morbo aliquo, aut prava dispositione in utero subnata, ex quo oriatur morbus aliquis in partibus superioribus per transmissionem humoris, aut vaporis in caput: statim tali venam vulnerare debemus, ut scilicet humores sursum repentes ad fluxionis originem retrahamus, sic in epilepsia ab aura venenata ab utero in cerebrum immittà, venam tali feliciter sapiùs ceruimus.

Suffragatur Hippocr. *lib. 1. epid. ad fin. sectionis quartæ* in historia *Symargi famula, quæ Idumea erat, quæ cum peperisset filiam, os uteri contortum est, & in coxam & crus dolor: liberata est juxta talum secta vena, etiamsi tremores secundum corpus eam tenebant, sed ad occasionem oportet venire, & ad occasionis initium.* Hæc sunt vetustissimi Senis aurea verba, quæ planè demonstrant occasionem incidendi in morbum, necnon etiam initium ipsius, erat exigua partus purgatio, ut symptomata demonstrabant, quapropter liberatam fuisse tenet Hippocrates, sectà venà in talo, quia passio erat os uteri contortum à plenitudine, ex qua dolore coxæ, & cruris premebatur, nervis oppressis; atque adedò cum oporteat in curatione rationem habere priùs causæ primæ, quàm affectus, meritò secare debemus venam in talo occurrendo ad diminutam lochiorum purgationem, quæ judicatur prima causa, & origo mali: sic ergo in quolibet affectu partium superiorum, cujus occasio, aut causa prima est suppressio, aut diminutio menstruorum, citra dubium debemus

secare talum, ut causam morbificam revellamus versus originem fluxionis.

Favet etiam hanc curandi methodum Galen. *in expositione citati textus*: perpendite ejus verba de famula *suprà* adducta. *Ne sanguis quidem prodit, nam ut siliola hæc peperit, illicò os ad veribras coxarum detortum est; porro dolor ex vena prope talum secta cessavit, quamvis tremores totum corpus jam occupassent.* Nihil clarius pro hujus limitationis corroboracione. Idem tenendum esse arbitror de his, qui ob suppressum hæmorrhoidarum sanguinem, in morbum aliquem fuere delapsi. Ità Galen. *lib. de cur. rat. per sang. miss. cap. 19.* quem sequitur, Arabum Princeps *fen 9. lib. 3. tract. 1. cap. 11. §. sicut necessarium est*: & cum ipsis omnes Classici Auctores venam in talo jubent vulnerare, ut fuso sanguine, evacuationi suppressæ consuetæ, quæ est origo mali satisfaciamus; supplendo naturæ defectuosæ motum consuetum versus infernam sedem.

His igitur morbis partium superiorum præsentibus, qui ab inferioribus partibus foveantur, sive per vaporum transmissionem, sive per humoralem substantiam in cerebrum delapsam, per talum celebranda est venæ sectio, dum illa communicatio ab inferioribus ad superiora adhuc vigeat, morbis partium superiorum etiam sensibilibus auferentibus, eò quòd eo tempore, si venam in brachio secemus, nimia humoris copia ad superiora concitabitur, & morbus incrementum forsitan immedicabile suscipiet, fluxione vigente. Cæterùm aliquantulum imminutà fluxione, seu humoris impetu vehementi cessante, si quod influxit ad superiora membra, & in ipsis vasis vicinis, necnon etiam in parte affecta imbibitum est, urgeat; non dubiè indicabit revulsionem aliqualem retractoriam, simulque derivationem, & evacuationem, & tunc quidem ad venas aperendas in brachiis tutò licet accedere, necnon etiam ad venam frontis; si valde urgeat, quod in capite continetur, à quo periculum mortis celeris solet impendere, ut *suprà* latius demonstravimus, alternatim utens revulsione secundum rectitudinem, & derivatione, & evacuatione pro urgentia indicatione, quando mixtæ cernuntur, quarum una exposcit revulsionem, & altera evacuationem; quate affectus capitales, qui ab inferioribus partibus ortum habent, & foveantur, medià transmissione humorum, aut vaporum, si adedò urgeant ob multitudinem causæ, quæ ad particulam læsam, & vicinas venas effluxit; tunc quidem si citissimum periculum vitæ immineat, cum urgentiori teneamur occurrere, & majori, seu instanti periculo providere, ad brachii venas oportet accedere tanquam ad sacrarium: priùs tamen (paucis videlicet horis) occasionem arripies administrandi venæ sectionem ex talo, ut inde ad sectionem dictam brachiorum majori fiducia, & cum minori attractionis periculo maturius accedere possimus.

Videtur tamen adductam limitationem nostram doctrinam prorsus pervertere; nam si in affectibus partium superiorum pendens ab inferioribus membris, ut ab utero, aut aliquo ex hypochondriis, quod habeat rationem partis mandantis, & originis fluxionis, venam secamus in talo, etiamsi in cerebro, aut faucibus (exempli gratià) præsens sit affectus, & in ipsis vicinis vasis; jam contemnimus indicationem deri

derivandi, & evacuandi à parte affectâ: Cùm ergo etiam in casu adducto mixta sit indicatio revellendi, & derivandi, potius videtur, vulnendam esse venam in brachio, quàm in talo: hæc tamen argutio minimè nostræ assertionis vim effeminat, quandoquidem dispar valdè ratio militat, in casu, in quo cerebrum, aut membrum superius, patitur per consensum cum partibus inferioribus, quippe tunc venâ sectâ in brachio (præcipuè inchoante fluxione & urgente impetu ipsius) ab inferiori regione in partem affectam humores majori impetu, & inexpugnabili præcipitio, irruerent, juvante, & concurrente sectione venæ in brachio, ut ab origine fluxionis, inclinatis humoribus ad superiora membra, & actu fluentibus, citius ad cerebrum, & impetuosius præcipitentur, & sic jure optimo venam secamus in talo in principiis, & adhuc augetur dictis morbis, vigente fluxione partis mandantis inferioris; cæterum imminutâ ipsâ, aliquantulumque cessante, aut remittente, si urgeat, quod in cerebro continetur, & morbus etiam cerebri incrementum suscipiat magnum, à quo celeris mortis periculum imminet; tunc quidem ad feriendam venam brachiorum accedere consentaneum esse diximus rationi, quoniam jam cessavit metus tractionis humoris ad partes superiores, corpore evacuato per talum prius, & retractis humoribus fluentibus, versus fluxionis originem, necnon fixato ipforum impetu, in quo eventu tenemur, succurrere urgentiori indicationi, qualis est ea, quæ expostulat derivationem, & evacuationem à cerebro: at in casu, in quo quodlibet membrum superius corripitur morbo aliquo, cujus origo in partibus superioribus etiam stabuletur, prorsus illæsa omni parte inferiori, nullum affert periculum tractionis sectio venæ in brachio, cùm nulla pars inferior mittat, ad supernas, imò potius per ipsam humor divertitur, & derivatur à membro superiori affecto; ut antea latissimè probavimus: inde secuta ab hac calumnia manet opinio nostra.

Sit secunda limitatio: quod si morbus aliquis capitalis sit in principio principiante, & præcipuè corpore existente valde pleno, & parum urgeat, quod in capite continetur, ex eo quod minima copia humoris fluxerit, & morbum remissum causet; cerebri actionibus parum læsis: tunc quidem etiam si nulla pars inferior sit fluxionis origo, licebit cordato Medico, si in morbi exordio fuerit accersitus, primam saltem venæ sectionem celebrare ex talo. Ratio est, quia tunc contemni omnino debet indicatio derivandi, & evacuandi à parte affectâ, cùm in ipsa morbus sit parum sensibilis, & decubitus sit remissus, aut non valde manifestus, & sic præcipuè corpore pleno totum curantis consilium dirigi debet in revulsionem meram; & totalem retractionem ad partes inferiores, ne irritata natura, & gravata nimis præ humorum plenitudine, avidius, & furiosius mittat in partem debilem; quare rationabiliter procedet, si illic, & absque ulla mora, vulnerato talo, & depositâ nimâ plenitudine, accedat ad feriendam venam brachiorum, instante jam sensibili læsione, & fluxione morbi occupantis cerebrum.

Insuper etiam in acutis morbis, in quibus rationabiliter timet Medicus propter vagum humorum motum, raptum aliquem ad cerebrum, quoad celerem præcautionem instimulatur, methodicè

poterit venam in talo secare, & humores parati fluere in cerebrum, aut in aliam partem superiorem facile, & celeriter in partes ignobiles, & inferiores detrudantur, & superiores ab illo crudeli, & insolenti decubitu penitus liberentur; movemur autem ad hujusmodi auxilia præcautionis sæpe sapius in acutis, & malignis morbis, ex quibusdam signis raptum ad superna minantibus, sic ex urinis perturbatis, & valde agitatatis timetur capitis dolor, aut alter decubitus capitalis, testificante Hippocrate 4. aphor. 60. sic. *Quibus febricitantibus urina sunt perturbata, quales sunt jumentorum, iis dolor capitis vel adest, vel aderit*: sic enim in morbis biliosis accidere solet, ut urina flava subito alba reddatur, & perspicua, ad partem principem, humorem decumbere prudens Artifex facile suspicabitur, præcipuè si talis urina permutatio in delirantibus appareat. Ità Hippocr. 4. aph. 62. in cujus expositione Galenus sic fatur. *Aquose vero urina (ejusmodi enim sunt pellucentes albæ) maximam ostendunt cruditatem, & propterea totius bilis flava motum sursum in caput factum esse denuntiant. Quibus accedit Galenus ipse super lib. prognost. com. 1. text. 28. ubi ait. Si vero pulsus in hypochondrio insit, perturbationem significat, aut delirium. Et in lib. de morb. vulg. idem testificat per illa verba satis trita. Vbi vena in cubito pulsat, insanum, furibundumque est. Ecce generalia præcepta, quibus capitis decubitus prænosci facile possunt, ad quos gravissimi morbi capitales subsequi possunt, & assidue accidit post elationem vaporum, humoribus nimia caliditate agitatatis, supra repentibus: quando igitur Medicus prædictis, aut aliis signis humoris raptum ad caput suspicatus fuerit, & futurum malum prænoverit, meritò vulnerando talum, subitam, & maximam revulsionem administrabit, præcauendo tantorum malorum imminentiã.*

Hippocrates etiam hoc ipsum innuit 4. aphor. 67. per illa verba. *In febris per somnum pavores, aut convulsiones, malum portendunt. In cujus textus expositione, & examine Galenus hæc subscripsit. Sed & ipsi sæpe vidimus in morbis perniciosis, & vapores, & labores, & convulsiones ex somno profectas fuisse, quod accidere videtur, quum in cerebrum humor noxius ascenderit. Rationabiliter ergo procedet, qui his attentis signaculis, in febris perniciosis, & malignis, secaverit venam tali ad præcautionem imminenti mali, quæ à methodo plurimè à diris, & truculentis accidentibus liberantur; sic etiam in his, qui per consensum delirare incipiunt, aut comatosi sunt per concursum vaporum ascendentium ab inferioribus membris, quia affectus nondum factus præsumitur, sed potius in fieri, seu imminens cernitur, venæ sectio in talo mirificè propitiatur, quoniam tunc solum præcautione operatur Medicus, cui indicationi, mera, & impermixta revulsio debetur, quæ per distantiora, & contraria loca celebratur, & eadem ratione, in quibus per consensum cum hypochondriaca passione excitatur affectus aliquis in partibus superioribus ex venis meseræi ad caput vaporibus repentibus, præcedenti evacuatione primæ regionis excrementorum, si ea opus sit, venam in talo ferre erit consonum rationi, aut per hæmorrhoidales venas sanguinem fundere, ut ascendentium humorum, aut vaporum impetum coëccamus.*

Ex dictis planè infertur, quod in morborum partium superiorum initio initiante sanguinis

missio revulsiva debet administrari, secundo venas in brachiis; etenim ita se habent partes superiores cum inferioribus, sicut inferiores cum superioribus: sed in principio principiante morborum partium superiorum, & quando patiuntur per consensum cum inferioribus revulsionis gratiâ venam secamus in talo: ergo pari, & simili ratione in initio morborum partium inferiorum, & quando patiuntur per consensum cum partibus superioribus, vena est secanda in brachio, quæ merè revulsoria est, & debita humoribus paratis fluere, & actu fluentibus in principio initiante: at quæ fieret ex talo, sanguinem versus partem affectam sine dubio concitaret, prænaturalis motum deorsum coadjuvando: Cæterum si partes superiores sint mandantes, & in ipsis origo fluxionis stabuletur, & inferiores patiuntur per consensum cum superioribus, sectio venæ in brachio erit administranda, quousque fluxionis impetus minuatur, & postea derivationis gratiâ venam tali secabimus, servato eodem ordine, quo in affectibus partium superiorum docuimus, ut omnes indicationes revellendi, & derivandi, atque evacuandi suâ occasione præcisa exequantur. Totam hanc doctrinam notificavit Galenus *lib. de hum. ad text. 13.* per sequentia verba. *Veluti in utero, ut diximus, revulsio erit, si venam cubiti secueris, ut cucurbitas prope mammam affixeris, aut manus calefeceris, aut fricueris, & deligaveris: derivatio autem erit si venas poplitis, aut malleolum incidideris.* Ex his planè colligitur in affectibus partium inferiorum revulsionem perficiendam esse, venâ sectâ in brachio, & derivationem, talum vulnerando, ut hinc discas, quod quando Galenus docet, juvare in affectibus inferioribus sectionem in talo, debet intelligi de solâ derivatione, seu vacuatione; revulsione tamen suppositâ per venæ sectionem in brachio. Eandem doctrinam docuit *lib. 10. de comp. med. sect. loc. cap. 2.* ubi de Ischiade fermonem faciens sic scripsit. *Iamque igitur maximam vim ad affectionis curationem habeat totius corporis evacuatio, ab ipsi incipiendum est, non solum à cruribus, sed à cubito, primum sanguinis detractione factâ.* Ulterius etiam suffragatur idem Autor *lib. de hum. text. 13.* dum sic loquitur. *Itaque si dextra uteri pars malè affecta sit, ex dextero brachio, dextroque crure sanguis mittendus est.* Sancitum ergo est in Galeni doctrina, quod si partes inferiores, morbo aliquo indicante venæ sectionem corripiantur, sit prius secanda vena in brachio revulsionis gratiâ, ut deinde derivationis, & evacuationis prætextu ad venam ferendam in talo descendamus.

Hanc eandem doctrinam insinuare videtur Hippocr. *6. aphor. text. 36.* per illa satis trita verba. *Difficultatem urina venâ sectâ iuvat, secare verò interiores.* In cuius textus commentario Galenus fugillat Hippocratem, & quia dysuriam illam, quæ fit ex plenitudine, aut inflammatione solvit venæ sectio, & sic iudicat necessarium addere aphoristica sententiâ illam particulam *etiam*, ut constet auxilium esse venæ sectionem ad dysuriam, quæ fit ex plenitudine, aut inflammatione: reprehendit insuper Hippocratis edictum, eod quod jubeat secare venas internas, seu superiores in urinæ difficultate per sequentia verba. *Illud verò secandas esse interiores, si de manuum venis dicatur, verum non est, neque Hippocrati consentaneum. Siquidem videtur in omnibus suis scriptis,*

in partibus iis, quæ supra jecur sunt affectis ex manibus sanguinem mittere; inferiorum verò partium morbis, poplitis, aut malleoli venas pertundere jubet, de quibus si quis ipsum, illum dixisse arbitretur, secare autem interiores, parvi id est momenti; ab unâ enim eademque vena, utraque tam interior, quam exterior nascitur in poplite trifariam divisa, quia unica etiam vena ad hoc membrum pervenit, non sicuti ad manum due. Et concludit. *Melius itaque fuerit hunc aphorismum inter ascitios habere.*

Noster tamen Vallesius in expositione hujus textus aliter intelligendum esse Hippocratem censet; nempe non ad omnem difficultatem urinæ opus esse secare venas, neque contrarium dictare Hippocratem; sed solum quando urinæ difficultas oritur ex inflammatione, aut inflammationi simili affectu in collo vesicæ, & tunc quidem secare oportet, non externas solum venulas (scarificatâ cute) sed internas aliquas, & majores venas, quæ crassum sanguinem copiosè exhauriant. Itaque quod Hippocrates dixit *secare interiores*: ideo dixit, ne sic scarificatione cutis esse contentus, quod non intelligens Galenus, negavit facile, aphorismum esse Hippocratis. Cæterum in hac hæsitacione licet Galenus negaverit in inflammatione vesicæ venæ sectionem in brachio; Vallesius tamen ipsam non reprobat, sed potius eam fateri videtur quandò internas, & majores venas, quæ copiosum, & crassum sanguinem fundunt, jubet aperire; de his, quæ sunt in brachiis potiori ratione intelligi debet, non de illis, quæ in malleolo sunt sitæ, cum angustiores sint illis, quæ in brachio sunt. Quare securior opinio in proposito casu est, quam ferè omnes Classici admittunt: quod si urinæ difficultas, quæ ab inflammatione oritur, in vesicâ, aut affectu inflammationi simili, supponat corpus plenum, primò sit secanda vena in brachio revulsionis gratiâ, & deinde ad talum accedere, ut derivationem consequamur, & hâc ratione componitur doctrina Galeni cum aphoristica sententiâ, & nostra doctrina firmata manet, & à calumniis libera, nempe quod in affectibus partium inferiorum revulsionis gratiâ vena est secanda in brachio. Cæterum si urgeat, quod in vesicâ continetur, & non sit timor convocandi sanguinem à superioribus ad inferiora pro ratione urgentiæ, derivationem moliri debemus in affectibus renum, & vesicæ, venam secando in talo: Et licet Galeno demus gratis, quod ipse intendit, nihil obstat nostræ adductæ conclusioni, quia Hippocrates non dixit inflammationem vesicæ, sed *difficultatem urina venâ sectâ solvit*, etiam si difficultas urinæ oriatur ab inflammatione, quo casu censendum est, jam inflammationem non incipere, sed valde increvisse, adeo ut urina difficulter reddatur, & tunc quidem venæ sectio ex brachio non juvaret, sed ex talo, cum vesicæ morbus jam esset nimis adauctus, & ob ipsius urgentiam necesse est derivare, potius quam revellere, & sic meritò tunc venam in talo secamus, quoniam magis urget indicatio derivandi.

Illicò tamen pullulat scrupulus contra nostram præcipuam conclusionem: nam si morbis partium inferiorum incipientibus sanguinis missio revulsoria per venas brachiorum administraretur, etiam morbis partium superiorum inchoantibus, sanguinis missio revulsiva debet ex talo administrari,

strari, nullâ adhibita exceptione necessariâ, quipè in utroque casu eadem militat ratio, ac proindè in his morbis minimè venam in brachio tundere debemus, sed in talo revulsionis gratiâ, quemadmodum in inferioribus partium morbis venam brachiorum ferire demonstravimus.

Respondeo facilè, quod in utroque casu simul indicatur revulsio cum derivatione, quia indicatio est mixta; attamen in affectibus partium inferiorum non adest commodus locus, ut utraque indicatio, revellendi, scilicet, & derivandi adimpleatur simul; quare si unus, aut alter sit omittendus, satius erit derivationem in aliquod tempus differre, quàm revulsionem penitus relinquere, etenim si à derivativâ venæ sectione inciperemus in morbis inferioribus, venarum fluentibus, tota copia ipsorum impetuosè convocaretur ad locum affectum, & sic debet omitti derivatio pro tunc, & revulsio debet præferri, quipè partibus inferioribus patientibus, non adest commodus locus, ut simul revulsio, & derivatio exequantur, ut per se patet, etiamsi morbi principium regulariter id exostulabat. Cæterum quia sectâ venâ in talo solam derivationem molimur, & potiùs humores versus partem affectam, attrahimus, oportet, ut attractio vitetur; ad sectionem brachiorum priùs accedere, & revulsionem moliri derivatione posterius relictâ. At in affectibus partium superiorum locum præstant commodum brachiorum vasa, ut simul revulsio, & derivatio celebrentur, humoribus fluentibus, retrahendo; & qui sunt in vicinis venis jam fluxis derivando, quapropter in affectibus superioribus locum tenet venæ sectio in brachio revulsiva & derivativa, secùs in principio morborum partium inferiorum, in quibus solum revulsio per venas brachiorum potest exerceri, ut impetum humorum fluentium ad infernas partes coerceremus in posterum, relictâ sectione in malleolis, nisi, suppressa sit menstrualis evacuatio, aut hæmorrhoidalis, quæ sit occasio morbi in partibus inferioribus, in quo eventu adhuc in principio fluxionis venam tali ferire debemus, ut suppressam vacationem provocemus, quæ propria medela est juxta Galeni doctrinam *lib. de ven. sect. advers. Erasistr.* etenim menstrualis suppressis, sceminam quolibet malo implicari facile est, huicque rursus evacuationes per uterum medentur, (aiebat Galenus) & in aphoristica sententia mensibus non fluentibus ab utero morbi contingere dictavit Hippocrates. *In cuius textus expositione* Galenus uteri tumores cancriferos timendos esse pronuntiavit. Quapropter qualibet evacuatione inferiori ex dictis suppressâ, sollicitus minister eam debet illic provocare in vulnerando talum, ut causam, seu occasionem morbi deponat, præcipuè cum in partibus superioribus fluxionis origo tunc non sit, ut exinde nullus sit timor, ut sectâ venâ in talo, humores impetuosè fluant in locum inferiorem patientem, quoniam per ipsam potiùs ab origine fluxionis, seu parte mandante, quæ inferior est, celeriter detrahimus humores, iterum evocata per uterum, aut hæmorrhoidas, suppressâ vacatione: si autem actualiter expurgentur menstrua, aut hæmorrhoides, & fluxionis origo in superioribus adiaceat, etiam sanguis ex talo poterit mitti, quoniam majus incommodum subsequitur ex detentione menstrualis sanguinis, qui impurior, & pravior censetur, quàm ex purioris sanguinis ad læsam particulam decubitu.

Henriquez Laurea Medica Tom. III.

Ambigua tamen apud Medicos resolutio versatur, an in principio inflammationis uteri, aut vesicæ actu fluentibus mensibus, vel enixarum lochiis, vena sit secanda in talo in parva quantitate, sæpiùs repetitâ, usque dum celebretur sufficiens evacuatio pro toto corpore: quâ ratione sanguis in inferioribus venis existens optimè derivabitur, quin ex membris superioribus parum, aut nihil deorsum trahatur; etenim parva sanguinis quantitas vix, priusquam ad superas partes ascendat, delitescit; attamen si magna foret per talum vacuatio, sanguinem in superioribus partibus existentem ad motum concitaret deorsum in magnum affectæ particulæ detrimentum. Ex alia verò parte (si stantibus viribus) semel immodicam sanguinis copiam detrahimus per talum, quâ non solum sanguis in inferioribus partibus existens derivetur, sed qui necessariò ex superioribus fluit ad inferiora, & ad locum affectum vacuetur. Videtur esse magis rationi consonum, ita vacuare; nam aliter si per parvas sanguinis extractions humores deorsum inclinat, cum non evacuetur celeriter per talum in morbosam partem affectam inferiorem decumbere erit necessarium, & sic majus nocumentum, quàm præsidium lucrabimur, si repetitas, & parvas missiones sanguinis faciamus. In hac hæsitacione in adducto casu securius esse putamus simul secare venam in talo, & in brachiis, ut fluentes humores in partem læsam inferiorem revellantur, & confluxi jam occupantes partem affectam, & vicinas venas deriventur, & ut utilis expurgatio à Natura instituta non impediatur. Hac etiam ratione in acutissimis sceminarum morbis, anginâ scilicet, phrenitide, & pleuritide, menstrualis actu fluentibus, simul venam in talo, & in brachio vulneramus scelicissimo successu, simul occurrando morbo acuto partium superiorum, & convocando naturæ motum ad uterum, aut saltim ipsum non impediendo.

Sit altera limitatio, & animadversio: in mulieribus menstruantibus, & in quibus tempus menstruationis jam instat, necnon etiam in viris, in quibus aliqua inferior evacuatio habitualiter molestat, etiamsi actualiter non fluat menstruum, neque defecerit, sed potiùs singulis mensibus, nimia sanguinis copia fluat, sive parè, & diminutè expurgaverint, morbis quibuslibet superiorum partium, & totius corporis incipientibus, medela per venæ sectionem in talo debet incipere, dummodò non instaverit valde alicujus affectus urgentia, ex qua periculum mortis timeatur.

Hæc conclusio apud Classicos Autores recipitur unanimi consensu. Ratio hujus asserti fundamentalis ex eo deducitur, quod sanguis menstrualis non colligitur totus simul in uteri vasis, sed sensim, & paulatim ibi acervatur, ut destinato tempore, natura instimulata, & laceffita, sanguinem illum, coinquatum per uterum propulset; itaque menses ulque ad tempus excretionis continentur in vasis circa uterum, & sensim illic coacervantur quotidie, non tamen quotidie excernuntur. Ità sentit Petr. Garcia nostræ Complutensis Scholæ decus *lib. de loc. affect. disputat. 68. capite 4.* necnon etiam Iacobus Primerosius, in *animadvers. ad disputationem pro sanguinis circulatione*, quem sequitur Zacutus Lusitanus *lib. 3. sue prax. cap. 6.* & plures alij Autores nostri sæculi, quos longum esset recensere: undè planè infertur, quod non solum dum men-

strua actu fluunt, sed antequam fluere incipiant, veluti in medio mensis jam vasa uteri considerabilem illius excrementij sanguinis copiam in se continent, usque ad statutum excernendi tempus; in quo jam vasa luxuriant, & ad expulsionem insimulatur natura, & hoc præcipue fit in illis sceminis, in quibus copiosæ sunt menstruales evacuationes, quippè major in ipsis talis excrementosi sanguinis copia præsumitur coærvata in diebus intermediis, seu in medio mense. Quo præsupposito, infertur non dubiè, quòd si in febre putrida, exempli gratiâ, aut in affectu aliquo partium superiorum, quo scemina corripitur, sanguinem mittamus ex brachio, quocumq; tempore id fiat, sanguis ille pravus in uteri venis contentus, & ibi tanquam excrementitius repositus, sursùm ad majora vasa, & nobiliora membra deferatur, ibique gravissima, & dira accidentia causentur, & morborum incrementa scviora non solum per copiam sanguinis ad superiora devehant, verùm etiam ratione qualitatis virulentæ, quâ sanguis menstruus poller, Hippocr. autore *lib. de Virg. morb.* ergo in quovis tempore utiliùs erit, & magis securum in mulieribus, & in viris, in quibus aliqua præsumitur suppressa evacuatio in partibus inferioribus venam tali secare, per quam sanguis ille inutilis, & à natura separatus pro consuetudine expurgetur per uteri regionem, aut per sedem inferiorem, ubi hæmorrhoidis sit reclusa, talo vulnerato, ut superiora non petat, nisi ut dictum est, affectus adèd urgeat, quod ad se convertat totam curationem, & urgente causâ cogatur ex brachio sanguinem fundere, ut celeriter succurramus indicationi sumptæ ab urgentiori, cui curantis consilium dirigi debet.

Hæc tamen doctrina, licet plausible sit, limitationem aliquam meo judicio paritur: nam si scemina (exempli gratiâ) quibus menses ritè, & commodè, & secundum tempus consuetum, & durationem consuetam fluxerint, & nuper sedatâ prorsus vacuatione per uterum, incidat in febrem putridam quamlibet, quæ expostulet venæ sectionem, tunc quidem sine dubio censeo tundendam esse venam in brachio, quippè in tali casu nulla præsumitur sanguinis copia coærvata in uteri venis, quia supponimus ritè, & commodè sceminam esse repurgatam, neque mediare tempus, nec dies considerabiles, in quibus paulatim coærvetur sanguis in utero: ergo meritò secabimus venam brachiorum sine timore retractionis alicujus sanguinis ab utero in partes supernas.

Ex dictis ergo constare jam censeo, propositionem illam universalissimam de sanguine extrahendo ex talo in omnibus morbis incipientibus, neque veram absolutè esse, neque Artis princeps obnoxiam, neq; enim ex tam incerta digladiatione Medica nostra Facultas honorem aliquem lucratur, sed vilipendium apud vulgares, cum videant Professores insignes novitatibus, & contradictionibus implicari. Vnde hæc nobilissima Scienza penitus contemnitur. Audite circâ hoc vetustissimi nostri Oraculi querelam in præmio ad *lib. de vict. acut.* ubi sic fatur. *Atqui calumniam banc ars tota magnam apud populares, ut videatur, neque esse quidem omnino medicinam, quia in acutissimis morbis tantoperè differunt invicem artifices, ut quæ alius exhibet, optima esse putans, hæc existimet alius mala esse.* Eia ergo, ô viri doctissimi, honoremus Medicinam, ipsam enim creavit Altissimus, neque

abhorrebit medicamenta vir prudens, & sapiens; liberemus eam à vulgaribus calumniis, & ipsam veneremur, tanquam de manu Altissimi donatam, ut jure optimo cum Marsilio Ficino alta voce dicamus de Apollinea Facultate: *Eas sit tibi ducere ab orco extinctos homines, iterumque animare sepultos.*

✠

CAPVT V.

In quo Contrariorum argumenta (si quæ militant) contra nostram sententiam solvuntur.

SI memoriâ teneamus omnia ea quæ à nobis superius dicta sunt, minimè erit onerosum adversariorum jacula dissolvere: etenim testimonia pro contraria parte adducta, si de principio principiante intelligantur, in quo nihil considerabile in parte superiori laborante continetur, præcipue corpore existente pleno, ex limitationibus à nobis adductis constat, tunc venam tali primo occurfu semel posse tutò secari, cum nihil urgeat, quod in parte continetur, sed potiùs sanguis, qui paratus est fluere.

Item: si partes superiores patiantur per consensum cum hypochondriis, ubi origo fluxionis stabulatur, etiam est certum, auspicandam esse curationem, vulnerando venam in talo: unde, si quæ sunt adducta testimonia, quæ pro talaribus Medicis videantur consona, solvuntur facilè, si doctrinam in limitationibus adductam perpendamus.

Cæterum, ut ad particularia magis descendamus, ut nihil intactum pro contraria parte relinquamus, locus Gal. 5. *lib. meth. c. 3.* adductus nihil probat; nam sectio venæ in cubito deorsum retrahit humores, qui ad caput repunt, & sic optimè verificatur, quod sit revulsio deorsum in his, quæ supra sunt, & sursùm in his, quæ sunt infra, modo supra à nobis exposito: videas, obsecro, iterum pro satisfactione hujus loci expositionem Gal. 6. *lib. de morb. vulg. com. 2. text. 9.* super illa verba superius à nobis adducta pro corroboratione nostræ conclusionis, nempe, *Dissimilia si sursum vergunt elata per inferna solvere.* Et in quorum verborum expositione, sic cecinit Galen. *Humores namque sursum elatos, hoc est sibilime petentes deorsum versus detrabere, aut rellè impetum facientes oportet, & contra decurrentes in oppositum ducendi sunt ut in capite vitato purgatione per alvum, & sectione venæ cubiti utendum est.* Hucusque Gal. ubi fateri videtur, revulsionem à superioribus ad inferiora explicatam per illa verba Hippocr. *dissimilia si sursum vergant elata, &c.* celebrari venâ sectâ in cubito; ruit verò fundamentum Medicorum Talarium affirmantium illud verbum *Deorsum solvere*, semper significare venæ sectionem in talo, quasi non esset alia contrarietas, neq; alia revulsio, quæ fiat ad inferiora, licet non ad distantissimas partes. Quo fundamento omnia Antiquorum, & Classicorum testimonia, quæ contra nos militare videntur, manent soluta, quia venæ sectio in cubito, deorsum etiam trahit, & revellit humores sursum petentes, ut latè supra ostendimus.

Textus adductus ex 13. *method. cap. 5.* ubi manu laborante, crura scarificare jubet, & altero crure malè habente, reliquum, nihil probat contra nostrum intentum, nam in casu adducto, revulsio cû derivatione indicata erat, attamen simul exerceri non poterat, quippè apta pars mediocriter distans,

distans, utrique deserviens, inveniri non potest. Ne igitur in principio affectus ad manum læsam accederet, & plenitudinis depositio, & quæ pro tunc posset administrari revulsio, omnino dimitteretur, crura saltim scarificare innuit, ut si non ex toto pro possibili indicationibus satisfaceret, revellendo, aut ex crure directè opposito; aut ex manu contraria. Etenim ex utraque parte celebrabitur revulsio juxta diametros diversos, seu diversas contrarietates, elegit tamen pro revulsione Galenus scarificationem in cruribus, forsitan, ut suppleret vicem venæ sectionis ob defectum virium, & etiam, quia crus est aptior locus ad scarificationem, quàm brachium, ubi minor carnis portio, & arteriarum, venarum, musculorum, nervorumque copia reperitur; quapropter, & quia nondum cognita erat pars mandans ad deponendam plenitudinem, non magis intererat revulsionem à dextris ad sinistra, quàm à superioribus ad inferiora facere, eligit scarificationem pro revulsione affectus manum occupantis in cruribus, omissa indicatione derivandi in posterum propter defectum loci, cujus sectio deserviret simul revulsioni, & derivationi, quæ celebrari exposcebat, ubi jam fluxio occupavit manum; sic ergo necessitate coactus solam revulsionem exercuit, non quidem, quia affectus jam factus non exposculabat derivationem, & revulsionem simul præterquam quod si litteram textus maturè inspiciamus, certum est Galenum non excludere sanguinis missionem dum jussit scarificare crura; etenim si vires adessent, sanguinem absque dubio prius extraheret: & cum virium jacturam non expressit, censendum est, prius sanguinis missionem, quàm scarificationem Galenum exercuisse, aut simul cum venæ sectione ex superioribus vasis facta, meram etiam revulsionem in partibus inferioribus minoribus auxiliis consuluisse, qualia sunt scarificationes, frictiones, & ligaturæ, quæ assidue à nobis exercentur pro revulsione, tanquam leviora remedia, simul majora exequendo ex partibus superioribus, quæ adimpleant utrumque munus revellendi, simul & derivandi, sequuntur Galeni verba ad nostrum intentum *lib. 2. de compos. medic. sect. loc.* ubi sic loquitur. *Si vero velut debile existens caput ad se sublato vapores, ac humores susceperit, materiam revellere oportet in totum corpus, atque ita particula mederi per clysteres, itaque revulsio fit & ligaturis extremitatum, & pluribus infernarum partium frictionibus; interdum etiam sanguini ex cubito derivatione.* Ergo Galenus dum ex partibus superioribus per brachium simul derivat, & revellit; in partibus inferioribus levioribus auxiliis meram revulsionem simul consulit exercendam, & communiter apud Methodicos id exerceri didicimus.

Eadem etiam ratione altero crure laborante (revulsiois etiam gratiâ) alterum crus jubet scarificare Galenus, & non brachium oppositum, utpotè non censetur pars idonea ad auxilium prædictum ob rationem *suprà* adductam. Sic etiam laborante manu alteram non scarificat, sed potius ad crura descendit, tanquam ad membrum magis idoneum; unde planè infertur, quod revulsio non secundum longitudinem tantum, sursum scilicet, & deorsum, debet procedere; verum etiam versus latitudinem, à dextris nempe ad sinistra, & è contra, jure optimo & juxta Galeni dogmata administratur; etenim ut utra-

Henriquez Lanrea Medica Tom. III.

que revulsio utilis crederetur, utriusque *in eodem textu* ponit exemplar, quasi nos moneat, revulsionem æquè fieri, laborante manu, ex cruris scarificatione ejusdem lateris, aut in altero crure facta scarificatione: Præterquam quod cum affectio morbosa in manu urgens non sit, nec periculosa, nec celerem, nec citissimam curationem exposcit; quare etsi per meram revulsionem incipiamus medelam, nihil obstat, quandoquidem etsi differatur, indicatio derivandi, nullum imminet periculum mortis: neque altero crure laborante alterum crus scarificare inviolabiliter censendum est in Galeni doctrina exequendum. Perpendite, quæso, testimonium ejusdem Autoris *2. ad Glauco. cap. 2.* de affectu cruris loquendo, cujus verba sunt sequentia. *Veluti in ea, de qua nunc agitur dispositione ad genu fluxus deferatur, atque hoc subitò, plurimum attollatur, tibi verò totum corpus plenum sanguine appareat, & valida laborantis vis, is sanguinis evacuatione ex superioribus partibus indiget, oportetque incidere ejus in cubito venam, aut scilicet interiorem, aut mediam.* Videas ergo dum sanguinis missionem consulit revulsivam, ipsam non in opposito crure, sed in ejusdem lateris brachio fieri admonet: quia ergo revulsio utroque modo administratur; perpetuè & inviolabiliter non debet scarificari alterum crus, sed pro libito revulsionem commendat, vel in brachio ejusdem lateris, aut in altero crure.

Cæterum *in lib. de curat. rat. per sanguin. miss. cap. 19. cit.* Galenus contrarium non docuit: nam præcautionis gratiâ podragicos ex cubito venam secat; comitialibus verò morbis, & vertiginibus, obnoxios ex cruribus; & insuper in iis, qui pati jam incipiunt capitales morbos: Hæc doctrina locum habet, si intelligatur de principio initiante, & præcipuè corpore pleno, ut in limitationibus ostendimus: eadem ratione intelligendus est Galenus *lib. de scarificatione cap. 4.* necnon etiam *13. meth.* per illa verba. *Siquidem longissimè à parte tentata fluxione, & ubi illud tentata, videtur significare principium initians morbi capitalis, in quo eventu ad contrariam, & distantior partem potest fieri revulsio, quia parum, aut nihil urget tunc derivandi indicatio.* Et eadem ratione solvuntur textus Avicennæ, qui loquuntur de ægritudinibus declinantibus ad caput, in quibus convenit venæ sectio in talo, quia illud verbum *Declinantibus*, fieri fluxionis, & ipsius principium initians planè denotat, alter locus immediatè post adductus solum significat, quod major sit retractio in ægritudinibus capitalibus, si secemus venam pedis, attamen si talis sectio fiat tempore, in quo instet indicatio derivandi à capite, licet fiat major retractio venam tali secando; tamen contemnitur derivatio, quæ plurimum instat, & postulat venæ sectionem in brachio, quæ simul revellit, & derivat: *Locus autem ex 6. epid. sect. 2. text. 7.* eodem modo est intelligendus de his, quæ in principio initiant fluxionem patiuntur, nam si sursum repart, elata deorsum solvere oportet: præterquam quod deorsum solvuntur venæ secta in cubito, ut latius ostendimus *suprà*, & Galenus planè id testificat secando venam cubiti in expositione textus citati: Neque argumentum à Doctore Ramirez machinatum alicujus roboris est: etenim, ut *infra* constabit, venæ sectio facta in brachio minimè convocat fluxionem ad superna, potius revellit, & in sua opinione de-

V V u 2 rivat

riuat à cerebro, & vasis ei proximis humorem: Si ergo sectio in brachio est derivatoria in affecticus capitis: ergo non trahit ad cerebrum, neque ullo modo convocat humores ad ipsum, ut latè ex dictis, & dicendis patet.

Ulteriùs etiam tota Arabum familia cum suo majori Principe non evertunt nostram conclusionem secando venam tali in pleuritidis principio, aut in brachio opposito: nam intelligi debet hæc doctrina de principio initiante in corpore præcipuè pleno, in quo parum aut nihil urget, quod in plevra continetur, alioquin cum Galeno, & Græcorum omnium familia illicd venam ejus brachij patientis cum clarissimâ utilitate tundimus, quâ & revellimus, & derivamus simul & evacuamus: quæ methodus adeò plausibilis est, ut nova suasionem non indigeat. Et licet Trincavellus, & Leonardus Iachinus sectatores Galeni videantur, & in pleuritide venam in talo secant, in sensu à nobis explicato sunt intelligendi, cum doceant interdum sufficere, & prodesse sectionem saphenæ in laterali morbo: quod minime oppositum est nostræ conclusioni, ut constabit si testimonium adductum Iachini attento animo legas, ubi totam nostram doctrinam in limitationibus adductam ad unguem invenies enodatam: Neque Hercules de Saxonia aliud voluit, cum asserat circa inflammationis initia revulsoriam venæ sectionem convenire aliquandò ex pede, aliquandò ex latere opposito, quandò scilicet in particula nihil continetur, quod periculum imminet, & quandò ingens in corpore adfuerit plenitudo.

Hippocrates etiam *lib. de nat. hum.* de præcautione aperte loquitur, per ista verba: *Enitendum est autem, ut sectiones quàm longissimè à locis faciamus, ubi dolores fieri solent.* In qua doctrina non supponit dolores actuales, sed dispositionem partium facillè recipientium, in quibus dolores excitari assolent: Testimonium Galeni *2. de art. cur. cap. 2.* solum probat, quod influentium humorum revulsio est medela, quod nos libenter fatemur; nam venæ sectio, quæ fit in cubito, humoribus fluentibus, revulsiva etiam dicitur. Neque putandum est, idem significare revulsionem, ac retractionem per talum, hoc enim vanum esse, & satis frivolum demonstravimus; & si forsitan Galenus amphibologicè videatur loqui, credamus Averroï *lib. 7. cap. 29. citato*, qui irridet Galenum, eò quòd aliud docuerit in sermonibus universalibus, & aliud opere exequatur.

Fundamentum quo Barbari Scriptores nituntur contra nos, ex dictis debellatum jam manet; etenim etiamsi non sit fluxio sedata, venam in cubito secare tenemur, dum, quod in capitali affectu continetur, urget, quippè ea revellit, & derivat à capite, quin metus sit concitandi fluxionem versus partem in quam succi nituntur; quandoquidem est certum derivatoriam esse sectionem in brachio, & revulsoriam; attamen si plenum valde sit corpus, fluxione initiante, valentèrque irruentibus humoribus, ubi parum urget, quod in membro superiori continetur non abs te primo oëkursu venam tali inscindere, & immediatè ad brachiorum sectionem accedere, ut sic utrique muneri inserviamus, derivando, & revellendo.

Majus facescit negotium solvere edictum illud Hippocratis *6. aphoristica sententia text. 21. citato*, ubi insanientibus prænuntiat restitutionem men-

tis si varices, aut hæmorrhoides superveniant in quorum verborum confirmationem, & in favorem talarium Medicorum, & Arabicæ familiæ formavimus rationem satis efficacem, quâ nostra opinio videtur claudicare: Attamen solvitur textus amphibologia, si perpendamus delirium, seu maniam, de qua Hippocrates loquitur, esse delirium melancholicum, & minime furorem à bile ortum; ità dictavit Galenus in expositione *textus citati*. Quo præsupposito, constat probabilissimè hujusmodi delirium melancholicum foveri à venis meseræi, tanquam ab origine & primo fonte, quo fit, ut natura protrudente humores melancholicos insaniam illam causantes, ad crura, & hæmorrhoidales venas sequitur talium affectionum generatio, & melancholici delirij solutio, quam insaniam vocat Hippocrates, convocatis humoribus ad infernas partes, per quarum consensum patiebatur cerebrum: Et licet in ipso supponatur aliquid imbibitum, ratione cujus indicatio derivandi videatur exposcere vacationem per superiores brachiorum venas; tamen natura provida, quasi per cruram colluviem humoris melancholici decumbentis ad cerebrum, separatione, & segregacione facta à puro sanguine deponens in crura, & in hæmorrhoidales venas, solvit delirium, utpotè fluxionem penitus cohibens, ità ut nec vestigium in proximis venis cerebro melancholici humoris remaneat, quo fit, ut delirium non habeat causam immediatam foventem. Et si forsitan tenperies, aut vapor, aut quantitas pauca humoris impacti in cerebro remaneat, natura ipsa proprio, & nativo calore resolvit, & aliis auxiliis topicis, quin sit necessaria venæ sectio in brachio. Aliter enim si citra naturæ excretionem sanguinem mittamus ex talo, gravato admodum cerebro, & urgente humore melancholico ibi impacto, necessaria est venæ sectio in brachio, quæ revellat, & derivet: Cæterum ubi affectus per consensum cum hypochondrio censetur, primo oëkursu venam tali secare debemus, & deindè urgenti capitali morbo, seu delirio melancholico ad sectionem brachiorum accedere debemus juxta ea, quæ in limitationibus nostris docuimus, ex quo modo in contrarium adducta soluta manent.

Ad corroboracionem pro Arabum sententia constat, quod si materia contenta in cerebro adeo sit exigua, ut si non continuaretur fluxio neque nova suppeditaretur materia, morbus non inscresceret, tunc quidem per venam tali revellere erit rationi consonum, contemnendo indicationem derivandi, & amplectendo indicationem revellendi, præcipuè ubi nimia corporis plenitudo accusat, & morbus capitalis est per consensum cum infernis partibus, aut est in principio initiante, in quo parum, aut nihil instat indicatio derivandi, aut forsitan pars superior recipiens ignobilis est, in quibus occasionibus potestutè vulnerari talum, docuimus *suprà*. Tandem ad confirmacionem argumento à simili facto de partibus inferioribus, & utero, in quibus venam secamus in brachio pro revulsione, *infra* constabit solutio, & disparitas, quæ fundatur in defectu loci accommodati pro revulsione, & derivatione simul exequenda, ideòque revellimus primò, & differimus derivationem usque dum fluxionis impetus cessaverit.

Denique argumenta, quæ à Doctore Caldera adducuntur

adducuntur, ut probent in omnibus febribus venam secandam esse in talo, ex impugnatione prædictæ doctrinæ abundè soluta manent, & nostra opinio magis corroborata ex impugnatione fundamentorum à prædicto Doctore adductorum, quæ obsecro iterum videas, ut veritas nostra magis eluceat.

Scrutinio tam speciali eget celebris illa controversia ab Hispalensibus Medicis etiam agitata, scilicet an in malignarum, & pestilentium febrium principio, in quibus venæ sectio est indicata, conveniat secare venam in talo, an verò in brachio. In quo litigio satis digladiantur Doctores, inter quos Doctor Ludovicus Perez Ramirez, qui apud Hispalenses palmam atripuit, *Conclusione sexta suorum operum* acerrimè defendit, & probare intendit in omnium febrium malignarum, seu pestilentium principio semper venam secandam esse in talo. Doctor Ludovicus Rodriguez Lusitanus Primarius Medicinæ Professor Salmanticensis Scholæ, necnon etiam Doctor Granatus Primarius Professor Hispalensis Universitatis eandem sequuntur opinionem, quorum sunt plures sequaces, & graves Medicinæ duces, qui in præsentem difficultate satis insudarunt, opinantes cum Doctore Ramirez sectionem in talo in principio dictarum febrium satis esse opportunam, & felicibus experimentis confirmatam, inter quos peculiari indagine, & firmiteribus fundamentis absolvit litigiosam controversiam propositam Iosephus Galeanus Medicus Siculus *Epistola de febre epidemica fol. 63.* à qua citati omnes Hispalenses Medici fortan efficaciora jacula mendicarunt. Ex Classicis nostri sæculi Autoribus Galeano videntur adherere Ludovicus Mercatus doctissimus *lib. 7. Praxis Med. de curat. febr. malign. & pestilent.* Eustachius Rud. *lib. 3. de febribus pestil. & malign. cap. 30.* Zacut. Lusitan. *lib. 3. observ. 44.* Horat. Augen. *lib. 3. epist. & consult. medic.* Sennert. *lib. 4. prax. cap. 11. de curat. febr. pestilent. & malignarum in genere,* quos sequitur Doctor Marofa Vallisoletanus *lib. de febrib. cap. de curat. febr. malign.*

Perpendamus ergo fundamenta, quibus nititur hæc assertio à Iosepho Galeano, & omnibus sequacibus adducta: Sit primum. In principio malignarum febrium, & pestilentium venæ sectionem indicantium debemus coërcere raptum, & humoris venenosi motum versus nobiliora membra: sed hoc meliùs & securiùs fit per venæ sectionem revulsoriam ad distantiora, & ignobiliora membra detrudentem materiam pravam, malignam, & veneficam, quæ talium febrium est causa, & mortem infert diram, & violentam per decubitus, quem præstat versus cor, & cerebrum. Ergo Medicus scientificus accedens ad pestilentium, & malignarum febrium medelam, illic in principio debet secare venam in talo, ut coërcat raptum humorum irruentium ad partes principes, ipsum convocando ad membra distantiora, & ignobiliora, & simul morbificam materiam deponendo, & evacuando.

Secundò fulcitur eadem assertio: nam minera hujus venenatæ putredinis stabulatur in venæ cavæ trunco, atrabilario sanguine, & pestifero repleto; qui origo, & fomes pestilentis febris censetur ab omnibus; sed tutiùs evacuatur, & meliùs per scissionem venarum pedis, quàm brachij: ergo illæ potiùs sunt secandæ: Minorem, in qua totius ratiocinationis stat difficultas, sic

ostendere conantur; etenim sive respiciamus venam cavam, quæ est terminus à quo, sive cor, quod est terminus ad quem sanguis venenosus movetur, meliùs & securiùs fit revulsio, & retractio ad partes infernas, & ignobiles per sectionem venæ in talo, quàm per sectionem venarum brachij, quippè ex vena cava longius est iter ad pedes, quàm ad brachia: Vteriùs etiam ex corde, & cerebro longissima est via ad pedes; brevis autem ad brachia: ergo sive respiciamus terminum à quo, sive terminum ad quem, revulsio major, & evacuatio materiæ morbificæ celebratur, vulnerando venam in talo, quàm brachiorum venas inscindendo, per quas ichores maligni & venefici deferuntur in cor, & cerebrum, ut sectione facta in talo ad infimas articularum extremitates, & ignobiliora membra meritò detruduntur. Rationabiliùs ergo erit vacuare, & deponere in pestilentibus febribus materiam morbificam per scissionem venæ in talo, per quam celebratur etiam revulsio ad distantiores partes, toties repetita, & celebrata à Galeano *libris methodict,* necnon etiam *lib. art. medicin. cap. 95.* quia feliciori fortuna per ignobiles partes propulsatur materia maligna, & pestilens, præcipuè cum facillima sit via à vena cava ad pedes per ejus descendente truncum, qui (si Anatomicis credimus) ad ilia tendens in ramos iliacos finditur, à quo furculi quinque emergunt, adiposus, renalis, spermaticus, lumbaris, & musculosus; Ramus autem iliacus, qui extra abdominis cavitatem protigitur sex efficit propagines, quarum prima est saphena, idest vena malleoli, quæ ad inguinis glandulas innata per internam cruris partem inter cutim, & membranam fertur, & ad malleolum externum descensa, in pedis superni cutim variè absุมitur. Cæterum si ex brachiorum qualibet vena sanguinem fundimus, periculosius erit; nam semper per coronariam venam, vel ad cor trahitur, aut per cor transit venefica qualitas in sanguine sepulta, & hoc fit sive à vena cava, sive à corde principium vacuationis, sumatur; unde non solum non fit revulsio à corde, verum & ipsum magis inficitur, & venosis vaporibus circumducitur. Accedit etiam in confirmationem adductæ doctrinæ, quod ichores maligni, in quibus pestifera qualitas frequenter deponitur, naturam suam leves & tenues sunt, & sic faciliè superna loca petere solent; sed hujusmodi motus secta venâ in talo prohibetur, & scissa brachiorum vena juvatur: ergo quandoque cum putredine sepulta est maligna, & pestifera qualitas in sanguine, aut humoribus; tutius erit vulnerare tali, quàm brachij venas. Hæc sunt fulcra fundamenta, quæ Iosephus Galeanus adducit pro hac opinione, & ipsius asseclæ.

In favorem etiam talis assertio adducere possumus rationem non contemnibilem; etenim in principio febrium malignarum, & pestilentium natura est indifferens ad motum humoris venenosi, vel ad cutim, vel ad emunctoria, vel ad viscera, cor scilicet, cerebrum, aut jecur: sed talis indifferencia securiùs aufertur, & motus ad viscera impeditur, inclinando naturam, & ejus pravum motum ad pedes, quàm ad brachia: ergo satius erit venam in talo aperire, quæ hoc præstat citra timorem, & suspicionem ullam, cujus contrarium accidere credendum est inclinato venefico humore ad partes supernas circa cor, & caput per sectionem venarum in brachio;

cum autem in pestilentibus febribus, & malignis plerumque venenatus humor caput petat, & ferè semper cor: ejus remotio, & distractio ad distantiora membra ad ignobiliora debite celebrabitur, scisâ venâ in talo. In cujus rei confirmationem *suprà* adduximus Galenum; & in præsentis magis ad nostrum intentum *lib. de cucurb. scarificat. cap. 20.* ubi refert quandam constitutionem pestilentem per totam Asiam divagantem, quæ cum apprehendisset Galenum, illico jussit crura scarificare sibi, & aliis; & usque ad duas heminas sanguinem effundere, quo imperiali, & celebri auxilio liber evasit ab insidiis diri, & valde crudelis, ac pestiferi mali, quod citissimam & violentam satis mortem prænuntiabat, ex quo tanquam fidelissimo experimento jure optimo possumus inferre in principio febrium malignarum, & pestilentium feriendam esse venam in talo, quæ validius revellit humores pestiferos ad partes inferiores, & ignobiles, qui forsitan celebrem, & repentinam mortem inferre possunt, si in caput, & cor repant; convocati per venæ sectionem in brachiis.

Contrariam opinionem, videlicet quod in principio febrium malignarum, & pestilentium vena sit secanda in brachio, plures Auctores non infimæ notæ contra Galenum; & ejus sequaces defensandam suscipiunt, eamque antiquitus esse observatam asseverant toto corde: Ex his noster Socius Gaspar Bravo prædictam opinionem suadere intendit *in suis resolution. disput. 1. sect. 7. resolut. 21.* Probat primò sanguinis missionem revulsoriam minimè indicari à febre maligna, aut pestilenti ut tali; etenim sectio venæ revulsoria debet indicari à morbo magno pendente ex vitio sanguinis in motu versus partem, in quam repere non debebat; sed febris pestilens, aut maligna non pendet à vitio sanguinis in motu ut tali, sed in quali: ergo ab illis minimè indicatur venæ sectio revulsoria, sed potius evacuatoria. Minorem suadere conatur ex eo quod febris pestilens, & maligna distinguntur à putridis, vel ob majorem intensiorem putredinis, vel ob specialem corruptionem, per quam est adjuncta venenosa, seu deleteria qualitas simul cum ipsa febre; sed torum hoc est vitium in quali: ergo hujusmodi febres pendet à vitio in quali, & non à vitio in motu, ac per consequens in ipsis non debet secari vena in talo, quæ per revulsionem coercet vitium in motu, sed in brachio ut per ipsam fiat evacuatio materiæ putridæ, & morbificæ commodius, & facilius.

Si respondeas cum ipso dari in febribus putridis pestilentibus, & malignis motum vaporum, & ichorum malignorum ferentium deleteriam, & veneficam vim versus cor, & sic indicari revulsoriam venæ sectionem in talo, ut per ipsam inhibeamus, & prorsus vitemus raptum illud, & decubitus versus cor. Contra instat Socius noster; nam si propter motum vaporum malignorum in cor indicaretur revulsoria venæ sectio in talo; potius exercenda esset in augmento, & statu morbi, quam in principio, cum in illis temporibus vigeat magis ille motus versus cor: atqui citati Auctores pro contraria opinione solum in principio pestilentium, & malignarum febrium venam aperiunt in talo, revulsionis gratiâ: ergo vel in augmento, & statu etiam id debent præstare, aut nullo modo in principio. Ulterius premere intendit contrariam opinio-

nem; ex eo quod ratione materiæ fluentis diversa auxilia revellentia indicantur; etenim si humor qui decumbit, sit cacochymus, indicat expurgationem: si autem sit sanguis, qui actu fluit, indicat venæ sectionem revulsoriam si sunt vapores, indicatur frictio, aut cucurbitula, quæ fuligines revellere valeat: ergo non sanguinis missio revulsoria semper indicatur. Tandem arguit, quia illa materia indicat averti per venæ sectionem, quæ per ipsam revellitur, sed vapores, & fuligines venenati minimè avertuntur per venæ sectionem, sed potius sanguis humores commixti cum ipso: ergo ex nullo capite convenit venæ sectio in talo in principio febrium malignarum, & pestilentium.

Respondebis iterum, per sanguinis missionem evacuari causam, ex qua elevantur venenati fuligines, & sic bene stare, quod conferat venæ sectio revulsoria, quippè causa morbifica retracta ad infernas partes, retrahi etiam vaporosum concursum fuliginum malignarum necesse est. Contra tamen instatur hæc evasio; etenim illa venæ sectio exercenda est pro inhibitione vaporum, seu fuliginum cor apprehendentium juxta indicationem causæ, per quam facilius causam morbificam deponamus, ex qua fuligines venefici elevantur; sed venæ sectio in brachio facilius, & commodius evacuat humores, & sanguinis copia, quæ in vasis majoribus abundat; quippè evacuat per viam ampliores, habentes majorem communionem cum cava vena ascendente: ergo quomodocumque intendamus avertere fuligines à corde, potius venam brachiorum ferire tenemur, & minimè vulnerare talum, ex quo non lucratur tanta communicatio cum venæ cava ascendente jecoris, in qua stabulatur causa morbifica; etenim si ex pede tentaremus revulsionem per longum tempus, & prius ex inanitis ramis venæ descendentes possemus lucrari beneficium venæ sectionis, & forsitan jam esset morbifica causa impacta in membro affecto, in quod fluit, & cum venæ pedis non habeant eam communionem, quæ requiritur ad depositionem causæ conjunctæ in partibus superioribus; superfluè, & absque lucro aliquo tentabitur venæ sectio in pede; Nam si venas, quæ nihil parti affectæ communicant incideris, neque affectæ medebris, & sanam semper offendas: aiebat Galenus *in com. ad hist. famule Stymargi in lib. epid. 5.* Ulterius etiam hanc opinionem lancire conatur; nam ex illis vasis debet celebrari sanguinis effusio in pestilentibus, & malignis febribus, quæ majorem habent communionem cum parte affecta, sed hæc invenitur præcipuè in venis brachiorum: ergo ex illis debet celebrari sanguinis missio: Minorem ostendit ex Galeno *lib. de sang. miss. cap. 19.* per sequentia verba. *Sed major est consensus in brachy venis cum venis cava ascendens, in quibus maximè continentur humores, à quibus febres pestilentes soventur, quam in crurum venis, cum hæ sint propagines vena cava descendens, in qua minor copia causa morbifica reperitur.* Ex quibus deducit in pestilentibus febribus potius ex venis sitis in brachio, quam in crure sanguinem esse mittendum. In cujus confirmationem adducit sagacissimæ naturæ opera: etenim quando providè succurrit pro salutis beneficio, quando vivens torquetur pestilenti febre, tentat evacuationes per superiores partes criticè evacuando humores per fluxum sanguinis narium, & per sudores:

cum ergo Medicus sit naturæ fidelis Minister, & imitator, in operibus artis debet exercere sanguinis vacuationes ex superioribus partibus, brachiorum vasa feriendo, & minimè talum vulnerando.

Amplius etiam suadet assumptum ex eo quod pestilens febris, & maligna solum indicant sanguinis missionem quatenus putridæ sunt, sed ut tales potius indicant sanguinis missionem ex brachiis, in quibus sunt vasa majora, quæ continent morbificam causam, ibi præcipuè putrescentem: ergo cum per hujusmodi vasa citius, & celerius evacuetur causa morbifica pro celeritate tantæ febris, quæ velociter, & valde periculosè movetur, consonum erit in febribus pestilentibus, & malignis venam secare in brachio, potius quàm in cruribus.

Resolvit secundò Socius noster, quod quando timetur, febrem putridam, & malignam foveri ex vitio sanguinis in ramis venæ cavæ descendenti stabulantis, tunc evacuationis causâ venam esse secandam in cruribus. Rationem reddit, nam febris orta ex materia putrida contenta in vena cava ascendente, evacuetur melius, & citius per venas brachiorum: ergo quando materia morbifica continetur in propaginibus cavæ descendenti, debet meritò celebrari evacuatio ex cruribus, quæ immediatius, & citius educit causam ab ea parte, quæ fovet febrem: æqua enim videtur ratio deducta ex paritate, quando materia morbi continetur in vena cava ascendente. Confirmat assumptum; nam si mulieri accidat febris pestilens, originem ducens à materia prava contenta in utero putredini apta, sine dubio vena debet secari in cruribus, quia habet majorem communionem cum parte affecta: ergo ita similiter quando maligna, & pestilens febris fovetur à materia contenta in ramis venæ cavæ descendenti, debet secari vena in talo, quæ majorem communionem habet cum foco, & minera, à qua fovetur. Et tandem suadet eandem conclusionem ex eo quod in bubonibus malignis ortis ex materia contenta in vena cava descendenti, jure optimo venam secamus in talo: ergo pariter quando febris pestilens fovetur ex materia putrida & maligna contenta in cava descendente, vena in pede secanda est. Hæc Socius.

Cæterum quidquid sit de veritate hujus opinionis, de qua postea judicium faciemus; Rationes à nostro Socio adductæ minimè convincunt assumptum; nam cum febre pestilenti, aut maligna simul invenitur putredo, sive specialis corruptio, quæ parit deleteriam, & pestiferam qualitatem modificantem ipsam putredinem, nec non etiam vitium in motu versus cor, aut partem principem; undè licet febres quatenus putridæ indicent sanguinis missionem vacuatoriam ex brachio, tamen ratione motus versus cor indicant etiam revulsionem: undè cum vitium in quale, quod reperitur in speciali corruptione modificet putredinem, in his febribus reperitur aliquid speciale, ratione cujus non solum indicent vacuationem; sed etiam revulsionem humoris putridi venenati, qui plerumque irruit in cor: cum ergo sit in pestilentibus febribus non solum putredo, sed pestifera qualitas ab ea dimanans, necnon etiam motus humoris, videtur pro libito supponere nostrum Socium solum putredinem indicare vacuationem ex brachio, & minimè revulsionem ex talo.

Neque argumentum, quod adducit de motu vaporum malignorum aliquid probat; etenim si in augmento, & statu fiat motus humoris, aut vaporis versus cor, tunc temporis debet cohiberi, factâ revulsione ad partes distantiores. Præterquamquod in augmento, & statu quoad coctionem, aut quoad accidentium intensiorem potest reperiri principium quoad motum, quod ex se exposcit revulsionem vaporis, & humoris venenati ad distantiora membra. Falsò etiam affirmat vapores solum indicare revulsionem per cucurbitulas, frictions, & ligaturas; nam revulsione facta ad distantiora loca, materiæ prævæ, ex qua elevantur vapores, per sanguinis missionem jure optimo revelluntur saltem mediate: non ergo convincit, ex eo quod per frictions, & ligaturas etiam revellantur, quod non celebretur ipsorum revulsio per venæ sectionem factam ex partibus distantioribus à corde, in quod repunt vapores, & humores, ex quibus elevantur, tanquam ex materia immediata. Ulteriùs etiam videtur extra rem asserere, quod si humor, qui fluit, sit cacochymus, indicat potius expurgationem tanquam remedium revulsorium, quippè ex eo non probat quod, quando venæ sectio est indicata, non sit exercenda revulsoria in pestilentibus febribus, quandoquidem instat in ipsis necessitas revellendi humores pestilentes concitatos versus cor, qui commodè avertuntur ab ipso per sanguinis missionem ex talo.

Contra nostrum Socium licet etiam notare, quod etsi per venas majores faciliùs, & citius evacuetur causa morbifica putrida; non tamen indè bene infertur in malignis, & pestilentibus febribus semper feriendam esse venam in brachio, quippè ex venis tali sufficienter etiam, & copiosè evacuetur, & cum majori securitate quando movetur ad cor venifica materia, quia tunc temporis lucratur magis natura ex convocatione materiæ pestilentis ad loca distantiora, facta venæ sectione in cruribus, quam ex eo quod ex amplioribus vasis citius evacuetur, secando venam in brachiis, quæ proximior est cordi, & ea ex parte citius periculum minatur. Alterum argumentum de providentia naturæ, quæ in his febribus ritè operans sanguinem per nares detrudat, & plerumque sudores movet, nullius roboris est, quippè etiam provida natura rectè, & criticè operans materiam deponit in inguinibus bubones excitando, & sæpe in hæmorrhoidas sanguinem fundendo: ergo si sequamur naturæ discordes motiones, poterit etiam secari vena in cruribus in febribus pestilentibus, in quibus plerumque deponit materias pestiferas in partes inferiores, quandocumque criticè, & ritè operatur in sui ipsius beneficio. Ex his planè videtur constare diversam esse rationem putridæ febris, ac pestilentis, & malignæ, quia in his venenosus humor longissimè à corde distrahi exposcit, & licet in valde acutis, & periculosis febribus auxilia celeritatem exposcant in sua executione: totum hoc sufficienter salvari potest, feriendo venam tali, ex qua impeditur, & cohibetur securius decubitus ad cor, & aliàs sanguis ab ipsa copiosè deponitur, & eo pacto sanguis, qui venas majores occupat successione ad id, quod evacuetur, quin sit timor (ita Adversarij ajunt) ut febres deterioris conditionis reddantur, sectâ venâ in brachio per motum humoris venosus circa cor.

Præcipuum fundamentum ad secandam venam in brachiis in pestilentibus febribus deducit ex Galeni testimonio *suprà* ab ipso allegato *lib. de sang. miss. cap. 19.* in quo expressè fatetur Galenus esse majorem consensum in venis brachiorum cum cava ascendente in qua continentur humores, à quibus pestilentes febres foventur, quàm in venis crurum, quæ sunt propagines venæ cavæ descendentes, in qua minor copia causæ morbificæ reperitur. Cum ergo in dictis febribus debeat celebrari evacuatio ex vasis, quæ majorem habent communionem cum parte affecta, ubi causa pestifera morbifica stabulatur: infert optimè ex venis brachiorum, & minimè ex illis, quæ in cruribus sunt sitæ, fundendum esse sanguinem in pestilentibus, & malignis febribus. Certè verba citata videntur Galenica, & credam certè communionem majorem dictarum venarum, cum vena cava ascendente, quàm quæ sita sunt vasa in brachio: attamen codicem meum sæpè legi, & perlegi, necnon etiam totum librum de *vena sectione*, & insuper alios libros de *vena sectione adversus Erasistratum*, & adversus eius discipulos, qui Romæ debebant, & non potui invenire in Galeno talia verba citata, & relata; forsitan enim ea transcripsit ex alio Auctore mendoso: sed demus gratis ea esse Galeni verba; tunc sic poterit in febribus pestilentibus considerari alia peculiaris indicatio revellendi à corde per partes distantiores ab ipso venificam, & pestiferam illam materiam, etiamsi in illis non sit tam immediata communicatio cum cava ascendente vena, & cum ex altera parte causa morbi evacuetur, & simul revellatur à corde, videtur à Contrariis posse salvari vim ratiocinationis à Doctissimo Socio adductæ.

Hanc eandem doctrinam de sectione venarum, quæ sunt in brachiis in febribus malignis, & pestilentibus fulcire intendit Recentior quidam, duplici ratione ductus, & quia venæ pedum sunt frigidiores, & strictiores, quapropter illarum sectio plenitudinis evacuandæ non sufficit, cum ex Galeno constat *lib. art. med. cap. 95.* evacuationes minimè per exiles, & angustos meatus, sed per latiores, & amplos fieri debere. Ratio quidem frivola satis, & quod experimento refragatur quotidiano, cum videamus ex talo copiosas satis vacuationes celebrari pro depositione magnæ plenitudinis, præcipuè balneo aquæ calidæ præcedente, & sectâ venâ in malleolo, & non in digitis in quibus angustissima sunt vasa. Præterquam quod Galenus *lib. suprà citato de cucurbit. scarif.* in parte Asiæ crura propria jussit sacrificare, & sanguinem extraxisse testatur usque ad duas heminas: sequitur Galenum Oribasius, qui scarificatione etiam duas sanguinis libras ferè ex pedibus extraxit, & absque balnei quidem calidi præcedentia: liquidò ergo constat per venæ sectionem ex talo optimè deponi posse plenitudinem, quæ febris pestilentis, & malignæ causa esse possit, ac proinde dicta ratione non esse vituperandam venæ sectionem in talo in febribus dictis, ut *infra* constabit plenius; etsi forsitan antiquitas sæpè scarificationibus utatur; fuit quidem propter penuriam artificis, quæ nostro seculo non est, cum sint plures aded periti in hac arte, ut citra periculum venam feriant, & ritè sanguinem fundant.

Secundò sancire intendit eandem opinionem ex eo, quod in febribus pestilentibus, & malignis

vires summopere dejiciuntur, & enervantur, quas custodire toto corde debemus, sed venæ sectiones, quæ in talo fiunt, debilitant magis, & vires effæminant, quàm si venas in brachiis fecerimus: ergo istæ securius in pestilentibus febribus, & malignis secari debent. Minorem hujus discursus probat ex Galeno *lib. de ren. affect. dign. & curat. cap. 4.* ubi sic fatur. *Sed quia affectus renalis est, & materia, ex qua generatur crassa, materiamque crassam sursum revellere promptum non est: magis verò ad ipsius lationem expectantibus deorsum vacuare expeditum: ob id si valida sit virtus, venam qua in poplite est aperiemus, vel qua ad malleolos, seu imbecillis, qua est in cubito, Et mox prosequitur sic. Quapropter cum firma virtus est, convenit ex vena qua in poplite est sanguinem mittere, cum debilis ea est, revellere ad superiora.* Eandem opinionem videtur amplecti Avicenna *sen 4. lib. 1. cap. 20.* per sequentia verba. *Et ad summum phlebotomia venarum pedis confert agritudinibus, qua fiunt ex materiis ad caput declinantibus, & agritudinibus melancholicis, & ipsa quidem magis debilitat, quàm phlebotomia venarum manus.* Ex quibus deducitur in febribus pestilentibus, & malignis in quibus effæminata, & fatigata virtus censetur, & virium dispendium ob spirituum ingentem dissipationem cernitur, meritò eligendam esse illam sanguinis effusionem, quæ minùs debilitet; cumque ea, quæ ex talo celebratur magis enervet vires, & ea, quæ ex cubito exercetur, eas magis conservet, meritò deducitur securius esse in prædictis febribus venas brachiorum ferire, quàm malleolum vulnerare, præcipuè cum venæ tali defectu caloris strictæ, & angustæ sint, proindeque cogimur illas calido balneo fovere, necnon etiam ligaturis, & frictionibus calefacere, ut sanguis fluat scissâ venâ in sufficienti quantitate, quæ omnia fiunt cum spirituum dispendio magno; contrarium autem contingit, quando sanguis funditur in brachio, quia cum cordi sit proximior, tenuis, & ad fluendum paratus est, & insuper vasa ibi latiora sunt, & calidiora, nullo indigentia balneo, nec ligaturis, ac frictionibus ita validis, ac per consequens sectio talium vasorum fit cum minori dispendio spirituum, proindeque præferenda in medela prædictarum febrium.

Cæterum adducta fundamenta nullius roboris, & valde futilia; sunt etenim testimonium ex *lib. de ren. affect.* tanquam Galeni censetur ab Interpretibus; Et licet verba Galeni essent, minimè probant intentum, nam ipse *lib. de sang. miss. cap. 18.* in renum affectionibus in ordine ad sanguinis missionem ambiguitatem habere fatetur propter medium ipsorum situm, quem in corpore habent, & ambiguitatem propositam dirimens sic resolvit: *Itaque misso ex cubito sanguine auscultant, ubi videlicet recens fuerit phlegmone, copiosaque sanguinis adfuerit.* Quæ suppositâ doctrinâ, quæ ab omnibus inconcussè amplectitur, sic instatur: nam in casu adducto virtus valida supponitur, & nihilominus ex brachio, & non ex talo sanguinem mittere jubet Galenus revellendi causâ: ergo cum virtute valida omisit venæ sectionem ex talo, quin adsit metus debilitatis, aut languoris virtutis. Si autem aliter voluerit aliquis solvere propositam difficultatem, inveniet fundamentum in Galeno *libro citato*, ubi solum loquitur de debilitate facultatis reterentis venarum,

venarum, & non de debilitate facultatis vitalis earum. Pependite verba. *Nam si virtute debili infra evacuavimus, retentrix, qua est imbecillis non retinebit, sed universa in praeceptis rapietur, & partem assidue de fluxu impetet succis videlicet in locum imbecillum perpetuo procumbentibus, quapropter, cum firma virtus est, convenit ex vena qua in poplite est sanguinem mittere, cum debilis ea est, revellere ad superiora.* Ex quibus verbis planè constat sermonem non esse de constantia virtutis vitalis, quam in sanguine mittendo desideramus; sed retentrix, nec docere somniavit vires magis, vel minùs ex una, aut altera sectione prosterri, sed potius humores magis, vel minus ad locum affectum ratione unius, aut alterius venæ sectionis duci, unde admissio adhuc testimonio primò adducto tanquam Galenico, nihil probat, nec suadet assumptum propositum.

Avicennæ etiam autoritas transcripta censetur ex lib. de anatomia vivorum, qui Galeni non est, sed prorsus spurius, unde in hoc Avicennæ autoritas parvi pendenda est, & ratio clamat, & contrarium dicit, nisi supponamus in hac sectionum comparatione omnia debere esse æqualia, nempe idem numero affectus, idem corpus, idem tempus, eadem regio, necnon etiam quantitas sanguinis extrahendæ par, & solum disparitas debet versari inter venas, quæ vulnerari debent. Quibus suppositis, validatur assumptum: ex illa venæ sectione debilius reddetur vitalis facultas, ex qua celerius spiritus, & optimus sanguis à corde, & partibus præcipuis vacuatur, sed citius, & facilius fit evacuatio ex corde, & venæ cavæ trunco per brachiorum venas, quàm per venas pedis: ergo potius sectâ venâ in brachio vires prosternuntur, quàm in malleolo, nisi sanguis largè ex pede, & parçè ex brachio fundatur, in quo casu solum potest tenere opinio Avicennæ (si forsan illius censetur, & non transcripta ex lib. de anatom. vivor.) attamen tunc cætera non sunt paria & sic nihil probat: Hac ergo ratione inefficaciter impugnatur venæ sectio in talo in febribus malignis, & pestilentibus.

Sit nostrâ conclusio. In febribus pestilentibus, & malignis venam tali secandam esse, ubi causa fovens febres in vasis meseræi, aut in venæ cavæ trunco descendente stabulatur, quod agnoscitur ex tensione, gravitate, aut molestia circa hujusmodi membra. Hæc conclusio ex his, quæ superius diximus satis probata manet, quippe semper in his febribus cor, & partes superiores patiuntur per consensum prædictarum partium, ubi putredo, & specialis corruptio sedem habet propriam; unde cordatus Medicus semper ex fluxionis origine debet evacuare materiam morbificam, & ad ipsam revellere, si Galeni dogmatibus stemus, quibus sæpè nos monet vel ad partem distantiorè esse revellendum, vel ad eam, quæ est origo fluxionis; cùmque putredo maligna & pestilens circa hypochondria habeat suam mineram, in trunco venæ cavæ descendenti, meridò versus ipsam debemus detrudere materiam morbificam, vulnerando talos, ut à corde, & versus suam originem ipsam revelamus. Et in hoc casu talarium Hispanensium Doctorem opinionem non solum in pestilentibus febribus, sed in affectibus capitali-

bus amplectimur, ut ex *suprà* adductis à nobis latissimè constat.

Insuper addimus tali venæ sectionem etiam esse utilem in dictis febribus, quoties menstrua, hæmorrhoides aut altera quolibet evacuatio inferior sit suppressa, quæ sine dubio est causa talium febrium, aut saltim alias causas fovet, quapropter illicò convenit ad partes infernas advocare consuetam purgationem sectâ venâ in talo; & reliquis auxiliis revulsoriis adhibitis, quemadmodum in hæmorrhoidalis sanguinis suppressione utiliter sanguisugæ administrantur venis hæmorrhoidalibus applicatæ, quæ vires habent sanguinis missionis, & alias fœculentum sanguinem educunt cum minori virium dispendio: Et quidem de suppressione menstruorum satis clarè Galenus docuit libro de vena sectionis adversus Erasistratum, per illa verba satis trita. *Verum menstruis suppressis, fœminam cuilibet malo implicari facile est, huicque rursus evacuationes medentur.* Cordatè igitur Medicus in febribus malignis, & pestilentibus, quibus menstrua suppressa cernuntur, sanguinem mittere ex talo jubent, ut pestilens, & virulenta materia per sentinam à natura institutam vacuetur, & à corde revellatur.

Similiter etiam talum secare debemus in principio talium febrium, priusquàm ipsa materia invadat caput; aut cor, si decubitus sit in fieri, aut in principio initiantè, in quo parum, aut nihil urgeat quod in partibus superioribus continetur, & solum urgeat venenosa & pestilens materia, quæ fluere est apta, & in primo motu censetur, priusquàm veneni signa manifesta agnoscantur per accidentia venenum comitantia, in quo casu derivationis indicatio contemnenda est; & mera revulsio toto animo amplexanda sectâ venâ in talo, quæ humores pestilentes, & venenosos ad distantiora membra detrudat, & per ipsa revellat, & evacuet, aut etiam per hirudinum applicationem id rectè fieri poterit, præcipuè si materia fovens pestilentes febres sit in vena porta, aut ejus ramis, aut in liene, aut ventriculo, aut mesenterio contineatur: in quo eventu, levi præsuppositâ purgatione, pro regione prima defœcanda, referatis hæmorrhoidibus internis applicatione hirudinum, etiamsi assueta non sit talis evacuatio, humorum spurcicia, & venenositas vacuatur; etenim sanguisugæ non solum cutaneum, & tenuem sanguinem evacuant, sed crassum, fœculentum, & in corporis profundo existentem, ita Mercatus tenet lib. 1. de rect. præsid. usu cap. 4. & Zacut. lib. 1. hist. super hist. 4. necnon lib. 4. hist. 47. quæst. 43. de peste agens, & quod attinet ad venæ sectionem ex talo idem Mercat. lib. 7. de febr. pest. & malign. fol. mihi. 593. docet crura scarificanda esse, aut venam tali inscindendam, maximè in principio talium febrium aut ad inguina vergentè humore; & rationem reddens ait, id fieri debere, quo distantius à præcipuis membris fecedat venenatus humor, & hac ratione, & in hoc tempore amplectenda est doctrina Galeni ab Oribasio adducta, qui in peste Asiæ in cruribus scarificavit eucurbitulas, permisitque sanguinem usque ad duas heminas fluere, quo auxilio liber evasit, quoniam in fluxione indicatio revellendi solum instabat, in quo eventu per inferiora, & distantiora loca revellere, & sanguinem fundere erat opportunum, & verba Galeni, *suprà* adducta demonstrant pestiferam fe-

brem esse in principio initiante, si quis ea attentè perpendat. In quo etiam sensu loquitur Zacut. *lib. 3. de praxi med. admir. observ. 45. de febre pestif.* in qua saphenæ sectio utilissima fuit, ubi etiam refert Oribasij historiam *lib. 7. collect. cap. 20.* qui contestatur in peste Asiaticæ, in qua scarificavit crura.

Sed circa historiæ expositionem illicò se offert difficultas, cur Galenus in plenitudine, & peste Asiæ scarificavit crura, & sectionis venæ non meminit, quæ in morbo acuto fuso sanguine per majores venas plenitudinè citissimè deponit? Sed fortè Galenus magis commendat scarificationem in peste, quia hæc cæteris paribus minus enervat vires, quàm venæ sectio, & sic tutius, & securius judicavit hanc copiosam evacuationem exercere per scarificationem, quàm per venæ sectionem, quoniam sectis amplioribus vasis major spirituum copia exhauritur, quàm si capillares venæ inscindantur, præcipuè cum in peste solliciti esse debeamus, ne vires tantoperè dissolvantur, cum semper languidæ cernantur.

Pullulat tamen Galeni doctrina contra nuper stabilitam conclusionem, nam *lib. 2. ad Glauc. cap. 1.* docet affecto liene, secundam esse internam brachij sinistri venam, & *lib. de cur. rat. per sang. miss. cap. 15.* idem testificat de affectione ventriculi. Licet tamen hæc verè adducta sint à Galeno, nihilominus non probant contra adductam doctrinam, quippè ipse loquitur de affectione inflammatoria utriusque partis propter decubitus humoris à jecore, aut ex vena cava in quo eventu revulsionis gratiâ in principio meritò jubet secare internam venam brachiorum. Et ut responsionis veritatem discas, perpende, obsecro, Galeni verba *2. ad Glauc. citata. Nam si splene inflammationem patiente sanguinem vis evacuare, interiores in manu sinistra venas secato.* Insuper etiam *lib. de sang. miss.* sic fatur. *Dolente verò latere, aut pulmone, aut jecore, aut ventriculo, ea, quæ per alas ad cubiti juncturam pertingit, hoc autem casu maximè interior secanda venit.* Accuratè igitur in adductis casibus, & jure optimo in fluxionis, aut inflammationis initio venam secat Galenus in cubito, liene, aut ventriculo inflammatione laborante, revellendi causâ, quemadmodum etiam in principio initiante fluxionis ad caput, aut ad superiora membra meritò talum vulneramus revellendi gratiâ, æqua enim militat in utroque casu ratio. Aliter autem ubi in regione meseræi adest minera corruptionis malignæ, & pestiferæ, à qua diffunduntur in cor vapores, & per consensum patitur, meritò talum secamus, ut ad originem fluxionis venenosam materiam revellamus.

Sit secunda conclusio. In febribus pestilentibus, & malignis, exceptis casibus nuper adductis, sanguinem ex brachio mittere debemus pro celeri evacuatione, quæ in dictis febribus instat, ad deponendam causam morificam, ipsamque movendam quàm citissimè à corde. Hæc conclusio firmatur validissimo fundamento *suprà* à nobis adducto contra tales Medicos Hispanenses, & præcipuos hujus opinionis sectatores, Doctorem scilicet Ramires, & Gasparem Caldera. Nam in principio febrium pestilentium, & malignarum, ubi jam signa pestifera apparent, & cor manifestè sensibiliter patitur, adest indicatio revellendi humorem fluctem ad partem nobilem, necnon etiam evacuandi humorem parti affectæ infixum & inhærentem,

ergo tunc non est indicata simplex revulsio ad distantiora, cum hoc solum incipientem, vel paratum fluere humorem respiciat: ergo tunc indicatur auxilium, quod fluxionem inhibeat, & humorem impactum, & contentum in parte evacuet per derivationem, sic ab omnibus Medicis appellatam, ac per consequens derivatio erit exercenda. Tunc sic; sed derivatio minimè fit per distantiora loca, veluti simplex revulsio, neque per partem ipsam veluti simplex evacuatio: ergo debet celebrari per partem inter utramque mediam, quæ vim habeat revellendi, & derivandi; sed hæc est brachij vena, ex qua fuso sanguine revellit humores à corde, & ab ipso derivat per vasa vicina, salva contrarietate juxta diametrum, quod dicitur intus ad extra: meritò igitur utramque indicationem adimplendo in dictis febribus venas brachiorum scindimus.

Corroboratur amplius nostræ ratiocinationis fundamentum; nam humor venenatus, & pestilens residet in trunco venæ cavæ, unde in cor irruit, & ipsum apprehendit; sed talis humor indicat revulsionem, & derivationem à corde, quæ fit sectâ venâ in brachio, & minimè in talo, utpotè per hanc solum revellimus, & non derivamus, cum pedes non sint proxima membra cordi, nec consonum est rationi tantoperè timere venenosum humorem, ut necesse sit confugere ad distantiora loca, quandoquidem ex proxima expulsionis via vulnerando brachiorum venas, quæ citius, & securius pestiferos humores, & ichores venenatos evacuant per ductus ampliores, ipsos revellendo, & derivando à corde. Etenim si solum malleoli venas secemus, prorsus contemnimus indicationem derivandi, ità necessariam, ut eâ omissâ possumus timere rationabiliter vitam deficere prius, non evacuata protinus, & celerrimè materia venefica, quæ cordi insidiatur, & infestat ipsum. Nec valet si respondeas, per sectionem tali evacuari proximum sanguinem, & ejus loco succedere non evacuari humorem venenosum, sed à corde separari. Nam contra instatur solutio, quia sectâ venâ in talo venenum adhuc intra corpus latebit, etiam si aliquantulum à corde separatur: securius ergo erit per venas brachiorum venenosam materiam non solum removeri à visceribus, sed evacuari per vias ampliores.

Falluntur quidem tales Medici, & præcipuè Doctor Caldera *suprà* à nobis citatus, dum aiunt, sanguine fuso ex venis brachiorum, humorem venenosum potius ad cor trahi, quàm ab ipso separari; etenim vena cava ascendens priusquam dextro cordi ventriculo annectatur; & coronariam venam pariat, sursum iugulum versus serpit axillares venas producere. Hoc Galenus docet *libro 6. de usu part. capit. 17.* & cum eo Anatomici sentiunt idem; undè minimè ad cor, sed per vicinum cavæ ascendentis truncum sanguis ad brachij venas ducitur, & ab ipso corde removeretur, & derivatur, necnon etiam celerrimè evacuetur. Liquidò ergo constat variari modum extrahendi sanguinem juxta indicationum varietatem, quia aut revellere, vel derivare, aut evacuare in animo Medici est: primum ad distantissimas partes faciendum; secundum à proximis vasis; tertium ab ipsa affecta particula; sic pro mera revulsione sanguinem mittimus per loca distantiora, ubi autem composita cernitur indicatio revellendi,

revellendi, & derivandi per vasa proximiora. Meritò ergo dum febris pestilens invadit cor, venas brachiorum tundimus, ut simul indicationem revellendi, & derivandi adimpleamus; & tandem dum evacuationem intendimus sinistram mamillam scarificamus, & simili ratione in morbis capitalibus priùs venam brachij secamus; deinde venam frontis, vel hirudines venulis aurium, aut narium affligere imperamus, ut hac ratione omnibus indicationibus satisfaciamus. Si autem per sectionem venarum in brachiis sanguis venenosus deduceretur ad cor, nunquam in febris malignis, & pestilentibus sanguis mitteretur ex brachiis, etiam præmissis inferioribus evacuationibus ex talo ob timorem delationis veneni ad cor: At Sectatores talares id non faciunt, imò potiùs factâ venæ sectione in talo, & eâ repetitâ accedunt ad sectionem venarum, quæ sunt in brachiis animo derivandi morbosicam, & venificam causam à corde: ergo si sectio venarum in brachiis derivatoria ab illis censetur, minime potest convocare venenum ad cor, sed potiùs ab illo divertere per derivationem: hæc enim ità clarè demonstrant nostrum intentum, & adversariorum fallaciam, aut ignorantiam, ut supersarvacaneum sit in hoc litigio insistere.

Ex his, & aliis, quæ *suprà* scripsimus, constat nostræ opinionis veritas: nam quamvis omnia omnibus in nobis consentiant, at venæ cavæ truncum faciliùs brachiis, quàm pedibus consentire nemo sanæ mentis negabit, præcipuè cum motus ichorum venenatorum cor irruentium debeant prohiberi, & non juvari: at per venæ sectionem ex brachio faciliùs prohibentur, eò quòd ichores propter suam tenuitatem faciliùs per supernas partes evacuentur, & non per infernas, ad quas crassi, & sæculenti succi suo pondere inclinant: cum ergo frequenter hujusmodi febres pestilentes in tenuibus ichoribus subiectentur, meritò fundimus in ipsis sanguinem ex venis brachiorum.

Insuper etiam asserimus, quod si in febris malignis, aut pestilentibus appareant. Maculæ, parotides, bubones, aut carbunculi cum confertia, & tolerantia ægrotantium, ità ut rationabiliter censeamus, indicari per dictos abscessus febres enumeratas, tunc totum negotium naturæ relinquendum, & solum Medicus sollicitus esse debet in conservatione abscessuum, ne fiat ipsorum retrocessus ad viscera, juvando naturæ motum, & propensionem, vel ad suppurationem, vel ad resolutionem, ut nec vestigium malignitatis remaneat. Cæterum, si natura pigrè, & diminutè procedit in expulsiõne, cum vires permittant, & consentiant vacuare per sanguinis missionem opus erit, ut levatâ naturâ faciliùs perficiat inceptum motum ad ambitum corporis, vel ad eam partem, inquam cœpit bubones, aut carbunculis fabricare; præcipuè si debilitas, aut languor non sit essentialis (nam tunc solum adest indicatio restaurandi vires) sed per aggravationem, etenim tunc medela est evacuatio, quæ saluberram, & oppressionem ab ipsa causata deponat: Neque acquiesco doctrinæ Massariæ, qui *libro 2. de febr. pestilent.* seu *de pest.* affirmat, tales naturæ motiones juvandas esse, si coctionis præcellerint signa, siquidem hoc præceptum magis urget ad purgationem exercendam, quàm ad venam secandam, etsi

regulariter quælibet evacuatio; aut naturæ motus per abscessum utilis censetur; quando præcellerunt coctionis signa; tamen sæpè vidimus naturam juvari per symptomáticas evacuationes, ac proinde in hac re censemus omnes abscessus cutaneos præcipuè ad ignobilia membra in febris pestilentibus, & malignis, etiam si non appareant coctionis signa esse juvandos quia per ipsos venenosa materia à visceribus avertitur in membra ignobiliora. Ità Hippocr. *7. epid. in hist. Simonis*, qui latus pustulas habebat: in cuius *textus expositione* Galenus, latus pustulas, quales Simon habebat, per aurem esse vacuandas, & ad ipsam revocandas, docet; cuius doctrinæ innumeræ sunt apud Hippocratem historiae *in libro de mor. vulgar.* quas fastidiosum esset recensere.

Porro in parotidibus, & apparentibus bubonibus sub axillis ex cubito sanguinem mittere est rationale; in parotide quoque ex brachio ejusdem lateris, & in bubonibus sub axillis, si in una sit, ex altero cubito vena secanda, ita placuit Galeno *2. art. curat. cap. 2. & lib. de nat. human. com. 2. tex. 15. & lib. de sang. miss. tex. 15.* neque irrationabile iudico in bubone axillari, facta prima venæ sectione ex brachio contrario, venam ejusdem brachij tundere, à simili ratione formata; nam quemadmodum bubone in inguine apparente, ex eodem crure evacuamus, sic operandum in axillari bubone ex eodem cubito venam secando; etenim Medicus intendit juvare motum naturæ per vacuationem; sed illa, quæ ex eodem brachio, aut crure exercetur, non solum deonerat virtutem; sed etiam ad partem affectam humorem advocat: ergo dum non fuerit ingens plenitudo, ex qua timeri possit inflammatio, quæ sustineri, & gubernari à natura non possit, optimum erit consilium, venam ejusdem lateris vulnerare, & hoc totum est verum, dum non fuerit aliqua vacuatio inferior suppressa, nam tunc in parotidibus, & superioribus bubonibus vena in talo secanda est ad provocandam suppressam evacuationem.

Nec silebo peritissimi Massariæ opinionem *lib. 2. de pest. fo. mibi 84.* ubi apparente bubone in inguine, si plenitudo adsit, sanguinem primo ex brachio mittendum esse suadet more Galeni qui *lib. de art. curat. ad Glauc.* in inflammatione incipiente in genu ex cubito sanguinem esse mittendum docet. *cap. 2. cit. revulsioni gratiâ.*

Securior tamen sententia est, venam secare in pede, incipientibus bubonibus in inguine in febris malignis, pestilentibus, etiam si plenitudo adsit in corpore: etenim talis materia est venenosa, & maligna à natura separata, & extra sanguinis consortium, unde sanguine misso ex brachio, etsi revellatur fluxio, sine dubio ad superiores partes convocatur materia maligna, & venenosa, quam viscera interna in inferiora deponant, ut vivens servaretur, & forsitan natura assuecet in contrarium motum, aut à primo cessabit, & apprehendet cor aut aliam partem principem, impedito motu incepto, & salutari ad partes inferiores, & ignobiles; quare tutius erit in his casibus, venam secare in talo servata rectitudine, tametsi carbunculus malignus in altero crure extuberet, inflammationem, & dolorem ingentissimum excitans, imò & interdum gangrænam, sanguinem extrahere ex altero crure consentaneum erit ratio-

uterum, in quibus potius sanguis est mittendus ex superioribus partibus juxta communem Medicorum consensum, quare taxandus est Zacutus, & censendum est, suam observationem vim habere, quando in solo utero erat plenitudo suffocans congestâ in ipso nimia sanguinis copiâ, quin reciperet ab alio membro mandante, neque à toto corpore fluxionem aliquam, in quo eventu verè conjecturavit fusionem sanguinis ex partibus superioribus inutilem valde esse ad præcavendum abortum; quippè nihil ex utero evacuare poterat ob nimiam distantiam, & sic suffocationem imminentem impedire non poterat; proptereaque fuso sanguine ex cruribus plenitudinem deposuit particularem, quâ uterus premebatur, & abortum audaciter hoc peculiari auxilio vitavit.

Militat tamen contra fundamentum Zacuti, ex observatione adducta machinatum, non levis calumnia: nam in binis sceminis adductis, in quibus per totum tempus gestationis menstruus sanguis reddibat, credendum rationabiliter est, uterum non trahere sanguinem, sed quod totum corpus sanguine gravatum per uterum se exonerabat, & pellebat ad ipsum majorem sanguinis quantitatem, quam foetus consumere poterat in sui alimoniam, quippè quolibet mensē cruenta erat fluxio, velut si utero non gestarent, signum profectò testificans totum corpus mittere in uterum sanguinem redundantem, sicut ante gravidationem, quod nisi in fortissimis, & validissimis sceminis fieri poterat citra foetus perditionem, si vetustissimo nostro Seni credere debeamus *sect. 5. aphor. 6.* per illa verba. *Si mulieri utero gerenti purgationes procedant, impossibile est foetum esse sanum*: & Gal. in *cit. loc. exposit.* idem confirmat, & rationem adducit citati eventus, per sequentia verba. *Siquidem fortis foetus ad sui alimentum abutitur illo sanguine, qui ex toto corpore ad uterum fertur.* Ex his constat clarè in relatis sceminis & totum corpus mittere in uterum sanguinem exuperantem, & insuper robustissimas, sanguineas valde esse, necnon foetus esse fortissimos, qui ad sui alimoniam, & robur conservandum, plurimam & sufficientem sanguinis quantitatem consumebant, servata valetudine, & insuper sanguinem abundare, ut ipsum natura singulis mensibus pelleret per uterum citra foetus languorem.

Ratione nuper adducta contra Zacutum asserere audeo, quod in citata observatione rationabilis esset primis mensibus gestationis cruorem educere ex superioribus vasis, ut plenitudinem totius deponeremus versus originem fluxionis revulsionem faciendo, & postea in ultimis mensibus gestationis, circa quintum scilicet, & sextum (conjectura factâ rationali de plenitudine particulari uteri profus cessante jam fluxione ad uterum ex partibus superioribus) venas tali vulnere in utero gerentibus erit consentaneum rationi, & Medicis præceptis pro derivatione à vasis uteri, in quibus nimia quantitas sanguinis erat coarcevata, foetum suffocatura, nisi Medicus Rationalis suâ providentiâ eam deponat per venas malleoli: undè deducitur, Medicos illos, qui in relatis sceminis sanguinem ex partibus superioribus haurierunt, forsan diminutè processisse in depositione sanguinis, & sic abortierunt, quia adhuc instabat plenitudo, quæ si ulterius repetitis vicibus singulis mensibus deponeretur, forsan vitaretur abortus, & securius quàm singulis mensibus fuso sanguine ex talo, præcipuè si plenitudinis

particularis uteri non fuit suspiciò, aliter enim depositâ primò plenitudine totius per venas superiores, tandem ad secandas venas inferiores devenire erit necessum, ut nuper dicebamus.

Porò si judicaverit Medicus Magisteriosus nullam in toto adesse plenitudinem in utero gerentibus, & solùm in vasis circum circa uterum stabulare copiam sanguinis impuri, ex qua foetus suffocatio possit timeri, credam, & acquiescam doctrinæ à Zacuto adductæ, licet casus sit metaphisicus, qui requirit Medicum doctum rationalem, & Christianum satis in Arte Medica exercitatum, ut prudens de hac re judicium ferat, atque citra calumniam, & dedecus in gravidis sanguinem fundat ex talo. Nec silebo circa hanc rem observationem propriam in nostro Oppido Matrini, in quo dum cum Socio nostro inviserem Dominam Augustinam de Valdivieso utero gerentem circa sextum mensem, ætate florentem duplici tertianâ continuâ subintrante laborantem, in qua ritè facta venæ sectione ex brachiis, & quarta vice repetitâ, non cessante morbo, nec remittente, sed potius invalescente conjecturavimus, focum, & mineram putredinis esse in vasis circulantibus uterum, ibique adesse plenitudinem specialem, & decrevimus venam secare in talo, quâ repetitâ, melius se habuit, & tandem libera à morbo citra abortus periculum. Hæc adduco in confirmationem doctrinæ relatæ. Est etiam rationabile in utero gerentibus, pestilenti febre oppressis, quarum inguina, genua, aut tibias, bubones pestiferi obsederunt, venam secare in cruribus. Hujus rei observationem adducit Zacutus *lib. 1. hist. observ. 29.* ubi fideliter narrat, quod in peste, quæ anno 1600. Europam, & Hispaniam præcipuè, oppressit, secando venas tali in utero gerentibus, in quibus bubones in inferioribus partibus apparuerunt, utilitatem manifestam senserunt, fueruntque à tam exitioso, desperato, & sevirissimo malo liberatæ. Et quidem esset summè periculosum in dictis sceminis cruorem ex brachiis fundere, quoniam venenum, quod viscera interna in inferiores, & ignobiles partes, ut vena servaretur, pellebant, convocaretur ad partes superiores, quò etiam motus inceptus à natura impediretur, & viscera labefactarentur ab hostis virulentia. Quare jure optimo censendum est, sceminas periclitari, & Medicum saltim occisoris calumniam effugere non posse: In talo autem celebrato auxilio natura deoneratur, & avidius deponit veneficam materiam in partes ignobiles, & adenosas, sic bubones, & abscessus incrementum suscipiunt, quod à Medicis desideratur, collocantibus totam vitæ spem in ipsorum accrescentia, & omni genere auxiliantibus, attractoriis, rubrificantibus, & vesicatoriis medicamentis cum alexipharmacis mixtis, ut validius venenum circa illam partem avocetur, ipsam reddendo debiliorem, ut promptius recipiat, quod viscera pellere inceperunt: meritò igitur in adducto casu temeraria censei debet sectio venæ in brachiis, quæ impedit sine dubio inceptum naturæ motum in salutis beneficium matris simul, & prolis; contrarium autem si exequatur foetum simul cum matre interficeret, neq; Christianus Medicus potest imperare remedium abortivum directè, & si abortus censeatur infallibile, & certum remedium pro salute matris, quia erit occisor directus prolis, ut mater salvetur; undè eadem ratione ut non succedat abortus, minimè est occidenda mater, si auxi-

lia majora omittatur propter metum abortus, sine quibus lethales, & acuti morbi superari non possunt, etenim occisa matre, fœtus etiam evanescit, atque aded consulo nullum auxilium omittendum esse in utero gerentibus, quando in ipsis salutis spes collocatur, etiam si ad abortum conducant; nam omnino per accidens est, & præter Medici intentum abortus, quando auxilia imperantur directe à morbo indicata, & ob salutem matris, sine quibus prudenter judicatur morbum acutum, & perniciosum matris superari non posse.

Inviolabile tamen censeretur non debet edictum illud, quod communiter promulgatur de sanguinis missione in gravidis, esse scilicet abortivam, & præcipue eam, quæ in talo exercetur: nam præterquam quod Hippocrates partem vulnerandam non determinavit in sua aphoristica sententia, doctrinalis tantum, & minimè perpetua censeretur debet. Audiamus, precor, ipsum in historia Lyciæ utero gerentis 2. epid. sect. 2. text. 23. & expendamus ejus mentem, si forsan ignea vis in corporibus flagrat, ut veritas integra, non vid à peritissimis junioribus ad animum explorata, in re tam serua pateat. *Sanata est veratri potione Lycia* (inquit Oraculum in medio historia) *postremo splen magnus, & dolores, & febris, & ad humerum dolores, & vena qua in splene est in cubito secabatur, &c.* Pro cujus historiae enodatione illud advertas, obsecro, Lyciam à veratri purgatione verè sanam non fuisse, sed aliquantulum levatam: imò potius in utero gerentibus expurgationem esse causam inflammationis hypochondriorum, præcipue in corpore pravis succis pleno, ut in gravidis frequenter accidit propter collectionem excrementorum, & impuri sanguinis, qui tempore gestationis coacervatur, & detinetur: in præsentem ergo forsitan lienis inflammatio fuit excitata in Lycia, ob quam Hippocrates venæ sectionem tanquam præsentaneum auxilium consulit exercendam: non igitur juniores edicto allato ex 5. aphor. perterriti indelebile omnino præceptum sancire debent, affirmando Divinum Hippocratem primum Medicinæ Magistrum in gravidis nunquam venæ sectionem exercuisse, cujus contrarium clamat historia adducta. Fateor equidem rem esse arduam verustis novitatem dare, novis auctoritatem, obsoletis nitorem, obscuris lucem, sicut & dubiis fidem; attamen si novitatis clarissimum fundamentum invenimus apud Hippocr. non miremini, si præconibus hujus particularis conclusionis Hippocratis mentem publicemus.

Sed forsitan scrupulus restat contra nostri Oraculi doctrinam propositam, siquidem Lycia ante partum mortua est, ut ex ultimis verbis historiae constat, ex quo calumniatores inferre posse jactitant, Lyciam periisse ex vi sectionis venæ: firmiter ergo jurat in edicto Hippocr. non igitur erit juxta ipsius mentem exercenda venæ sectio in gravidis.

Certè omnia dicta non evertunt propositam opinionem; nec verum erit asserere, Hippocratem per eventus infelicitatem palinodiam posse recantare; quandoquidem Lycia facta venæ sectione non abortivit, sed ante partum fuit mortua, & hoc quidem non ex vi sectionis venæ; etenim factis auxiliis necessariis, ægti sæpenumerò occumbunt, neque enim Medicus omnes, quos præ manibus habet, sanos potest facere: ita Hippocr. 1. prognost. text. 3. dictabat; sufficit enim id, quod ratio, & experientia suadent, exercere Gal. auctore 6. epid. sect. 8. com. ult. consequenter etiam

refert 3. epid. sect. 2. com. 8. suo tempore Medicos consuevisse secare venas in gravidis, & non omnes abortum facere, quamvis constet sæpenumerò abortite non ex vi remedij, sed potius ex vi morbi, & ex sævitie caloris febrilis; ita Gal. 5. aphor. com. 30. Judicandum ergo rationabiliter est; Lyciam mortuam fuisse à sævitie morbi, & minimè à venæ sectione tempestivè, & opportunè imperata ab Hippocrate. In cujus favorem apprimè loquitur Cornel. Cels. nulli secundus lib. 2. cap. 10. cujus sunt verba sequentia. *Nam licet in gravidis videretur periculosum non tantum ad fœtum, quam ad partum sustinendum, sanguinem emittere, tamen cum nostra Ars conceptionem solam non videat, sed vires aestimet, non dubitandum, in gravidis constantibus viribus sanguinem exhaurire, quoniam usus ostendit non esse perpetuum, gravidam phlebotomia curatam abortum esse facturam.* Hinc patet tempore Celsi Medicos fecundissimâ doctrinâ Hippocratis instructos, meritò consuevisse in utero habentibus hoc generosum auxilium exercere citra metum abortus; quotiescumque necessitas id exposcit, ut in adductis casibus, & in aliis pluribus, quorum innumeræ sunt observationes apud Zacutum, & plures Classicos Auctores, atque dictorum casuum etiam nostris temporibus plures possemus narrare; ab ipsis tamen superfedemus libenter, ne forsan fastidiosi videamur, & nostrum sermonem prolongemus.

Sed ultra pergamus: Idem Hippocr. lib. 1. de mor. mul. num. 100. sanguinem in gravidis ex cruribus imperat emittendum ad accelerandum partum: certè ita esse demonstrant sequentia ejus verba. *Si verò prægnans, multo tempore cohibeatur, & parere non possit, sed diebus pluribus ex partibus doloribus laboret: sit autem in venis in vigore, & multo sanguine referta: secare oportet venas in malleolis, & sanguinem detrahere, virium respectu habito.* Nihil clarius, neque ad facilitandum partum celebrius auxilium excogitari potuit. Ità affirmat Mercat. lib. 4. de nutrit. & puerper. aff. sect. c. 3. ubi hanc sententiam miris celebrat encomiis, ut discas ex hac doctrina venæ sectionem in gravidis celebratam ex talo, interdum non solum non abortivam, sed ad facilitandum partum summopere proficuum. Accedit etiam in controversia esse positum, si certius sequatur abortus vulnerando talum in gravidis, quam brachiorum venam, etenim contrarium Cardanus docuit, rationem reddit, quoniam sectio in brachiis retrahit sanguinis plus ab utero, & fœtu, quam si in cruribus celebretur, hæc autem vulneratio, etsi ab utero evacuet, convocat etiam sanguinem versus uterum, secus autem brachiorum sectio: undè inferretur juxta hunc Autorem per venam tali minimè subtrahi alimentum fœtui, & hac ratione non esse ita abortivam, sicut fusio sanguinis ex brachio. Ratio quidem subtilis satis, licet scrutinio egeat, nec à magna impugnatione sit libera: quandoquidem ratione convocationis ad uterum potest fœtum suffocare venæ sectio ex talo: sufficiat tamen hujus Autoris opinionem adducere, ut non admodum terreat venæ sectio in gravidis ex talo, præcipue in casibus prolatis peculiaribus, & infra dicendis, etsi absolute hæc doctrina reprobata valde sit, ut infra in nostra conclusione plenius cõstabit.

In bubone etiam Gallico inguinum venam tali secat Zacutus in gravidis, & nos simili ratione esse operandum censemus si gonorrhœa Gallica opprimantur, dummodò urgeat necessitas mittendi;

di sanguinem, in morbis scilicet auctis gravidarum, ex quibus periculum mortis impendit; etenim si in ipsis appareat, interdum bubo Gallicus, aut gonorrhœa, sine febre, aut altero morbo gravi, semper omittam venæ sectionem, & auxilium aliud magnum, & post partum adhibebo medellam, quæ citra dubium tutior, & securior erit. Ratio hujus assertionis est eadem cum ea quam de bubone pestilenti docuimus: nam causa bubonis est maligna à tota substantia, ut inconcussum est apud omnes Medicos; undè si in his affectionibus superiores venæ secarentur, inceptus naturæ motus materia maligna ad partes inferiores prorsus impediretur, & sævissima accidentia sequerentur, convocatis pravis succis, & malignis ad viscera, & forsitan sequeretur mors, nisi provida, & robusta, natura ad partes extimas, & inferiores protrudat malignam causam morbi: tuberculos excitando, & maculas varias in cute, quod tanquam miraculum naturæ reputandum erit, per cuius specialem providentiam interdum ægotantes à tam feroci hostilitate liberantur.

Solet etiam excitari epilepsia, aut apoplexia, aut uteri suffocatio ab utero, tanquam à parte mittente, in quo casu jure optimo censetur uterus autor prædictorum malorum, & in hoc eventu Zacutus in gravidis consulit, fundendum esse sanguinem ex cruribus, *lib. 3. prax. hist. q. 22. in exp. hist. 13.* refert etiam hoc ipsum *lib. 1. hist. observ. 29.* & aliis pluribus, in quibus planè fateatur in acutis dictis gravidarum morbis celebre hoc auxilium audaciter tentatum esse, & sceleriter absque abortus periculo. Cur ergo si hæc vera sunt, & ex veterum monumentis exhausta, in morbis acutis ab utero pendentibus, tanquam à minera mali, & parte mandante, venam in talo vulnerare recusamus; præterea sancitum est tanquam dogma in Hippocratis doctrina inviolabile, evacuandam esse, & retrahendam morbosam causam versus originem fluxionis; cum ergo hujusmodi supra positi affectus sæpenumerò dependant ab utero, à quo tanquam ab origine, & fecundissimo ipsorum malorum fonte constituuntur: jure optimo Medicus, ut illis methodicè occurrat, vulnerare talum, aut hæmorrhoidales venas aperire, si oclusæ forsitan sint, ut inde intrepidum naturæ motum cohibeamus ad partes superiores, & ipsius ferocem velocitatem dememus. Cæterum si non solum uterus causet epilepsiam, aut apoplexiam; sed etiam concurrat plenitudo totius, ea prius erit deponenda per venas superiores, & deinde ad inferiores debemus accedere, ut coerceamus fluxionem versus suam originem; cum autem apoplexia à vaporibus pendens sit valde familiaris, quando uterus est malè affectus, ut etiam familiarior epilepsia ab aura dependens, tunc quidem perniciose censetur venæ sectio ex partibus superioribus, & securior quæ ex inferioribus celebratur. Ratio est, quia scissâ brachiorum venæ, pars mittens non inanitur, & insuper prava illa inclinatio, absurdusque motus mittendi ad supra fovetur, inaniendo superiora membra, undè frequentiores, & praviore valde accessiones excitabuntur, exitialesque adducti morbi reddentur.

Conjecturam tamen rationalem tenetur accuratè Medicus facere, ut agnoscat, apoplexiam à flatibus pendere, & non ab humorum corporatura: hoc autem percillere debet, ex eo quod fecmina uterinis passionibus molestari solet, id est si hysterice accidentibus frequenter corripiatur,

utero, & ventre inferiori flatibus abundantibus; quibus signis perpendis, si mulier apoplexiâ laboret, conjecturandum est à flatibus fieri, & uterum esse partem mandantem, præcipuè si facies, & oculi non turgeant, nec vivido colore ornentur, in quo eventu venter inferior tensionem habet magnam si tactu exploretur, ad cuius exactionem cognitionem murmur ventris conducit, & flatuum per sedem inferiorem propulsio frequens; nequè negare audeam flatuosam substantiam cerebrum irruentem interdum secum ducere sanguinis aliquam portionem, & sic mixtam esse passionem ex humore & flatu, perturbatâ massâ sanguinariâ à flatuosa substantia ipsam commovente. Et hæc ratione intelligere debemus testimonium Hippocr. *2. epid. sect. 5. text. 11.* nempe, *Anemien vena sectio.* Nam etsi *Anemien* flatum significet, & sic venæ sectionem interdicit, attamen quatenus habet conjunctam sanguinis perturbationem, quam flatu causat, humores præcipitat, & periculosos decubitus causat, qui fuso sanguine conquelescunt, fervore quiescente: sic etiam vasorum interceptiones securè medemur venâ sectâ juxta Hippocrat. *4. de vict. rar. sanctiones.*

Restat tamen investigare, quod etsi interdum apoplexia fiat per consensum uteri, cui opitulari diximus venæ sectionem ex talo cum Zacuto, ut pars mittens inanitur, & ut cohibeatur motus ad superiora, attamen si factâ, & iteratâ sanguinis missione ex talo, incrementum suscipiat apoplexia, ita ut urgeat quod in capite continetur, non semper sistendum in illa inanitione, sanguinem fundendo ex venis inferioribus, sed potius ad venas brachiorum supernas recurrere erit opportunum, quippè in malo ita atroci urget valde causâ conjuncta, quæ cerebrum occupat ob suffocationis periculum; præcipuè cum per primas evacuationes ex cruribus factas, pars mittens, uterus scilicet, præsupponatur deonerata, & insuper possit impediri vaporum convocatio ad superiora per cucurbitulas femoribus appostas, ut simul uterus avidius non mittat, & per venæ sectionem ex brachiis, quæ urget, suffocatio vitetur, etenim si semper sistamus in evacuatione per crura, omnino contemnimus, quod impactum est in ventriculis cerebri, & vasis vicinis, ex quo brevissima mors accidere solet. Quæ doctrina superius à nobis diffusè satis adducta est, quod ex difficili respiratione, quæ in apoplexia forti valde urget rimari debet, & ex eo, quod non cedat per venæ sectionem in talo.

Itaque ut uno verbo difficultatem absolvam, si quod uterus transmittit in cerebrum urgeat magis, ex talo vacuabimus: si autem prævaleat, quod continetur in cerebro, ex cephalica sanguinem fundemus, & si forsitan ex hac evacuatione melius respiret vivens, & accidentia apoplectica minuantur, iterum ferire tali venam non erit abs re, cum semper supponatur uterus vitiatum, tanquam pars transmittens ad supra. Interim tamen adverte in favorem venæ sectionis ex venis superioribus, quando urget magis, quod caput occupat in apoplexia ut per difficultatem respirandi evidenter agnoscitur, quod cum scætura sit quædam evacuationis species, ut Galenus distavit *lib. de ven. sect. adv. Eras. cap. 5.* Interim, inquam, dum exercetur venæ sectio ex vasis superioribus succurrit, quod scætur consumit in sui alimontium, quodammodo pro evacuatione circa uterum, tanquam per membrum mandans molienda, & ob id in gravidis ve-

næ sectio, & quantitas sanguinis, quæ funditur debet aliquantulum moderari. Et quoniam ob compressionem quam causat gravidatio in septo transverso, faciliter incidunt in inspirandi difficultatem, tota respirationis læsio in apoplexia ipsarum non debet refundi in fortitudinem apoplexiæ, undè interdum deoneratâ regione uteri per sectionem tali, melius se habent gravidæ, etiam si nihil per superiores venas sit evacuatum.

Nec longè distare videtur ab hac opinione Hippocrates in urgente necessitate, quando scilicet grvida periculoso corripitur morbo; & factò à simili argumento, suadere possumus in favorem Zacuti, si edictum illud satis publicum ab Hippocrate ipso prolatum *4. lib. aphor. 1.* perpendamus, ubi nos monet utero gerentes esse medicandas, seu purgandas si materia turgat à quarto mense usque ad septimum. Quâ præhabita doctrinâ sic formo argumentum à simili: non minùs periculosa, & abortiva censetur in gravidis expurgatio, quàm sanguinis missio ex talo; sed in morbo acuto gravidarum, in quo materia morbifica turget, pleno ore Præceptor noster monet, & consulit expurgationem: ergo nec tettere nos debet, quod ipse interdum in gravi, & acuto morbo utero gerentium, qualis censetur quilibet ex narratis à Zacuto circumstantiis ab ipso adductis maturè perpensis, quod possimus venam secare in talo, quin præcepta hujus Medici violemus. Major, in qua totius nostri discursus robur consistit suadetur efficaciter, si consultemus peritiores in Arte de periculo abortûs in gravidis, si purgans medicamentum assumpserint. Accedat primo loco Vallesius noster acutissimus, & fidelissimus Hippocrates Interpres in expositione citatæ aphoristicæ sententiæ. In utero gerentibus (inquit Hispanus Galenus solutâ eruditione) non solùm expurgatio; sed etiam quodvis aliud auxilium, quod magnum sit, tentatur cum periculo abortûs, nam omne auxilium magnum debilitat facultatem; expurgatio tamen peculiari quadam ratione nocet; nam debilitat foetum, qui debilitatus fit, ut pondus alienum, atque pondere rumpit acetubula. Accedit irritatio uteri, & ipsius foetus, quam duplici ratione facit medicamentum, primum qualitate deleteria, deindè extractione succorum, irritatur enim vis uteri expultrix, & aliorum omnium membrorum, cum sit eorum quæ retinentur vehemens agitatio: facit etiam medicamentum expurgans abortum, ut Averroës dicit, provocans menstrua: est enim omne expurgans diureticum, atqui quod diureticum est menstrua ciet; omnia verò moventia menstrua abortûs faciunt, itaque multis, magnisque causis periculosum est expurgare gerentes utero quovis gestationis tempore. Ubi advertet quovis tempore periculosum esse expurgationem in gravidis Vallesium censere, ut discas adhuc à quarto usque ad septimum esse periculosum expurgare in gravidis; in aliis autem temporibus magis periculosum. Sic Hippocr. *5. epid. n. 18.* adducit historiam uxoris Antimachi, quæ cum esset prægnans secundi mensis exhibitò cataportio ex elaterio mortua. In cujus textus expositione Vallesius hæc subdidit. *Mirum sanè est, hanc non abortisse dato pharmaco vehementi, cum neque expurgans quidem ullum, nisi in maximo discrimine dari debeat secundo prægnationis mense; sed id fortasse factum est, quia prævenit mori, alioquin non potuisse non corrumpere fatum.* Hinc discas expurgationem esse auxilium non solùm periculo plenum in gravidis,

sed abortivum: si ergo ipsum non recusat Hippocrates in illis, urgente necessitate, neque venæ sectionem ex talo reformidabit, etiam si morbo acuto corripiantur in casibus adductis, quippè expurgatio, non minùs quàm venæ sectio ex talo movet humores ad uterum, provocat urinam, & menstrua, & acetubulis disruptis abortum concitat. Vide etiam circa hanc rem Petrum Salium doctissimum *lib. de affectib. particul. cap. 22.* qui inter omnes rectiùs de morbis acutis mulierum utero gerentium disseruit, & nullo modo, nisi humore turgente, pharmaca etsi benigna admittit; nam hæc quamvis priverent malignitate, agitant tamen humores, & eos convocant ad partes utero vicinas, sicque naturam decorsum præcipitant, quare cogente necessitate, factâ priùs periculi prædictione sunt offerenda, non solùm in mediis, sed in aliis mensibus, sic Avicenna testificat *fol. 21. lib. 3. tract. 2. cap. 10.* Constat ergo tantorum virorum decreto adhuc in mediis mensibus assignatis ab Hippocrate, & adhuc turgente materiâ, expurgationem in gravidis esse valde periculosam, & abortivam; & nihilominus eam esse exercendam dictavit Oraculum nostrum, urgente necessitate: ergo sic etiam poterit exerceri venæ sectio ex talo in morbo acuto gravidarum quolibet ex *suprà* assignatis, sic enim matri, & foetui providebimus, quoniam satius est hoc auxilium exercere, aut expurgationem, quàm morbo non victo, ac superato matrem & foetum ex vi morbi perire, ut rectè notavit Mercurialis *lib. 2. de morb. mul. cap. 1.* Nec viros famigeratissimos terreat, me amplecti hanc opinionem cum limitationibus adductis, cum nihil in ea sit adversus Principes, & Veteranos duces, quos summo perè veneror.

Peculiaris tamen se offert dubitatio de uteri inflammatione in gravidis, ex qua scilicet parte sit vena secanda. In qua hæsitatio Zacutus acerrimè defendit, semper venas superiores esse ferendas *lib. 3. de MM. PP. hist. quæst. 22.* in responsione ad argumenta Fortunati Plempij *fol. mibi 493.* ubi intendens satisfacere argumento de uteri inflammatione, quod proponit doctissimus ille vir, ait esse extra institutum proprium, etenim uteri inflammatio ab utero non emanat, sed potiùs ex sanguine à toto corpore in uterum conflente, quare si accidat utero gerenti talis inflammatio, basilica vena tundenda est, quippe semper febris ardentissima comitatur uteri inflammationem ex humore fervido in vasis ebulliente, cui sectio venæ in cubito mirificè opitulatur, quod etsi *Gal. lib. de ven. sect. cap. 18. & 13. meth. cap. 11.* doceat utero affecto venam in cruribus esse secandam, id præcipit prout major, vel minor est in toto corpore vel utero plenitudo. Hæc Zacutus pro satisfactione argumenti à simili facti à Fortunato Plempio de inflammatione uteri.

Hæc evasio à Zacuto adducta non cohæret Galeni doctrinæ: nam *cap. 18.* nuper citato sequentia verba refert. *Porro uteri inflammationes, magis etiam quàm renem à venis in crure sectis juvantur.* Idem testatur *13. meth. c. 11. cit.* perpendite verba. *Renibus verò, & vesicâ, & pudendo, & utero sic habentibus, quæ in cruribus sunt sita, ac præcipue quæ circa poplitem sunt, sin minus eas, quæ juxta malleolos.* Planè ergo fatetur Galenus in uteri inflammatione, venam in poplite esse secandam. Doctrina tamen Zacuti fundamentum habet in *Gal. lib. 13. meth. cap. 6.* sic fante. *Neque si mulieri in utero, vel pudendo insedit, menses huic provocabis, sed ad par-*

tes qua maximè longinqua sunt semper revulsionem facies, astimata scilicet tum phlegmonis magnitudine, tum corporis totius statu. Quæ doctrina verissima est, & à nobis amplectitur, licet pro Zacuto stare videatur, tamen ipse citato loco conciliat Galenum forsan ductus verbis quæ adducit *lib. de humor. com. 13.* ea perpendite. *Itaque si dextera meri pars malè affecta sit, ex altero brachio, dextròque crure mittendus sanguis.* Ex quibus discis clarè ex utraque parte venam secare Galenum utero inflammato, aut malè affecto. Sed quâ ratione possint in optima Medicina prædicta testimonia conciliari, audias; nam cum medela inflammationis prior sit revulsio, quàm derivatio, aut evacuatio, debemus providere causæ fluxionis, & minimè parti recipienti, unde initio fluxionis vena secanda est in brachio, ut fluxionem initiantem per revulsionem cohibeamus; quando verò indicatio prævalet causæ conjunctæ, & imbibitæ in utero, tunc quidem vulnerare talum est necessarium pro indicatione derivandi & evacuandi ab utero, tanquam à parte recipiente. Hanc solutionem approbat Zacutus pro conciliatione doctrinæ Galeni, quâ admittit, planè contra ipsam infertur in uteri in inflammatione non semper esse secandam venam in cubito, imò esse feriendam in poplite deducitur manifestè ex sua conclusione; nam in plenitudine particulari uteri, nullâ urgente indicatione revellendi in gravidis, secat venam in talo citra pericalum aborsus, imò ad foelicem partum, quia tunc solum instat indicatio derivandi, & evacuandi ab utero: ergo in uteri inflammatione, sedata majori ex parte fluxione à vasis majoribus per revulsionem factam ex venis superioribus ad sectionem tali jure optimo devenire debemus, ut instantem indicationem, & urgentem derivandi, & evacuandi ab utero compleamus: non ergo semper in uteri inflammatione venam in partibus superioribus secare debemus. Si autem respondeas in plenitudine particulari uteri nullam adesse fluxionem ex partibus superioribus ad uterum, idèoque feriendam solum venam tali. Eadem ratione fateri debes, quod saltim in uteri inflammatione sedatâ prorsus fluxione à partibus superioribus ad uterum venam esse feriendam in cruribus, & uterum à sarcina quâ premitur inaniamus, & indicationi derivandi, & evacuandi eo tempore solum urgenti succurramus.

Falsum etiam asserit Zacutus dum tenet, inflammationem uteri, ab ipso non dimanare, sed potius ex sanguine à toto corpore in uterum conflente: nam licet sæpè, & frequenter ita accidat, tamen poterit contingere, quod sanguis in ipsis uteri vasis abundans possit inflammare uterum, cum vasa ipsius, quæ valde magna censentur à Galeno, possint se exonerare in venas minores, & ad poros carnis transmitti, in quo eventu non dubiè erit uteri inflammatio, & in perniciem ægrotantis, aut saltim inutiliter secabuntur venæ in brachiis, quæ nihil de uteri plenitudine adimere possunt; è contra verò venâ sectâ in talo uterus inanitur, & materia in ipso imbibita derivatur, & evacuatur: & idem argumentum conficitur, si uteri inflammatio fiat per congestionem, etenim tunc inutiliter prorsus venam superiorem aperiemus, cum nihil de materia conjuncta evacuet, neque derivet, ac per consequens uteri vitium indelebile omninò erit nisi feriamus talum. Sed demus gratis Zacuto, uteri inflam-

mationem semper causari à sanguine à toto corpore in uterum fluente, tunc sic premo ejus doctrinam: nam eo in casu sanguis qui continetur in utero, & rationem habet causæ conjunctæ indicat derivari, & evacuari, saltim præsuppositâ revulsione, quæ ex vasis superioribus fieri debet: ergo quando solum urget indicatio derivandi, & evacuandi ab utero, debet citra dubium celebrari venæ sectio in cruribus, tanquam à partibus vicinioribus, quæ communionem habent cum utero: non ergo semper in uteri inflammatione vena in cubito secanda est; sed solum quando urget revellendi indicatio, præcipuè cum inflammatio uteri aded potest ingravescere, ut si non fiat derivatio per venas inferiores, & evacuatio ab ipso utero, manifestè periclitaretur gravis, suffocata ab ipsa plenitudine: debet igitur cordatus Minister si divini Numinis cultor est, inanire uteri vasa per vacuationem factam in cruribus, ut sic non pereat foetus cum matre.

Addimus etiam, quod in femina utero gerente, & ejus inflammatione laborante, tenetur Medicus secare venas inferiores, postquam secaverit superiores revulsionis gratiâ, ut ab origine fluxionis deponat sanguinem fluentem, & paratum fluere, similiter, & potiori jure id exercere debet in utero gerente, & præcipuè quando uterus erysipelate vexatur, quod eadem indicatione debet succurri, quâ uteri inflammatio. Perpendite precor summum Dictatorem, *lib. 5. aphorism. 43.* sic dictantem. *Si in utero gravis mulieris sit erysipelas, lethale.* In cujus textus expositione Galenus sic loquitur; *Quod enim existente in utero erysipelate foetus moriatur ex necessitate manifestum est, siquidem & febres acuta aliquando sine inflammatione ipsum interficiunt, an verò utero inflammationem patiente possit aliquando foetus vivere dignum inquisitione est.* Liceat ergo (perpensis adductis verbis) inferre, prorsus prolem conservatione æquè, imò & magis indicare venæ sectionem ex talo, quando instat, & urget indicatio derivandi, & evacuandi, quam ipsa matris tutela non gravis, & uteri erysipelate, aut inflammatione correpta. Est enim ponderatione dignum, quod Galenus de sola foetus prædictione loquatur, quando dicit, quod uteri erysipelas necessariò prolem occidit, nullam de matre facta mentione. Ex quo meritò inferre possumus, pro salvanda prole magis urgere venæ sectionem ex talo, quàm pro salvanda matre in uteri inflammatione, aded ut dubitet Galenus, si cum uteri ipsa inflammatione sit possibile, quod foetus fervetur: Neque hanc doctrinam ignorasse Zacutum credendum fideliter censeo, cum ipse in prælagio *capite citato* de uteri inflammatione sequentia verba proferat. *Nam ex his febres valida, & perverentes, delirium, convulsio; eas tandem ad interitum deduxit, maximè si erysipelatosa affectio sit, & femina gravis.* Si ergo hæc dicit Zacutus, inconstans valde est, quando absolute negat venæ sectionem ex partibus inferioribus, saltim quando urget indicatio derivandi in gravidis uteri inflammatione, aut erysipelate correptis; quandoquidem & ipse foetus non potest resistere æquè ac marer, propter teneram ipsius naturam, necnon etiam quia magis cruciatur ab ardore inflammationis; aut erysipelatis, propterea quod prohibita magis

est ventilatio ob loci oppressionem, & involu-
 crum, quo circumdatus est fœtus; jure ergo optimo
 & ut fœtus, & mater à faucibus orci liberentur,
 christianus & cordatus Medicus debet vulnerare
 talum pro derivatione, & evacuatione causæ
 morbificæ, ut sic inanietur uterus à tanta oppres-
 sione, & ventilatis vasis ipsius, à tanto incendio
 liberetur, quod citissimam, & violentam suffoca-
 tionem minatur, prolis præcipuè, & matris. Irrita
 ergo fiet venæ sectio semper ex partibus superio-
 ribus, nam quod uterum inflammat, & intra
 poros oclulum est inaniri & evacuari debet, venâ
 sectâ in talo, derivationis, & evacuationis
 gratiâ; alioquin prolis interitum accelerabis. De-
 bet ergo etiam in casu proposito Zacutus procla-
 mare sicut *lib. 1. hist. q. 22.* de plenitudine uteri
 particulari sermonem faciens, in ipsa suadens sec-
 tionem in talo, sic neque in hoc loco celebrata
 phlebotomia ex se abortiva est, & tantum abest
 (inquit Zacutus) ut sequi possit abortus, ut po-
 tius demprâ plenitudine, quâ fœtus non indiget,
 vegetior fiat, & robustior: Idem ergo debet sen-
 tire, & asserere in inflammatione, aut erysipelate
 uteri gravidæ, si suæ doctrinæ semitas fideliter
 insequatur.

Vesicæ etiam inflammatio in gravida muliere
 eadem methodo curanda, ac uteri, & erysipelatis
 inflammatio, quippè non minus lethalis acu-
 tus, & periculosus morbus censetur ab omnibus
 cum summo Dictatore in prognosticis per hæc ver-
 ba. *Vesicæ dura, & dolentes graves quidem omnino,
 & mortales, & maxime mortales, quæ continua febre
 fiunt, nam dolores, qui ab ipsis fiunt, satis sunt ad
 interimendum.* Et in calce concludit sic. *Si verò
 neque quidpiam cedant, neque vesicæ mollescat, &
 febris continua sit in primis morbi periodis, putan-
 dum est agrotum moriturum.* Cum ergo Hippocra-
 tes, & Galenus fateantur in affectibus partium
 infra jecur esse secandam venam in malleolo, de-
 ducitur manifestè sectionem in talo in gravidis,
 quando vesicæ est inflammata, eadem ratione tu-
 to esse exercendam, citra abortus periculum, ut
 forsitan servemus fœtum, & matrem à morbo ita
 acuto, & periculoso. Porro doctrina adducta de
 sectione venæ in gravidis, in quibus aut inflam-
 matio uteri, aut vesicæ apparet, intelligenda est
 quando urget indicatio derivandi, & evacuandi
 ab utero; nam in principio, in quo instat indica-
 tio revellendi, secunda est communis vena; sed
 in non gravidis basilica: At si ingravescat inflam-
 matio, ut doloris vehementia demonstrat, inten-
 sioque febris, necnon urinæ suppressio, tunc qui-
 dem crimen erit grave non secare talum ad sal-
 vandam matrem, quæ jus primum habet in ipsa
 medela pro vitæ custodia.

Peculiarem aliam rationem in favorem Zacuti
 invenio ad exercendam venæ sectionem ex talo
 in gravidis, in uteri peculiari plenitudine, inflam-
 matione, aut erysipelate; & similiter in vesicæ in-
 flammatione, siquidem in dictis casibus venæ sec-
 tio non est abortiva, etsi celebretur in talo; pri-
 mò quia quando urget necessitas, & indicatio de-
 rivandi (cum prius supponamus satisfactionem
 factam per révulsionem ex vasibus superioribus) mi-
 nimè convocatur ad uterum sanguinis copia, quæ
 possit causare fœtus suffocationem. Vtèrius vena
 secta in gravidis, sive ex brachio, sive ex talo dici-
 tur ab Hippocrate abortiva *5. aphor. cit.* Rationem
 reddit Galen. in *expositione*, quia fœtui subtrahi-
 tur alimentum, quo indiget ad sui alimoniam pro

vita conservanda: sed factâ venæ sectione in gra-
 vidis, sive ex superioribus, sive ex inferioribus
 partibus, minimè fit abortus per sanguinis defe-
 ctum: ergo fideliter credendum est fieri ex vi mor-
 bi, aut alterius causæ abortivæ. Minorem præfatæ
 ratiocinationis, in qua tota stat difficultas, suadet
 quamplurima experimenta depravatarum mulie-
 rum, & observationes plurimæ, quas Zacutus ad-
 ducit, & nos præ manibus habemus, in quibus
 miseræ fœminæ ad celandum proprium delictum
 sæpè repetitâ missione sanguinis ex talo, suam tur-
 pitudinem, & nequitiam cooperire non potue-
 runt, & legitimo, & naturali tempore partus fini-
 to, incolumis fœtus evasit, & promulgavit turpe
 facinus, quod mater commiserat, signum profectò
 testificans per sanguinis defectum abortum non
 causari, nec per alimenti penuriam, ut Exposito-
 res nostri Oraculi proclamant.

Fulcitur altiùs minor propositio; etenim quan-
 do abortus sequitur sive in primis, sive in mediis,
 aut ultimis mensibus antea venæ sectione, fœ-
 minæ, sive matris vasa non sunt inanita sanguine;
 sed potiùs sufficientem copiam illius habent, ex
 qua non solum dies plurimos, sed & menses nutri-
 ri poterat fœtus: ergo non propter sanguinis
 defectum provocatur fœtus, & fit abortus; cujus
 rei confirmatio est lochialis sanguinea evacuatio
 enixæ per plures dies, quæ si non fluat, vitæ peri-
 culum ex gravi morbo ad suppressionem lochio-
 rum subsecuto, vitari non potest, id quotidiano
 experimento testante: non ergo ob sanguinis de-
 fectum, seu propter alimenti penuriam abortus se-
 quitur, vena incisa in gravidis: aliter enim enixis,
 quibus lochia ritè non procedunt, venam metho-
 dicè non secaremus, cum ergo in matre post abor-
 tum sit tanta sanguinis copia, quantum quotidie
 redundare experimur, credendum est abortum nõ
 concitari propter sanguinis defectum, & alimenti
 penuriam in prole, sed aut ex vi morbi præcipuè
 febrilis, & æstuosi, ratione cujus fœtus suffocatur
 inspirandò aère calidissimum, aut ob alias abor-
 sus plurimas causas, præcipuè quia Hippocrates
 minimè secuit venam directè propter abortum
 (contrarium enim in Iusjurando monet, quasi Ca-
 tholicus & fidelis loquens) si ergo sectâ venâ abor-
 tus secutus fuit, inde non colligitur necessariò
 sectionem venæ fuisse abortivam, sed quod ex vi
 morbi forsitan acciderit: non ergo inviolabile præ-
 ceptum est, quod in gravidis vitanda omninò sit
 venæ sectio, imò potiùs edictum tanquam doctrina-
 le accipiendum, juxta id quod regulariter con-
 tingit. Premitur discursus, nam si ob alimenti ino-
 piam perderetur fœtus, venâ sectâ in gravidis, es-
 set quidem paulatim exsiccatus, & tabescens per
 defectum pabuli, & sic paulatim fieret, & inten-
 deretur causa abortiva: atqui sæpè post venæ sec-
 tionem illicò sequitur abortus: aliâ ergo de cau-
 sâ, & non propter defectum alimenti abortus
 excitatur.

Adducta argumenta contra Hippocratis com-
 munem, & ferè inconcussam doctrinam proponit
 noster Michaël de Heredia de morbis mulierum
 loquens *disp. 10. cap. 5.* nihil tamen respondet in
 Procerum defensionem, nam omittit solutio-
 nem, & solum aggreditur ad scrutinium peculiare,
 nempe quod concessa Hippocratis, & Gale-
 ni doctrina de abortu propter sanguinis defe-
 ctum, frequentiore causam non esse in morbis
 præcisè sanguinis defectum, aut alimenti, ut
 Galenus in *expositione aphorismi* annotavit, &
 probant

probant efficaciter supra adductæ rationes : Et concludit quod si causa abortus sanguinis defectus putetur, id fieri propter debilitatem contractam in fœtu, & in ipsa matre ob sanguinis defectum, & propter spirituum inopiam, qua ratione non potest sublevari, & sic ponderat magis, & vincula uteri dirumpit, seu acetabula, atque hoc modo abortus sequitur, ad quem etiam conducit sensus famis, & anxietas contracta ob alimenti defectum, sic calcitrare posse ratione doloris non est dubium, & accelerare abortum, ut hinc discas in febribus, doloribus, vigiliis superfluis, animi passionibus, alvi fluxionibus præsertim dolorificis abortus frequenter fieri; in febribus quidem propter suffocationem ab ingenti calore, si fœtus respiret in utero, ut latissimè nostro *tom. 2. cap. de causa suffocationis* demonstravimus. Uterius etiam per febres ardentes acria excrementa, & mordacia generantur, à quibus infans molestè compunctus, aut ulceratus movetur irritatus & compulsus, & sic vincula dirumpit, & uteri acetabula, & fit abortus, idem faciunt dolores, & vigiliæ, & alvi fluxiones excrementa prava ad uterum moventes, sic & ira facit ebullire sanguinem, & effervescente: timor etiam & subitus sonus idem causant per retrocessum sanguinis ad intra, & alia plura, de quibus passim agunt Autores.

His tamen adductis abortus causis, insoluta manent argumenta, seu dubiola contra Hippocratis & Galeni doctrinam, unde omissionis taxandus est noster Heredia, aut censeri debemus, editum illud commune prorsus esse falsum in sua opinione. Doleo ergo, atque vehementer doleo, virum ita doctum in ea obduruisse opinione adversus Medicinæ Principes, & veteranos duces, quare nos ipsorum dogmata venerantes in favorem citati edicti pro Hippocrate, & Galeno dicimus, adducta argumenta nullius roboris esse; nam etsi post abortum enixa per plures dies lochia re-purget, minimè id indicat sanguinis abundantiam, ex qua nutriebatur proles, sed potius esse pravam redundantem & excrementitiam toto tempore gestationis suppressam, nam fœtus laudabilem, & meliorem partem sanguinis ad se attrahit pro sua nutritione, ut Hippocr. *lib. de nat. fœt.* testificat per hæc verba. *Trahit enim à sanguine ad se id quod dulcissimum.* Ex quo fit, ut cessante gravidatione, quæ causa erat suppressionis illius sanguinis fœcalis, natura insurgat ad illius expulsionem per lochiales purgationes in defensionem, & tutelam salutis matris, & forsan hoc depravato sanguine per abortum inundatur fœtus, non quidem quia ab ipso allevatur, sed quia jam cessante gravidatione ex vi abortus illicò natura se exonerare incipit ab excrementis congestis in toto corpore: eadem ratione in lactantibus, in quibus menses deficiunt excrementa prava intra totum corpus retinentur toto tempore lactationis usque dum menses superveniant, cessante lactatione. Audias precor Oraculum 2. *epid. text. 17.* *Lactans quadam papulas per totum corpus habebat, cum autem cessavit lactare, sedata sunt astate.* Fluentibus mensibus juxta nostri Valesij expositionem, ubi apprimè, & perdoctè satis subtilitate sua advertit, non esse eandem materiam lactis, & menstruæ evacuationis, etsi cessent menstruæ purgationes tempore lactationis, ac perinde fœminas illo tempore repleri pravis succis. Legas rogo per otium Valesij in *expositione hujus loc.* Sed redeamus ad rem nostram. Ergo in gra-

vidis cum sit eadem ratio suppressionis menstruorum, jure optimò eo ipso, quod fit abortus natura per uterum mittit sanguinem eratum, & fœdum, qui toto tempore gestationis erat suppressus, quin ex evacuatione lochiorum cordatus Medicus possit inferre, superare sanguinem pro nutritione fœtus, quod quidem sæpe adhibita venæ sectione in gravidis, quæ non sunt valde plenæ fiat abortus ob defectum sanguinis laudabilis, & penuriam alimenti, etsi superest excrementitius sanguis, qui post abortum fluit per lochia miræ naturæ providentiâ, ut liberetur fœmina ab imminentibus aliis morbis, quos lochiorum suppressio causare solet.

Argumentum aliud, & observationes plurimæ, quas habemus, tum de honestis fœminis in gravidationibus, tum etiam de turpibus, & depravatis, quæ ob verecundiam, aut metum celare intendunt gravidationem, abortum sollicitando per sanguinis missionem ex talo, & non abortientibus, & honestis fœminis, in quibus sæpè repetita venæ sectione ex brachio abortum non fecerunt, nihil probat contra Antiquorum doctrinam, nam in iis totius ingens plenitudo, & robur fuit causa ut non sequeretur abortus, neq; fœtus non deficeret alimentum pro sui conservatione. In aliis, in quibus ex talo iterata sæpius fuit sanguinis missio, servata fuit proles, & ob infantis summum robur, & quia plenitudo particularis uteri ipsas accusabat, quæ deposita non fuit abortus subsequutus, imò potius servatus fuit fœtus firmioribus redditus vinculis per ponderis depositionem. Præterquam quod Hippocratis aphoristica sententiæ infallibiles censeri non debent, sed doctrinales, juxta id quod regulariter accidit, quare particulares eventus, qui in contrarium accidunt non evertunt veritatè dogmatum.

Tandem quod adducit Heredia de tabe, extenuatione, & exsiccatione fœtus per defectum alimenti, verum est; attamen priusquam sensim hæc eveniant debili factò fœtu ob inopiam spirituum, & per sanguinis defectum gravat magis, & sic fit abortus, priusquam tabe afficiatur, & extenuetur, & ob alias rationes, quas doctè satis dictus Heredia *loco citato*, quas libenter admitto, utpotè à tanto Magistro à me semper venerando dictatas. Interim tamen addo, venæ sectionem juxta Avicennæ doctrinam *fol. 4. lib. 1. cap. 20.* esse commotioriam per hæc verba. *Plebotomia est consur-bans, donec quiescat.* Vnde eâ factâ in gravida, sanguis commoveretur versus uterum, & accidere solet abortus, & hinc discas agere directè contra vitam prolis, qui matri morbo acuto oppressæ non medetur omnibus auxiliis, quæ morbo opponuntur, etenim peccat occidendo matrem, & per consequens fœtum, aut saltem morbus matris non rectè medebitur, & ingravescet, & poterit esse occasio abortus omissione magnorum remedium, nullâ factâ evacuatione à morbo magno, & acuto indicata. Consultite Riolanum *lib. de circul. sang. fol. mibi 91.* ubi ait. *Itaque non est dubium detrahendum esse sanguinem prægnanti mulieri acuto morbo laboranti, etiam fœtus damno, & periculo, quia præstat studere, & advigilare matris salutis, & incolumitati, quam fœtus, cum ejus vita à matre dependeat, atque toties mittendus erit sanguis, quoties magnitudo morbi id remedium efflagitabit.* Est igitur causa abortus venæ sectio in gravidis modo explicato edictò Hippocratis publico juxta Galeni expositionem, quia fuso sanguine defraudatur fœtus passu suo, & quò fœtus est major

eo facilius sequitur abortus per venæ sectionem, si solum attendamus ad pabuli defectum, nam quod major est fœtus, copiosiori indiget pabulo; si autem attendamus ad commotionem, quam præstat venæ sectio ex Avicenna *suprà citato*, cum nec sit major in primis mensibus, quam alimenti defectus, quia parvo eo tempore indiget pabulo, facilius fit abortus in primis mensibus propter conturbationem, quam causat venæ sectio, quam per defectum alimenti.

Admissis *suprà* dictis casibus, in quibus tuto, & securè potest Medicus in gravidis venam secare in talo ob rationes validas superiùs adductas, constat intrepidè Riolanum absolutè contra Zacutum verba infamatoria *suprà* adducta promulgasse; quandoquidem in epilepsia, & erysipelate ab utero in gravidis negat venæ sectionem in talo, oblitus doctrinà Classicorum, qui ad originem fluxionis retrahendum esse humorem proclamant ergo si pleno ore fatetur ab utero pendere epilepsiam, & cephalicum morbum, necnon etiam hystericam affectionem per evaporationem ex utero, falsò, & sine fundamento negat sectionem in talo, quippè contra ipsum militant rationes omnes, quas *suprà* latè attulimus. Magis tamen displicet, quod *infra* adducit, nempe, *Quod si prima, vel secunda vena sectio fieret ex pede plenis adhuc vasculis uterinis* (hæc sunt ejus verba) *tolerabilis fieret; sed non adhibetur, nisi jam exhaustis superioribus partibus, idèoque sanguis, qui concluditur circa locos muliebres in hypogastricis vasis revellitur, atque præripitur fœtui, inde potest abortus succedere, si defraudetur suo pabulo.* Hæc Riolanus, Contrarium potiùs mihi videtur esse inferendum, nam plenis vasis uterinis, nec prima, nec secunda venæ sectio fieri debet ex pede, nisi priùs exhaustis superioribus vasis, ne plenitudo tota corporis convocetur in uterum, & suffocetur fœtus. Undè duo noto contra Riolanum, primum asserere, tolerabilem esse in dictis affectibus gravidarum primam, & secundam venæ sectionem ex pede; forsan non recordatur libelli infamatorij contra Zacutum; & quidem jure optimo possemus contra ipsum proferre infanticidium procurare si consulat tunc secare talum, plenis existentibus vasis uteri, nisi fateatur ejus plenitudinem particularem: in quo, eventu Zacutum sequitur. Temerariè ergo ipsum reprehendit. Secundò insto contra ipsum; nam jam exhaustis superioribus partibus minùs periclitatur fœtus venâ sectâ in talo, cum ipsa sit derivatoria illius materiæ, quæ continetur in utero, forsanque ex illa impeditur suffocatio prolis; nam defraudatio pabuli tunc timenda non est, cum supponat uteri vasa plena, & sic abortus non debet timeri: non ergo consentaneè loquitur cū his, quæ adducit contra Zacutum.

Quibus omnibus præjactis, sit nostra conclusio, exceptis casibus particularibus *suprà* adductis, temerarium esse, & punitione dignissimum in gravidis venam secare in talo; nam vulnerato pede subducitur pabulum fœtui, & convocatur ad uterum ex toto nimia sanguinis copia, à qua suffocatur, quippè hoc auxilij genus ex talo celebratum provocandis mensibus destinatum est, Galeno auctore, atque ad exonerandum uterum conducit, & ab eo loco detrahendum quidquid continetur molestum: ergo urgente necessitate ratione morbi exoptulantis sanguinis fusionem in gravidis satius, & securiùs est sanguinem educere quantum expedit ex brachio, quam ex pede, præcipuè si

circulationem sanguinis concedamus; etenim sic totus sanguis ab infernis partibus supernè recurrit ad cor, atque supra jecur majori copiâ continetur, quam infra ratione partium thoracicarum, & capitis, quam citiùs, & commodiùs deplet sectio in brachiis, & sic succurrimus per ipsam morbo acuto utero gerentes citra manifestum abortus periculum.

Validatur ulteriùs eadem assertio, nam venarum pedis sectio propinquior est utero, quam sectio venæ in brachio ad abortum provocandum. Adde quod quantû sanguinis detrahitur per venas brachiorum propter recursum sanguinis ad cor per truncum venæ cavæ tantundem affluit juxta cor. Tandem venæ sectio in pede proximè trahit per venas, & arterias ab utero, quod non facit venæ sectio facta in superioribus partibus: quare Medicus prudens, & in Religione Christianæ firmatus debet in gravidis, si necessitas exposcat, vulnerare venas in brachio, & minime in talo, à quo periculum impendit abortus. Est enim nostra ætate dogma novum, & perniciosum satis vagans apud obstetrices, & vulgares Medicos, qui ob ruralem metum passim homicidia committunt, quoties in gravidis sanguinem educunt per talum: falsum tamen assumunt fundamentum ab experimentis meretricum, quæ abortum provocare nituntur, sæpè venas pedis secando, ut votum assequantur: insuper etiam frivolum est fundamentum ab observationibus pluribus, quibus constat, fœminas plures per totum tempus gestationis menstruantes abortum nõ fecisse, etenim hoc sæpè fit in plethoricis, & robustis mulieribus, in quibus sanguis ille menstruus per venas cervicis uteri fluit guttatim, quin ex prædicta menstrua evacuatione fiat injuria fœtui, qui tunc præsumitur valde resolutus, sicut & mater, quare successibus careat octo, quisquis ab eventu facta notanda putat, quandoquidem innumeras etiam habemus historias, & observationes in nostra ætate plures mulierum gravidarum, quæ ex hoc remedio intempestivè celebrato abortierunt: præstat ergo semper securè agere, quam experiri auxilium suspectum, & valde periculosum, nullâ urgente necessitate: si autem gravida mulier esset in summo periculo constituta, & citra intentionem abortus, indigeret venæ pedis sectione, viribus valentibus, satius esset à sexto mense usque ad nonum inclusivè detrahere, quamvis fœtus sit grandior, quia intra substantiam uteri fungosam, & intra placentam jam crassam, & amplam magnâ naturæ providentiâ sanguis continetur ad nutritionem fœtus per aliquot dies. Cæterùm aliis mensibus præcedentibus cum placenta sit exigua, neque firmiter adhæreat parietibus uteri, qui nondum crassitiem satis capacem obtinuit ad sorbendum, & continendum sanguinem adhuc fluidum circa locos muliebres in vasis hypogastricis, potest per venæ sectionem ex talo instar menstruæ purgationis revocari, sicque præripi ab utero, ac proinde abortus consequetur si in primis mensibus talum vulnerarem in gravidis. Hanc censuram adducit Ioan. Riolanus ex qua videtur simulare aliquantulum hostilitatem contra venæ sectionem in gravidis ex partibus inferioribus.

Plura argumenta proponit Fortunatus Plempius, necnon etiam Nicolaus Fontanus, quibus venæ sectionem ex talo acerrimè evertere conantur, quæ latissimè referuntur à Zacuto *loco citato*, ubi etiam satisfacere intendit locupletissimis doctrinis, sed quia faciliè quivis ea videre potest, in hunc locum

locum transcribere supervacaneū judicavi, ne oratio nostra longior, & molesta vobis sit. Aliqua tamen, quæ involunt difficultatem in Zacuti responsionibus *suprà* sunt à nobis adducta: Ex quibus tradita doctrina firma satis manet, & libera ab spiculis contra ipsam injectis.

CAPUT ULTIMUM.

De venæ sectione in lue venerea oppressis.

UES venerea adèd communis est nostro sæculo in omni regione, ætate, & sexu; adèdque fortis, fastidiosa, horribilis, & timorosa passio, ut pustulas, cutis defædationes, & ingentissimos creet dolores, interdum nasum erodit, oculos, & ossa; bubones, & gonorrhœas virulentas gignit, item ulcera formidolosa in pudendis, & valde molesta, & instrumenta gignendi penitus absomit, vitam etiam ærumnosam facit, ita ut homines prædicto morbo infecti potiùs mori, quàm sic miserabiliter, & crudeliter vivere desiderent.

De hoc igitur sævissimo, & horrendissimo morbo, utpotè communissimo, plures Auctores passim agunt ipsius essentiam, dignotionem, & curationem perdoctè satis scribentes; necnon etiam appropriata auxilia ad amissum examinâtes; nostri tamen instituti ratio minimè postulat, ut specialiter de ipso agamus; sed solùm de auxilio magno, quo ferè omnes indigent, nempe de venæ sectione, & quidem non absolute, de ipsa quippe clamat ipsius indigentia, sed de loco; ex quo debeat exerceri, erit nostra oratio, litigiosa satis nostris temporibus ob vulgi ignorantiam, necnò etiam Tonforum, & vulgarium Medicorum imperitiam, metum, & terrorem in auribus eorum, qui miserè degent, inducentium, si talum non feriant, quapropter tanquam dogma indelebile consulunt semper, & in omni occasione, sexu, & ætate, nullà prorsus facta distinctione, venam esse secandam in cruribus, dummodò venerea lues reluceat. Certè tamen quantum suspicor, hujus sectæ infectionem ab Hispalensibus Doctoribus fuisse mendicantam, tanquam ab hujus erroneæ doctrinæ Ducibus, ut *suprà* copiosè satis à nobis est demonstratum: interim tamen pro complemento nostri operis Adversariorum futilia proponam fundamenta, ut quod utilius in medela hujus morbi circa locum, ex quo venæ sectio sit exercenda, clariùs eluceat.

Priùs tamen quàm ad palæstram accedamus, supponimus luem veneream sedem propriam habere in jecore, ibique implantari & characterem proprium imprimere, ratione cujus tota massa sanguinaria perenniter (durante tali morbo) manet defædata, & maligno & venenoso sigillo munita, sic contaminantur humores, spiritus, & solida membra, serpente alimento ad ipsa: cum autem vitia, quæ luem veneream ostendunt, & symptomata pathognomonica ipsius sint toti corpori communia: inferitur non dubiè rationabiliter implantari hunc morbum, sive ipsum à tota substantia nomines, ut communis fert opinio; sive à manifesta qualitate, calida scilicet & sicca distemperie, ut acerrimè id suadet Alexander Massar. *suo tract. de mor. gal.* de quo non disputo; in principio communi, nempe jecore, quod omnes generat humores, & omnibus partibus corporis alimentum

præbet. In jecore ergo tanquam in membro principe ad generationem humorum destinato residere luem veneream ferè inconcussam apud omnes Scriptores habetur.

Insuper etiam circa causam luis venereæ effetricem ferè convenit inter omnes, eam venenatam, & contagiosam esse, ac lentà quadam, & inexplicabili ratione per coitum, per oscula, amplexum, ac lactationem; necnon etiam ex principiis generationis induci. Hanc luis venereæ causam Fernelius inter cæteros elegantissimè descripsit per sequentia verba. *Efficiens causa venenata est, ac maligna qualitas, atque pernicioza labez, quæ in quacumque corporis parte primum insederit, eam contaminat, indeque continuatione in totum corpus spargitur, & ex parvo intio passim invalescit, dum non modò spiritus, atque humores, sed & carnes, & partes omnes pervagatur.* Hæc Fernelius.

Supposità ergo hac doctrinà, quam omnes admittunt, & quotidianum confirmat experimentum, instat jam validum fundamentum asserentium in lue venereâ semper esse secandam venam in talo, sive in viris, sive in sceminis; nam luis venereæ causam auferre debet Medicus; indicatione sumpta à morbo appaatu, qui si sanguinis missionem indicet, eam illicò debet exercere; sed sectio venæ in brachio est valde pernicioza, & periculo plena: ergo potiùs debet fieri in malleolis. Minorem propositi discursus suadet efficaciter natura causæ luis venereæ nuper descripta à Fernelio, quæ cum maligna, venenosa, & contagiosa sit, suspectum erit eam evacuare per partes superiores cordi vicinas, imò perniciosissimum, & valde exitiosum censei debet; advocare venenosam materiam ad superiora, & principalia membra: cum ergo per sanguinis missionem ex vasis supernis id accidat, vereri eam semper debemus, & amplecti sectionem in talo tanquam securiorem, & utiliorem, revellentem quidem ad partes ingobiles, & inferiores malignam illam, & venenicam materiam, ipsamque à corde, & à superioribus membris avertentem: si ergo his omnibus prærogativis, & beneficiis gaudet crurum vulneratio, seu sanguinis fusio per loca inferna, ubi omnes abscessus, quos natura suâ providentiâ creat, utilissimi & securissimi judicantur ab Hippocrate in *prognosticis*, jure optimo Medicus, qui naturæ fidelis minister, & imitator est, secabit venam tali in omnibus, qui lue venerea infestantur.

Confirmatur assumptum, quoniam sæpè natura ipsa, ut se liberet ab inimico ità diro, & crudeli sua speciali providentiâ detrudit humores venereos maligno illo characterè sigillatos ad inguina tanquam ad emunctoria; in quæ jecur solet deponere quidquid excrementitium molestat, & bubones creat, malignos, & signa sunt germina habentia juxta Oraculi doctrinam in epidemicis historiis; idest fideliter significare distemperiem, & malignitatem residentem in jecore, in quo tanquam in radice stabulatur maligna, & venenosa qualitas: si ergo natura liberare conatur à tantâ molestia deponendo morbificam, & contagiosam materiam in partes inferiores, meritò cordatus artifex in subsidium naturæ tentabit in lue venereæ venæ sectionem ex cruribus semper pro naturæ defectu in sui beneficium, & pro salute ægrotantium comparanda.

Uteriùs etiam corroboratur assumptum; nam in febribus pestilentibus, & malignis communiter secantur venæ inferiores, ut materia venenosa, &

pestifera revellatur à corde per distantiora loca : sed venerea lues est etiam venenosa, & contagiosa, & insuper humores, quos gignit jecur defœdatum morbo ita crudeli, & sævissimo, secum afferunt sigillum illud, & characterem : ergo simili ratione quando adest indicatio secandi venam, ea est eligenda, quæ situm habet in cruribus, ut sanguine ex ipsa exhausto, maligna, & contagiosa materia revellatur à corde, & à partibus superioribus, in quibus si stabulatur, gravissima causat accidentia, qualia fuisse que *suprà* depinximus.

Zacutus Lusit. *lib. 2. prax. hist. & de morb. Gal. fol. mihi 270.* videtur hanc eandem opinionem amplecti, ubi asserit, quod ante purgationem in lue venerea ad levandam naturam & transpirandum corpus, si plenitudo adsit, sanguis est detrahendus in quantitate modica ex parte dextra, si laboret jecur, ex sinistra, si lien sit oblæsus; quod si pustulæ adsint, aut etiam scabies infestet, hiru- dines venis hæmorrhoidalibus apponere non erit abs re, quarum usu fœcalis sanguis ad distantissimas propellitur corporis partes, ad quas ipse gravitate sua promptissimè ruit; ex qua doctrina inferunt aliqui juxta ipsius mentem, venam in crure dextro, aut sinistro scindendam esse, prout jecur, aut lien appareat malè affectum : rationem inferunt ex prætextu, quo jubet applicare hæmorrhoidalibus venis hiru- dines, ut scilicet fœcalis sanguis, & infectus ad distantissimas propellatur corporis partes.

Insuper etiam in assumpti hujus confirmationem adducere possumus observationem raram, quam adducit Zacutus *lib. 1. de MM. PP. hist. fol. mihi 134. observ. 18.* in qua Dux Hispanus à sæva lue venerea evasit immunis, fontanellis in inguine spontè apertis : ipse enim sævis, dolosisque miserabiliter ulceribus vexatus quæ totum corporis ambitum conspurcabant, sæpius unctus hydrargiro, & sudorificis auxiliis immaniter cruciatus, ex iis ullum vix sensit commodum : apertis tamen spontè in utroque inguine fontanellis, per quas veluti per emunctoria putores illi, corruptique humores paulatim vacuari ceperunt, omninò à tantis malis immunis evasit. En celeberrimam, & satis raram historiam, in qua sagacissima natura, quid faciendum est in luis venereæ medela satis clarè demonstrat, ut hinc discas, imitandam fideliter, & sagaciter esse in evacuationibus, quas ars docet, & ab ipsis partibus, in quas natura deponit humores, ut à tam crudeli liberetur hoste : Si ergo ad partes infernas detrudit fœulentos, & malignos humores immanes, & crudeles dolores causantes, & hac ratione miseri ægroti immunes evadunt, jure optimo Medicus evacuationes tentare debet per crura, ipsa vulnerando, ut lues illa venefica, & contagiosa ad inferiora membra detrudatur à natura, partibus superioribus immunitate, & indulgentia illa fruuntibus, ut à tanto malo liberæ evadent.

Adductis rationibus non convincor, & asserere firmissimo animo audeo in lue venerea affectis basilicam venam esse feriendam, dummodò virulenta materia nullum peculiarem modum seu decubitus fecerit ad inferiora membra, ut sæpenumerò accidit, quando bubones venerei in inguinibus oriuntur, aut gonorrhœa virulenta, aut in pudendo ulcera apparent, seu inflammatio; & in summa si natura deponat per motum peculiarem malignam, & fœdam materiam in partes, quæ sunt infra jecur; nam in his casibus vena est secanda in poplite. Conclusio nostra duas continet partes,

prima est, quod absolutè in lue venerea, nullo existente peculiari motu venenosa materiæ ad partes inferiores est secanda vena basilica in brachiis. Secunda est, quod quando natura morbificam causam propulsat ad partes inferiores infra jecur, in casibus propositis secanda est vena poplitis. Cæterum si ad caput materia ruat, & ibi dolores vehementissimos excitet, pravæque ulcera & capillorum defluvium, tunc quidem ex qua vena sanguis sit hauriendus libenter proferam, distinctione quadam adhibitâ.

Properemus ad probationem primæ partis: nam humores venerei, & venenosi firmissimam sedem habent in jecore, in quo generantur, tanquam à primo fonte venereo illo sigillo, & characterem impresso in ipsis, indeque ab ipso jecore disseminantur per omnes venas majores, minores, & capillares usque ad porositates, ut ex ipsis fiat partium solidarum alimentum; quâ suppositâ doctrinâ, tanquam indelebili, & inconcussâ; constat clarè, quod si in lue venerea urget necessitas secandi venam, eam esse eligendam, quæ in brachiis dicitur basilica; hæc namque demit citius plenitudinem, magis etiam attemperat jecur, ut ventilatio in vasis majoribus celerius cõsequatur, quin sit timor aliquis, nec suspicio convocandi humores illos venenosos ad cor, neque ad supernas partes, in quo tota Adversariorum ratio fundatur: Suadet ergo efficaciter hæc ultima propositio; nam jecur ex proprio munere mittit hujusmodi humores venenosos, & malignos ad omnes partes corporis per omnes venas ipsos disseminans propter principatum, in quo est constitutus à natura: ergo vena sectio celebrata in brachio ex basilica venâ, nihil influit in talem motum, cum jecur teneatur illum præstare, sive secetur vena basilica, sive non, imò potius forsan ex sectione talis venæ effrenantur humores, & magis attemperati, & non ita fervidi, & adusti disperguntur per omnia vasa usque ad penitiora loca, ac per consequens vulneratâ in lue venerea venâ basilicâ, citius opitulatur plenitudini, quin nec timor rationalis, nec ulla quantumvis minima suspicio adsit convocandi tales humores ad superiora membra, cum talis venæ sectio id non præstet, ut ex *superioribus capitibus* contra talares Medicos constat: imò & dato casu, quod humores convocaret, nihil noceret, cum nulla major ipsorum convocatio ad omnia membra, quam illa, quam ex proprio munere, & officio præstat jecur, & cum aliâ prærogativa aliis gaudeat sectio basilicæ *suprà* adductis, sit manifestum, ipsam sine dubio esse feriendam in luis venereæ medela, quidquid vulgaris imperitia clamet in plausum venæ sectionis in cruribus, cum solus ruralis timor eam permittat, si rationali methodo stemus.

Audaciùs hanc nostram tuetur opinionem Doctissimus Mercat. *sup. cit. lib. 2. de mor. Gal. cap. 10.* de venerea gonorrhœa sermonem instituens, ubi, existente plenitudine cum prædicta gonorrhœa venerea & virulenta, acerrimè tenet verendum non esse ex vena axillari utriusque brachij sanguinem fundere: hæc tamen doctrina licet à tanto viro in se præcipuè practica venerando, limitatione indiget, nec ipsam pleno corde amplecti mihi visum fuit *precedenti capite*, dum de vena secanda in febre pestilenti, & maligna egimus, quare omninò superfluum erit iterum in hoc capite transcribere, quæ ibi à nobis explorata sunt circa propositum litigium.

Hanc etiam nostram patrocinatur sententiam Sennertus

Sennertus *lib. 6. de indicationibus tom. 3. part. 4. cap. 10. de curatione morbi Gallici*, & primò de venæ sectione, ubi in primis basilicam esse feriendam docet, dummodò ad inguina, seu partes inferiores non sit peculiaris motus naturæ trudentis materiam virulentam, & malignam, de quo *infra*: Ad- dit etiam insuper Sennertus *citato capite*, quod si prædicta materia ad caput ruat, & ibi dolores vehementissimos exciter, & prava ulcera, atque capillorum defluvium, in brachio cephalicam venam communissimè secandam esse. Hoc tamen præceptum summa cautione observandum esse cen- seo, nempè quando corpus in caput non mittit materiam separatam malignam, qualiter accidit, quando in inguinibus bubones constituit, & gonorrhœa causat, & pudendorum prava ulcera; nam tunc ratione urgentiæ illius materiæ communis virulentæ contentæ in cerebro poterit Medicus venam cephalicam tundere, dum in parte inferiori non sit bubo, aut gonorrhœa, aut peculiaris naturæ motus in partes inferiores, nam tunc ab illo divertere non erit rationabile, ut capiti succurramus: etenim præferenda semper est sectio in talo juvans naturæ auxiliarem motum ad partes infernas: cæterùm si particularis motus sit ad caput, natura mittente, & trudente materiam malignam, & separatam à cõsortio optimi sanguinis, tunc derivationis, & evacuationis indicatio à capite, tanquam à membro nobili, magis urget, quare tunc urgentiæ ratio nos cogit venam cephalicam secare, ut discas non esse ad eò formidabile venas superiores in lue venerea vulnerare ut vulgus, Medicique vulgares, & imperiti putant, quandoquidem Sennertus id absque ulla suspicionis nota probat, & nos idem esse exequendum judicamus, dictâ cautione naturæ pensatâ.

Suffragatur etiam Doctus Alexander Massariæ *lib. de mor. Gall. pag. mihi 889*, ubi non solum utilè, sed necessariam esse censet venæ sectionem in medela luis venereæ, & hanc esse exercendam docet in brachio dextro, secando venam basilicam, nisi peculiaris aliquis morbus partium inferiorum alterius venæ sectionem videatur postulare; in quo casu post sectionem venæ jecoris, licet ad alias quoque sectiones devenire: undè perpendas magni momenti esse apud hunc Doctorem in lue venerea sectionem basilicæ venæ; & quidem magis urget hæc assertio in sua doctrina (cui assentiri non erit abs te) in qua acerrimè conatur suadere luem veneream nõ aliud esse, quàm intemperiem, atque eam quidam calidam, & siccam in jecore firmatam, licet plura accidentia, variæque symptomata appareant in lue venerea, & partes diversæ confestiant in ipsius progressu, tamen semper, & indefectibiliter comitatur exustio, & ipsi perpetuò copulatur; nam ulcera, & pustulæ in quacumq; corporis parte existunt, quicumque redundant in corpore humores, & sorditiem lividi, vel nigri coloris, & callositatem, & alia manifesta ex ustionis indicia contrahunt; sic erosiones gingivarum, palati, oris, faucium, nasi, manuum, pedum, & omnium partiũ, item casus dentium, defluvium capillorum, non aliter quàm ab humoribus acerbis generentur, insuper etiam gonorrhœa, ustionem tum in substantia, tum calore seminis solet demonstrare: item etiã bubones ducti ad suppurationem habent labia duriora, & callosa, atq; sanies manãs manifestè acris, & adulta conspicitur, itaque nihil est in lue venerea, si omnia accidentia diligenter perpendantur, quod insignem caliditatem, & ustionem non demonstrat. Undè vulgares Medici, imperiti Chirur-

gi, & Barbitonfores bubones, gonorrhœas, ulcera & pustulas, & reliqua adducta mala signa exustionis tanquam proprio caractere luem veneream, ab eaque talis non est, solent distinguere: ita ut quicumque in corpore redundant humores, sive frigidi, sive calidi, semper aliqua insignis caliditatis signa, & ustionis apparent in lue venerea affectis, cumque dicta ustio ab intemperie jecoris calida, & sicca semper oriatur, constat planè, luem veneream in dicta intemperie manifesta collocari. Cæterùm quia non omnis calida, & sicca distemperies jecoris, nec certa quædam ejus intensio constituit luem veneream, ut per se patet, tenetur recurrere Massariæ ad diversitatem causæ, & ipsius putredinem, & inquirens qualis sit hujusmodi, luis venereæ causa effectrix? Respondet convenire inter omnes Medicos eam venenatam, & contagiosam esse, ac latente quadã, & inexplicabili ratione per coitum, per oscula, amplexum, lactationem, & alias impudicitæ occasiones induci. Quâ suppositâ doctrinã, censeo nihil peculiare ab hoc Autore afferri, distinctum ab eo quod cõmuniter dicitur; nam sive morbus sit à tota substantia jecoris, sive lateat in causa, & occulta qualitas in ipsa concedatur, idem significatur, etiam si in accidentibus reluceat ustionis & caliditatis signa; quapropter parum refert ad luis venereæ cõstitutionem, seu cognitionem, si dicamus occultam qualitatem, & substantiæ proprietatem relucere, aut in morbo jecoris, aut in causa venerea lues, & contagionis venereæ: sed quidquid sit de hoc, cujus examen ad nos in præsentiarum non atinet, si concedamus cum Massaria in accidentibus luis venereæ relucere ferè semper caliditatem, & ustionem, firmiùs in hac opinione dum accedimus ad medelam, basilicam venam secamus, ex cujus cruoris eductione citiùs, & celeriùs attemperatur jecur, & tota massa sanguinaria ventilatur magis, & corrigitur prædicta intemperies, ac per consequens dum affectio peculiaris non creatur in partibus inferioribus, vena ferienda est in brachio.

Tempus jam instat, ut accedamus ad secundam partem conclusionis, in qua tanquam certum statuendam, est quod si sit peculiaris naturæ motus ad partes inferiores materiæ venosæ luis separata, ratione cujus aut bubones in inguinibus procreantur, aut gonorrhœa virulenta accidit, aut ulcera in pudendis formidabilia, vena semper secanda est in talo, duplici de causa, prima, quia illa materia est malignior, & magis venenata, utpotè separata à cõsortio aliorum humorum, aut optimus sanguinis, & sic eam ad ignobiles partes oportet convocare: secunda quia si aliter, scilicet secando basilicam, procederemus, inceptum naturæ impediremus motum ad partes adenosas, & ignobiles, cohibendo talem decubitum, & inclinando naturam ad contrariam partem, nobilem magis, ex quo manifesta sequitur pernicietas, symptomatum omnium ingravescentia, & tandem funesta mors. Ue igitur hæc omnia, si possibile sit, impediantur, securiùs erit auxilium in dictis casibus venam tali vulnerare.

Nostrum assertum de venæ sectione in partibus superioribus, exceptis dictis casibus, innumeros ferè habet Patronos, tũ Antiquos, tum neotericos de lue venerea scribentes, & ipsius medela; & quidem præter recentiores citatos, plures sunt antiqui, qui nostram exornat opinionem. Sic Sebastianus Aquilanus *tract. de mor. Gall.* Nicolaus Massa, & Natalis Montefaurus Veronenfis *de mor. Gall.* specialiter scribens *cap. 6. medelam* hujus morbi instituens,

instituens, ait. *Quantum ad primam indicationem dico, quod habitis signis domini sanguinis, aut quod tales humores sint sanguini permixti, aut quod sanguis fluere consuetus est retentus, sine mora à phlebotomia incipere debemus, etsi repletio fuerit, & sanguis de naribus sit consuetus fluere, phlebotomabimus à cephalica, sin autem urina fuerit rubea, grossa, & in splene nullum fuerit nocumentum, neq; hamorrhoides, quæ fluere solebant, aut sanguis menstruus fuerint retenti, phlebotomabimus de basilica partis dextra, sin autem in parte splenis fuerit aliqua durities phlebotomabimus à basilica vel salvatella sinistra, sin autem hamorrhoides, aut sanguis menstruus fuerint retenti, phlebotomabimus de saphena.* Hucusque Auctor iste, quibus verbis rem nostram claritate, & brevitate mirificè exploravit cautione illa universali, quam nos libenter amplectimur, nempe quòd si fuerit aliqua inferior evacuatio suppressa, qualis quædam ex narratis, initio sectâ venâ in talo auspicanda est medela, ut natura assuescat evacuationi suppressæ. Hoc consilium ita certum est, ut nullâ indigeat approbatione.

Jacobus Cataneus *tr. de mor. Gall. c. 2.* hæc habet *Instituas itaque cum à principio videris signa exuberantis sanguinis, & robur, & ætas ipsa consentiant, antequam indurescat sanguis, ut fiat phlebotomia de vena nigra, vel basilica dextri lateris.* Inter omnes autem Scriptores palmam arripuit Hieron. Fracastorius vir eximius, qui totam descriptionem & medelam luis venereæ, carminibus heroicis delineavit mirificè, inter quæ dum de sanguinis missione loquitur, sequentia protulit.

Vere novo, si quem morbus tenet: aut & in ipso Autumno, si firma ætas: si sanguis abundat: Regalem, mediâve læcrti incidere venam. Proderit: atque extra sedæum haurire cruorem

Suffragatur Petr. Andr. Matthiolus & Uvendelinus per hæc verba. *Et debet fieri phlebotomia de basilica dextra, aut saltem mediana, quia quamvis divertat ipsam materiam ab exterioribus ad interiora; talis tamen materia non est sic venenosa sicut materia variolarum & morbillorum.* Hæc Doctor iste. In cujus confirmatione addimus, quod experimento comprobatissimo habemus, nempe quod in variolis, & morbillis tutissimè, & absque calumnia aliquam venam in brachio tundimus, quantumvis malignissima sit ejus materia: ergo ita in lue venerea apparentibus, aut non apparentibus pustulis, tundere venam basilicam in brachiis tutò possumus, quin sit impedimentum malignitas materiæ, neque ipsius venenositas, imò neque motus ad extimas, & cutaneas partes, sicut accidit in variolis, & morbillis. Quod fundamentum solvet argumentum primum Adversariorum, quod in venenositate materiæ fundabatur ad feriendum talum, de quo, *capite de loco in quo vena sit ferienda in febribus pestilentibus*, abundè egimus.

Coradinus Gilinus in *opusc. de morbo Gallico* idè sentit sic. *Circa secundum instrumentum dico quòd phlebotomia in principio ex communi vena in corpore tamen multum plethorico.* Idem testificat Gaspar Torrella *consil. 2. de curand. pndend. sang. miss.* in qua sanitate brevi tempore comparandam ægroto cuidam pollicitus fuit, & primò præcepit phlebotomare basilicam venam ad minuendam plenitudinem. Suffragatur Leon. Fuchs. *de mor. Gall. in appendice ad l. 5. de cur. rat. per sequentia verba. Quod si corpus ejus, qui hoc malo recens laborare cepit, plethoricum existit, modo ætas, anni tempus, & alia non*

impediant, vena secunda erit in gibbero media. Bened. Victor. Favent. de hujus morbi curatione agēs sic scripsit. *Igitur morbi Gallici curationis scopus primus initium capiet à sanguinis missione, vel ex nigra vena cum universo corpori vitium communicetur, vel ex jecoraria cum omnes humores, aut ex se, aut per consensu vitiosi sint, & jecur humorum generationis fons existat.* Alex. Petron. Hier. Card. auxiliars funi, & ferè quadraginta primæ classis Auctores in unico tomo collecti nostram thesim confirmant, quos longum satis, necnon fastidiosum esset recensere.

Eia ergo, ô vos omnes Apollinæ Facultatis fidelissimi Alumni, methodum rationalem sedulo, atq; maturè illuminantes Divino Æsculapio venerabilem, & majestuosum cultum reverenter offerentes, cum audieritis rurales vulgi clamores, prælia, & seditiones inter imperitos Medicos in plaufum venæ sectionis ex talo in lue venerea affectis, nolite terreri; sed firmiter, & fideliter antiquorû dogmata venerantes, id, quod ratio dictat in animos infundere, ut sic hallucinati in erroribus à tenebris quibus obumbrantur, in lucem veritatis resurgant.

Nec Contrariorum jacula *suprà* contra nos adducta feriant, si dictis *suprà* stemus; etenim vulnerata vena in brachio minimè retrahit, neque convocat humores venenatos ad partes superiores, quandoquidem jecur ipsum disseminat totam massam venenatam per omnes venas usq; ad penitiora loca, præterquam constat in febribus pestilentibus, & variolis sæpè tentari, & communitè vena sectionem ex partibus superioribus citra periculum absque ulla suspitione, imò & cum felicissimo successu. Non ergo recusanda in lue venerea, quando non adest peculiaris motus naturæ, quo materiam venenosam, & separatam detrudit ad infernas partes, etenim tunc tali venam ferendam esse docuimus *suprà*.

Zacutus autem *suprà* citatus minimè facit contra nos, siquidem non determinavit locum, ex quo vena esset secanda, & licèt hirudinum applicatio in partibus inferioribus, tanquam proficuum auxilium afferat, nihil contra nos docet, quippe viribus effœminat in lue venerea affectis, id nos libenter exercemus, & quando aliqua affectio peculiaris hypochondria vexat, aut in sanguinis hæmorrhoidalis suppressione, aut subjecto valde melancholico, cui talis evacuatio valde opitulatur, hoc tamen non evertit generale præceptum à nobis statutum, nam nullo præfente peculiari affectu inferiorum partium, semper in lue venerea venam in brachiis debemus secare, quæ citò, & velociter deponat plenitudinem, securius attemperet jecur, & deponat causam morbificam citra ullam suspitionem.

Potuissem plura, & hæc ipsa locupletius, atque comptius in medium afferre; sed hæc ad posteritatem mitto, qualiacumque sint, non quidem veluti rem tanto lectore dignam (absit profecto à me omnis superbia) sed ceu pignus quoddam sanctitæ inter antiquos doctrinæ; necnon etiam inter nostri ævi Doctores; non aliud ex his quærens, quàm ut veritatem discant imperiti, & rationalem methodum adipiscant: præter igitur ut vincat veritas propriis viribus nixa & Deus Optimus Maximus tantùm huic præsidio, & omnibus, quæ à me illustrata sunt aspiret, ut optata inde sequatur sanitas universæ Christianæ Reipublicæ profutura. Et hæc pro nostra Apologia dicta sufficient.

INDEX

RERUM PRÆCIPUARUM

quæ in hoc Tomo Tertio
continentur.

Prior numerus Paginam, secundus Columnam notat.

A

Abortus.

ABORTUS causa quomodo sanguinis defectus. *Paginâ 617. Columnâ 1.*

Abortus cur frequenter fiant in febribus. *ibid.*

Abortus aliæ causæ. *ibid.*

Abortum quâ ratione causet venæ sectio in gravidis. *617.2. & 618.1. & 2*

Abortum non causet venæ sectio in talo. *610. 1. usque ad 618*

Abortus occasio esse potest omissio magnorum remedium, nullâ factâ evacuatione, à morbo magno & acuto indicatâ. *612.1. & 617.2*

Abortum quàm facilè causet medicamentum purgans, ex Vallesio & Averroë. *614.1*

Vide *Sanguinis missio. Zacutus.*

Abscessus.

Abscessus an terminet febrem ardentem. *241.2. & 242.1. & 2*

Abscessus critici signa. *243.1*

Abscessus media terminatio est, inter illam quæ per evacuationem & per coctionem fit. *ibid.*

Abscessus acceptiones variæ. *243.1*

Abscessus vera acceptio. *ibid.*

Abscessus cur hyeme magis accidunt, tardius finiuntur, & minus retrocedant. *243.2*

Abscessus futurus quâ ratione ex urina judicatur. *ibid. & 244.1*

Abscessus in qua parte firmandus, quibus signis dignoscatur. *ibid.*

Abscessus majores quando eveniant. *ibid.*

Abscessus qui recurrunt cur damnet Hippocrates. *246.2*

Abscessus in pericardio tremulum motum in corde causet. *522.1*

Acetosa.

Acetosa frigida & sicca in secundo gradu. *119.1*

Acetosæ facultates. *ibid.*

Acetum.

Acetum pluries exhibitum non aufert sitim. *168.1*

Acetum aliquam specialem sitim corrigit. *171.1*

Acetum quod in debita proportione cum aqua est, melius calorem compescit. *186.1*

Actio.

Actio semper fit à proportione majoris in æqualitatis. *86.1*

Actio tripliciter læditur. *371.2. & 378.1*

Henriquez Laurea Medica Tom. III.

Actiones immanentes sunt in duplici differentia. *305.2*

Actio quâ agit temperamentum, est merè naturalis. *311.1*

Actio illa quâ jecur producit quatuor humores, præcisè ordinatur in bonum commune totius, & procedit ab alia facultate propter totius utilitatem operante, & minimè à peculiari, quæ solùm dirigitur ad peculiaria opera jecoris, quatenus membrum peculiare. *313.1*

Actionis læsio diverso modo fit à calore quàm à frigore. *376.2*

Actionis unius perfectio an minuatur ex intentione alterius. *404.1. & 2*

Actiones sensitivæ sunt subjectæ imperio voluntatis. *405.2*

Actiones vegetativæ non item. *406.1*

Actio una & eadem intrinsecè invariata non habet rationem symptomatis & præter naturam. *435.2*

In Actionibus merè naturalibus nulla est defatigatio neque remissio, secus in animalibus & voluntariis. *496.1*

Actionem esse voluntariam quo modo cognoscatur. *496.2*

Actio aliqua ut sit voluntaria non requiritur quod præcedat deliberatio & consilium. *ibid.*

Actiones liberæ aliquæ sunt nulli deservientes, aliæ voluntariæ, deservientes tamen corpori. *ibid.*

Actiones totius corporis ex temperamento cordis dependent. *518.1*

Actionis visivæ læsio quando fiat. *477.1*

Adam.

Adamus an rebus nomina imposuerit. *324.1. & 2. & 325.2. & 425.2*

Advertentia.

Advertentia quàm necessaria in actionibus animæ sensitivæ quæ cognoscitivæ sunt, & ex appetitu animali procedunt. *403.2*

Advertentia an sit actus imaginationis. *ibid. & 404.1*

Advertentia in quo consistat. *404.1*

Advertentia in quibus actionibus habeat locum. *405.1*

Aër.

Aër inter res non naturales primatum tenet. *14. 1. & 2*

Z Z Z

Aërem

Index

- Aërem ambientem inter prima indicantia cur numeravit Galenus. 14.1. & 23.1
- Aër in curatione est indicans ut signum. 23.1
- Aër habet specialem dignitatem & prærogativam in curandis morbis, & in conservatione sanitatis. 23.2
- Aër dum à temperie requisita recedit, cur omnes aliæ res non naturales pro contraria parte sunt adhibendæ. 36.2
- Æstus.*
- Æstus quos cibos postulet. 117.1
- Æstate cur pauciora alimenta ingerenda sunt. ibid.
- Potus cur copiosior esse debeat. ibid.
- Ætas.*
- Ætas senilis evitari non potest. 3.2
- Ætatum successio inevitabilis. 4.1
- Ætatum victus varius. 116.1. & 2
- Agens.*
- Agens nullum potest producere in passo æqualem intensiõnem quam in se habet. 3.2
- Agens & passum in omnium productione reperitur. 59.1
- Quid sit illud quod Agentis rationem habeat. ibid.
- Agens quodlibet naturale sua naturali propensione intendit sibi assimilare passum. 85.1
- Agens quodlibet potest producere omnes suas dispositiones ex se. 88.1
- Agentis vim resistentiã in primis qualitatibus contrariis retardat, & sæpenumerò omninò impedit ejus actionem. 87.1
- Albugo.*
- Albugo sub quo genere morborum comprehendatur. 471.2
- Albugo cur morbus proprius tunicæ corneæ. ibid.
- Alimentum.*
- Alimentum triplicem habet significationem juxta Hippocratem. 81.1. & 129.1
- Quælibet explicatur. 81.1
- Alimenti nomen æquivocè convenit veluti alimento dicto, & futuro alimento. ibid.
- Alimentum verissimum & proprium quid sit. ibid. & 128.1
- Alimenti accidentales differentia. 81.2
- Alimentorum divisio per qualitates activas. 129.1
- Alimentum non excludit fluxibilitatem, nec formam potulentam. 81.2
- Alimentum debere esse siccum quandò docet Aristoteles, quomodò intelligendus. ibid.
- Alimentum debet esse mixtum. ibid. & 84.2
- Alimentum humidum & calidum faciliùs corpora reficit. ibid.
- Maximè si jungatur fluxibilitas. ibid. & 82.1
- Alimenti natura & quidditas. 82.1. & 83.1. & 128.1. & 2. & 157.1
- Alimentum quatenùs tale quid importet. 82.1
- Alimenti & medicamenti differentia ex Galen. ibid.
- Alimentum an agat in nostrum corpus, Valesij expositio. ibid.
- Galenii sententia. 82.2
- Alimentum verum & legitimum quâ ratione sit dissimile in principio, & simile in fine. 83.2
- Alimenta futura & veluti alimenta, quantumvis dissimilia sint in principio & toto tempore quo durant alterationes & elixationes quæ celebrantur in nostro corpore, tandem subeunt veram & legitimam alimenti rationem, quando scilicet jam sunt à viventi refractæ omnes qualitates activæ, & ipsarum vires debellatæ, necnon etiam partes excrementitiæ separatæ. 83.2
- In Alimentis ad transmutationem non est necessaria aliqua qualitas similis. 86.1
- Alimentorum & viventis proportionem per similitudinem explicuit Galenus. 87.2
- Et hanc similitudinem cur dulcedinem vocaverit. ibid.
- Alimenta quæ intensissimam habent frigiditatem cur alere non possint. ibid.
- Alimenta quatenùs tali formaliter, facultates quæ sint. 96.2
- Si in ipso considerentur quas habet priusquam omninò sit depuratum, quando scilicet dicitur quasi alimentum, tunc in ipso sunt plures qualitates medicamentosæ. ibid.
- In Alimentis pluribus, quantumvis homogeneis quantum ad sensum, sunt diversæ & heterogeneæ partes diversis qualitatibus præditæ, eadem tamen formâ informant præfata alimenta. ibid.
- In alimentis strictè & formaliter acceptis, inesse plures facultates activas, licèt in vivens nihil agant, tenet Recentior quidam. ibid.
- Qui examinatur & refutatur. ibid. & 97.1
- In Alimentis licèt nulla sit actio circa vivens secundum qualitates activas, quia omnes manent refractæ & devictæ, nihilominùs in ipsis perseverent aliqua qualitates medicamentosæ. 97.1
- In Alimentis & in carnibus an perseverent qualitates secundæ, & facultates purgatorias. 97.2
- In eodem Alimento sub eadem forma possunt inveniri facultates contraria ratione partium heterogenearum, etsi mixta non sint viventia, & homogenea ad sensum appareant. ibid.
- Alimenta quare habeant diversas qualitates, & medicamentosas. 98.1
- Alimentum omne cur debeat esse dulce. 100.2. & 103.1. & 104.2
- Alimenta amara aliqua sunt frigida & humida, aliqua verò calida & sicca. 102.2
- Alimentum quod fuerit magis simile corpori nutriendo, erit melioris succi, uberioris nutrimenti, & facilioris concoctionis, & distributionis. 104.1
- Alimenta facilis aut difficilis coctionis cognoscendi modus ex Gal. 104.2
- Alimenta plura ob quid appetuntur. 107.1
- Alimenta aliqua, fructus videlicet & legumina plura, cur non indigent præparatione ad esum, etiamsi non habeant tantum similitudinem, seu proportionem ad alimoniam sicut carnes, quæ indigent præparatione ut coquantur & nutriant. ibid.
- Alimenta omnia non habent eandem similitudinem, etsi appetantur. ibid.
- Alimenta omnia, an secundum qualitatem calefaciendi sint potentia calida. 108.1
- Contrariæ opinionis rationes. ibid.2
- Quæ refelluntur. ibid. & seqq.
- Petri Garcia opinio. 109.2
- Doctoris Martinez. 100.1
- Quæ

Rerum Præcipuarum.

- Quæ examinantur & improbantur. *ibid.*
 In Alimentis propriè & rigorosè potentiâ calidis, duo sunt necessaria. 111.1
 In Alimentis qualitates alimentosâ in ipsis actu sunt. 112.2
 Alimenta aliqua respectu aliquorum cur sint boni succi, & respectu eorum qui debilem habent calorem, pravi succi. *ibid.*
 In Alimentis passiva & actualis virtus est una. *ibid.*
 In Alimentis facultates activæ in quo gradu existant. *ibid.*
 Alimentorum facultatem ex appetitu esse dignoscendam, quomodò intelligendus Galen. 104.1
 Alimenta etiamsi sint optimi succi, & facilis transmutationis, tamen debent vorari in moderata quantitate, quæ corpori nutriendo, & viribus reficiendis sufficiat. 113.1
 Alimentorum moderata & necessaria quantitas, regulâ generali determinari nequit. *ibid.*
 Alimenti congruentem mensuram excedere, signa. *ibid.*
 Alimenta in ventriculo eandem sedem toto coctionis tempore non servant, quam obtinuerunt dum ingesta fuerunt. 113.2
 Alimenta sumendi ordo. *ibid.*
 Alimentorum regularis cibus in principio mensæ. 114.1
 Alimenta sumendi tempus & hora certò statui non potest. *ibid.*
 Universalis regula & magis certa. *ibid.*
 Alimenta calidiora & sicca cur debeant esse hyeme. 117.1
 Qualia esse debeant pro cæteris anni temporibus. *ibid.*
 Alimentum ut tale à virtute indicatur. Cum verò Alimentum ratione morbi exhibetur, non ut alimentum est, sed ut medicamentum exhibetur, & indicatur à morbo. 132.2. & 133.1. & 2
 Alimentum quoad modum utendi indicatur ut medicamentum à morbo cum ordine ad vires: Alimentum verò ut tale omninò à viribus indicatur cum ordine ad morbum. 135.1
 Alimenti quantitate quomodò morbi causa augetur. 140.1
 Et an natura à coctione distrahatur. 140.2
 Salmanticensium Doctorum sententia, quæ refutatur. *ibid.*
 Autoris doctrina. 141.2
 Alimentum sanorum an simile debeat esse temperiei ipsius viventis. 157.1
 Partis negantis fundamenta. *ibid.*
 Alimentum ut tale si omni rigore accipiatur, nullatenus debet gaudere aliqua qualitate, alterante. 158.1
 Alimentum sanorum quale esse debeat quoad qualitates passivas. *ibid.*
 Alimentum sanorum est sub forma pleni aut mediocris, non autem sub forma tenuis. 159.1. & 160.1
 Alimenti quantitas in sanis metienda est ex cibi necessitate ad reparationem, & ex facultatis robore. 161.1
 Alimenti quantitas cur metienda dicatur ex necessitate alimenti ad reparationem, & non ex necessitate reparationis. *ibid.*
 Alimenti quantum est exhibendum, ut pro suo sine satisfaciatur. 161.2
 Alimentum commutandi tempus determinatum non datur. *ibid.*
 Alimenti quantitas est exhibenda, quæ sufficiat ad auferendum appetitum ejus. *ibid.*
 Alimentum quoties sit exhibendum, ex consuetudine & ex robore facultatis desumitur. 162.2. & 163.1
 Alimenta diversa an potiùs eligenda. 164.1. & 2
 Vera sententia. 164.2
 Quæ explicatur. 165.1
 Argumentis pro contraria parte responderetur. 165.1. & 2
 Alimenta plura & diversa dum assumuntur in una mensa, quis ordo servandus. 165.2
 Alimenta crassa ante tenuia non solum sine inconvenienti, verum etiam utiliùs sumi, quæ rationes probent. 166.1
 Diversa alimenta dum sumuntur, tenuia ante crassa sunt assumenda. 166.2
 Alimenta consueta quomodo dejiciant appetitum. 167.2
 Alimenta dulcia an convenient in jecoris obstructionibus. 168.1
Allium.
 Allij qualitates & proprietates. 120.1
 Allium cur si exterius admoveatur, cutem exulcerat; si autem interius devoretur, viscera minimè erodit. *ibid.*
Aloës.
 Aloës & myrrha licet calida & sicca, quâ ratione inducant somnum. 366.2
Altumar.
 Altumaris nomine quid intelligendum. 480.1
 Unde accidat. *ibid.*
 In Altumare duplex læsionis modus invenitur. *ibid.*
Amor.
 Amor an species melancholiæ. 433.1
 Amantes cur quandoque lætentur, quandoque tristentur. *ibid.*
 Amor facultatis concupiscibilis residentis in corde, passio est. 433.1. & 2
 Amor quatenus symptoma procedens ex dispositione melancholica, cerebrum partem affectam agnoscit. 433.2
 In hoc affectu quot facultates lædantur. *ibid.*
Amygdala.
 Amygdalarum dulcium natura. 121.1
 Proprietates. *ibid.*
 Difficile coquantur. *ibid.*
Analogia.
 Analogia inter cerebrum & septum transversum in quo consistat. 401.2
Analogismus.
 Analogismus quid sit. 8.1. & 10.1
 Analogismus virtualiter sub experientia continetur. 8.2
 Analogismo quando utendum. 10.1
Anasarca.
 Anasarca à quo humore fiat. 547.2
 In Anasarca cur non colligatur humor pituitosus inter peritonæum & intestina. 548.2
 Anasarca cum causatur à frigida & humida temperie, aut à calore & siccitate, quomodò djudicatur. *ibid.*
Anemien.
 Anemien quid significet. 613.2
 Venæ Sectionem interdicat. *ibid.*
 Quando eam postulet. *ibid.*
Angeli.
 Angeli tam boni quam mali plurimum morborum possunt esse cause. 424.2
 ZZ z 2 Quâ

Index

- Quâ ratione id faciatis** 425.1
Angeli quo pacto faciant ut homo diverso sermone loquatur. 426.1
- Angina.*
- Anginæ etymon.** 493.1
Angina morbus peracutus est. *ibid.*
Angina an consistat in inflammatione. *ibid.*
Angina sub quo morbo continetur. *ibid.*
Angina quæ fit ex luxatione vertebrarum collis, an debeat dici vera angina. *ibid.*
Anginæ variæ species ex vario humore. 493.2
Anginæ divisio ex magnitudine periculi. *ibid.*
Ratione partis affectæ. *ibid.*
Anginæ species alia secundum Aretheum. *ibid.*
In Angina quæ pars affecta. 494.1
An affectus sit pulmo. *ibid.*
Anginæ causæ internæ. *ibid.*
Angina quando dicitur acuta. 494.2
Angina ex pituita, notha est. *ibid.*
Anginæ signa. *ibid.*
In Angina qualibet an necessariò sit dolor. *ibid.*
Anginâ laborantes cur res liquidas difficiliùs deglutiant, quàm solidas. *ibid.*
In Angina quadam periculosissima, orthopnoea dicta, cur ægri meliùs erecta cervice respirant. 495.1
- Anima.*
- Anima est immediatè principium essendi & operandi, contra Sanct. Thomam.** 302.2
Anima est quâ vivimus, sentimus, & loco movemur. 303.2
Anima non indiget potentiis ad operandum. *ibid.*
Anima ex se indifferens est ad unam aut alteram operationem. 304.1
Anima non potest elicere volitionem, quin priùs antecedit actus intellectûs. 305.2
Anima concurrat efficienter ad omnes operationes vitales sensitivas, & naturales, & non sufficiunt potentiæ. 404.1
Animæ virtus est finita & limitata. *ibid.*
Animæ concursus quilibet circa aliquam actionem non aufert concursum ejusdem circa aliam. 405.1
Anima finitæ virtutis est. 405.2
- Animi deliquium.*
- Animi deliquium in quo differat à Syncope.** 522.2
Animi deliquium in quo consistat. *ibid.*
Animi deliquium an includatur intrinsicè in Syncope. 523.1
Animi deliquium an necessariò præcedat Syncope. *ibid.*
Animi deliquium est symptoma in actione ablata. 523.2
Animi deliquium an sit soporosa affectio. *ibid.*
- Antipater.*
- Antipater Medicus quo morbo laboraverit iudicio Galeni.** 511.2
Sola pulsûs attræctatione illum cognovit Gal. *ibid.*
Quæ fuerit pars affecta hujus morbi. *ibid.*
Quæ causa. *ibid.*
In Antipatro cur non fuerit læsa respiratio. *ibid.*
- Appetentia.*
- Appetentia tripliciter patitur.** 531.2
Appetentia canina. *ibid.*
Vide Boulimos, Fames.
Appetentia cui parti ventriculû tribuatur. 525.2
& 526.1
- Appetitus.*
- Ex Appetitu dignoscendam esse alimentorum facultatem cum docuit Galenus, quomodò intelligendus.** 104.1
Ad Appetitum excitandum non conducit naturalis temperies. *ibid.* 2
Appetitus ad simile alimentum appetendum non instigatur ex nimio & continuato gustu ejusdem alimenti, sed depravatur gustus. *ibid.*
Ex Appetitu minimè est compensanda major similitudo & proportio ad nutritionem. 105.1
Appetitus est in ventriculo. 160.1
Appetitûs duplex est actus. 529.1
Appetitus alius naturalis, alius animalis. 533.1
Appetitus omnis est ad simile causæ excitanti talem appetitum. *ibid.*
- Apoplexia.*
- Apoplexiæ nomen quid sonet.** 450.1
Apoplexiæ definitio Avicennæ. 450.2
Alia definitio. *ibid.*
Apoplexia in quo differat à Syncope. *ibid.*
A Lethargo. *ibid.*
A Caro & Catalepsi. *ibid.*
Ab Epilepsia. *ibid.*
Pro Apoplexia obstructio requisita non solum debet esse in ventriculis cerebri, sed etiam in ejus substantia, vel corpore. *ibid.*
Apoplexia morbus est instrumentalis, & nullatenus in temperamento. 451.1
Apoplexia subito fit, & subito solvitur, quo sensu dixit Galenus. 451.2
Apoplexia quando causatur ex inflammatione cerebri, cur non fiat phrenitis, licet adsit febris continua. 452.1
Apoplexia fit ex pituitoso humore. 452.1
Apoplexiâ cur rarò pueri tententur. 452.2
Senes frequentius. *ibid.*
Apoplexia fit etiam ab humore melancholico. *ibid.*
Apoplexia an possit causari à sanguine. *ibid.*
A bile. *ibid.* & 453.1
A flatibus. 453.1
Apoplexiam causare potest fumus carbonum. 453.2
In Apoplexia quæ pars affecta. *ibid.*
In Apoplexia cerebrum pati potest per propriam passionem & per consensum. *ibid.*
An pati possit per consensum, quando consensus est per privationem alicujus indebiti. *ibid.* & 454.1
Apoplexia gravissima quæ fit. 454.2
Quæ fortis. *ibid.*
Apoplexiæ aliæ species. *ibid.*
In gravissima Apoplexia an omninò æger privetur respiratione. *ibid.*
In aliis Apoplexiæ speciebus an servetur respiratio. 455.2
In Apoplexia cur celebretur venæ sectio. 455.2
Apoplexia ex utero. 613.1
In tali Apoplexia quomodò celebranda venæ sectio in gravidis. *ibid.* & 2
Apoplexia ab utero, an à flatibus, aut ab humorum corporatura pendeat, quibus signis dignoscatur. *ibid.*
Hujus Apoplexiæ in gravidis, tota respirationis læsio, non debet refundi in Apoplexiæ fortitudinem. 614.1
- Aqua.*
- Aqua quomodò præpararetur apud Romanos antequam**

Rerum Præcipuarum.

antequam nive refrigeraretur.	39.2	Aqua metallorum acida quomodo potest esse remissè calida.	211.2. & 212.1
Hic præparandi modus rationi Philosophicæ contrarius.	ibid.	<i>Argumentum.</i>	
Hunc modum admisit Galenus.	ibid.	Argumentum nullum efficacius in Arte Medica defumitur, quàm quod ab experientia procedit.	269.1
Aquæ non sunt negandi pori.	40.1	<i>Ars.</i>	
Aqua an nutriat: Aristotelis, Hippocratis & Gal. autoritates pro parte affirmativa.	88.2	Ars Medica nihil difficilius aut excellentius habet, quàm cujusque morbi auxilia percallere.	
Quæ explicantur.	90.1	1.1	
Aquæ frigida parvam quantitatem bibere in fine pastûs, consulit Celsus.	114.1	Ars conservativa in quibus habeat locum.	3.1
Aqua simplex frigida & humida.	124.2. & 173.2	Ars curatoria an debeatur non solum morbis, sed etiam causis.	4.1. & 2
Aqua optima quæ censenda.	124.2. & 173.2. & 174.2. & 178.1	An etiam symptomatis.	4.2
Aquæ levitas quomodò dignoscenda.	124.2. & 173.2. & 174.1. & 2	Artis præcepta semper observare difficile.	7.1
Aquæ optimæ condiciones secundum Hippocr. ibid. & 176.1		Artis auxiliis indiget Natura ut à contrariis liberetur.	ibid.
Aqua pluvialis an cæteris præferenda.	ibid. & 125.1	Artis Medicæ duo præcipua remedia.	24.2
Quo tempore debeat colligi.	125.1	Artis majoris est cessare dum expedit, quàm facere opportuna.	26.1
Aqua nive refrigerata an sit utilis, an nociva.	125.1	Artis conservativæ præcepta quanti momenti apud Galenum.	6.2
Aqua inter ea quæ pro potu habentur, verus est potus.	173.1. & 178.1	Artis medendi necessitas.	ibid.
Et ratio.	173.1	Ars imitatur naturam.	168.1
Aqua omnibus communis.	ibid.	Ars præfagiendi in morbis acutis præcipue habet locum.	230.1. & 2
Aqua sola inter omnia elementa ad victûs rationem facit.	ibid.	Ars prædicendi talis esse debet, ut raro fallat.	230.1
Aqua est elementum.	173.2. & 176.2	Ars prædicendi ad curationem quàm utilis.	231.1
Aqua fontana qualibet alia & pluviali utilior.	174.2	1. & 2	
Aqua petrosa an rejicienda.	174.2. & 175.1. & 2	Ars Medica nullum efficacius argumentum habet quàm experientia.	268.1
Aqua mineralium cæteris deterior.	175.1	Artis Medicinæ dogmata, licet regularia, perpetua tamen nulla sunt.	595.2
Aqua etiam per minerale auri & argenti transiens, cur prava.	175.2	<i>Arsenicum.</i>	
Aqua ad ortum Solis pertinens cur melior.	ibid.	Arsenicum in jusculo assumpti symptomata.	342.1
Aquæ lacunarum & paludium cur cæteris detiores.	176.1	<i>Afcites.</i>	
Aquam optimam quo sensu dulcem appellet Galenus.	ibid.	Afcites fit ex aqua.	547.2
Aquæ utilitates & nocumenta secundum Vallesium.	176.2	Afcitis aquosus humor non colligitur in uno particulari loco.	548.2
Aqua absolute an prohibeat sputum.	ibid.	Cur ad renes & vesicam non feratur.	ibid.
Aquam in biliosis amarescere & in bilem converti scripsit Hippocrates.	177.1	Afcitis causa; quomodò frigiditas.	550.2
Quod negarunt Antonius Musa & Vallesius, qui examinantur.	ibid.	Afcites cur deterior species hydropsis.	ibid.
Aqua & oleum cur materia medicamentorum dicantur.	177.2	Afcites quando mutetur in tympanitem.	551.1
Aqua spontè nascens frigida, præter potabilem, utrum detur.	209.1. & 2	<i>Asthma.</i>	
Per Aquam spontè nascentem quid intelligatur.	209.1	Asthma, principalissima læsæ respirationis species.	502.1
Aqua ferri sive spontè procedens, sive ignefactione facta, obstructions aperit.	209.1	Asthma quid sit.	ibid.
Quomodò id fiat.	209.2	Asthma cur appelletur crebra & magna respiratione, quandoque crebra & parva.	502.2
Aquæ metallorum & mineralium in quo differant.	ibid. & 201.1	Asthma quomodò symptoma in respiratione depravata.	ibid.
Aquæ metallorum inter medicinales spontè procedentes utiliores judicantur.	210.1	Est morbus in cavitate vitiata vel impedita.	ibid.
Aquæ acidæ quomodò tales evadant.	210.2	Asthma an sit sine febre.	ibid.
Aquæ omnes mineralium spontè procedentes calidæ sunt, etsi simpliciter acidæ sint frigidæ.	211.1	In Asthmate quæ pars affecta.	ibid.
Aqua spontè nascens, non quomodolibet hunc aut illum saporem comparat.	ibid.	Asthmatis causa frequentior.	ibid.
Aquæ aliquæ cur actu calidæ spontè nascuntur, aliæ verò frigidæ.	ibid.	Asthma an possit fieri à debilitate facultatis.	503.1
Aquæ acidæ refrigerant affectus calidos, & calificant frigidos.	ibid.	<i>Atrophia.</i>	
		Atrophia quid sit.	460.2
		Atrophiâ an laboret pars affecta paralyti.	ibid.
		<i>Auditus.</i>	
		Auditus non solum potest pati per consensum cum cerebro, sed & cum aliis partibus.	482.2
		In Auditu est pars determinata quæ auditionem elicit.	ibid.
		Quæ sit illa pars.	483.1
		Auditus actio tripliciter læditur.	ibid.
		Auditus gravis & surditas in quo distinguantur.	Z Z z ; tur.

Index

- tur. 484.2
Auditus cur ab ortu lædi possit. ibid.
Avena.
Avena hominibus alimentum medicamentosum. 118.1
Avenatum ferculum levius hordeato. ibid.
Avenæ temperamentum & proprietates. ibid.
Auris.
Auris quo modo sensatione dolorifica laboret. 483.1
Aurium affectus communes cum aliis partibus. ibid.
Aurium inflammatio cur delirium minetur. 483.2
Aurium tinnitus quid sit. ibid.
Aurium tinnitûs similitudo dum suffusione oculorum an in omnibus quadret. ibid.
Aurium clauso foramine, cur sentiat sonus. 484.1
Aurium tinnitûs causæ. ibid.
Aurium sordes cur cera appellentur. 485.1
Quæ sint.
 Hæ sordes cur debeant esse amaræ, & hæc amaritudo unde nascatur. ibid.
Sordibus dulcibus existentibus, quo modo signum mortale in ægrotantibus. ibid.
Aurum.
In Auro nihil manifestè roborans, aut aliter utile reperitur. 175.2
Autumnus.
Autumno paulò pleniori, calidiori, ac sicciori victu utendum, quàm in æstate. 117.1
In principio & fine cur mutandus victus. ibid.
- B**
- Balbuties.*
Balbuties quæ dicatur. 430.1
Balbuties quas habeat causas. ibid.
Balbuties cur in pueris & ebris accidat. ibid.
Balbuties tribus modis contingit. 488.2
Balneum.
Balneum in rigore rem non naturalem constituit. 191.1
Balneum quid sit. ibid. & 193.2. & 208.1
Balnei divisio secundum Mercatum. 191.1
Balnei differentia ratione subjecti quod lavatur. 191.2
Balnei differentia ex parte liquoris quo Balneum instituitur. ibid.
Balneum ex melle aut butyro in rigore esse non potest. ibid.
Balneum medicamenti gratiâ ex oleo & aqua pluries componitur. ibid.
Balneorum præcipua differentia, ratione qualitatis desumitur. 192.1
Balnea ratione modi utendi diversificantur. ibid.
Balneorum quatuor domus antiquitûs. 192.2
Earum effectus & necessitas. ibid. & 193.1
Balnei effectus. 192.2
Balnea communia ex aqua tanquam ex materia communiter fiunt. 193.1. & 2
Balnea communia, an ordine antiquo sint administranda. 194.1
Partis affirmativæ rationes. ibid.
Balneorum ordo antiquus utilior in statu sanitatis. 194.2
Balneum quale esse debeat in statu salutis. 195.2
Balnea calida aquæ dulcis potentiâ refrigerant. 196.1
- Balnei** duratio per effectus quos inducere conamur mensuranda. 196.2. & 197.1. & 2
Balneum mediocre calidum dignoscendi modus. 197.1. & 2
Balneum mediocre frigidum quomodo cognoscatur. 197.2
Balnei frigidi mensura. 198.1
Balnei frigidi finis. ibid. & 202
Balneum quoties sumendum. 198.1
Balnei necessitas in statu sanitatis habet locum ad ejus conservationem. 199.2
Ad Balneum dispositiones, ex duplici sumuntur capite. ibid.
Balneum ut exerceatur conditiones ex parte subjecti. 200.1. & 201.1
Balneum quomodo faciat ad coctionem ciborum. 200.2. & 214.2
Balneum post choleram morbum non convenire, quomodo intelligendum Avicenn. 200.1
Balneum horri non convenit. 201.1
Balnei utilitates & nocumenta. 201.2. & seqq.
Balneum duobus modis refrigerat secundum Avicennam. 202.1
Balneum quatenus humidum quomodo habeat frigefacere. 202.2
Balneum quomodo somnum conciliet. 203.2. & 204.1
Balneum dum sanguis fluit è naribus, prohibet Hippocrates. ibid.
Balneum dum ultra requisitum procedit, syncope causat, & facultatem debilitat. 204.1
Balneum aperitivum est. 204.2
Ad Balneum ministrandum præparatio, quanti momenti. ibid.
Balneum universale dum administratur, an caput etiam lavandum, vel ipsam à Balneo servandum. 205.1
Balneum ingrediendi modus. 205.2. & 206.1. & 2
Ad Balneum cur via debeat esse brevis, juxta Hippocr. 206.2
In Balneo corpus quietum cur servari debeat. ib. & 207.1
Ante aut post Balneum an corpus ungendum sit oleo aut aliquo alio liquore. 207.1. & 2
Balneum actu frigidum exhibere non convenit in ætate augmenti. 207.2
Convenit quando augmenti non est necessitas. ibid.
Balnei ægrotantium finis. 208.1
Balnea ægrotantium quæ propriè sunt. ibid.
Balnea omnia quæ mineralium naturam referunt, calida sunt. 208.2
Corporibus calidis necessariò nocent. ibid.
Balneorum ægrotantium differentia. 210.1. & 212.1
Balnea metallorum acida, refrigerant calidos affectus & calefaciunt frigidos. 211.2
Balneorum medicinalium utilitates. 212.2. & seqq.
Balnei ex lacte, oleo, aut vino effectus. 213.1
Balnea solida. ibid.
Balnea vinaceorum & eorum usus. ibid.
Balnei cujuslibet usus cognitio unde petenda. ibid.
Balneum in quo morbi tempore habeat locum. 213.2
Balneum aquæ dulcis, licet proprium sanorum sit, quomodo ægrotantium potest dici. ibid.
Balneum commune pro morbis utile est. ibid.
 Balneum

Rerum Præcipuarum.

- Balneum non sine respectu virium est exhibendum. 214.1
 Balneum assumendi modus & ordo perpendendus. ibid.
 Balneum tres effectus generales habet. ibid.
 Balneum per accidens oppositos elicit effectus. 214.2
 Balneum an indicetur à plenitudine. 215.1
 Autoritates & rationes pro parte affirmativa. ibid.
 Pro negativa. 215.2
 Quæstionis resolutio. ibid.
 Balneum licet pro resolutione faciat, non quomodolibet est ministrandum, ut producat effectum. ibid. & 216.1
 Balneum non indicat qualibet inanitio. 216.1
 Balneum in quibus morbis commendet Galenus. 216.2
 Balneum in dolore oculorum prohibet Galenus. ibid.
 Balneum præcipuum indicans, intemperies est. ibid.
 Balneum an ita indicet intemperies, ut ipsa præfente possit administrari. 217.1
 Balneum commune pro sicca intemperie aufferenda est utilissimum. ibid.
 Balneum qualibet intemperie calidâ aut frigidâ existente an conveniat & exerceri possit. 217.2
 Balneum frigidum post calidum in qualibet febre hæctica non convenit. ibid.
 Balneum commune in febre diaria utile judicatur, à quacunque proveniat causa. ibid.
 Balneo frigido febris putrida cur non rectè curretur. 218.1. & 2
 Balneum calidum in febribus convenit. 219.2
 Balneum in febribus putridis quo tempore conveniat. 220.2
 Balneum in febre ardente an sine coctionis signis conveniat. ibid. & 221.1. & 2
 Balneum quæ prohibeant in febribus, ex Galeno. 222.1
 Balnei aqua frigidissima aut calidissima horrorem causat. ibid.
 Per Balneum horror nullatenus excitatur, quando excrementa mordentia sunt in quantitate proportionata per resolutionem respectu laxitatis cutis. 222.2
 Balneum in febre ardente à bile, aut à pituita salsa an conveniat. 223.1
 Galenus & Avicenna conciliantur. ibid.
 Balneum in febribus cur non convenit ante declinationem ubi aliqua pars est debilis. 223.2
 Balneum in febre syncopali humorosa cur prohibeat Avicenna. 224.1
 Balneum duplici ratione prohibet ventriculi cruditas. ibid.
 Balneum an utile sit in capitis affectibus. 225.1
 Partis negativæ fundamenta. ibid.
 Pars affirmativa ut verior seligitur, & examinatur. 225.2
 Balneum in morbis thoracis confert. ibid.
 Quibus aliis morbis. 226.1
 Balneum an alvo fluente aut strictâ sit exhibendum. 226.1
 Autoritates & rationes pro parte affirmativa. ibid.
 Musa in dictis casibus Balneum prohibendum esse defendit. 226.2
 Qui explicatur. 227.2
- Vallesij doctrina proposita. 226.2
 Et exam nata. 227.2. & 228.1
 Status quæstionis. 226.2
 Autoris sententia. 227.1
 Hippocrates explicatur dum in propositis casibus balneum prohibet. ibid.
 Balneum totum corpus æqualiter evacuat, & sanguinis missionem supplet, licet specialiter habeat humores calidos attemperare. 228.1
 Avicennæ autoritas in contrarium explicatur. 228.2
 Balneum causam esse plurium morborum quo sensu scripserit Galenus. ibid.
Beta.
 Beta commune hominibus edulium. 119.1
 Betæ succus quâ qualitate gaudeat. ibid.
 Ad temperamentum calidum & siccum vergit. ibid.
 Betæ corpus frigidum, siccum & terrestre. ibid.
Borrago.
 Borriginis qualitates. 119.1
 Borriginis facultates. ibid.
Boulimos.
 Boulimos, unde sic dictus. 532.2
 Ab Avicenna fames vaccina nuncupatur. ibid.
 Quomodo distinguatur à fame canina. ibid.
 Quodnam sit symptoma. ibid.
 Boulimum an præcedat fames canina. ibid.
 In Boulimo duplex morbus est. ibid.
Brassica.
 Brassica diversitatem partium habet. 119.1
 Brassica pravi est nutrimenti. ibid.
 Brassica ante alios cibos sumpta, ebrietatem præcavet, vino sumpto, vini noxiam restringit. ibid.
 Brassicarum usus quas noxias pariat. ibid.
 Brassica pulmonum vitiis confert. ibid.
Bubones.
 Bubones in febribus malignis aut pestilentibus apparentes, quando venæ sectionem indicent, aut non. 609.1
 Bubonibus apparentibus sub axillis, quo modo venæ sectio celebranda. 609.2
 Bubonibus incipientibus in inguine, licet plenitudo adsit in corpore, cur vena secanda in pede. ibid.
 Massariæ doctrina refutatur. 610.1
Butyrum.
 Butyri vetusti & recentis temperies & dotes. 122.2
- C**
- Cachexia.*
Cachexia quid sit. 547.1
 Unde procedat. ibid.
 Cachexia in quo distinguatur ab Anasarca. ibid.
 Ab hepatica dysenteria. ibid.
 Cachexia an necessariò præcedat hydropem. ibid.
Capra.
 Capræ qualitates. 120.1
 Capra acris valde & mordax est. ibid.
 Capra rubra acrior quàm alba. ibid.
 Capræ alimentum & nocumentum. ibid.
 Capra facultates medicamentosas valde utiles, & quæ sint, continet. ibid.
Calor.
 Calor cur perfectior frigore. 43.1
 Calor & frigiditas quomodo diversificantur. ibid.2

Index

- Calor & frigiditas ferè æquali tempore agunt, securitate tamen inæquali. 45.2
- Calor an sit instrumentum quo utitur facultas attractrix ad tractionem. 314.1
- Doctor Martinez partem negantem contra Vallefium tenet. ibid.
- Dubij resolutio. ibid.
- Calor autor omnium quæ in corpore generantur. 327.1
- Calor & ficcitas vigiliam præternaturam quâ ratione causent. 367.1. & 2
- Calor minuit appetitum cibi, & facit augmentum potûs. 168.2
- Calor dupliciter potest conducere ad læsionem memoriæ. 376.1
- Calor quâ ratione impediatur famem. 534.1
- Caloris triplicis alterantis ventriculum distinctio Recentiorum. 540.1
- Calor natus à quo vita dependet conservatur toto tempore quo in partibus est humiditas radicalis, & nativa, quæ se habet ut pabulum. 95.2
- Calor influens commune principium omnium actionum. 496.1
- Caloris præternaturalis principale officium. 334.1
- Calor præternaturam quâ ratione attingat productionem formæ substantialis veneficæ. 334.2
- Calx.*
- Calx cur non comburat nisi postquam aquâ irrigata est, & non antea. 108.2
- Canis.*
- Canis præ cæteris animalibus rabie corripitur. 329.2
- Capis rabidi excrementa sunt absolute legitima venena. ibid.
- Cur illicò non interficiant ipsum canem. ibid.
- Canis rabidi affectio contagiosa est & venenosa. ibid.
- In quo consistat ratio contagiij. ibid.
- A Cane rabido demorsus, cur subitò non desiciant. ibid. & 337.2. & 338.1. & 2
- Canis rabidi venenum posse in nostro corpore generari, tenet Zachias. 343.1
- Capitis dolor.*
- Capitis dolor, symptoma in actione læsa. 367.2
- Capitis partes quæ sint quæ possint dolore affici. 368.1
- Earumque signa. ibid.
- Capitis dolor ex flatu, & ejus signa. ibid.
- Ex bile qui dolor & ejus signa. ibid.
- Capitis dolor gravans, & à quo humore causatur. 368.2
- Quando ab humore melancholico talis dolor causatur, quæ sint signa. ibid.
- Quando à pituita. ibid.
- Quando à sanguine. ibid.
- In dolorem Capitis ut quis facile incidat ex parte objecti, quæ faciant. 369.1
- Ex parte subjecti. ibid.
- Capitis dolore quæ partes afficiantur. 369.2
- Capitis dolor potest esse per propriam passionem, & aliquando per consensum. 370.2
- Capitis doloris per consensum signa. ibid.
- Caput an dolore affici possit per consensum cum ventriculo. 371.1
- Capitis doloris ab utero propter causæ multitudinem, signa. ibid.
- Ab aliis morbis, uteri, ut in febris. ibid.
- Carcinoma.*
- Carcinoma affectus tunicæ corneæ. 471.2. & 472.1
- Carcinomate cur facilius mulieres afficiantur, & præcipuè circa ubera. 471.2
- Carcinoma facilius in partibus inferioribus quàm in superioribus cur contingat. ibid.
- Cardialgia.*
- Cardialgia quo modo affectio cordis. 538.2
- Cardialgia affectio dolorosa, sed non quælibet. ibid.
- Cardialgia cujus actionis læsæ symptoma sit. ibid.
- In quo distinguatur à cardiaca affectione. ibid.
- Caro.*
- Caro vervecina ex usualibus præstantior est. 121.2.
- Omni ætati & complexionis convenit. ibid.
- Modèratè calida est & humida. 122.1
- Tum assa tum elixa utilissima est. ibid.
- Caro ovilla mali succi est & excrementitij. ibid.
- Cur difficile coquatur. ibid.
- Caro Agnina mucosa est & pituitosa. ibid.
- Quomodò intelligendus Galenus dum eam non approbat. ibid.
- Caro hæcina quem sanguinem faciat. ibid.
- Melior est assa quàm elixa. ibid.
- Caro bovina absolute considerata calida est & humida. ibid.
- Comparatione factâ cum aliis animalibus sicca est & dura. ibid.
- Quibus corporibus utilis. ibid.
- Caro vitulina. ibid.
- Caro suilla à Galeno humanæ carni assimilatur. ibid.
- Nutrimetum durabile præstat. ibid.
- Caro porcellorum. ibid.
- Caro leporina. ibid.
- Caro lepusculorum delicatissima. ibid.
- Caro cuniculorum. ibid.
- Caro gallinarum. 123.1
- Caro caponum & pullorum gallinaceorum. ibid.
- Caro pullorum columbinorum inter laudatissima alimenta numeratur. ibid.
- Caro gallorum difficulter coquitur. ibid.
- Caro anserum. ibid.
- Caro perdicum inter alata alimenta principatum obtinet. ibid.
- Carnis perdicum proprietates. ibid.
- Caro avicularum montanarum secundum à perdicibus locum obtinet. ibid.
- Carnis coturnicum usus an spasmus causet. ibid.
- Carus.*
- Cari definitio. 413.2
- Carus in quo differat à lethargo. ibid.
- Carus an essentialiter requirat febrem continuam. ibid.
- In Caro an sit illæsa respiratio. ibid. & 414.1
- Galenus interpretatur dum in Caro respirationis læsionem negat. ibid.
- In Caro quæ pars affecta. ibid.
- Quæ actiones lædantur. ibid.
- In Caro quo symptomate deprehendatur majorem læsionem esse in parte anteriore cerebri. 415.1
- Cari differentia. ibid.
- Carus quomodò ex compressione cerebri aut ventriculo

Rerum Præcipuarum.

- ventriculorum causetur. 415.2
Caryophylli.
 Caryophyllorum natura & facultates. 124.1
Casus.
 Casei natura & differentia. 123.1
 Casei antiqui & recentis noxæ. 1. ibid.
Castanea.
 Castanearum activa & passiva qualitates. 121.2
 Ingesta quid præsent. ibid.
 Castaneæ elixæ cum feniculo minus flatuosa
 sunt quam assa. ibid.
Cataracta.
 Vide *Suffusio.*
Catarrhus.
 Catarrhi definitio. 486.1
 Catarrhi varia nomina. ibid.
 Catarrhus à quo morbo procedat. 486.2
 Catarrhum quo modo causet distemperies frigi-
 da cerebri. 486.2
 Catarrhum an possit facere siccitas. ibid.
 Catarrhus potest fieri ex repletionem. ibid.
Catochus.
 Catochus quid sit. 417.1
 In qua distemperie consistat. ibid.
 Catochum constituens obstructio, non debet
 esse præcipue in ventriculis cerebri. 417.2
 Catochus non est convulsio, neque ejus spe-
 cies. ibid.
 Catochus an fiat ex melancholia. 418.1
 Potest fieri ex sanguine & ex pituita. ibid.
 Catochus media affectio inter Lethargum &
 Phrenitidem. 418.2
 In Catoche quæ pars affecta. 418.2
 Catochi symptomata. ibid.
 Ad Catochum an requiratur febris. ibid.
 In Catoche actiones potentiarum internarum
 non sunt omnino ablata. 419.1
 Catochus si sit imperfectus, sensus externi non
 omnino auferuntur; si vero perfectus sit,
 sensus externi auferuntur. 419.2
 Catochus cur periculosior lethargo. ibid.
Causa.
 Causa morbi an indicet curationem. 4. 1. & 2.
 & 13. 1. & 2. & 17. 1. & 2
 Causæ efficientis à causa conservante distinctio,
 chimærica. 14.1
 Causa abfens in curatione morborum minimè
 indicat. 37.1
 Ratio id convincens. ibid.
 Argumenta in contrarium proposita & soluta.
 ibid.
 Causa sive interna, sive externa, dum adest an
 indicet. 37.2
 Causa an præcautionè indicet. 39.1
 A Causa sua efficienti in conservari non omnia
 æquè pendent. 480.2
 Causa venenosa longo tempore generatur, &
 paulatim acquirit veneficam vim, accidentia
 autem mortifera repente generantur. 338.1
Celeriter.
 Quæ Celeriter fiunt, Celeriter sunt peragenda.
 578.1
Cephalalgia.
 Cephalalgia, ex capitis doloribus vnus difficilli-
 mus est. 367.2
 Cephalalgia & cephalæa in quo conveniunt, &
 differant. ibid. & 368.1
Cerasa.
 Cerasa cum prunis maximè conveniunt tum ra
 Henriquez Laurea Medica Tom. III.
- tione temperie, tum ratione facultatum.
 120.2
 Acida magis refrigerant, & difficilius corrup-
 puntur. ibid.
 Illis facultatem adstringentem concessit Gale-
 nus. 120.2
Cerebrum.
 Cerebrum movetur dilatatione & compressione.
 351.2
 Cerebrum movetur à propria & connaturali fa-
 cultate, & non ratione arteriarum quæ in eo
 sunt disseminatæ. 352.1
 Rationibus pro parte negante responderetur.
 352.2
 Cerebri motus ad facultatem animalem non per-
 tinet. 353.1
 Cerebri motum quo sensu respirationem voca-
 verit Galenus. 353.2
 Cerebri motus non tantum ad odorem sentien-
 dum requiritur, sed & maximè conducit
 motus thoracis & pulmonis. ibid.
 Cerebri facultas, non in specie distinguitur à
 facultate cordis. 253.2
 Galenus pro contraria sententia adductus ex-
 plicatur. 354.1
 Cerebrum quando dicatur quiescere. 365.2
 Cerebrum & cor quomodo in operando distin-
 guantur. 353.2 & 354.1
 Cerebri substantia habet sensum, licet non acu-
 tum, sed remissum. 370.2
 Rationibus contrariis responderetur. ibid.
 Cerebri venæ & arteriæ an habeant sensum.
 370.2
 Cerebri membranæ sensitivæ sunt, & dolore
 affici possunt. 369.2
 Cerebrum si semel recipiat aliquam speciem,
 eamque aliquo tempore conservet sine remis-
 sione, nullâ stante variatione & indisposi-
 tione, impossibile est quod deficiat. 375.2
 Cerebri substantia an pati possit veram inflam-
 mationem. 407.2
 Cerebri inflammationis signa. 408.1
 In quo distinguatur ab Apoplexia. ibid.
 A vera Phrenitide. ibid.
 Cerebri substantia erysipelate potest affici.
 ibid.
 Et tumore œdematose. ibid.
 Et scirrho. ibid.
 Cerebri pars anterior in Caro non solum pati-
 tur per propriam passionem, sed etiam poste-
 rior, magis verò anterior. 415.1
 Cerebri ventriculus posterior cur perfectior ca-
 teris. 416.1 & seqq.
 Cerebri tenuitas ad bonum ingenium conducit,
 & qua ratione. 427.2
 Cerebrum pluribus modis potest dici pati animi
 deliquium per consensum cum corde syncope
 laborante. 523.1
Chocolate.
 Chocolate speciale ingrediens. 1. 185.2
 Utendi modus & facultates. ibid.
 Chocolate valide nutri. 190.2
Cholera morbus.
 Cholera morbus vnde sic dicitur. 339.1
 Quo modo deffiniatur à Paulo. ibid.
 Cholera morbus est in duplici differentia. ibid.
 Symptoma est tertii generis. ibid.
 Cholera morbi causæ. 339.2
 A A a a

Index

- In Cibi fastidio propriè dicto an sit necessarius aliquis actus appetitus qui sit fuga & averfio.** ibid.
- In Cibi fastidio unde illa apprehensio objecti per modum nocentis, quin sensus tactus ventriculi operetur.** ibid.
- In Cibum fastidientibus præter inappetentiam, & cessationem actionis ventriculi, potest esse ratio symptomatis in actione læsa depravata.** 534.1
- Tale symptoma à quo morbo ortum habeat.** ibid.
- Cibi fastidij causæ.** ibid.
- Cicer.*
- De Ciceribus Galeni judicium.** 118.2
- Cicerum jusculum quas facultates habeat.** ibid.
- Cicera nigra præ cæteris commendantur.** ibid.
- Cichorium.*
- Cichorium easdem vires obtinet quas Endivia.** 119.1
- Cichorium propter amaritudinem magis aperit & abstergit quàm Endivia.** ibid.
- Cidonium.*
- Cidoniorum natura.** 120.2
- Cidoniorum proprietates.** ibid.
- Cidonia ventriculi coctionem juvant in fine mensæ comesta.** ibid.
- Cinara.*
- Cinarae naturæ & proprietates.** 121.2
- Edulium cacochymum à Galeno vocatur.** ibid.
- Cinnamomum.*
- Cinnamomi qualitates, simul & proprietates.** 124.1
- Coctio.*
- Coctio fit à calore.** 159.2
- Ad Coctionem quies omnimoda non est utilior.** 115.2
- Ad Coctionem meliorem somnus non conducit.** 115.1
- Coctionem juvat Solis calor.** ibid.
- Coctio quid sit.** 539.2
- Tripliciter potest vitari.** ibid.
- Coctio debilis à quo morbo fiat.** 540.1
- Coctio à calore naturali fit.** ibid.
- Coctio fit à proportione omnium qualitatum.** 546.2
- Coctionis obscuræ signa in medio principij inveniuntur.** 258.1, & 2
- Coctionis manifestæ signa in primo esse augmenti reperiuntur.** 258.2
- Coctio & distributio calore magis fit quàm frigore.** 169.1
- Cæna.*
- Cæna an liberalior prandio esse debeat.** 114.2
- Galeni autoritates & rationes pro parte affirmativa.** ibid.
- Quæ destruantur.** 115.2
- Verior opinio stabilita historiis & rationibus.** 115.1
- Cæna apud Antiquos cur liberalior, nostris verò ataribus cur esse non debeat citra noxam.** 115.2
- Cæliaca affectio.*
- Cæliaca affectio quid sit.** 542.1
- In quo differat à Lienteria.** ibid.
- A quibus causis fiat.** ibid.
- In Cæliaca affectione an excretum debeat esse putridum.** ibid.
- Cæliaca affectio quâ ratione possit fieri ex vehementia facultatis expellentis.** 542.2
- Cognitio.*
- Cognitio præsentium & præteritorum quàm utilis Medico ad curationem.** 231.2
- Cognitio in nobis, ex ægri notitia multoties nascitur.** 359.2
- Ad Cognitionem intuitivam non requiritur objectum esse actu præsens.** 480.2
- Coindicatio.*
- Coindicatio ex parte indicationis se tenet.** 27.1
- Indicationis principalis & primæ vim & efficaciam auget.** ibid.
- Coindicatio in suo conceptu formali non indicat primò & per se, sed consequenter ad aliam primam.** ibid.2
- Colicus dolor.*
- Colicus dolor unde denominationem desumit.** 543.1
- Colicus dolor quis affectus sit.** ibid.
- In Colico dolore duo symptomata considerantur.** ibid.
- Colicus dolor à quibus causis oriatur.** ibid.
- In Colico dolore cur pituita vitrea existens in intestinis non calefiat, sed post excretionem frigida sentiat.** ibid.
- In Colico dolore cur bilis non faciat corrosionem sicut in dysenteria.** ibid. & 544.1
- Colici doloris distinctio à dolore renum, ex parte temporis.** 556.1
- Colicum dolorem à pituita vitrea & nephriticum distinguere laboriosum est.** 9.2
- In seipso deceptus fuit Galenus.** ibid.
- Color.*
- Color non est qualitas activa.** 553.1
- Color niger non congregat visum.** 478.1
- Color albus quomoddò disgregat visum.** 477.2
- Comparatio.*
- Quod facit Comparationem unius erroris ad alterum, supponit esse æqualem recessum.** 150.1
- In quacunque Comparatione cætera debent esse paria, excepto illo in quo fit Comparatio.** ibid.
- Computatio.*
- Computatio dierum criticorum quando incipienda.** 297.1
- Computatio in recidiva quando facienda.** 298.1. & 299.1
- Computatio in tumore diversa non est facienda quando materia fluit, ac quando suppuratur.** 298.1
- Computatio diversa morborum non fit ratione diversorum temporum, aut ratione coctionis vel cruditatis.** ibid.
- Computatio à die febris est facienda, febre veniente post partum, sive naturalem, sive violentum, non à die partûs.** 300.1
- Consensus.*
- Consensus per privationem alicujus debiti, sive ex parte facultatis, sive ex parte materiæ, non est verè morbus.** 348.1
- Consensus alicujus partis si sit quia recipit aliquid quo carebat, est verè morbus affectus per consensum prædictæ partis.** ibid.
- Consensus cerebri cum ventriculo, unde oriatur.** 526.2
- Conservatio.*

Rerum Præcipuarum.

Conservatio.

- Conservatio est continuata productio. 14.1
 Conservatio debet fieri per similia. 31.1
 Conservatio dupliciter intelligitur. 31.1. & 2
 Conservatio non solum physica, quæ vera est conservatio, sed etiam medica conservatio debet fieri per similia omni rigore talia. 32.1
 Argumenta in contrarium adducta. 31.1. & 32.2
 Quæ solvuntur. 32.2
 Ad Conservationem cur Galenus commendat omnes res non naturales. 36.2
- ## Consuetudo.
- Consuetudo dupliciter accipitur. 59.2
 Consuetudinis definitio secundum Peramatam. ibid.
 Consuetudo cur minus molestare soleant. 60.1
 Et præferenda, & etsi minus bona. ibid.
 Consuetudinis formalis ratio an in ipsorum usu consistat. 60.2
 An in qualitate quadam usu rerum comparata. ibid.
 Consuetudinis ratione diversimodè debet operari Medicus. 59.2
 Consuetudo indicat sive per sanitatem, sive per morbos sui conservationem per similia. 61.1
 Consuetudo datur, & per ipsam promptius se habet vivens in ordine ad opera consuetata, & in ordine ad alimenta consuetata. 61.1
 Consuetudinis mutatio periculosa. ibid.
 Consuetudinis definitio secundum Autorem. ibid.
 Consuetudo duobus modis dicitur. 61.2
 Consuetudo an ex actionibus procedentibus ab anima vegetativa adquiratur. ibid.
 Partis negativæ fundamenta. ibid. & 62.1
 Quæ diruuntur. 62.2
 Consuetudo non solum in facultate vegetativa, sed etiam in attrahente & coquente reperitur. 62.1
 Consuetudo quid in facultate naturali sit. 63.1
 Galeni opinio. ibid.
 Hunc impugnavit Vallesius. 63.2
 Qui & refutatur. ibid.
 Consuetudinem aliquo modo comparat facultas nutritiva. 69.1
 Talis consuetudo quomodo comparetur. ibid.
 Consuetudo altera natura. ibid. 2
 Consuetudo non solum reperitur quoad diversitatem alimentorum, sed etiam quoad quantitatem exhibendi ipsum. ibid.
 Argumenta in contrarium proposita & soluta. 70.1. & 2
 Consuetudo non solum comparatur præcisè per speciales qualitates primas resultantes in substantia producta, ratione alimenti, sed etiam per speciales secundas ratione alimenti quoque comparatas. 71.1
 Consuetudo potus, & Consuetudo alimenti valde differunt. 72.1
 Consuetudinem eandem potus vini frigidi & aquæ frigidæ inducit in esse potus, diversam verò in esse alimenti. ibid.
 Consuetudinem in potu mutare, cur deterior sit quàm in cibo. ibid.
 Consuetudo in facultate naturali an habeat locum circa quantitates alimenti & numerum. 71.2
 Rationes partis negantis. 73.1. & 2

- Gasparis Lopez explicatio difficultatis. 73.2
 Quæ rejicitur. 74.1
 Alia Vallesij explicatio. ibid.
 Quæ examinatur. 74.2
 Consuetudo in intellectu reperitur. 75.2
 In voluntate etiam. ibid.
 Et in facultate irascibili & concupiscibili. ibid.
 Consuetudo utrum in sensibus habeat locum. 76.1
 Partis affirmantis fundamentalis ratio. ibid.
 Consuetudo in externis sensibus, præter tactum, non habet locum. ibid.
 Consuetudo an sit in facultate motiva secundum locum. 77.2
 Status quæstionis. ibid.
 Quid sit illud quod manet factum ex assiduo motu, quod habeat rationem Consuetudinis propriè. ibid.
 Consuetudo in brutis animalibus in quantum moventur à proprio principio, quantumvis facta sæpissimè exercitatione, non comparatur. 78.2
 Consuetudo an in membris externis Artificis per longum usum reverà producat. 78.2
 Partis negantis rationes. ibid. & 79.1
 Certæ conclusiones stabiliuntur. 79.1
 Argumenta in contrarium posita diluta. ibid.
 Consuetudo in morbis semper est conservanda, atque ad eam ratione ipsius, adhibenda sunt similia. 79.2
 Rationes id probantes. ibid.
 Hæc consuetudo quando mutanda. 80.1
 Non mutanda quomodocumque, sed paulatim. ibid. 2
 Non omnia insueta magis molestant quàm consuetata. 80.2
 Consuetudo temperamentum adventitium. 63.1
 Consuetudinem in vegeabilibus differre ab adventitia natura malè probavit Vallesius. 63.2. & 64.1
 Consuetudo una ex contraria consuetudine corrumpitur. 67.2

Continentia.

- Continentia quid sit. 64.1
 Est in voluntate tanquam in subjecto. ibid.

Contraindicantia.

- Contraindicantia & impediencia inter se valde differunt. 28.1
 Contraindicantia verè & propriè aliquid indicant. ibid.

Contraindicatio.

- Contraindicatio quid sit secundum plures Neotericos. 27.2
 Qui refelluntur. ibid.
 Contraindicationis natura in quo stet. ibid. & 28.1

Contrarietas.

- Contrarietas juxta Galeni mentem principaliter indicat. 12.1. & 20.1
 An per Contrarietatem à Galen. insinuatam sit intelligenda Contrarietas inter morbum & sanitatem, an verò Contrarietas desumi debeat ex oppositione remedij quo morbus exterminatur. 20.1
 Argenterij argumenta contra Galen. proposita. ibid. 1. & refutata. 22.1

Convalescentes.

- Convalescentibus quando conveniat ars conservativa. 3.1

Index

- Quando præcautio. ibid.
 In Convalescentibus restauratio facilis. 3.2
Convulsio.
 Convulsio quid sit. 461.2
 Alia Avicennæ definitio. ibid.
 In quo utraque differat. ibid.
 Convulsio est symptoma in actione depravata. 462.1
 A solo morbo dimanat. 462.2
 Convulsionis contractio à quo morbo nascatur. ibid.
 Convulsionis causæ immediatæ. 463.1
 Convulsionis & motus convulsivi differentia. 463.2
 Convulsio an à flatibus causetur. ibid.
 An à nimio frigore. ibid.
 Convulsio quando fit ex repletione, contractio musculorum versus suam originem, unde contingat. 464.1
 Contractio illa quæ invenitur in Convulsione, an ex siccitate, aut ex defectu substantiæ humidæ fiat. ibid.
 In Convulsione quæ pars affecta. 464.2
 Convulsionis ex inanitione signa. ibid.
 Convulsio ex inanitione quando nascitur ex febre, non oportet quod statim in convulsionem incidant, ac incidunt in febrem. 465.1
 Convulsio ex siccitate an possit invadere à principio, à causa saltem procatartica, non præcedente alio morbo. ibid.
 Convulsionis ex repletione causæ. 465.1
 Convulsionem an possit causare bilis. 465.2
 Convulsio vera an sit Tetanus. ibid.
 Convulsionis species. ibid.
 Convulsionem ex vulneribus capitis excitari, duobus modis potest intelligi. 466.2
 Convulsio canina. 486.2
Cor.
 Cor principalior pars princeps ex his quæ in nostro corpore sunt. 518.2
 Cor principium facultatis vitalis, & calor vitalis. ibid.
 Cor potest morbos in distemperie pati. ibid.
 Cor quomodò possit pati apostema. 519.1
 Cor cur cum distemperie possit durare longo temporis spatio, & non cum inflammatione. ibid.
 Cor an, vivo existente animali, possit solutionem continui pati. ibid.
 Cordis palpitatio quid sit. ibid.
 Cordis dilatatio præternaturam à quo fiat. 519.2
 A quo compressio. ibid.
 Cordis palpitatio sub quo genere symptomatum comprehendatur. 520.1
 A qua causa fiat. ibid.
 Cordis palpitationem citò generari & citò solvi, quo sensu intelligendum. ibid.
 Cordis quilibet motus similis palpitationi non est vera palpitatio. 520.2
 Cordis palpitatio à quo morbo procedat. ibid.
 Cor an possit pati veram palpitationem & per propriam passionem, & per consensum. ibid.
 In Corde an reperiatur verus tremor. 521.1
 Cor dupliciter potest pati tremorem. 521.2
 Cordis tremoris per propriam passionem causæ. ibid.
 Per consensum. ibid.
 In Corde bene valente an reperiatur aqua in pericardio. 521.2
 Cor secundum suam substantiam an habeat sensum. 522.1
 Cordis motus quo pacto varietur ex sensatione molesta tunicæ ipsam succingentis. ibid.
 Cordis tremor quo modo fieri possit quin præcedat molesta sensatio. ibid.
 Cordis tremorem quæ ratione intemperies sine materia, quæ sit siens & etiam facta, causat tremorem. ibid.
 In Corde motus tremulus, ex abscessu in pericardio, potest fieri. ibid.
 Cor eorum qui veneno sublato sunt, an cremari non possit, & cur. 344.2
Corpus.
 Corpus temperatum resistit collectivè plus quàm intemperatum causis morbum inducentibus; distemperatum divisivè. 53.1
 Corpora poros habentia, quæ ratione per rarefactionem habeant majores: è contra verò per condensationem. 40.1
 Corpus nullum simplex capax est nutritionis. 89.2
 Corpus humanum necessariò resolvitur, nisi ex alimentis nova reparetur substantia. 132.1
 Corpus duobus modis læditur per viciùs rationem. 139.1
 Corpora naturalia in primo instanti producuntur in statu naturali dispositionis qualitativæ. 499.2
 Corpus totum transpirabile est. 566.1
 Corpus aliquod quò magis impermixtum est, & magis à contrarietate recedit, eò difficiliùs corrumpitur. 565.1
Correpugnantia.
 Correpugnantia quæ dicantur. 27.2
Corruptio.
 Corruptio naturalis fit per resolutionem substantiæ. 132.1
Crisis.
 Crisis & judicij externi similitudo. 235.1. & 237.1
 Crisis an absolutè dicatur quæcunque mutatio morbi, ad melius vel pejus, ipsum terminans. ibid.
 Crisis quid sit. 236.1. & 2. & 257.1
 In Crisis definitione hæc vox *subitò*, quid significet. 236.1
 Crisis duplex acceptio. 236.1. & 2
 Crisim optimam & Crisim absolutam confundit Galenus. 236.2
 Crisis definitio Vallesij, quæ examinatur & reprobatur. ibid. & 237.1
 A Crisis ratione paulatinas mutationes cur excludat Galenus. 237.1. & 238.2
 Crisis obscura quæ Galeno. 237.1. & 239.1. & 240.1
 Per Crisim cur non debet nec potest intelligi perturbatio antecedens, vel evacuatio ipsa. 237.2
 Crisis quomodo cur perturbatio dicatur à Galeno. ibid.
 Crisis differentiarum unde desumantur. 238.1
 Crisis differentiarum ratione modi & termini. ibid.
 De Crisis necessitate non est ut subitò fiat. 238.2
 Crisis perfecta quæ sit. 239.1. & 265.1
 Quæ secura. ibid.
 Quæ manifesta. 239.1
 Quæ bona. ibid.
 Crisis

Rerum Præcipuarum.

- Crisis differentia ratione evacuationis. 240.1
 Crisis signa communia. 240.2
 Particularia. ibid.
 Crisis optimæ indicia ut describat Galenus, quid
 considerandum docuerit. 241.1
 Crisim per abscessum quibus signis significaverit
 Galenus. 243.1
 Crisis per abscessum signa. 243.1
 Crisis per fluxum sanguinis utiliter fit. 244.2
 Fit per triplicem regionem. ibid.
 Crisim per fluxum sanguinis ex naribus præco-
 gnoscendi modus, ex Hippocrate, ibid.
 Crisis signa per fluxum sanguinis ex utero, & per
 hæmorrhoidas. 245.1
 Crisim optimam an possit facere sanguinis flu-
 xus ex naribus. ibid.
 Dubitandi ratio ex Hippocrate & Gale-
 ibid.
 Recentioris solutio examinata & refutata.
 245.2
 Autoris doctrina. 246.1
 Autoritatibus & rationibus contrariis respon-
 detur. 247.1
 Crisis signa per sudorem. 248.1. & 2
 Crisim per sudorem an rigor signum necessarium.
 248.2
 Crisis per urinam quomodo dignoscatur. 251.1
 Crisis per vomitum signa. 251.2. & 252.1
 Per alvum. ibid.
 Crisis sine certamine non fit. 255.1
 Crisis non potest esse sine signis ostendentibus
 magnitudinem morbi. 256.1
 Crisis cur quandoque deficiat in morbis magnis.
 ibid.
 Crisis dies ex morbis motu determinatur. 256.2
 Crisis tempus ex signis ostendentibus statum de-
 ducitur, dies verò ex signis coctionis, tali vel
 tali die immutatis. 257.1
 Crisis tempus, status est. 258.1. & 262.2
 Crisis optimæ conditiones ex Galeno. 260.1.
 & 2
 Crisis indicata quæ dicatur. 260.2
 Crisis ut omni commoditate fiat confert evacua-
 tio conveniens morbo. 261.1
 Crisim optimam significare evacuationem die
 critico factam & indicatam docet Hippocra-
 tes. ibid.
 Crisis optima indicata fit die judicatorio. ibid.
 Crisis optimæ præcipuum signum, coctio est.
 261.2. & 265.1
 Ad optimam Crisim cur coctio requiratur, &
 cruditas ad pravam faciat. 262.1. & 265.1
 Crisis prava unde accidat. ibid.
 Crisis perfectiùs & commodiùs fit, dum pertur-
 batio die fit, & evacuatio nocte. 263.2
 Rationes Valesij. 263.1
 Crisis ambæ partes dum simul esse debent, fa-
 cultate existente robusta cum humorum mul-
 titudine, utiliùs est fieri noctu quàm diu.
 264.1
 Facultas verò dum debilis est & humores non
 abundant, ambæque partes Crisis simul esse
 debent, meliùs est diu fieri quàm noctu. ibid.
 Crisis sine evacuatione congruente morbo, non
 solum non optima est, verùm nec perfecta,
 nec secura. 264.2
 Crisim perfectam & fidam, utrum sine signis co-
 ctionis & in die non judicatorio evacuatio non
 indicata possit facere. ibid. & 265.1
 Autoris opinio. 266.2
- Crisis prava die critico facta an deterior quàm
 aliis diebus. 270.1
 Pro parte affirmatiua autoritates & rationes.
 270.1. & 2
 Crisis prava, minus talis est, & cum minori
 molestia die critico, quàm aliis diebus. 270.2
 Crisim & signum pravum die critico factum, mi-
 nus malum esse quàm alio die, aliud est; aliud
 verò mortem esse prædicendam signo pravo,
 aut prava crisi in die critico quàm aliis. 271.1
 Crises cur deteriores in sexto quàm in septimo
 & aliis diebus eveniant. 284.2
 Crisis cur raro in quarto adveniat. ibid.
 Crisis securitas aut bonitas non pendet ex die
 præcisè, sed ex materiæ coctione. 285.2
 Crises cur ferè semper optimæ fiant die septimo.
 286.1. & 2
 Crises cur per septenos & quaterniones fiant.
 ibid.
 Crocus.
 Croci qualitates & proprietates. 124.1
 Crocus in magna quantitate sumptus, mortem
 inferre valet. 124.1
 Cruditas.
 Cruditatis divisio. 539.2
 Cruditas nidorosa & acida sub quo genere actio-
 nis læsæ comprehendantur. ibid. & 540.1
 Cruditas nidorosa à quo morbo fiat. 540.2
 A quo acida. ibid.
 In quo utraque differat. ibid.
 Cruditatis tres modi in jecore sicut in ventri-
 culo. 546.2
 Quæ deterior. ibid.
 Cucurbita.
 Cucurbitæ temperies, & quem succum generet.
 121.2
 Cucurbita in jusculis usurpata, bilis fervorem
 contemperat. ibid.
 Cucumeres.
 Cucumeres in quo gradu frigidi & humidii.
 121.2
 Quos morbos accersant. ibid.
 Curatio.
 Curatio febris prima in intentione Medici, ultima
 in executione. 7.2. & 14.2
 Curatio ut optimè perficiatur & procedat, quid
 opus Medico. ibid.
 Curatio quid sit. 37.2. & 38.1. & 2
 Curatio methodica & regularis quæ. 48.1
 Curatio quando incipienda ab urgentiori, &
 quando ab conditione sine qua non. ibid. 2.
 & 49.1
 Cutis.
 Cutis tota cut temperata esse debeat. 55.2
 Cutis quadrupedum cur spontaneo motu movea-
 tur, cutis verò hominis immobilis est. 55.1
 Cutis frontis, spontaneè movetur. ibid.
- D**
- Definitio.*
- D**efinitio brevis oratio esse debet. 8.2
 Deglutitio.
 Deglutitio cuius facultatis sit actio. 524.2
 Deglutitionem ciborum cur debeat præcedere
 appetentia. 525.1
 Deglutitio rerum liquidarum cur difficiliùs fiat
 in nonnullis ægrotantibus, quàm solidarum.
 394.2. & 525.1. & 2
- A A a a 3 *Delirium.*

Index

- Delirium.*
- Delirium quid sit. 378.1. & 379.2
 Delirium non est symptoma in actione diminuta. ibid.
 Delirium ad actionem depravatam pertinet. ibid.
 Delirij species quot sint. ibid.
 Delirium in modo & in tempore an sit concedendum. 378.2
 In Delirio per facultatem regentem quid intelligat Galenus. 379.1
 Quid debeat intelligi secundum Autorem. ibid.
 Delirium an possit esse in intellectu. 379.2
 Delirium quâ ratione excitetur aucto calore, vel alia qualitate quæ valeat distemperare. 381.1
 Delirium optimè potest contingere ratione distemperie maximè conducentis pro uno actu, vel pro aliquibus determinatis. 381.2
 Delirij tota ratio in quo consistat. 382.1
 Ad Delirium maximè sunt dispositi qui debilitate facultatis sensitivæ laborant. ibid.
 Ad Delirium non semper requiritur compositio & error in eo quod concipitur. 383.2
 Delirandi occasio multoties sumitur ex sensibus externis. 384.1
 In delirantibus unde ratio deceptionis. 384.2
 Ad deceptionem quæ contingit in Delirantibus non est necessarium quod detur actus aliquis erroneus sensûs antecederet ad intellectum. 385.1
 Delirium verum datur in brutis. 385.1. & 397.1. & 403.1
 Deliria an solius intellectûs dentur. 385.2
 Deliria in imaginatione non dantur. 386.1
 Ad Delirium duo requiruntur. 389.2
 Delirium tantum ratione caloris & siccitatis præternaturam causatur, & non ratione frigiditatis & humiditatis. 390.1
 Delirium an præcisè ex debilitate secuatur. 396.1
 Delirium quod à sanguine causatur, securius. 396.2
 Deliria quæ similia sunt illis quæ ex ebrietate nascuntur, ex sola intemperie calida nascuntur, sine humore vitioso. 396.2
 Delirij an peculiaris modus detur qui ostendat causam ejus esse pituitam. 397.1
 Deliria diversa cur ex diversis humoribus fiant. ibid.
 Delirium Theophili in qua facultate fuerit. 379.1. & 2. & 380.2. & 382.1
 Delirium utrum sit varium ex vario motu spirituum. 395.1
 Delirium ex inflammatione septi transversî an sit perfectum. 401.1
 Ob quam rationem fiat tale. 401.2
 Valsesij fundamenta proponuntur & examinantur. ibid.
 Autoris sententia. ibid. & 402.1
 Delirium ex febre ardente cur non sit perpetuum. 402.1
 Delirium perpetuum an signum pathognomonicum lethargi. 411.1
 Delirium commune est omnibus melancholia morbo laborantibus. 424.1
 Deliriorum peculiaris genera unde in melancholicis contingunt. ibid.
- Dens.*
- Dentis definitio. 489.2
- Dentes sunt veræ partes viventis. ibid.
 Dentes sunt ossa, & non habent naturam distinctam ab illis. 490.1
 Dentes cur semper augeantur, non sic cætera ossa. ibid.
 Dentes in prima foetus generatione generantur. ibid.
 Dens dum frangitur, cur in fractura non generatur callus, sicut in reliquis ossibus. ibid.
 Dentium tempus erumpendi non est determinatum. ibid.
 Dentes non habent sensum tactûs. 490.1
 Dentium fines plures partiales. 491.2
 Dentes raros & in minori numero qui habent cur brevioris sint vitæ. ibid.
 Dentium peculiaris actio. ibid.
 Dentium affectus. 492.1
 Dentes cur valde parati sint ad fluxiones. ibid.
 Cum Dentibus Temporum consensus. ibid.
 Hujus consensus fundamentum & causa. ibid.
 Dentes inter & aures maximus consensus. ibid.
 Dentium exitus extra gingivas, morbus puerorum. ibid.
 Dentes inflammationem an pati possint. ibid.
 Dentium corrosio unde accidat. 492.2
 Dentes cur possint putrefieri & non uri ab igne ibid.
 In Dentibus incipiente corrosione cur non sit dolor, secus verò ulteriùs progrediente & tandem majori existente, cesset dolor. ibid.
 Dentis diminutio unde contingat. ibid.
 Dentium stridor quid sit. ibid.
 Cujus facultatis sit symptoma. ibid.
 Stridor, rigorosè dentium affectus non est. ibid.
- Deus.*
- Deus cur pluries morbos causet. 424.2
 Non indiget applicatione alicujus causæ naturalis. ibid.
 Deus speciem cujuscumque rei potest producere immediate in potentiis. 426.1
 Deus est summa perfectio, & non indiget potentia à se diversa ad operandum. 303.2
- Diabetes.*
- Diabetes quid sit. 558.1
 In Diabete quæ consideranda. ibid.
 In Diabete facultates omnes renum læduntur. 558.2
 An facultas coëctrix necessariò debeat lædi. ibid.
 Diabetes à qua intemperie causetur. ibid.
 In Diabete quæ pars affecta. ibid.
 Ad Diabetem an sufficiat distemperies calida in renibus, an verò sit necessarium aliam partem hac distemperie affici. 559.1
- Diarrhœa.*
- Diarrhœa quid sit. 542.2
 Cujus facultatis sit symptoma. ibid.
 A quibus causis fiat. ibid.
 In Diarrhœa quæ pars affecta. ibid.
- Dies.*
- Dierum criticorum differentia stabilita. 268.1
 Rationes in contrarium positæ. ibid. 2. & 269.1
 Quæ refutantur. 269.2
 Dies aliqui dantur in quibus crisis omni perfectione & securitate fiunt, alij secus. 269.1
 Quod longâ experientiâ probatum est. ibid.
 Dierum diversitas, cum in morbis invenitur, experientiâ est deducenda. 272.1
 Dies

Rerum Præcipuarum.

Dies critici omni rigore qui sint.	ibid.	reperiatur.	356.2
Dies indicantes, qui.	ibid.	In notha pleuritide potest esse.	ibid.
Qui intercalares.	272.2	Ad Dolorem pulsantem cur requiratur magna inflammatio, eaque in ipsis arteriis, aut partibus sentientibus proximis.	ibid.
Qui medicinales.	ibid.	Dolor pulsans cur crescat dum inflammatio tendit in suppurationem.	ibid.
Dies criticos per septimanas & quaterniones dividerunt Hippocrates & Galenus.	ibid.	Dolor pulsans an in tumoribus frigidis reperitur.	ibid.
Dies idem & indicans & judicans esse potest. ib.		Dolor pulsans an possit esse absque inflammatione.	357.1
Dies omnes primæ septimanæ judicantes aut indicantes sunt præter secundum: in secunda & tertia septimana pluries privantur tali ratione.	273.1	Dolor gravans datur, & unde sic dicatur.	357.1
Dies intercalaris nullus datur à vigesimo usque ad quadragesimum.	ibid.	Ad sensum tactus pertinet.	ibid.
Dierum criticorum differentia secundum Avicennam.	273.2	Dolor gravans in jecore, liene & pulmone reperitur.	357.2
Dies integri numerandi sunt ad Crisim, prout viginti quatuor horis constat dies.	275.1	In carne harum partium non est sensus, neque adhuc extrema pars habet aliquos nervos, mediis quibus ortus ad sensum ei communicetur.	ibid.
Dies vigesimus cur potius criticus quàm vigesimus primus.	ibid. & 276.1. & 283.1. & 2	Dolor tensivus unde sic dicatur.	ibid.
Dierum criticorum causa cognitu quàm difficilis, ex Avicenna & Galeno.	275.2	Dolor tensivus an in nervo & musculo reperitur.	ibid. & 358.2
Ex Doctore Cartagena.	281.2	Dolor mordicans qui dicatur.	358.1
Galenus Dierum criticorum causam nullam aliã invenit præter concursum causæ cœlestis & superioris simul cum dispositione subjecti, seu materiæ.	276.1	Hujus doloris mordacitas an sit diversa à calore & frigore.	ibid.
Astrologorum sententia parum à Galeni placito recedit.	176.2	Difficultatis solutio.	ibid.
Recentioris sententia proposita & examinata.	277.1. & 2. & segg.	Galenus explicatur:	358.2
Dierum criticorum causa secundum Pythagoram.	278.2	Dolor pungens stabilitur.	359.1
Amatus & Cartagena non ad numeri perfectionem ut Pythagoras, sed ad assonantiam & dissonantiam ipsorum numerorum inter se, causam dierum criticorum reducunt.	279.1	Vnde sic denominetur.	ibid.
Qui refutantur.	ibid.	Solis membranis convenit, & à solo tenui humore causatur.	ibid.
Fracastorij sententia.	270.2	Doloris variæ species ab Archigene assignatæ.	359.2
Malè à Plaherio impugnata.	280.1. & 2	Dolor omnis gravans supponit materiam.	368.2
Fracastorij opinio examinata.	281.1	Non omnis dolor qui ex materia fit, est gravans.	ibid.
Autoris Doctrina.	281.2	Dolor gravans à quo humore frequentius accidat.	ibid.
Dies septimus taliter est decretorius, ut efficaciter, elementissimè, & ferè semper in bonum decernat.	278.2	Dolor an possit reperiri per consensum in parte remota, quin doleat proxima.	371.1
Dies septimus cur fortius judicet quàm alij dies.	286.1	In Dolore quæ reperiantur.	415.2
Dies quarti judicantes sunt septenorum.	286.1. & 2.	Dolor an sit instrumentum aut dispositio coadjuvans, ut tractio celebretur.	314.2
Dies quartus pravus mortem in sexto significat, non solum quando morbus movetur per pares, sed etiam per impares.	291.2. & 294.2	<i>Dulcedo.</i>	
Dies diversi an dentur determinati ostendentes morbum in mortem aut salutem terminari, longum aut brevem esse, cum periculo, vel sine illo.	294.2. & 295.1	Dulcedo est familiaris & magis proportionata qualitas ad alimoniam.	103.2
Dierum criticorum computatio quando à die invasionis debeat incipere.	297.1	Per dulcedinem jure merito explicuit Galenus similitudinem in alimentis requisitam pro nutritione.	104.2
Quando à die permutationis.	ibid.	Rationes contra Galeni doctrinam propositæ & solutæ.	104.2. & segg.
<i>Divinatio.</i>		Per verbum <i>dulce</i> , quid debeat intelligi secundum Gal.	105.1
Divinatio quid sit.	426.2	Dulcedo index est mixti temperati, tum in primis, tum in secundis qualitatibus.	105.2
Divinatio in melancholicis an detur.	ibid. & 427.1	Ea tamen qualitas non debet esse in excessu.	ibid.
<i>Dolor.</i>		<i>Durum.</i>	
Dolor sive pertineat ad appetitum, sive ad sensum tactus, non habet species nisi ex objecto.	355.1	Durum tripliciter aliquid dicitur.	554.1
Dolor pulsans datur.	356.1	Durum quid propriè dicatur.	ibid.
In quo ab aliis doloribus distinguatur.	ibid.	<i>Dysenteria.</i>	
Doloris pulsantis conditiones.	356.1. & 2	Dysenteria quid sit.	543.1
Dolor pulsans cur in exquisita pleuritide non		Dysenteria quo modo fiat.	ibid.
		A quibus causis oriatur.	ibid.
		Dysenteria quo modo possit esse occasio frigiditas.	ibid.
		<i>Dyspnoea.</i>	
		Vide <i>Respiratio</i> .	
		<i>Dysuria.</i>	
		Dysuria quid sit.	560.1
			Solet

Index

- Solet comparari dysenteria. ibid.
 Sub tertio genere symptomatum continetur.
 ibid.
- E**
- Ebrius.*
- E**brius cur balbutiat. 430.1
 Ebriis cur objectum quod unum est, appareat
 duplex. 482.2
- Effectus.*
- Effectus præternaturales, causam præternatura-
 lem necessariò redolent. 575.2
- Elementum.*
- Elementa impura nutriunt. 88.2
 Elementa pura an nutriant, Autoritates & ratio-
 nes pro parte affirmante. ibid.
 Elementa minimè possunt nutrire, si ea rigorosa
 significatione consideremus, quatenus sunt
 corpora simplicia, omninò impermixta. 89.1
 Quibus autoritatibus & rationibus suadeatur.
 ibid.
 Argumenta pro parte affirmativa refutantur, &
 autoritates exponuntur. 89.2. & 90.1
 Elementa formaliter continentur in mixtis.
 86.2. & 111.1
 Elementa symbola faciliùs convertuntur quàm
 dissymbola. 512.2
 Elementa cur difficilè corruptuntur. 565.1
- Empyema.*
- Empyematis definitio. 512.1
 Empyema quis morbus sit. ibid.
 In quo differat à pthiisi. 510.1
 Empyematis materia quomodo tussi evacuetur.
 512.2
 Andreae Laurentii sententia proposita & refu-
 tata. ibid.
 Empyema potest expurgari per urinam & inte-
 stina. 513.1
 Per quas vias transeat pus ad alvum & vesti-
 cam. ibid.
 Empyematicorum febris, an sit hæctica, putri-
 da vel diaria. 513.2
- Endivia.*
- Endivia inter olera maximi est usus. 119.1
 Endiviæ proprietates ad usus medicos. ibid.
- Epilepsia.*
- Epilepsia inter soporosas affectiones connume-
 ratur. 443.1
 Epilepsiæ definitio juxta Galenum. ibid.
 Secundum Avicennam. ibid.
 Epilepsiæ essentia in quo consistat. ibid.
 Fernelii & Rondeletii argumentorum solutio-
 nes Autorum quorundam. 443.2
 Epilepsia potest fieri aut cum vera obstructione,
 aut citra illam. 444.1
 In Epilepsia licèt sit humor in cerebro obstruens
 ejus ventriculos, nihilominùs non est neces-
 sarium ut privatio sensûs interni & externi
 sequatur. 444.2
 In Epilepsia quæ fit concussione cerebri, non
 est obstructio morbus à quo procedit motus
 concussivus. ibid.
 Morbus à quo ille vitiosus motus in Epilepsia
 oritur, ille est à quo procedit dolorosa & mo-
 lesta sensatio, sive sit solutio continui, sive
 distemperies. ibid.
 Et respectu veræ privationis sensûs, morbus est
 occupatio cavitatum ab alio corpore, sive
 per obstructionem, sive compressionem ce-
 bri. ibid.
 Duplex est modus quo fit Epilepsia, juxta Ga-
 lenum. 445.1
 Epilepsiæ symptomata. ibid.
 In Epilepticis non est vera convulsio. 445.2
 Epilepsiæ speciei cujuscumque inseparabile est mo-
 tus concussivus. ibid.
 In Epilepsia an motus concussivus debeat esse
 universalis. ibid.
 Epileptici cur quidam convellantur, alii non,
 sed alii secundum aliquas partes, & alii secun-
 dum alias. ibid.
 Epilepsiæ motus concussivus cujus facultatis sit
 symptoma. 446.1. & 2
 In Epilepsia cerebrum patitur secundum omnes
 ejus ventriculos. 446.2
 Et cujusque signa. ibid.
 In Epilepsia respirationis læsio non tam intensa
 est sicut in Apoplexia, & est intensior quàm
 in Caro. 447.1
 In Epilepsia omnes internæ actiones læsionem
 patiuntur quoad diminutionem. ibid.
 Epilepsia per propriam passionem semper fit à
 pituitoso & crasso humore obstruente, & si-
 militer à flatibus. 447.1. & 2
 Epilepsia cur in pueris frequenter contingat, &
 non in senibus. 447.2. & 448.1
 Epilepsiæ paroxysmus cur citò repetat, & citò
 resolvatur. 448.1
 Epilepsia tam per propriam passionem quàm per
 consensum potest causari ab humore melan-
 cholico. 448.1
 Epilepsia etiam potest causari à sanguine. ibid.
 Et à bile. ibid.
 Epilepsia potest fieri per consensum cum ventri-
 culo. 448.2
 Epilepsia non potest fieri à siccitate. ibid.
 Epilepsiæ species secundum Galenum. 449.1
 In omni Epilepsia non est necessarium quod una
 pars congerat humorem, & altera illum re-
 cipiat; neque est necessarium ut subitò & re-
 pentè fiant paroxysmi. ibid.
 Epilepsia utrum à nuda qualitate irritante causa-
 ri possit. 449.2
 An possit fieri ab aliqua prima nuda qualitate
 faciente dolorem. ibid.
 Epilepsia an possit terminari in paralyin. 450.1
- Evacuatio.*
- Evacuationes inceptæ & non perfectæ, cur ju-
 vandas esse doceat Galenus. 246.2
 Evacuationes materiâ existente crudâ pravæ sunt.
 ibid. & 265
 Evacuatio in die critico facta & indicata, opti-
 mam Crisim significat. 261.1
 Evacuationes criticæ omnes copiosiores sunt
 nocturnæ quàm diu. 263.1. & 2
 Evacuatio non indicata die judicatorio, & sine
 coctionis signis, an possit facere crisim per-
 fectam & crudam. 264.2
 Evacuationes symptomaticæ quibus signis cog-
 noscantur an in bonum, an in malum ter-
 minentur. 266.2. & 267.1. & 2
 Evacuationes quæ sponte naturæ fiunt, si secun-
 dum venarum rectitudinem celebrentur, sub-
 leventur periculum, sin minus, non suble-
 vant. 585.2
- Evacua

Rerum Præcipuarum.

Evaciationes quæ secundum rectitudinem celebrantur, ad optimi iudicii fidem, quantum faciant. *ibid.*

Experientia.

Experientiâ nullum in Arte Medica efficacius argumentum. 269.1

Extenuatio.

Extenuatio in parte affecta paralyti quodnam symptoma. 460.1

Quando habeat rationem morbi. *ibid.*

Extenuatio in paralyti, an propter defectum virtutis communicandæ à cerebro, mediis spiritibus. *ibid.*

Contingit propter aliquam causam positivam quæ ex privatione motûs in membro paralyti affecto reperitur. 460.2

Alia Petri Garciae solutio. *ibid.*

Extenuatio in phthisi, quando habeat rationem morbi, aut symptomatis. 509.1

F

Faba.

FAbæ frigido & sicco temperamento prædictæ. 118.1

Fabæ virides humidiores quàm sicca. *ibid.*

Fabæ sicca in usum non veniunt nisi à plebeis. *ibid.*

Fabæ quomodocunque præparentur, noxiæ. *ibid.* & 189.2

In somnia turbulenta inducunt. *ibid.*

Ex Fabis plura medicamenta utilia conficiuntur. *ibid.*

Facultas.

Facultatis generalis acceptio. 301.1

Facultas quid sit. *ibid.*

Facultates quibus corpus humanum gubernatur tres sunt. *ibid.*

Et quæ. *ibid.* 2

Facultas vitalis quæ sita est in corde, quid sit. 301.2

Facultatis vitalis divisio. *ibid.*

Facultas animalis ubi resideat, & quæ opera ab ea dependant. 302.1

Facultas animalis in sensitivam & motivam dividitur. *ibid.*

Secundum magis & minus differunt. *ibid.*

Facultas sensitiva in externam & internam dividitur. *ibid.*

Externa quæ sit & ejus subdivisio. *ibid.*

Facultas interna sensitiva quæ sit, & ejus divisio. *ibid.*

Facultas naturalis quæ in hepate residet, quid sit. *ibid.*

Ejus divisio. *ibid.* & 308.1

Facultas ministrans quid sit, & ejus divisio. 302.2 & 306.2

Quid ministrata. *ibid.*

Facultas vitalis gemina est secundum Avicennam. 306.1

Qui impugnatur. 306.1. & 2.

Et defenditur. 307.1

Avicenna circa facultatis animalis species an erraverit. 307.1. & 2

Facultatum naturalium ministrantium objectum. 309.1

Ministratarum. *ibid.*

Facultatis nutritivæ objectum materiale. 309.2

Objectum formale. *ibid.*

Henriquez Laureæ Medica Tom. III.

Facultates naturales an sint vitales. 310.1

Partis negantis rationes. *ibid.*

Pars affirmas ut verior feligitur & probatur. *ibid.*

Facultates ministrantes & ministratas quid peculiare habeant in suo modo operandi, quo distinguantur ab agentibus naturalibus, & quo constituantur in esse vitales. 310.2

Facultas pulsfica an sit vitalis. 311.1

Facultas generativa spirituum an vitalis. *ibid.*

Facultas expultrix an ad sensitivâ pertineat. 311.2

Facultates naturales utuntur duplici instrumento ad suas facultates obeundas. 313.1

Facultatum naturalium actiones quæ ratione per motum dictarum fibrarum, quæ illis indigent, celebrentur. 313.2

Recentiorum quorundam doctrina. *ibid.*

Quæ examinatur & refellitur. *ibid.*

Facultatum naturalium, an temperamentum sit instrumentum, & quæ ratione concurrat cum 314.1

ipsis ad sua opera. 314.1

Facultates an distinguantur ab anima, & à temperamento. 302.2

Opinio Thomistarum & rationes. *ibid.*

Facultates realiter non distingui ab anima probabilior opinio. 303.1

A Facultatibus valde distinctum est realiter temperamentum. 305.2

Facultas alia specialiter à natura concessa est officinis communibus, quæ munia communia exercent, & non sufficit illa, quæ operantur propter se. 312.2

Facultatum naturalium ministrantium ordo, & cur à natura præscriptus. 305.2

Facultas motiva cordis, & generativa spirituum vitalium cur vitalis. 306.2

Facultas generativa seminis, minimè differt à nutritiva testium. 308.2

Facultatem unam supponi ad alteram, ac ordinari ex propria natura ad alteram valde diversum est. *ibid.*

Facultates quæ conveniunt alimento formaliter, quatenus tali, quæ sint. 96.2

Facultates contrariæ in eodem alimento sub eadem forma possunt inveniri. 97.2

Ex Facultatibus quæ in alimentis insunt, quædam sunt primæ qualitates, quædam secundæ. 99.1

Quomodo dignoscantur. *ibid.*

Harum Facultatum cognitionem commendavit Galenus. *ibid.*

A Medico cur sint investigandæ. *ibid.*

Facultatis medicamenti aut alimenti notitia certior erit, si ipsa applicemus omninò nuda à calore, & frigiditate adventitia. 100.1

Facultates alimentorum & medicamentorum absolute & simpliciter non sunt considerandæ à Medico perito, sed simul adicere quibusnâ ætatibus, naturis, anni temporibus, regionibus, ac viræ rationibus utilia, vel noxia sint. 200.1

Facultates alimentorum medicamentosæ non solum per experientiam dignoscuntur, sed etiam per qualitates secundas, præcipuè per sapes. 100.2

Facultates medicamentosæ alimentorum per experimentum melius indagantur, ipsaque experientia non est fallax. 102.2. & 103.1

Facultates alimentosæ quæ insunt alimentis ex quibus capitibus dignoscantur. 103.2

Facultates omnes orio languescere, usu & exercitatione roborari, quo sensu dixerit. Gal. 75.1

Facultas animalis motiva, cur orio languescat, & B b b b exer

Index

- exercitatione videatur corroborari. 73. 2. & 75.1
- Facultates activæ in alimentis in quo gradu existant. 112.2
- Facultas cibum indicat, auxilia prohibet. 132.1
- Facultatis regentis nomine quid intelligat Gal. 379.1
- Quid certò intelligendum. ibid.
- Fames.*
- Fames cur à natura concessa. 161.2. & 162.1
- Fames quantitatem ciborum in sanis mensurat. 162.1
- Famem sentire non est proprium munus alicujus sensus interni. 526.1
- Ad sensum tactus pertinet. ibid. & 529.1
- Fames & sitis non sunt contra naturam. 527.2
- Quibus rationibus dicantur secundum naturam. ibid.
- In Fame an sit appetitus similium, an verò contrariorum. ibid. & 528.1
- In Fame naturali quot reperiantur. 528.1
- In Fame inanitio partium illarum quæ sunt juxta cutem. ibid.
- Inanitio illa partium cutanearum non est simpliciter necessaria ad Famem naturalem ventriculi. 528.2
- Fames & sitis sensationes dolorificæ. 527. 2. & 529. 1. & 2. & 530. 1
- Fames & sitis formaliter consistunt in actione appetitus, & in sensatione succus causaliter. 529.1
- In Fame & siti est actus fugæ & prosecutionis. ibid.
- In quo actu consistant. ibid.
- Famem esse appetitum calidi & siccis, quomodo intelligendum. 529.2
- Fames per solum chyli defectum excitatur. 529.2
- In Fame & siti an sit ordo prioris & posterioris. 530.1
- Fames & sitis an possint esse simul. ibid.
- In Fame & siti quod sentitur, an sit corrugatio quædam in ventriculo. 530.1
- An siccitas & frigiditas. 530.2
- Autoris sententia. 531.1
- Fames naturalis an excitetur ab humore melancholico naturali, qui à liene mittitur in ventriculum. 530.2. & 531.2
- Fames cur excitetur à frigiditate, & impediatur à calore. 534.1
- Fames canina quid sit. 531.2
- Cujus actionis sit symptoma. 532.1
- A quo humore causetur. ibid.
- Morbus à quo procedit tale symptoma non est unus. ibid.
- In tali Fame an ventriculus patiat per consensum. 532.1
- Non est necessarium adesse vomitum illius quod devoratur. 532.2
- Hanc Famem quâ ratione possint causare vermes. 532.1
- Fames canina distinguitur à boulimo. 532.2
- Vide *Boulimos & Pica.*
- Febris.*
- Febris duobus modis potest causari ex humore putrescente in cerebro, aut in aliqua parte. 400.2
- Febris phthisicorum qualis sit. 510.2
- Qualis Empyematicorum. 513. 2
- Febris pestilens magnus & acutus morbus, magnum auxilium exposcit, ut venæ sectionem ex talo. 578.1
- Vide *Sanguinis missio.*
- Fibra.*
- Fibrarum triplex genus. 313.1
- Earum munus. ibid.
- Fibræ non sunt simpliciter necessaria ad opera facultatum naturalium, quæ medio motu celebrantur, conducunt tamen ad meliùs & perfectiùs operandum. 313.2
- Vide *Vesica.*
- Ficus.*
- Ficus recentes in activis qualitatibus temperatæ, & in passivis humidæ sunt. 120.2
- Quem succum præsent. 121.1
- Ficus siccæ quod temperamentum & quas facultates sortiantur. ibid.
- Largiùs ingestæ quid præsent. ibid.
- Fluxio.*
- Fluxionem ex longo tempore cohibere cur non sit tutum. 62.2
- Fœmina.*
- Fœminæ generatio non est monstruosa. 560.2
- Ad quid à natura fuerit intenta. ibid.
- Fœminæ cur magis abundant sanguine menstruo quàm viri. 568.1
- Fœminæ aliquæ cur possint carere menstrua evacuatione citra morbum. ibid.
- Fœminæ pingues cur steriles. 568.2
- Fœminæ quæ citius, & quæ tardiùs habeant menstruas evacuationes. ibid. & 569. 1
- Quibus cessent citò aut tardè. 569.1
- Vide *Sanguis menstruus.*
- Fœtus.*
- Fœtus in primo sui esse an priùs dormiat aut vigeat. 360.2
- Fœtus sit ex sanguine menstruo, eoque nutritur. 568.1. & 2. & 570. 1
- Fœtus laudabiliori sanguinis parte nutritur. 617.1
- Fœtus in utero cur laboret propria fame. 528.2
- Frigiditas.*
- Frigiditas in pedibus, signum propriæ accessionis febrilis est. 152.1
- Frigiditas cur conducat ad famem. 534.1
- Vide *Humiditas.*
- Fungi.*
- Fungi inter deleteria venena numerantur à Galeno. 92.2
- Vide *Venenum.*
- Futura.*
- Futura in triplici sunt differentia, & quæ sint. 426.2
- Futura quæ necessariò eveniunt an possint prædici. ibid.
- Futura quæ ut plurimum eveniunt quâ ratione cognoscantur. ibid.
- Futura omninò contingentia & fortuita, ut cognoscantur superiores vires requirunt. ibid.
- Futurorum ut talia non possunt dari species. 427. 1
- G**
- Galenus.*
- Galenus in morbo proprio deceptus. 9.2. & 557.2
- Galenus Græcorum Coryphæus. 571.2. & 576.2
- Glaucoma.*
- Glaucoma quid sit. 476.2
- Est

Rerum Præcipuarum.

Est symptoma à qualitate mutata. ibid.
A quo morbo procedat. ibid.
Glaucoma an à siccitate, an à frigida & humida distemperie causetur. ibid.

Gonorrhœa.

Gonorrhœæ definitio. 562.2
Species. ibid.
In Gonorrhœa cur non sit voluptas dum effunditur semen. ibid.
Quæ pars affecta. ibid.
Gonorrhœa cur in scæminis frequentius contingat quàm in viris. ibid.
In Gonorrhœa quæ vena secanda, secundum Mercatum. 610.1
Qui refutatur. ibid.
Autoris doctrina. 620.1

Gustus.

Gustus cur requirat humiditatem. 488.1
Gustus tripliciter læditur. ibid.

Gutta serena.

Gutta serena quot modis possit contingere. 480.2
Gutta serena non unus est morbus. 481.1
Guttæ serenæ causa. ibid.

H

Habitus.

Habitus quid sit. 61.1
Habitus & privatio in gradibus remissis optimè compatiuntur. 412.1

Hæmodia.

Hæmodia non est vera species doloris. 358.2
Consistit in diminuta sensatione gingivarum & dentium. ibid.
In Hæmodia quod objectum sentiat. ibid.
Hæmodiam & remissam sensationem res acidæ & acerbæ causant. 359.1
Hæmodia ab aliis rebus solum frigidis quandoque potest causari. ibid.
Hæmodia quomodo in altero excitetur, ex eo quod videat aliquem edere acerba & acida. 347.2

Hæmodia est sola passio gingivarum. 490.2

Hæmorrhagia.

Hæmorrhagia quid sit. 485.2
A quo morbo procedat. ibid.
Cur solis hominibus contingat. 486.1

Hæmorrhoides.

Hæmorrhoidas antiquas cur sanare non sit tutum. 62.2
Hæmorrhoidum fluxio utilis in morbis pluribus. 244.2

Hemicrania.

Hemicrania quid sit. 368.1
In Hemicrania cur quandoque una pars capitis doleat, quandoque altera dimidia. ibid.
Hemicraniam qui laborant, cur neque strepitum, aut vocem, &c. non possint sine molestia ferre. ibid.

Hepatica affectio.

Hepatica affectio quid sit. 546.2
Ad Hepaticam affectionem an necessarium ut aliquis tumor complicitur. ibid.
Hepatica affectio quodnam sit symptoma. ibid.
Quæ facultas patiat. ibid.
Hepaticæ affectionis symptoma pathognomonicum. ibid.
Causæ. ibid.

Herniquez Laurea Medica Tom. III.

Histeria.

Historiæ multorum qui venenis innoxie nutriti sunt. 62.1
Historia cuiusdam Monachi, qui ad visum aut ad odorem rosæ animo deficiebat. 323.2
Historia cuiusdam Secretarii qui solo auditu aut visu olivarum viridum in lypothimiam incidebat. 323.2
Historia Monialis quæ ex visu scarabæi mirum in modum afficiebatur. 324.1
Historia Cæsaris Borgiæ. 336.1
Historia Domine utero gerentis circa sextum mensem continuè tertianâ subintrante laborantis, quæ repetitâ venæ sectione in talo, curata est. 611.2
Historia Ducis Hispani, qui à sæva lue venerea immunis evasit, fontanellis in inguine spontè apertis. 620.1
Historia duarum scæminarum quæ dum utero gerebant, menstruales purgationes habebant, & infantes suos & perfectos in lucem dederunt; & rursus eadem scæminæ, in aliis gestationibus, menstruis non supervenientibus, fœtum perficere non potuerunt & abortus subsequutus fuit. 610.2
In quo casu quid præstiterit Zacutus. ibid.
Quod examinatur & perpenditur. 611.1

Hippocrates.

Hippocrates 1. Aph. 2. quid per qualia, in evacuationibus intelligat, juxta Galeni mentem. 29.2
Hippocrates primus fuit autor Artis methodi mendendi. 5.1
Hippocrates quid doceat in libris qui de victus ratione inscribuntur. 127.1. & 2. & seqq.
Hippocrates & Galenus cur tot compositiones ex melle construxerunt, nullas ex saccharo. 186.2. & 187.1
Hippocrates longâ experientiâ dierum criticorum diversitatem invenit. 269.1
Hippocratis aphoristicæ sententiæ, infallibiles non sunt, sed doctrinales tantum. 617.2
Hippocrates nusquam secuit venam directè propter abortum. 616.2
Hippocrates primus Medicinæ Magister. 612.1

Hordeum.

Hordei qualitates. 118.1
Hordei cortex exterior sicciore est medullâ interiori. ibid.
Vtraque abstergendi vim habet. ibid.
Ex Hordeo qualis panis conficiatur. ibid.
Quæ prisana. ibid.
Ex hordeo decorticato alimentum tabidis utilissimum paratur. ibid.

Humor.

Humores per corruptionem in corpore possunt generari, qui eisdem effectus causare valeant ut à lethali veneni potione. 327.2

Humor albugineus.

Humor albugineus duos morbos in quantitate continui pati potest. 475.2
Humoris albuginei augmentum qua ratione lædat visionem. ibid.
Diminuta quantitas. 476.1
Humoris albuginei diminutione qui laborant, cur melius videant noctu quàm diu. ibid.

Humor crystallinus.

Humoris crystallini natura. 476.2
Plures morbos pati potest. ibid.

Index

- Humoris crystallini mutatio in glaucomate unde accidat. ibid.
- In Humore Crystallino quo pacto fiat fortior motus quando objectum est remotum. 478.2
- Humor crystallinus, visionis elicivus. 482.2
Humor vitreus.
- Humor vitreus præstat nutrimentum humori Crystallino. 276.1
- Humoris vitrei vitium non lædit visionem primò & per se. ibid.
- Humiditas.*
- Humiditatis deperditæ reparatio impossibilis. 2.2
- Humiditas prima in humano corpore quæ vocetur. 3.1
- Humiditas illa secunda quæ ultimò alterata est, & disposita à calore viventis, ut in ipsum convertatur, sive dicatur cambium, sive gluten, priusquam perfectè assimiletur, & transturetur in substantiam viventis, est verum & legitimum alimentum. 83.1
- Humiditas & frigus, quomodo causent somnum. 367.2
- Humiditas & frigiditas cur non possint delirium causare. 390.1
- Humiditas quomodo conducat ad gustum. 488.1
Hydrophobia.
- Hydrophobia quis morbus. 431.2
- Hydrophobiæ definitio. ibid.
- Est species mania. ibid.
- Hydrophobia in quo consistat. ibid.
- Cujus potentia sit. ibid.
- Hydrophobiâ affecti cur aquam cum ingenti siti appetant, eâ tamen visâ, aut quovis liquido liquore, eam avertentur. ibid. & 432.1. & 2
- In Hydrophobico potest stare simul timor & furor. 432.2
- Vide *Canis.*
- Hydrops.*
- Hydrops quid sit juxta Avicennam. 547.1
- Hydrops verus potest esse sine morbofo tumore. 547.2
- Hydrops species, & unde unaquæque desumatur. ibid.
- Hydrops an possit fieri ex aliis humoribus sicut ex pituita. ibid.
- Hydrope pars affecta an sit necessariò jecur. 548.1
- In Hydrope qua ratione aquosus humor in omentum feratur. 549.1
- Hydrops an possit fieri à distemperie calida jecoris. 549.2
- Hydrops effectus quo modo à causa calida fiat. ibid. & seqq.
- Hydrops species quæ deterior. 551.1
- In omnis Hydrops specie non est necessarium lædi sanguificationem. 550.2
- Hyems.*
- Hyeme cur minùs quàm per æstatem, sed periculosius ægrotetur. 53.2
- Hyeme cur calidiora & sicca debeant esse alimenta. 117.1
- Cur copiosiora sint offerenda. ibid.
- Potus cur parcius esse debeat. ibid.
- Et vinum paulò meracius bibendum. ibid.
- Hypochysis.*
- Vide *Suffusio.*
- Hypophasma.*
- Hypophasma morbus tunicæ adnatæ. 470.2
- Vnde sic dictus. ibid.
- Hypophasma potest etiam fieri à fervore sanguinis. ibid.
- Hypophasma aliis corporis partibus convenit. ib.
- Hypopyon.*
- Hypopyon affectus tunicæ corneæ. 472.1
- Vnde sic dictus. ibid.
- Est affectus toto genere contra naturam, & symptoma tertii generis. 472.1
- Habet rationem morbi in numero aucto. ibid.
- Non est viventis pars. ibid.
- Hysterica passio.*
- Hysterica passio an morbus ipsius uteri & ipsius symptoma. 563.2
- In Hysterica affectione quo morbo laboret uterus. 564.1
- Hysterica affectio cur aliquando sanetur, nullo remedio appposito utero. ibid.
- Hystericæ affectionis causæ. ibid.
- Hystericæ affectionis, sanguis non quomodo-
cunque causa. 564.2
- Hystericæ affectionis symptomata cur viris non propria. 564.2
- Hysterica affectio ex quolibet humore & tota massa sanguinaria potest causari. ibid.
- Ex flatu etiam. ibid.
- In Hysterica passione cur tot tamque varia, etiam in una eademque muliere inveniuntur symptomata. 565.2
- Vnde retractio uteri ad superiora, vel ad latera. 566.1
- Cur totum corpus refrigeretur. 566.1
- In Hysterica forti passione an omninò possint deficere respiratio & pulsus. 566.2
- Quare lædatur respiratio & pulsus, ita ut deficient saltem quoad sensum. ibid.
- Hystericâ affectione laborantes cur pluries incidunt in syncopem & in epilepsiam. ibid.
- Cur melancholiâ soleant affici. ibid.
- Hysterica affectio cur sæpè repetat per circuitus. 565.2
- Vide *Vterus.*
- I**
- Icterus citrinus.*
- I**cterus quid sit secundum Paulum. 553.1
- Quid secundum Avicennam. ibid.
- Icterus quomodo symptoma in qualitate mutata. ibid.
- In Ictero quare bilis non putrescat sicut contingit in erysipelate & herpere. ibid.
- In Ictero cur non sentiat rigor. ibid.
- Icteri causæ internæ. 553.2
- Icterus potest contingere quin jecur vitietur. ibid.
- Jecur.*
- Jecur pars generans sanguinem. 548.1
- Jecur necessariò pars affecta in omni hydrope sive per se, sive per consensum. ibid.
- Jecur ut pars similis, & ut pars organica varios patitur morbos. 546.1
- Jecoris obstructions. 551.2
- Jecoris inflammationis nomine quid intelligendum. 552.1
- Jecur an possit pati tumorem œdematosum. ibid.
- In qua Jecoris parte inflammatio sit deterior. 552.2
- Jecoris inflammationis signa. ibid.
- Jecoris inflammatio in quo distinguatur à pleuritide. ibid.
- Jecur

Rerum Præcipuarum.

Jecur pars est ubi generantur humores secundum naturam. 559.1. & 583.2. & 619.1. & 2

Jejunium.

Jejunium facile in senibus ferendi causa. 95.1

Jejunia longa cur picrocholis noxam afferre soleant, 114.1

Aliis etiam hominibus noxia. *ibid.*

Inappetentia.

Inappetentiæ & cibi fastidii discrimen. 533.2

Inappetentiæ causæ. 534.1. & 2

Inappetentiæ aliæ causæ secundum Avicennam. *ibid.*

Incantatio.

Incantationum vis superstitiosa omnino est, & fabulosa. 325.1

Incantationes quando profint ad propulsandos morbos. 327.1

Incubus.

Incubus unde sic dictus. 433.2

Incubi definitiones variæ. *ibid.*

Incubi essentia in quo consistat. *ibid.*

In Incubo læsio & depravatio est in actu imaginationis. 434.1

Incubus an in compressione cerebri consistat. *ibid.*

In Incubo sensus externi actio læsa est in diminutione. 434.2

Incubi symptoma non potest stare in vigilia. *ib.*

In Incubo quæ pars affecta. *ibid.*

Quæ pars cerebri. *ibid.*

Indicatio.

Indicationis definitio Gal. 7.2. & 15.1

Quæ explicatur. 7.2. & 8.1

Indicatio in suo conceptu formali duo involvit. 8.1

Indicationis definitio exposita secundum Arterium. *ibid.*

Indicatio præcipua in sanitatis conservationem dirigitur. 8.2

Indicatio excludit experientiam. *ibid.*

In Indicationis definitione cur illa verba, *sine Analogismo*, tacuerit Galenus. *ibid.*

Indicatio omnem prorsus cogitationem excludit, non solum formalem, sed & virtuales. 9.1. & 2

Indicatio alia curativa, alia conservativa, altera præcautoria. 16.1

Indicatio curatoria unde sumatur. 19.1

Indicatio sumpta à viribus est inter omnes præstantior. 20.1

Indicatio curatoria prima & præcipua desumitur à morbo. *ibid.*

Indicatio curativa formaliter & immediate desumitur ex contrarietate remedii cum morbo, & minimè ex contrarietate morbi cum sanitate. 22.1

Indicatio primum locum obtinet in morborum medela. 26.2

Indicationes oppositæ quando reperiuntur, quas regulas observare debeat Medicus. 30.2

Indicatio tam à causa quæ adest, quam à morbo debet sumi in curatione. 37.2

Indicationes plures in morborum medela cum se offerunt quomodo se habere debeat Medicus, secundum Gal. 47.2. & seqq.

Indicatio à parte affecta desumpta principalior est ex Gal. 50.2

Indicatio partis affectæ ex quinque ejus accidentibus desumitur. *ibid.*

Indicatio desumptæ à temperamento partis, dubium ex Gal. verbis. 50.2

Indicatio quæ major, quæ à parte desumitur, aut quæ à morbo. 56.2. & 57.1

Indicatio curationis ab affectu ubi duplex est, amethodum est operari pro ratione unius, alterâ neglectâ. 590.1

Indicans.

Indicans & scopus idem sunt. 10.1

Indicans quid sit secundum Vallesium. *ibid.*

Indicantis alia definitio. 11.1

Indicans omne aut sui ablationem aut conservationem postulat. 12.2. & 24.1

Indicans primum & præcipuum distinctum à morbo & natura, an sit causa morbi, proponitur & examinatur. 13.1

Indicans an debeat esse notius intellectui quàm indicatum. 14.2

Indicans & indicatum an contrariantur. 14.2. & 15.1

Indicans unum tantum unum indicat. 15.1. & 2

Indicans an debeat esse præsens. 15.2. & 16.1

Indicantia.

Indicantium numerus varius secundum Galen. 10.1. & 2

Indicantia alia sunt absolute; alia verò prima & præcipua. 11.1

Indicantia absolute quæ dicantur. *ibid.*

Indicantia prima & præcipue, quæ. *ibid.*

In quo distinguantur ab aliis, quæ secundariè, & ratione alterius indicant. *ibid.*

Indicantia absolute plura reperiuntur. *ibid.*

Indicantia prima & præcipua quot sint secundum nonnullos Recentiores Doctores. *ibid.*

Tantum duo sunt juxta Autoris sententiam. 12.1. & 2

Indicantia tres condiciones habere debent secundum non nullos. 14.2. & 15.2

Indicantia curatorie quæ sint. 19.1. & 2

Ingenium.

Ingenium unde sic dictum. 427.1

Ingenium cujus sit facultatis. *ibid.*

Influxus.

Influxus communicatus à corde, cur calidus & humidus. 55.2

Influxus caelestes ad patibilia variè terminantur. 580.1. & 581.1

Iliaca passio.

Iliaca passio unde sumit denominationem. 544.1

Cur volvulus dicta. *ibid.*

In Iliaca passione duo sunt symptomata. *ibid.*

Iliaca passio an solum in ileo intestino reperitur. *ibid.*

In quo distinguatur à colica. *ibid.*

Ilei morbi causæ. 544.2

Iliaca passio spuria. *ibid.*

Ilei morbi signum pathognomicum an sit vomitus. 545.1

Imaginatio.

Imaginationis actus depravatus, non est verè delirium. 379.2

Imaginationis actus depravati, errores sunt, non deliria. 386.1

Imaginatio ut errer an debeat communicare species ejusdem objecti sensui externo. 386.2

Imaginatio potest percipere objecta quæ a sensibus externis percipi nequeunt. *ibid.*

Imaginationem operari nõ posse quin aliquis sensus sit in actu, quo sensu intelligendum. *ibid.*

Imaginatio hoc ipso quod lædatur, debet lædi æstimativa, si ad vires sensitivas attendamus. 387.2

Index

Imaginatio non hoc ipso quod læditur, debet lædi æstimatoria, neque intellectus, si ad vires intellectivas respiciatur. 388.1
 Imaginatio vel ejus actus unde est quod minorem calorem requirat, deinde æstimatoria, majorem, & denique majorem adhuc memoria. 393.1 & 2
 Imaginatio, æstimatoria & memoria sive sint actus inadæquati ejusdem potentia, sive sint actus adæquati diversas potentias constituentes, dummodò sint in eadem cerebri parte, possunt omnes dari perfecti, licet petant diversam intensiorem caloris. 394.1
 Imaginatio sola in lethargicis depravatè operatur. 411.2

Insomnium.

Insomnium quid sit. 384.1 & 406.1
 In Insomnio aliqua potentia interna debet operari. ibid.
 Insomnia quæ potentiarum internarum actiones sunt, necessariò inter veras & reales operationes debent numerari. 406.1
 Insomnium cujus interni sensus sit operatio. ibid.
 Insomnia quomodo contingant. ibid.
 Insomnium cur frequenter contingat circa objectum quod paulò ante præ manibus habuimus, licet multoties contingat Insomnium fieri circa objectum multis annis antea cognitum. 406.2
 Insomnia non cessant in cerebro præcisè per motum spirituum aut vaporum. 407.1
 Insomnium an possit esse in brutis. 407.1
 An in pueris. ibid.

Intellectus.

Intellectus delirat, & solum in homine. 379.2 & 381.1
 Intellectus habet species reservatas in se, sicut memoria sensitiva habet etiam vim ipsas conjungendi ac separandi. 380.1
 Intellectus proprium esse speculari phantasmata quomodo intelligendum. 380.2 & 381.2 & 426.1
 Intellectus sumit totam occasionem delirandi à sensibus, & à vitio organorum. 380.2
 Intellectum non delirare quæ argumenta probent. 379.2
 Quæ solvuntur. 380.2
 Intellectus quando immaterialis, & quando non. ibid.
 Intellectus quomodo sensus interni sint ministri. 381.2
 Intellectus ex omnibus actibus internarum potentiarum potest sumere occasionem delirandi. 383.2
 Ad Intellectus deceptionem quo modo sensus omnes concurrant. 384.1
 Intellectus in hominibus est facultas regens, & in brutis æstimatoria. 379.1
 Intellectui quando à sensibus proponitur aliquod objectum, intellectus cognoscit illud eo modo quo proponitur. 381.2
 Intellectus solius an dentur deliria. 385.2
 Intellectus ex uno errore, alterum inferre asuescit. 386.1
 Intellectus hominis tabula rasa. 425.2
 Intellectus consuetudinem comparare potest. 75.2
 Intellectus facultas est indifferens. ibid.

Intestina.

Intestina habent facultatem expultricem. 541.1
 An habeant attractricem. ibid.
 Intestinis an sit facultas retinens, non qualibet, sed illa quæ motu fibrarum operatur. ibid.
 Intestinorum lævitas quid sit. 541.2
 Intestina tenuia nutriuntur ex chylo. 541.1
 Intestina crassa facultatem coctricem habent. ibid.
 Intestini tenuis usus. ibid.
 Intestinum rectum cur acuto sensu præditum. 543.1
 Intestinorum motus. 544.2

Ischuria.

Ischuria quid sit. 559.2
 Ischuriæ causæ secundum Galenum. 560.1
 Causæ aliæ. ibid.
 Ischuria quomodo fiat, vesicâ plenâ existente, ibid.

L

Labor.

Laboris nomine quid intelligatur. 464.2
 Labor quâ ratione exsiccet. ibid.

Lac.

Lac qua ratione acquirat vim purgandi in infantibus. 97.1
 Lacte caprino qui necessitate quadam utitur, ut tabidus, cavendum ne capra herbâ purgatoriâ aut malignâ utatur. ibid.
 Lacti optimi electio. 122.2
 Lac omnium ferè alimentorum præstantissimum. ibid.
 Lac non esse concoctionis omninò facilis quo sensu dixerit Vallesius. ibid.
 Lac vitiosum nocentissimum. ibid.
 Lactis vaccini dotes. ibid.
 Lac caprinum, ovillum & asinum. ibid.
 Lactis cremor in quo differat à butyro. ibid.
 Ejus facultates. ibid.

Lactuca.

Lactucæ qualitates & proprietates. 118.2
 Lactucæ crebrior usus oculorum claritati officit. ibid.
 Lactucæ succus epotus quantitate trium aut quatuor unciarum cur interimat, non verò ipsa lactuca licet in tanta copia edatur quæ eandem succi copiam æquet. ibid. & 317.1

Lapis.

Lapis frequentius cur in renibus & vesica hominis generetur, in reliquis verò animalibus non nisi rarò. 554.2
 Lapis præternaturam in corpore genitus quis morbus sit. ibid.
 Quando sit symptoma. ibid.
 Quo modo habeat rationem causæ. ibid.
 Lapidis materialis causa. ibid.
 Quæ efficiens. ibid.
 Lapis in qua parte renum generetur. 555.1
 Lapis an possit de novo in vesica generari. 555.2
 Lapis in vesica quare frequentius in pueris quàm in senibus formetur. ibid.
 Et rarò in renibus, secus senes. ibid.
 Lapide in vno rene tantum existente, cur sæpè contingat urinam supprimi, aut puriorem reddi. 556.1
 Lapidem esse in renibus aut vesica an possit certò cognosci

Rerum Præcipuarum.

cognosci ex arenulis excretis. *ibid.*
 Lapidis existentis in renibus, an sit signum ali-
 quod pathognomicum. 556.2 & 557.1
 Lapidis in vesica nullum certum signum datur.
 557.1

Latus.

Latus sinistrum imbecillius dextro. 459.2
 Frequenter patitur. *ibid.*
 Latus sinistrum habet remissioem calorem. *ibid.*
 Lateris dextri pleuritis an deterior pleuritide
 sinistri. 518.1

Lens.

Lentes omnium leguminum pessimæ. 118.2
 Lentes frigido & sicco temperamento gaudent.
ibid.
 Lentium largior usus, quos morbos accersat.
ibid.
 De Lentibus Galeni iudicium. *ibid.*
 Lentium secunda decoctio pro variolis & mor-
 billis commendatur. *ibid.*

Lepus marinus.

Lepus marinus venenum à tota substantia. 342.2
 Proprietate specifica exulcerat pulmones. *ibid.*
 Leporis marini comesti, symptomata. *ibid.* &
 343.1

Lethargus.

Lethargus an in frigida & humida distemperie
 consistat. 408.2
 Rationes id probantes refelluntur. 409.1
 Lethargi essentia in calida & humida distempe-
 rie consistit. 408.2 & 409.1
 Lethargus & phrenitis quomodo affectiones
 contrariæ. *ibid.*
 Lethargus à sola pituita in cerebro putrefacta
 causatur, & non à melancholia. 409.2
 In Lethargo pars affecta. *ibid.*
 Lethargi symptomata. 410.1
 In Lethargo somnus perpetuus est per propriam
 passionem. *ibid.* & 411.1
 Lethargus quando post aliquos morbos causatur.
 410.1
 In Lethargo quæ facultates rectrices lædan-
 tur. 410.2
 Harum facultatum læsio à sola humiditate pro-
 cedit. *ibid.*
 In Lethargo affectis quibus modis delirium
 reperitur. 411.1
 Lethargus quo modo distinguatur à phrenitide.
 411.2

Lex.

Legibus nullis homines per sanitatem cur non
 debeant se adstringere. 7.1

Lien.

Lien pluribus morbis obnoxius. 554.1
 Lienis tumores tactu difficulter cognoscuntur.
ibid.
 Lien nutritur sanguine valde crasso. *ibid.*
 Frequenter afficitur scirrho. *ibid.*
 Lienis magni signa. 582.2
 Eiusdem curatio. *ibid.*

Lienteria.

Lienteria quid sit. 541.2
 Cur dicta lævitas intestinorum. *ibid.*
 Cujus facultatis sit actio ablata in hac affe-
 ctione. *ibid.*
 Lienteriæ causæ. *ibid.*
 Quæ pars affecta. 542.1
 In Lienteria cur bonum signum ructus acidus.
ibid. & 551.1

Limonata.

Limonata quæ compositio. 186.1
 In quo differat ab oxymelite. *ibid.*
 Limonatae ingredientium quantitas. *ibid.*
 Limonata ex propria natura fit ex aqua. *ibid.* 2
 Limonatae compositio, acido limonum defi-
 ciente. 187.2

Lingua.

Linguam ad quem usum destinavit natura. 325.2
 Linguae usus juxta Avicennam. 487.2
 Lingua voluntariè movetur, & duplici motu est
 prædita. *ibid.*
 Lingua an possit seorsim pati symptoma unius
 sensus sine alio. *ibid.*
 Linguae actio gustus cur crebrius lædatur quàm
 tactus. 488.1
 Lingua qualis debeat esse ad litterarum explana-
 tionem, & sermonis expressionem. 489.1
 Linguae affectus varii. 489.2
 Linguae motus est voluntarius. 351.1
 Linguae extremitas à quo moveatur, si muscoli
 ad medietatem usque inserantur. *ibid.*
 Lingua est necessaria solum ad vocem dearticu-
 latam, non verò quæ ad vocem seu sonum
 quæ sine articulatione fit. 495.2

Locutio.

Locutio cur concessa hominibus. 488.2
 Locutio quid sit. *ibid.*
 Locutio & vocis emissio an sint idem. *ibid.*
 Locutio non est à natura, sed disciplinâ compa-
 ratur. *ibid.*
 Locutio tres patitur læsionis modos. *ibid.*

Lues venerea.

Lues venerea communis omni regioni, ætati,
 & sexui. 619.1
 Lues venerea quàm horribilis & sordida. *ibid.*
 Luis venereæ sedes propria, jecur. *ibid.* & 620.2
 Causa effectrix. 619.2 & 621.2
 In Lue venerea an semper sit secanda vena in
 talo, sive in vitris, sive in fœminis. 619.2 &
 620.1
 Rationes id probantes. *ibid.*
 Quibus respondetur. 622.2
 In Lue venerea quibus conditionibus sit secan-
 da vena basilica. 620.1 & 2 & seqq.

Lumbrici.

Lumbricorum causa efficiens. 545.1
 Lumbrici quo modo in intestinis generentur.
 545.2
 Lumbrici ex quibus humoribus frequentius gene-
 rentur. *ibid.*
 Lumbrici an in solis intestinis generentur.
 546.1
 Lumbrici quem morbum constituent. 545.2
 Lumbricorum species. 546.1

Lumen.

Lumen unde contingat intensius produci per re-
 flexionem in eadem parte mediæ. 477.2
 Lumen quod inhæret oculo an videri possit.
 475.1
 In magno lumine si quis existens, se transfe-
 rat ad locum tenebrosum, cur statim non
 videat, sed solum post aliquod tempus.
 477.2
 Qui egressi à loco caliginoso ad lumen mag-
 num, cur lædantur. 478.1

Luna.

Luna in corporibus inferioribus sensibiliter in-
 fluit. 276.1
 Luna

Index

- Lunæ mensis peragratiōnis & illuminationis. *ibid.*
 Mensis medicinalis. 276.2
 Luna juxta diversum signum Zodiaci diversimodè insitit. *ibid.*
 Luna an causâ dierum Criticorum. 276.1. & seqq.
- M**
- Malaperfica.*
- M**Ala persica quò ordine frigida & humida. 120.2
 Cur post alios cibos non sunt comedenda, sed ante alia fercula. *ibid.*
 Quomodò eorum prava qualitas emendetur. *ibid.*
- Mania.*
- Mania quid sit. 430.1
 Maniam an possit comitari febris. 430.2
 Mania consistit in distemperie calida & sicca cum humore. *ibid.*
 In Mania quæ actio potentia reetricis lædatur. *ibid.*
 Maniæ species duæ. 431.1
 Secundum magis aut minus tantum differunt. *ibid.*
 Maniæ sola una causâ immediatâ, atra bilis. *ibid.*
- Materia.*
- Materia remedii & remedium esse quid valde diversum, Recentior quidam astruit. 28.2
 Qui refutatur. *ibid.* & 29.1
 Materia medicinalis quando sit remedium in actu secundo. 29.1
 Materia univèrsa remedium quaternario clauditur numero. *ibid.*
 Materia prima ex se est capax recipiendi quascunque dispositiones, & formas omnes, remotè tamen, & in actu primo: minimè verò proximè, & in actu secundo. 88.1
- Medicamentum.*
- Medicamentum interdum nullum majus est, quàm nullo uti medicamento. 26.1
 Medicamenta fortior indicantur à parte morbo dissimili effecta, quàm simili. 53.1
 Medicamenta astringentia in distemperie ventriculi calida curanda, cur omnino prohibeat Galenus. 41.2
 Variorum Recentiorum expositiones variæ. 42.1 & 2
 Autoris rationes pro tuenda Galeni sententia. 42.2
 Medicamenta humidiora in ulceribus pudendorum cur non applicanda. 56.2
 Medicamenta calida & sicca resolventia sunt. 22.2
 Medicamenta suppurantia qualia esse debeant. 512.1
- Medicus.*
- Medici officium ad quid dirigatur. 1.1
 Medicorum se&æ variæ, & cur fuerint. *ibid.*
 Vide *Se&ta.*
 Medicus rationalis quomodò curet. 1.2 & 5.1. & 595.2
 Medici munera secundum Argenterium. 4.1
 Solo numero discordant ab enumeratis ab Autore. 5.1
 Medicus triplex munus secundum Galenum. 2.1
 Contra hanc Galeni propositum & solutum argumentum. 2.2
- Medici munus, quasi divinum, præfagium in morbis. 4.2
 Medicus quando debeat confugere ad observationem, seu experientiam. 10.1
 Medicus in quacunque curatione, ratione consuetudinis diversimodè debet operari. 52.2
 Medicus ignoratâ essentia morbi potest aliquod remedium exercere. 557.2
 Etiam & ignoratâ causâ. 558.1
 Et parte affectâ. *ibid.*
 Medicus an possit seminis effusionem consulere, aut præcipere. 562.2
 Medicus Christianus non potest directè remedium abortivum imperare. 611.2
 Medicus naturæ imitator & fidelis minister. 574.1 & 578.1 & 585.2 & 619.2
 Medicus omnes ægrotos quos præ manibus habet, sanos non potest facere. 612.1
- Medulla.*
- Medullæ temperies. 122.2
 Medullæ in cibis usus. *ibid.*
- Mel.*
- Mellis natura & proprietates. 124.2
 Mel quibus utile, & quibus noceat. *ibid.*
 Quibus morbis conducatur. *ibid.*
 Mel cur biliosum dicat Hippocrates. 177.1
 An conveniat in jecoris obstructionibus. 552.1
- Melancholia morbus.*
- Melancholia morbus quid sit. 419.2
 In quo conveniat cum phrenitide. *ibid.*
 Per quid differat à mania. *ibid.*
 Melancholia morbus an necessariò sit sine febre. *ibid.*
 A propria melancholia nigra causatur. *ibid.*
 An in distemperie calida consistat. 420.1
 An in distemperie frigida & sicca. *ibid.*
 An consistat in distemperie cum materia. 420.2
 Melancholiæ morbi signa pathognomonica. *ibid.* & 423.1
 Melancholia morbus solùm ab humore melancholico fit. 423.1
 An possit fieri à pituita. *ibid.*
 In Melancholia morbo quæ pars affecta sit. 423.2
 In hac affectione absolute & simpliciter non est necessarium cor pati. *ibid.*
 Cujus facultatis reetricis sit læsio. *ibid.*
 In Melancholia unde peculiaritâ deliriorum genera contingant. 424.1 & 2
 Melancholiâ laborantes an possint quolibet sermone loqui. 425.2
 An possint futura prædicere. 426.2
 Qui Melancholici ingeniosi. 427.1 & 2 & seqq.
 Melancholicæ species quot sint. 428.1
 Melancholiæ hypochondriacæ essentia in quo consistat. 428.1 & 2
 Melancholia hypochondriaca non est tantùm unus morbus. 428.2
 In hoc affectu semper adest distemperies calida. 429.1
 In melancholia hypochondriaca quæ partes afficiantur. 429.2
 Cur in parte affecta pulsatio reperiatur. 429.1
 Ad melancholiam quæ corpora paratiora, ex Hippocr. 430.1
 Melancholici licèt habeant species objectorum lætificantium, cur non possint lætitiâ habere. 422.2
 Melancholia factâ à Dæmone utrum detur. 424.2

Rerum Præcipuarum.

An possit curari per naturalia remedia. 425.1 & 2
 Melancholia naturalis fæx sanguinis. 423.1
 Melancholici an possint futura prædicere. 426.2
 & seqq.

Melones.

Melonum natura & proprietates. 121.2
 Melonum noxa quâ ratione corrigatur. ibid.
 Vinum post Melonum devorationem an noc-
 ceat, aut ipsorum malitiam corrigat. ibid.

Memoria.

Memoria est potentia cognoscitiva elicitiva sui
 actus in genere efficientis, ita ut ei conveniat
 esse conservativam speciei, & cognitionis
 elicitivam. 371.2
 Memoria est potentia vitalis. 372.1
 Et elicit actum vitalem. ibid.
 In Memoria potest esse actus depravatus &
 erroneus. 372.2
 Memorix objectum, juxta Vallesium. ibid.
 Memoria potest componere sicut imaginativa
 per simultaneitatem objectorum. 372.2
 In Memoria utrum detur actio aucta præter na-
 turam. ibid.
 Memoria an non possit lædi, quin potentia cog-
 gitativa & intellectiva lædatur. 373.1
 Rationes Vallesii pro parte negativa propositæ
 & rejectæ. ibid. & 2.
 Autoris sententia. ibid.
 Memoria læditur diminutè aut ablatè à distem-
 perie frigida. 374.1 & 376.1.
 Quâ ratione id fiat, Gentilis opinio proposita
 & examinata. 374.1
 Memoria ut operetur, quid requiratur. 375.1
 Memorix diminutio aliquando contingit ratione
 contusionis & vel fracturæ. ibid.
 Memoria à siccitate & humiditate ablatè lædi-
 tur. 376.1
 Memoria an à calore possit lædi. 376.1
 Memoria ad operandum petit intensiorem calo-
 rem quàm æstimatoria 376.2 & 377.1
 Memoria potest lædi, illasæ æstimatoriâ & ima-
 ginativâ. ibid.
 Memoria cur priùs lædatur quàm æstimatoria &
 imaginatio, si læsio fiat à frigore. 376.2
 Cur ultimò memoria, si læsio fiat à calore. ibid.
 Memoria quendam habet discursum ex propin-
 quitate ad intellectum. pag. 377.1
 Memorix duplex actus. ibid. & 393.1
 Memoria cur priùs lædatur à frigore quàm aliæ
 potentix. 377.1
 Memoria etiam si recipiat species ab imaginatio-
 ne, non sequitur in ea error, quamvis ima-
 ginativa depravatè operetur. 388.2
 Memorix objectum naturalissimum. ibid.
 Memoria ubi graviter offensa est, quo sensu
 dixerit Galenus, frigidam intemperiem indi-
 care. 393.1
 Memoria ab humiditate potest lædi. 393.1
 Memoria thesaurus est. 427.2

Methodus.

Methodi medendi Tractatum cur scripserit Au-
 tor. 1.2
 Methodus medendi Medicinæ pars maximè ne-
 cessaria. 5.1
 Quis primus illius inventor fuerit. ibid.
 Methodus medendi & Curatio morborum per
 quid inter se differant. ibid.
 Methodus medendi quid sit. 5.2
 Methodi medendi necessitas. ibid. & 6.1
 Methodum medendi esse superfluum quæ argu-
 Henriquez Laurea Medica Tom. III.

menta & autoritates probent. 5.2 & 6.1
 Quæ solvuntur. 7.1
 Methodus resolutiva quæ dicatur. 7.1
 Quæ Compositiva. ibid.2
 Quæ Definitiva. ibid.
 Methodus resolutiva securior & principalior. 7.1
 Hanc extollit Gal. 7.2
 Methodus omnis medendi per indicationes per-
 ficitur. 7.2
 Methodus universalis remediorum & rectus usus
 in quo consistat. 29.2
 Methodus resolutiva necessaria in februm cura-
 tione. 7.1

Mixtum.

Mixtum quodlibet an possit esse alimentum cor-
 poris humani. 85.1
 Partis affirmativæ rationes & fundamenta.
 ibid.
 Mixta aliqua an sint transmutabilia in substan-
 tiam viventis, & aliqua non solum non
 possint transmutari, imò nec liquari possint
 à calore viventis. ibid.
 Recentioris ejusdem sententia. ibid.
 Hanc sequutus est Vallesius. 85.2
 Recentioris opinionem acerrimè impugnavit
 Doctor Martines. ibid. & 86.1
 Mixta quæ sint alimenta & transmutabilia. 87.2
 Mixta aliqua sunt quæ improprietatem respecti-
 vam habent. 81.1
 Mixta aliqua exiguum auxilium consecuta, cur
 maximam à priori natura mutationem ha-
 beant. 93.2
 Mixtum aliquid dupliciter potest reduci in actum
 ab intrinseco. 108.1
 Mixta omnia non sunt potentiâ calida. 111.1
 Mixta an præter frigiditatem actualem quâ pol-
 lent, acquirant ex vi actuationis intensiorem
 frigiditatem. 111.2
 Pars affirmativa autoritate Galeni & rationibus
 probata. ibid.
 Mixtum potest fieri ex unico simplici elemento
 per alterationem. 177.2
 Mixta intensè frigida aut calida in quarto, op-
 ponuntur principio vitæ, ita ut valeant ho-
 minem interficere à manifesta qualitate. 318.2
 Mixta plura calida aut frigida devorata, possunt
 etiam interficere vivens, ex vi suæ simplicis
 alterationis, dummodò validissima sit. ibid.
 Mixta hujusmodi licet sua præternaturali alte-
 ratione inferant mortem, non tamen id præ-
 stant morte venenorum. 319.1

Modus.

Modus substantiæ facilè vincibilis quid præstet
 in alimentis ad alimoniam. 104.1
 Modus utendi in remediorum applicatione ne-
 cessarius, Medico. 50.1

Morbus.

Morbus magnus tripliciter dicitur. 49.2
 Morbus magnus ex cacoëthia idem est ac læsæ
 partis præstantia. ibid.
 Morbi magnitudo triplex à Gal. assignata quæ-
 libet inter se differt. 50.1
 Morbus dissimilis cur sit deterior quàm similis,
 secundum Avicennam. 54.1
 Morbus quomodò magis cognatus dicatur, simi-
 lis naturæ, ætati, & consuetudini. 55.2

Index

- Morbus licet sit æqualis in intensione, cum non noceat operibus principalioribus partis dissimilis, non exposcit ita brevem reductionem, neque ita intensa remedia. 56.1
- In Morbo tam dissimili quàm in simili liberius est operandum, licet sit æqualis qualitatum intensio. ibid.
- In Morbos similes facilius est incidere quàm in dissimiles. 58.1
- Autores qui hanc doctrinam receperint, & rationes id probantes. ibid.
- Galenì doctrina quo modo à dubiis liberetur. 59.1
- Morbi urgentia ex magnitudine debet indagari. 49.1
- Morbi magnitudinem duplicem tantum admittit quidam Recentior. 49.2
- Morbus dissimilis cur periculosior. 52.1
- Morbi cognitio & omnium rerum quæ in ipso continentur ordinatur ad rectum remediorum usum. 29.1
- Morbus petit auxilium quod prohibet facultas. 132.1
- Morbus propter quid prohibeat cibum quem desiderat facultas. 139.2 & 140.1
- Morbi causa quomodo quantitate alimenti augetur. 140.1
- Morbi tota magnitudo est inconueniens ad exhibendum cibum. 140.2
- Morbi acuti proprium est habere accidentia deteriora. 142.2
- In Morbis reperitur & materia ipsa morbum causans, & ipse morbus, & accidentia morbum sequentia. 147.1
- In Morbis utrum deterius sit declinare ad tenuem quàm ad crassum victum. 149.2
- Pejus esse declinare ad tenuem quàm ad crassum Auctoritas Hippocr. & ratio. ibid.
- Pro parte contraria etiam Hippocr. & Galenus. ibid.
- Autorum distinctio pro difficultatis solutione. ibid.
- Quæ examinatur & refutatur. 150.1
- Vallesii doctrina. ibid.
- Quæ non admittitur. ibid.
- Autoris vera sententia, Rationibus probata. 150.2 & 151.2
- Morbi sicci qui dicantur ab Hippocrate. 190.1
- Morborum acutorum cur sint incertæ prædictiones salutis & mortis. 230.1 & 2
- Morbus cognoscitur à priori per causam; à posteriori per ejus accidentia. 241.1
- Morbi per fluxum sanguinis utiliter terminantur. 244.2
- Morbi plures per sudorem vel urinam terminantur. 247.2
- Per vomitum & alvi fluxum. 251.1
- Morbus quod crisi terminatur sit, an certo signo possit cognosci. 252.1 & 2
- Partis negantis rationes. ibid.
- Doctores cujusdam doctrina. 253.1
- Quæ refutatur. 253.2
- Autoris sententia & difficultatis solutio. 254.2
- Argumenta pro parte negante soluta. 255.2 & 256.1
- Morbum fore crisi terminaturum, præcisè ex magnitudine vel parvitate morbi cognoscetur. 254.2
- Morbus magnus an crisi necessariò terminetur. 255.1 & 257.1
- Morbus non datur in quo crisis futura non possit dignosci. 256.1
- Morbi augmentum quando, ex Avicenna. 256.1
- Morbi motus diem crisis determinat. 256.2
- Morbi summus vigor & coctio coincidunt. 262.2
- Morbi alii sunt pares, alii impares, ratione dierum in quibus accessiones habent. 288.1
- Morbum moveri per pares aut impares dies, quid sit. ibid. 2. & 290.1
- Morbus par duo habet, duoque per eum sunt prædicenda. 289.1
- Morbus qui per pares movetur cur longus prædicendus. 289.2
- Cur majus periculum sit quàm dum per impares, 290.2
- Argumenta in contrarium proposita & soluta. 291.2 & 292.1
- Morbi acuti à melancholico humore pendentes cur deteriores. 292.2
- De Morbis autumnalibus Vallesii judicium. ibid.
- Morborum acutorum terminus. 295.1 & 2
- Morbus alius absolute acutus, alius ex decedentia. 296.1
- Morbus non constituitur diversus ratione temporum per coctionem & cruditatem materiae. 298.1
- Morbi unius non debet dari duo principia. 299.2
- Morbus per consensum an sit verè morbus. 347.2
- Morbus si à Deo fiat, sive mediis causis naturalibus, sive sine illis, nullatenus potest curari à causis naturalibus, eo renuente. 425.1
- Morbi qui producuntur à Dæmone media actione agentium naturalium, possunt causis naturalibus evitari. ibid.
- In Morbis qui à Dæmone possunt induci, solum sua virtute & actione conservante præsentium localem alicujus corporis impediens & obstructis vias, non potest fieri curatio remediis naturalibus. 425.2
- Morbus potest existere sine suis signis essentialibus. 516.2
- Morborum omnium origo imprudenter in venis mesærei collocatur. 576.1
- Mors.*
- Mors naturalis cur inevitabilis. 3.2 & 4.1 & 94.1
- Mortem eventientem vi morbi, semper comitatur intemperies frigida cordis. 518.2
- Motus.*
- In motu animalium perfectorum secundum se aliquid acquiritur, quod licet non verè & propriè habeat rationem consuetudinis, sufficiens tamen est ad facilem tolerantiam. 78.2
- In instrumentis Motus localis in quantum moventur à ratione humana imperante artificiosè qualitatem post longum usum acquisitam, reverà habitus non est. 79.1
- Motus celeritas & tarditas an fiat sine morulis. 40.2
- Motus levis & moderatus à pastu, conducit ad meliorem coctionem. 115.2
- Motus naturæ ordinati & determinati sunt. 271.1
- Motus quo muscoli spontaneè moventur, est motus contractionis. 351.2
- Motus nauseabundus ventriculi, voluntarius non est. 351.1
- Motus linguæ voluntarius est. ibid.
- Motus cerebri fit à facultate naturali propria. 353.1
- Motus cerebri quo sensu à Galeno respiratio vocetur. 353.2
- Motus

Rerum Præcipuarum.

- Motus cerebri non tantum ad odorem sentien-
dum requiritur, sed & maxime conducit mo-
tus thoracis & pulmonis. *ibid.*
- Non omnes Motus pravi cujuscumque faculta-
tis sunt deliria. 378.1
- Motus quicumque pravus facultatis regentis, de-
lirium dicitur. *ibid.*
- Motus imaginationis verè datur. 379.2
- Motus localis membrorum cur interdormiendum
cesset, & tamen servatur respiratio. 455.2
- Ad Motum animale partium non est opus
semper præcedere actum sensus externi. 456.1
- Motus sine sensu in eadem exquisita parte esse
non potest, neque potest communicari virtus
ad motum quin communicetur ad sensum. 461.1
- Motus cur consistat magis in agendo quam in
pariendo. *ibid.*
- Motus musculorum multa egent animali virtute.
ibid.
- Motui naturali potest accidere esse præternatu-
ram. 497.2
- Motus localis partium instrumenta. 536.1
- Motus contractionis & dilatationis ventriculi
in singultu unde causetur. 535.2
- Mulsa.*
- Mulsa quid significet. 184.1
- Mulsa sit tripliciter. *ibid.* & 187.1
- Mulsæ utilitates & noxæ. 184.2 & 185.1
- Mulsa in tumoribus viscerum an conveniat.
185.1
- Musculus.*
- Musculi definitio ab usu & officio. 348.2
- Musculus ex quibus partibus componatur. *ibid.*
- Ex venis & arteriis cur non componatur. *ibid.*
- Musculus est instrumentum motus voluntarii.
351.1 & 496.2
- De motu voluntario animalium perfectorum est
intelligendum. 351.1
- Musculi spontaneus motus, est motus contra-
ctionis. 351.2
- Musculus ex se tantum habet unicum motum.
ibid.
- Musculus cur ad alium musculum oppositum
ponatur. *ibid.*
- Musculus pars organica. 354.1
- Musculi nervus non est pars quæ per se elicit
actionem vel motum. 354.2
- Musculi tendo non est immediata pars elicitiva
motus. *ibid.*
- Neque ligamentum. *ibid.*
- Musculi caro est pars immediate elicitiva motus,
ex his quæ musculi compositionem ingre-
diuntur. *ibid.*
- Musculorum motus multa eget animali virtute.
461.1
- Musculi quamvis sint instrumenta motus volun-
tarii, non est inconueniens pati aliquid præ-
ter voluntatem. 468.1
- Musculi cur oculis necessarii. 481.1
- Musculi oculorum quot sint. 481.2
- Musculus qui circumdat nervos opticos, an sit
verè musculus. *ibid.*
- Illius usus. *ibid.*
- Musculorum obliquorum oculorum necessitas. *ibid.*
- Musculi oculorum patiuntur easdem affectiones,
sicut Musculi aliarum partium. *ibid.*
- Musculi thoracis tam interni quam externi cui
usui destinati. 500.1 & 2
- Mutuitas.*
- Mutuitas unde causetur. 489.1
- Mydriasis.*
- Mutui à nativitate an sint surdi. *ibid.*
- Mydriasis morbus tunicæ uvæ. 472.1
- In quo consistat. *ibid.*
- Morbus est in mala conformatione cavitatis. *ibid.*
- Visionis læsio in hoc affectu, est in actione
diminuta, & aliquando ablata. 472.2
- In Mydriasi cur objecta appareant minora
quam sint in se. *ibid.* & 473.1 & 2
- Mydriasis causæ. 473.2
- Myopia.*
- Myopia quæ affectio. 479.2
- Vnde contingat. *ibid.*
- Hæc affectio incurabilis est. *ibid.*
- N**
- Napus.*
- N**apus & Rapa ejusdem sunt naturæ. 119.2
- Solum differunt ratione figuræ. *ibid.*
- Napi proprietates. *ibid.*
- Nasturtium.*
- Nasturtii qualitates & proprietates. 119.2
- Natura.*
- Natura indiget Artis auxiliis ut à contrariis li-
beretur. 7.1
- Natura morborum omnium medicatrix. 6.2
- Naturas peculiare agnoscere quam necessarium
sit. 7.1
- Natura ab intrinseco principio habet producere
id quod sibi est debitum & naturale. 5.2
- Natura intemperata & consuetudo non est redu-
cenda in morbo, aut distractione, nisi ipsa
consuetudo, aut distemperies in morbum
trahat. 34.2
- Natura labefactatur insuetis, etiamsi pro me-
liori temperie conducant, & sic non sunt ex-
hibenda. 35.2
- Naturæ intemperatæ per salutem reductio con-
venit. 36.1
- Naturæ nomine quid intelligat Aristoteles. 64.1
- Natura à nemine potest extrahi. *ibid.*
- Naturæ adventitiæ ad causas efficientes reduci
debent. 65.1 & 68.2
- A Natura adventitia non differt temperamen-
tum adventitium. 65.1
- Natura adventitia non est consuetudo. 68.1
- Naturæ totum tribuendum esse, dicebant anti-
qui Medici, à Galeno damnati. *ibid.*
- Natura altera est consuetudo. 69.2
- Natura habet sua peculiaria emunctoria & quæ
sint. 580.2
- Naturæ docta sine Doctore. 585.2
- Naturæ familiaris est venarum rectitudinis ob-
servatio, in evacuationibus, necnon etiam
in abscessibus. *ibid.*
- Nausea.*
- Nausea quid sit. 537.1
- In quo differat à vomitu. *ibid.*
- Nausea quodnam sit symptoma. *ibid.*
- In Nausea principium effectivum dilatationis
ventriculi. *ibid.*
- In Nausea quæ pars affecta. 537.2
- Nauseæ causæ. 538.2
- Nausea cur excitetur viso aut imaginato objecto
horribili. 537.1
- Nervus.**
- Nervi optici qui dicantur. 480.2

Index

- Nervi optici soli habent manifestā cavitatē. *ibid.*
 In Nervis opticis an possit esse vitium, nullo vitio existente in oculis. 481.1
 Nervorum opticorum obstructione laborantes, cur videant splendores ante oculos. *ibid.*
 Nervorum gingivarum cum nervis auditūs maxima communitio. 482.2
- Nomen.*
- Nominibus & verbis an sint virtutes ad exterminandos plures morbos. 324.1 & 2
 Nomina non sunt animantibus imposita, ex sola hominum libera impositione; sed sunt omnibus rebus sua propria nomina, eis naturaliter congruentia. 324.1 & 326.1
 Nomina sunt naturales rerum imagines. 324.2
- Nuclei pini.*
- Nuclei pini calidi & humidi. 121.1
 Quem succum generent, & quas proprietates habeant. *ibid.*
 Phthisicis & tabescentibus inter cætera conferunt. *ibid.*
- Numerus.*
- Numerus impar ex sua natura cæteris perfectior. 278.2
 Numeri septenarii perfectio. 279.1
- Nutritio.*
- Nutritio duo importat. 87.2
 Nutritio Cameleontis ex aëre, frivola est. 90.1
- Nux Avellana.*
- Nux avellana ad pineorum & amygdalarum dulcitem temperiem accedit. 121.2
 Quibus morbis nuxes Avellanæ conferant. *ibid.*
- Nux juglans.*
- Nucis juglandis natura & proprietates. 121.2
 Nuxes siccæ venenis resistunt. *ibid.*
 Nuxes cur post pisces comedendæ. *ibid.*
- Nux moscata.*
- Nucis moscatæ temperies, & facultates. 124.1
- Nyctalopia.*
- Nyctalopia quid sit. 479.1
 In sanis plurimis contingit, sed non in tanta intensione, & tam citò, ut in laborantibus tali morbo. *ibid.*
 Est symptoma actionis diminutæ. *ibid.*
 Nyctalopia à qua immediata dispositione procedat. *ibid.*
 Nyctalopiæ causæ secundum Avicennam. *ibid.*
 Nyctalopia an possit reperiri cum pupillæ dilatatione. *ibid.*
 Nyctalopiæ oppositus affectus. 479.2
 Causæ. *ibid.*
- O**
- Obstructio.*
- O**bstrectio unde causetur. 7.1
 Obstructiones variæ jecoris. 551.2
 Obstructione jecoris unde fiat. *ibid.*
 Obstructione jecoris non est alterius naturæ, quam obstructiones aliarum partium. 552.1
 Obstructione quis morbus sit. 552.1
 Obstructionis jecoris causæ externæ & internæ. 552.1
 Obstructionibus jecoris an mel conveniat. *ibid.*
- Occasio.*
- Occasio dispositivè conducit ut remedium tutius exhibeatur. 26.1
 Occasio quid sit. 30.2
 Occasio præceps. *ibid.*
 Occasio magni momenti ad usum auxiliorū. *ibid.*
- Occasionis cognitio ad operandum unde possit constare. *ibid.*
 Occasionem includi sub quantitate aut qualitate auxiliorum, sine fundamento affirmavit Mercurius, qui refutat. *ibid.*
- Oculus.*
- Oculus pati potest morbos ut pars similis est, & ut instrumentalis. 469.2
 Oculi color non est morbus, sed symptoma in qualitate mutata. 471.1
 Oculus unus quando elevatur, aut alter deprimitur, cur res geminari videatur. 482.1
 In medio Oculorum supra nasum cum digitus ponitur, licet oculi benè se habeant, & sint in statu naturali, cur unum objectum appareat duplex. 482.2
 Oculus pluribus motibus potest agi. *ibid.*
 Oculus ad quemlibet motum indiget peculiari-bus musculis. 481.2
 Oculi dum bene se habent, cur res quælibet non appareat duplex. 482.1
 In oculis quandoque læditur sensus, quandoque motus, quandoque uterque. 481.1
 Oculis cur fuerint necessarii musculi. *ibid.*
- Odor.*
- Odores aliquantulum conducunt in aliquibus alimentis ad cognitionē temperamenti. 102.2
- Oesophagus.*
- Oesophagus quæ pars corporis sit. 524.2
 Oesophagi & ventriculi facultas eadē est. 525.1
 Oesophagus duplicem habet usum. *ibid.*
 Oesophago villi oblongi & lati cur necessarii. *ib.*
 Lati non item. *ibid.*
 Oesophagus potest pati singultum. 536.2
- Olfactus.*
- Olfactus tripliciter lædi potest. 485.1
 Olfactus actio quo modo depravatè fiat. 485.2
 Olfactus ablatio & diminutio qua ratione contingat. *ibid.*
 Olfactus organum ubi situm sit. *ibid.*
 Olfactus ab assiduo odore minis molestat, remissiore minime percipit. 76.1
- Oleum.*
- Oleū recens & dulce ex maturis olivis expressum quas qualitates & proprietates habeat. 124.1
 Oleū & aqua cur materia medicamentorū. 177.2
- Officium.*
- Officia Medici quot sunt. 2.1
 Vide *Medicus.*
 Officium facultatum ministrantium. 302.2
 Officium facultatum naturalium. 309.1
 Officiū principale caloris præternaturalis. 344.1
 Officium sensus communis. 302.1
- Ophthalmia.*
- Ophthalmia, morbus tunicæ adnatæ. 470.1
 Ophthalmia duplex. *ibid.*
 In quo utraque consistat. *ibid.*
 Ophthalmia, morbus instrumentalis, vel temperiei. *ibid.*
- Opium.*
- Opium devorati symptomata. 342.2 & 343.1
- Oris tortura.*
- Oris tortura cur communiter dicatur convulsio canina. 486.2
 Oris torturæ definitio Avicennæ. 487.1
 Oris torturæ causæ immediatæ. *ibid.*
 In oris tortura dum una pars faciei paralytici laborat, an pars sana trahat ægram, & quando laborat convulsione, an pars ægra trahat sanam. *ibid.*
- Pro

Rerum Præcipuarum.

- Pro parte negativa Avicennæ & Gentilis ratio-
nes, quæ examinantur. *ibid.*
- Difficultatis solutio. 487.2
- Offa.*
- Offa cur frigiditatem & siccitatem majorem ha-
beant. 55.2
- Offa cur non sentiant, ratio Aristotelis. 491.1
- Haly-Abbatis ratio rejicitur. *ibid.*
- Galenii rationes fundamentales. *ibid.*
- Orium.*
- Orium an qualitatem assitudinariam corrumpat.
75.2
- Ova.*
- Ova gallinacea, inter ova cætera quotidiano
sunt in usu. 123.2
- Duplici constant substantia, & cujusque tem-
peries. *ibid.*
- Ova optima quæ eligenda. *ibid.*
- Ova præparandi modus varius. *ibid.*
- Oxymel.*
- Oxymel, quæ compositio. 185.2
- Oxymel sal non admittit. *ibid.*
- Oxymel varius parandi modus. *ibid.*
- Oxymelitis facultates. 185.1
- Sputum dilutum magis sputum evocat, & si-
tim sedat. 186.1
- Oxymel, medicamentum lieni & jecori utile.
ibid.
- Oxymel quo tempore exhibendum. 186.1
- Oxymel cur vacuis omninò intestinis non exhi-
bendum. *ibid.*
- Oxymel acidum cur mulieribus nocivum. *ibid.*
- Oxymel in aliquibus morbis non semper conve-
nit ex Hippocr. *ibid.*
- Oxymelite neque ut potu, neque ut alimento per
morbos utimur. *ibid.*
- Ozæna.*
- Ozæna quid sit. 485.2
- Ejus essentia. *ibid.*
- P**
- Palpitatio.*
- P**alpitatio non est sola passio musculorum,
& arteriarum. 520.2
- Palpitatio est symptoma necessariò præsuppo-
nens morbum, à quo procedat. 520.1
- Palpitationis causæ. *ibid.*
- Vide *Cor.*
- Panis.*
- Panis primum nutritionis fundamentum.
117.2
- Panis ut sit optimus ex qua farina confici debeat.
ibid.
- Panis filigineus, omnium maximè nutriens. *ibid.*
- Panis optimus debet esse fermentatus. *ibid.*
- Panis non fermentati & non bene cocti, incom-
moda. *ibid.*
- Panis recenter ex furno extracti, & panis duri
noxæ. *ibid.*
- Panis in nimia quantitate sumptus, quæ nocu-
menta afferat. *ibid.*
- Paralysis.*
- Paralysis definitio. 456.1
- Paralysis quâ ratione afficiat unum latus, altero
manente incolumi. 456.2
- Paralysis in quo differat ab apoplexia. *ibid.*
- A torpore. *ibid.*
- A tremore & gangræna. *ibid.*
- Paralysis quæ res sit præternaturam. 457.1
- Paralysis aliquando consistit in vera obstructio-
ne, licet non semper. *ibid.*
- Paralysis quæ consistit in obstructione, specie
medica differt à convulsione, & non secun-
dum magis & minus. 457.2
- In Paralyti non semper reperitur unum morbi
genus, obstructio scilicet, sed ad alios quo-
que potest reduci. *ibid.*
- Paralysis à distemperie potest fieri. 458.1
- A distemperie humida potest fieri. *ibid.*
- An possit fieri à calore & siccitate. 458.2
- Paralysis potest causari ab omnibus humoribus.
459.1
- Paralysis causa quâ ratione potest esse bilis. *ibid.*
- Paralysis plures aliæ causæ. *ibid.*
- Paralysis in latere sinistro cur frequentior quàm
in dextro. 459.2
- Paralysis an deterior sit in parte dextra quàm in
sinistra. *ibid.*
- Paralyti membrum affectum unde extenuetur.
460.1. & 2.
- In Paralyti an possit esse sensus sine motu, aut
è contrâ. 460.2. & seqq.
- Paraphrenitis.*
- Paraphrenitis quid sit. 460.1
- In quo distinguatur à phrenitide. *ibid.*
- Pars.*
- Partis affectæ cognitio valde necessaria in mor-
bis acutis. 50.2
- A Parte dissimili morbo affecta, fortiora medica-
menta indicantur, quàm simili. 53.1. & 54.2
- Pars in morbo simili indicat remedia remissio-
ra, ut signum, ratione verò causæ fortiora in
morbo dissimili. 53.2
- Quæ assertio Autori non placet. 54.1
- Pars indicat fortiora remedia dum dissimili mor-
bo laborat, quàm dum simili, ex se, & sine
ordine ad causam. 54.2
- Rationes id convincentes. *ibid.*
- Pars talis petit temperamentum determinatum,
itâ ut per quemcumque recessum à statu natu-
rali recedat, & morbosa reddatur, & aliquæ
operationes in ipsa lædantur. 55.1
- Partes quælibet in ordine ad operationes itâ se
habent, ut per recessum unum in aliquo gradu
aliquod opus perfectius fiat, et si alia lædantur
opera, & è contra. *ibid.*
- Pars licet verè morbosa dicenda sit, quia priva-
tur temperie requisita per quemcumque re-
cessum, ratione cujus aliquod opus læditur,
non tamen omnia debent lædi pro quibus illa
temperies conducebat, sed illud quod mino-
rem latitudinem habet versus talem qualita-
tem. *ibid.*
- Pars talis petit qualitatem talem excedentem ex
propria natura, quæ conducit specialiter pro
operibus principalibus ejus, pro quibus fuit
instituta, reliqua verò remissiori gradu. 55.2
- Partes omnes affectæ sunt proprio temperamen-
to in tali proportionem, ut qualitas quæ con-
ducit pro opere principali, ejus sit excedens.
ibid.
- Pars quando simili morbo laborat, cum habeat
recessum versus qualitatem pro principali
opere conducentem, non itâ læditur, neque
itâ efficax auxiliatur expostit quàm si dissimili
morbo corripitur. *ibid.*
- Pars non habet latitudinem majorem versus
unam, quàm versus alteram qualitatem. 57.1

Index

- Pars quæ nutritur non solum agit in alimentum, sed ab illo patitur.** 62.2
- Partis indicatio ex quinque ejus accidentibus desumitur.** 50.2
- Partis actio diversum auxilium indicat.** 50.2
- Situs.** ibid.
- Sensus.** ibid.
- Partis principis nomine & facultatis gubernantis corpus non debent intelligi præcisè partes, quæ communiter principes appellantur, sed etiam aliæ quæ ad conservationem viventis deserviunt.** 50.1
- Pars eadem homogenea cujuslibet corporis potest habere oppositas qualitates, respectu materiæ diversæ, in qua possit agere.** 98.2
- Partes quædam in humano corpore dantur, ea dignitate à natura constitutæ, ut non solum operentur peculiaria sua munera nutritionis, augmenti, &c. quæ ad facultates ministrantes spectant, verum etiam alias exerceant functiones pro toto viventi communes, & simpliciter necessariæ.** 311.2
- Partes prædictæ, an unica & eadem facultate propria & innata, operentur varia munera; an verò in his sit concedenda peculiaris altera facultas, quæ à natura sit ipsis concessa, ut propter bonum commune, & totius operentur.** 312.1
- Pars aliqua pati potest per idiopathiam, vel per protopathiam.** 348.1
- Vel per sympathiam, & per antipathiam.** ibid.
- Partis cujusque natura ex nullo alio melius cognoscitur quam ex operatione.** 481.2
- Pars quæ non habet principium motus localis, cur non possit pati singultum, neque morum convulsivum.** 536.1
- Parte affecta per propriam passionem laborante, cur aliquæ lædantur, & non omnes indifferenter.** 348.2
- Pastinaca.*
- Pastinacæ qualitates.** 119.2
- Quod alimentum præbeat.** ibid.
- Pastinacæ proprietates.** ibid.
- Partus.*
- Partus acceleratur sanguinis missione ex talo ex Hippocrate.** 612.2
- Peripneumonia.*
- Peripneumonia quid sit.** 505.1
- Peripneumonia an possit fieri à bile.** ibid.
- Peripneumonia dupliciter generari potest.** 505.2
- Peripneumonia cur rarissimè permutatur in pleuritidem, pleuritis verò frequentius transit in peripneumoniam.** ibid.
- Peripneumoniam signa.** ibid.
- In Peripneumonia cur dolor sit gravans.** ibid.
- Rubedo genarum unde proveniat, & quomodo differat à rubore febrium ardentium.** 506.1
- Petroselinum.*
- Petroselinum calidum & siccum in secundo gradu.** 119.2
- Petroselini proprietates.** ibid.
- Pimpinella.*
- Pimpinella cordialis est.** 119.2
- Pimpinellæ usus in febribus malignis.** ibid.
- Ad omnes ventris fluores, & sanguinis profluvia utiliter usurpatur.** ibid.
- Pimpinellæ aqua stillatitia ad pulmonum ulcera sananda utiliter propinatur.** ibid.
- Tum pulvis ipsius.** ibid.
- Phrenitis.*
- Phrenitis quid sit.** 398.2
- In Phrenitide quæ pars affecta.** ibid.
- Autores contrarii de parte affecta in phrenitide conciliantur.** 399.1
- Phrenitis in quo formaliter consistat.** 397.2
- Phrenitidis signa pathognomonica.** 398.1. & 400.1
- Phrenitidem esse toto genere exitialem quo sensu dixerit Galen.** 398.2
- Phrenitidis species ex duplici capite desumuntur.** 399.1
- Phrenitidis diversa species ex læsione memoriæ constituitur.** 399.2
- Phrenitidis species ex parte humoris.** ibid.
- In vera Phrenitide cur sit delirium perpetuum & tale dicatur.** 400.2
- Phrenitidis qua ratione febris sit symptoma.** ibid.
- Phrenitidis distinctio à paraphrenitide ex inflammatione septi transversi.** 401.1. & 402.2
- In Phrenitide cur respiratio magna & rara?** 402.2
- Phthisis.*
- Phthisis quæ propriè dicatur.** 508.2
- Phthisis sub quo morborum genere contineatur.** ibid.
- Phthisis morbus contagiosus.** 509.1
- In Phthisi extenuatio in toto corpore, quando habeat rationem morbi aut symptomatis.** ibid.
- Phthisis signa pathognomonica.** 510.1
- An sint eadem cum Empyemate.** 510.2
- Phthisis possunt esse omnia signa essentialia ex complicatis causis, tamen non erit phthisis, sed affectionum complicatio.** ibid.
- In phthisi an sputum semper sit purulentum.** ibid.
- In phthisi febris an necessariò sit hectica.** 510.2
- Hæc febris undè contingat.** ibid.
- In Phthisi quomodo possit esse complicatio duplicis febris.** ibid.
- In Phthisi permanente ulcere pulmonis, an quis possit non solum carere sputo, sed etiam febre.** ibid.
- Phthisicorum ulcera pulmonis cur à Galeno insanabilia dicantur.** 511.1
- Phthisis tunica nœa.*
- Phthisis hæc quid sit.** 473.1
- Morbus est in mala conformatione.** ibid.
- Læsiō in hoc affectu est actio depravata aucta.** ibid.
- Aucta visio non dicitur læsiō in ordine ad naturam visionis absolutè, sed in ordine ad peculiare individuum.** ibid.
- Hujus morbi causæ.** ibid.
- Pica.*
- Pica quid sit.** 533.1
- Pica familiaris mulieribus cacochymis, & prægnantibus.** ibid.
- Picæ causæ, & modus generationis illius.** ibid.
- Piper.*
- Piperis differentia, & cujusque natura.** 124.1
- Proprietates.** ibid.
- Pirum.*
- Pirorum variæ species.** 120.2
- Pira omnia adstringendi vim habent.** ibid.
- Quæ majorem aut minorem.** ibid.
- Pira**

Rerum Præcipuarum.

Pira cocta crudis utiliora, & ventriculo magis amica. ibid.

Pisces.

Pisces in genere cujus temperamenti & substantiæ. 123.2

Pisces saxatiles præ cæteris probantur. 123.2

Qui insalubriores. 124.1

Pisces squamosi salubriores quàm qui squamulis carent. ibid.

Pituita.

Pituita mutationes præternaturam pati potest, sicuti cæteri humores. 397.1

Pituita non conducit ad mores. ibid.

Pituita potest ratione alterationis acquirere eandem temperiem, ac melancholia quoad manifestas qualitates, siccitatem scilicet & frigiditatem. 423.1

Planta.

Plantæ non nutriuntur ex elementis. 88.1

Plevritis.

Plevritis unde desumit denominationem. 513.2

Plevritidis definitio. 514.1

Plevritis an sumatur pro inflammatione, an pro dolore. ibid.

In Plevritide necessariò debet esse verus tumor. ibid.

Plevritis sicca unde sic dicta. ibid.

Non est vera & rigorosa Plevritis, licet sit dolor in latere & tussis. ibid.

Plevritis licet non semper mutetur in pus, est tamen vera inflammatio & tumor. ibid.

Plevritis vera an possit fieri ex flatu. ibid.

Plevritis à quo humore frequentius causetur. 514.2

Plevritis exquisita & notha unde dicatur. 515.1

Plevritis exquisita & notha penes quid distinguantur. ibid.

Plevritis exquisita quomodo distinguatur ab inflammatione septi transversi. 515.2

Plevritidis signa pathognomonica. 514.2. & 515.2

Plevritis quibus signis distinguatur à Peripneumonia. ibid.

In Plevritide aliquando non sentitur dolor pungens, ex Avicenna. ibid.

In Plevritide cur respiratio parva & crebra. 516.1

Tussis unde accidat. ibid.

In Plevritide cur febris necessariò continua. ibid.

Cur pulsus durus & serrans. 516.2

In Plevritide vera cur aliquando possit reperiri delirium. ibid.

Plevritidis signa essentialia an possint esse sine pleuritide. 516.2

Plevritidis temporum signa. 517.1

Plevritis potest esse sine sputo. ibid.

In qualibet Plevritide an necessarium sit præcedere tussim siccam. ibid.

In Plevritidis universali principio, etiam quando tussis sicca est, aliquid, licet parvum, refudat ad pulmonem. 517.2

In Plevritide refudatio materiæ ad pulmonem quomodò fiat. ibid.

In Plevritidis summo vigore an materia necessariò sit suppurata. ibid.

Plevritis quot modis possit terminari. 518.1

Et quis sit securior. ibid.

Plevritis dextri lateris cur deterior. ibid.

Polypus.

Polypus unde sic dictus. 485.2

Polypi definitio. ibid.

Polypi essentia. ibid.

Pomum.

Poma omnia refrigerant & humectant. 120.2

Acida frigidiora sunt, & alvum adstringunt. ib.

Dulcia magis temperata, & alvum laxant. ibid.

Poma redolentia cardiacam vim obtinent. ibid.

Ex his syrupi componuntur melancholicis destinati. ibid.

Porum.

Porum similem cum cæpis habet naturam & temperiem. 120.1

Facultates paulò remissiores habet. ibid.

Porum utile est ad juvandam conceptionem, non solùm intus assumptum, sed etiam exterius admotum, ex Hippocrate, & quomodo id præstet. ibid.

Portulaca.

Portulacæ qualitates. 119.1

Proprietates. ibid.

Potentia.

Potentia omnis quæ constituta est per aliquam formam, in actu primo, potest elicere actum secundum. 372.1

Ad Potentiam vitalem duo requiruntur. ibid.

Potentia una interna non potest lædi, quin aliæ lædantur. 376.1

Potentia interiora cur non debeant in operari à memoria. 376.2

Potentias omnes esse cum summa perfectione, naturaliter non potest contingere. 378.1

Potentias summè perfectas an Christus Dominus habuerit. ibid.

Potentia sensitivæ non habent determinatum modum operandi, sed solum prout species proponuntur in hac aut illa intensione operantur. 378.2

Potentia internæ quòd ita ligentur, ut nullum phantasma illis proponatur, aliquandò verò non omninò ligentur, undè proveniat. 384.2

Potentia sensitivæ in sua entitate invariables. 388.2

In Potentiis internis potest fieri error sine distemperie. 390.1

Potentia appetitiva cibi & potus an in ventriculo & in ore ejus ponenda. 526.1

Potentia appetitiva cibi & potus, nullatenus in ventriculo, neque in ejus ore est ponenda, sed residet in cerebro, & est eadem potentia ac illa cum qua alia objecta appetimus. ibid.

Potus.

Potus necessitas. 82.2

Potus quomodo faciliùs sit refici quàm cibo. 82.1

& 169.1. & 171.1

Potus appetitus frigidi & humidus. 104.2

Potus definitio Aristotelis. 167.2

Quæ examinatur. ibid. & 168.1

Potus fines. 168.1. & 2. & 171.2

Potus an ad reparationem alicujus substantiæ resolutæ faciat. 168.2

Pars negativa ut verior assumitur. ibid.

Argumenta pro parte contraria soluta. 170.2. & 171.1

Potus cur frigidus & humidus & fluxilis debeat esse. 169.2. & 170.1. & 172.2

Potus à facultate indicatur. 170.1

Potus

Index

- Potus indicatur à necessitate substantiæ fluxilis, frigidæ & humidæ. 176.2
 Potus quantitas unde desumatur. 171.2
 Potus tempus. 171.2. & 172.1
 Potus in prandio & cœna cur utilis. 172.1
 Potus tepidus aut calidus cur nullatenus utilis. 72.2
- Præceptum.*
- Præceptum nullum inviolabile prorsus est. 595.1
 Præcepta generalia, quibus capitis decubitus facile prænosci possunt. 597.2
 Præceptum, quod in gravidis vitanda sit omnino venæ sectio, inviolabile non est. 616.2
- Prandium.*
- Prandii hora tempestitiva. 116.1
 Vide *Cœna.*
- Priapismus.*
- Priapismi definitiones. 560.2
 Priapismus an sit communis affectio masculis & fœminis. 561.1
 Priapismi quæ causa efficiens. ibid.
 Priapismus fit partialiter à facultate naturali & animali. 561.1. & 2
- Privatio.*
- De Privatione ad habitum potest aliquid transire. 360.2
 Aristoteles dum negat transitum de privatione ad habitum explicatur. ibid.
- Prognosticum.*
- Prognostici nomina varia. 229.1
 Prognosticum quid sit. ibid.
 Prognosticum circa præsentia, præterita & futura versatur. ibid. & 231. & 232.1
 Prognosticum maximè in morbis acutis locum habet. 230.1
 Prognosticum futurum quàm sit utile Medico. 231.2
- Proportio.*
- Proportio in morbis temperamenti minuit malum quantum attinet ad periculum, non verò in morbis compositionis. 459.2
 Proportio in morbis temperiei est occasio ut facilius in talem morbum dilabamur. ibid.
 In morbis verò compositionis, non solum ut facilius incidamus, sed ut diutius causa morbifica conservetur. 460.1
 Proportio in morbis compositionis in quo consistat. ibid.
- Pruna.*
- Pruna recentia refrigerant & humectant. 120.2
 Prunorum largior usus febres putridas, diarrhoeas & dysenterias parit. ibid.
 Pruna in quibus reprobentur, & quibus conveniant. ibid.
 Pruna siccata salubriora sunt. ibid.
 In aqua cum saccharo cocta alvum subducunt. ibid.
- Pterygium.*
- Pterygium quid sit. 470.2
 Pterygium morbus in morbo aucto. ibid.
 Quas oculi actiones lædat. ibid.
 Est pars viventis. ibid.
- Ptissana.*
- Ptissanæ etymon. 187.2
 Ptissana quæ compositio. ibid.
 Ptissanæ varia compositio secundum Antiquos. ibid.
 Ptissanæ vera compositio secundum Galenum; 188.1
 Ad rectâ Ptissanæ compositionem aquæ quantitas determinanda. 188.2
 Ptissanam conficiendi modus. ibid.
 Ptissana erat alimenti loco tempore Hippocratis. 188.2
 Nunc medicamenti vices tenet. ibid.
 Ptissanæ utilitates secundum Hippocratem. 189.1
 Ptissanæ quæ viscositas insit. ibid.
 Ptissana cur pani præferenda in ægrotantibus, secundum Galenum. ibid.
 Ptissana quoties & quando sit exhibenda in morbis, juxta Hippocratem. ibid.
 Ptissanam cur morbis siccis deneget Hippocrates. 190.1
- Pulmo.*
- Pulmo cur non moveatur motu voluntario. 498.1
 Pulmo movetur moto prius thorace. ibid.
 Pulmo quo modo moveatur ad motum thoracis. ibid.
 Pulmo an moveatur à thorace, vacuum vitandi gratiâ. ibid.
 Pulmo sensu caret. 507.2
- Pulsus.*
- Pulsus intermittens cur minus periculosus in senne quàm in juvene. 54.1
 Pulsus altus cujuslibet excretionis est signum. 251.2
 Pulsus durus & inæqualis, vomitum magis quàm sudorem significat. ibid.
 Pulsus durus non est signum essentielle phrenitidis. 514.1
- Purgatio.*
- Purgatio, præsentente cruditate in prima regione, non secura. 576.2
 Purgatio in gravidis quàm periculosa. 614.1. & 2
- Pus.*
- Pus an à solo sanguine quarto humore fiat, an ex quolibet humore immediatè. 512.1. & 2
 Pus in cavitate thoracis existens quomodo tussi expellatur. 512.2. & 513.1
 Quomodo per urinam & per intestina. 513.1
 Pus licet transeat per sinistram cordis sinum cur syncopem, aut aliud grave symptoma non causet. 513.1
- ## Q
- Qualitas.*
- Q**ualitas remedii non sumitur pro qualitate prædicamentali, sed pro differentia quadam, seu specifica, aut forma cujuslibet rei. 29.2
 Qualitas perfectior & imperfectior quæ dicatur. 45.2
 Qualitas omnis existens in subjecto præternaturam non potest durare magno temporis spatio citra corruptionem. 66.1
 Qualitas nunquam potest mutari in substantiam. 66.1
 Qualitas quælibet prima est principium elicitive sui similis. 301.1
 Qualitas illustrans à spiritibus sive vitalibus, sive animalibus immediatè producta, non est vitalis. 311.1
 Qualitates occultæ explosæ. 94.1. & 322.1. & 347.2
 Qualitates primæ simpliciter sunt necessariæ ad operandum. 388.2
 Quali

Rerum Præcipuarum.

Qualitates primæ Alimentorum tactu percipiuntur. 99.1. & 2
 Mediis qualitatibus secundis sæpè cognoscimus secundas. ibid.
 Qualitates omnes secundæ non dependent à forma. 99.2
 Qualitates alimentorum medicamentosæ, quæ mediis aliis qualitatibus dignoscuntur, ratione investigantur, quæ verò experimento notatæ fiunt, per sensum certissimè agnoscuntur. ibid.
 Qualitates alimentosæ quæ in alimentis insunt, in ipsis sunt actu. 112.2

Quantitas.

Quantitas remedii undè mensurari debeat. 30.1

R

Rabies.

Vide *Canis, Hydrophobia & Spuma.*

Radix.

Radii diminutione quid intelligat Gentilis. 479.2. & 480.1
 Aliorum Autorum solutio. 480.1

Rapa.

Rapæ natura. 119.2
 Quod alimentum præbeat. ibid.
 Rapæ proprietates. ibid.

Raphanus.

Raphani qualitates. 119.2
 Raphani acriores alidiores sunt. ibid.
 Raphanus quod alimentum præbeat. ibid.
 Raphani facultates. ibid.
 Raphani cum semine decoctum, vomitum concitat. ibid.
 Raphani cortex utilis est ad hydropicos. ibid.
 Ad restituendos capillos à tinea deperditos. ibid.
 Raphanus an juvet ad coctionem. ibid. & 120.1

Raritas.

Raritas aut densitas an ratione pororum accidat. 40.1

Recidiva.

Recidiva non quilibet morbi regressus appellatur. 298.1
 Recidiva alia propria, alia impropria. 299.2
 Recidiva propria quæ sit. 300.1
 Quæ impropria. ibid.
 Recidiva dum datur, an à die regressus, vel à primo die morbi antecedentis, computatio numeranda. 299.1
 Communis opinio quæ & Valesii est, proposita & probata. ibid.
 Rejicitur. ibid. & 2
 Mercati solutio, quæ etiam nulla est. ibid.

Repletio.

Repletio quomodo causa inappetentiæ. 534.2
Henriquez Laurea Medica Tom. III.

Res.

Res nonnaturales cur sic nominatæ. 14.1. & 360.2
 Res nonnaturales omnes quomodo ad conseruationem commendet Galenus. 36.2
 Res nonnaturales quomodo alterent corpus. 32.2
 Res præter naturam quot sint. 457.1
 Res pessimi odoris cur soleant subvertere ventriculum, nihil in eo recepto. 553.2

Respiratio.

Respirationis definitio. 495.2
 Respiratio an fiat à facultate naturali aut animali. ibid.
 Respiratio an sit actio mixta, voluntaria & naturalis. 496.1
 Respiratio est actio solum voluntaria. 496.2
 Respirationis naturalis organum an solum septum transversum. 498.1
 In Respiratione duplex motus. 498.2. & 499.1
 Respiratio quibus constet partibus. 499.1
 In Respiratione an prior sit dilatio thoracis, an compressio. 499.2. & 500.1
 Respirationis non est certus ordo in morientibus. 500.1
 In Respiratione ex quietibus quæ sit major. 500.1
 Respiratio potest esse solis musculis intercostalibus agentibus. 500.2
 Respirationis finis. 455.1. 496.2. & 497.1
 Respirationis causæ continentés quot sint. 501.1
 Respiratio tripliciter lædi potest. ibid.
 Respirationem esse sublimem & magnam non est idem. 501.1
 Respiratio læsa propter usum auctum quomodo cognoscatur. ibid.
 In Respiratione quando usus est valde auctus, cur exspiratio exustando sit. ibid.
 Respirationis difficultas quæ ex debili facultate nascitur, quibus signis dignoscatur. 501.1
 Respirationis læsæ præcipua differentia, est respiratio magna & rara. 501.2
 Parua & crebra, illiusque causæ. ibid.
 Respirationis læsæ differentia secundum Galen. 502.1
 Respirationis organa, quæ. 507.1

Revulsio.

Revulsio quo modo celebrari debeat. 585.1
 Revulsio secum necessariò affert contrarietatem. ibid.
 Hæc contrarietas juxta quatuor diametros est consideranda. ibid.
 Revulsio mera præcisè sumpta omninò excludit derivationem & evacuationem. 586.1
 Revulsio in principio morborum capitalium ad partes contrarias & distantes, & minimè ad distantissimas exerceri debet. 586.2. & 589.1
 Revulsionis nomen meretur venæ sectio ex brachio in affectibus capitalibus. 583.2. & seqq.
 Revulsio in affectibus partium inferiorum perficienda est, venâ sectâ in brachio. 598.1
 Revulsio simul & derivatio in affectibus partium superiorum sanguine missò ex brachio, quod

Index

commodum præsent. 599.1
 Revulsivis natura per modum exempli demon-
 strata à Galeno. 588.2

Rigor.

Rigor an fudoris critici signum. 248.1. & 2
 Rigor an ità evacuationis alicujus sit signum, ut
 si evacuatio manifesta non sequatur, morbus
 perfectè solvi non possit. 249.1
 Verior sententia. ibid.2
 Rigor quid sit. 250.2
 Rigor non fit à duplici motore. 469.1

S

Saccharum.

Sacchari qualitates & facultates. 124.1
 Ventriculo bilioso nocet. ibid.
 Saccharum dentibus est inimicum. ibid.2
 Saccharum an tempore Galeni cognitum sit.
 186.2

Sal.

Salis qualitates, & facultates. 124.1
 Sal in magna quantitate sumpta quæ incommo-
 da pariat. ibid.
 Biliosus & melancholicis nocet. ibid.

Salamandra.

Salamandra igne non nutritur, sed ab ipso con-
 sumitur. 90.1
 Cur in igne aliquo tempore conservetur. ibid.

Saliva.

Saliva propter quem finem sit. 76.2
 Saliva necessaria ad locutionem. 430.1

Sanguis.

Sanguis animalium calidus & humidus. 122.1
 Difficilis est coctionis. ibid.
 Sanguis cur citò putrefiat. 565.1
 Sanguinis corruptio cur pessima. ibid.
 Sanguinis generationis instrumentum. 548.1
 Sanguini fluenti vis attractiva chimerica est.
 584.1
 Sanguis per os excernitur ex pluribus partibus.
 506.2
 Sanguis cum tussi excretus, quid significet.
 507.1
 Sanguis qui vomitu rejicitur, an necessariò pati
 ventriculum per propriam passionem signifi-
 cet. ibid.
 Sanguinis pauci, nigri & grumosi per os reje-
 ctio, quam partem affectam significet. 507.2
 Sanguinis concretio extra vasa an à frigiditate
 naturali fiat. ibid.
 Sanguis spumosus unde fluat. ibid.
 Sanguis cur niger exeat ex thorace. ibid.
 Sanguis dum expuitur, an possit esse aliquod si-
 gnum certò significans aliquod respirationis
 instrumentum laborare per propriam passio-
 nem. 508.1
 Sanguinis per os excretio, an semper sit mala.
 ibid.

Sanguis dum ex pulmone elicitur, duo timenda,
 ibid.
 Sanguinis stillicidium an pravum signum in
 morbis. 245.1
 Pro parte negativa rationes & autoritates.
 245.2
 Recentioris solutio. ibid.
 Quæ examinatur & rejicitur. ibid. & 246.1
 Sanguinis stillicidium, in morbis acutis præ-
 cipue, pravum signum est absolutè. 246.1
 Sanguinis è naribus stillicidium quomodo sem-
 per malum appellat Galenus, nullà exceptione
 posità. 247.1

Sanguis menstruus.

Sanguis menstruus qui dicatur. 568.1
 Sanguis ille cur in fœminis & non in viris re-
 dundet. ibid.
 Sanguis menstruus dum mulier sana est, cur tan-
 tum excrementum quantitate peccans, & non
 qualitate. ibid.
 Est excrementum secundæ & tertiæ coctionis.
 568.2
 Sanguinis menstrui effectus. ibid.
 Sanguinis menstrui purgatio an sit determinata.
 ibid.
 Cur ab ortus principio non sit dicta evacuatio
 menstrua in mulieribus. 569.1
 Sanguinis menstrui cessationis non est certa re-
 gula. ibid.
 Sanguinis menstrui evacuatio, cur non fiat quo-
 tidie, ut evacuatio reliquorum excremento-
 rum, sed in ea servetur talis ordo, ut singu-
 lis mensibus repetat. ibid.
 Aristotelis sententia proposita & examinata.
 569.2
 Sanguinis menstrui purgatio secundum naturam
 quot diebus debeat durare. 570.1
 Aristotelis & Vallesii placita. 569.1
 Cur debeat fieri per uterum. 570.1
 Sanguis menstruus per quem modum effluit.
 570.2
 Sanguinis menstrui putrefactio qualibet, non va-
 let generare venenum. 334.2

Sanguinis missio.

Sanguinis missionis species. 585.1
 Sanguinis missio revulsiva quando conveniat. ib.
 Impermixta omninò est cum derivativa & eva-
 cuativa. ibid.
 Sanguinis missio derivativa quæ dicatur, &
 quando conveniat. 585.2
 Quæ evacuativa. ibid.
 In quo differat à revulsiva & derivativa. ibid.
 Sanguinis missio an materialibus morbis in-
 choanibus partium superiorum, aut totius, sit
 celebranda ex talo. 571.1
 Hispalensium Doctorum fundamenta ex autori-
 tatibus Hippocratis & Galeni, quibus venæ
 sectionem ex talo partium superiorum morbis
 inchoantibus, & minimè ex brachiis esse fa-
 ciendam, suadere conantur. 571.2. & 572.1
 Argumenta Doctoris Perez Ramirez. 572.2.
 & seqq.
 Avicennæ testimonia. 573.1
 A variis Autoribus confirmata. 573.1. & 2. &
 seqq.
 Sanguinis missionem in febribus hanc indican-
 ribus

Index

Sapor adstringens inter alios Sapoſes enumeratur à Galeno. *ibid.*
 In quo differat ab acido. *ibid.*
 Sapor Ponticus idem eſt ac auſterus. *ibid.*
 Vnde illi hoc nomen impoſitum. *ibid.*
 Sapor vinofus cum acido pravè cohæret. 186.2

Scarificatio.

Scarificatio quandoque pro revulſione exercetur. 601.1
 Hac uſi ſunt Galenus & Oribafius. *ibid.* & 604.1. & 606.1
 Scarificationibus cur sæpè utatur antiquitas. 606.1
 Scarificationem cur magis commendat Galenus, in peſte quàm venæ ſectionem. 607. 2. & 608.1

Scirrhus.

Scirrhus quid ſit. 554.1
 Scirrhī durities quæ intelligenda. 554.2
 Scirrhus exquisitus qui dicendus. *ibid.*
 Qui non exquisitus. *ibid.*
 A quò humore uterque fiat. *ibid.*

Scopus.

Vide *Indicans.*

Scriptura.

Scriptura veluti fermo manens. 326.1
 Scriptura ſolo uſu & arte comparatur. *ibid.*
 Scriptura non ſemper fuit, ſed poſt plura ſæcula inventa. *ibid.*

Secta.

Secta Empirica Medicorum quæ dicatur. 1.1
 Quæ Methodicorum. *ibid.*
 Secta principalior & ſecurior, Rationalis. *ibid.* & 1.2
 Sectæ illæ variæ cur fuerint. 1.1

Semen.

Non quælibet Seminis putrefactio dum retinetur generare venenum cenſendum eſt. 334.2
 Seminis excretio à qua facultate fiat. 561.2
 Seminis excretio fit per tenſionem vaſorum. *ibid.*
 Ille tenſionis motus à quo efficienti fiat. *ibid.*
 Semen quomodò in vigilantibus & dormientibus ratione imaginationis effundatur. 562.1
 In Seminis excretionem ob quid voluptatem natura inſtituerit. *ibid.*
 In feminis effuſione an ſit major voluptas in viro an in femina. 562.1
 Hæc ſenſatio voluptuoſa quomodò fiat. *ibid.*
 Seminis excretio cur peccaminofa. 562.2
 An ſit conſulenda & præcipienda à Medico. *ibid.*
 Semen virorum cur non ità diſpoſitum ad putredinem, ſicut ſemen foeminarum. 564.2
 Semen cur citò & promptè putrefiat. 565.1
 Semen cur dum putrefit, & cauſat hyſtericam

affectionem, malignam & venenofam acquirit qualitatem. *ibid.*
 Semen poteſt putrefieri non ſolum in cavitate uteri, ſed etiam in vaſis ſeminalibus & in glandulis. 565.2

Senectus & Senes.

Senectus ætas frigida & ſicca. 116.2
 Senes per reſtaurationem ad perfectiorem ſanitatē gradum reducuntur. 2.2
 Senes non dicuntur parati ad morbum ratione ſuæ naturalis temperiei. *ibid.*
 Senum reductio impoſſibilis eſt. *ibid.* & 3.2
 Et cur. 3.1
 Senes febrilibus acutis cur non corripiantur. 52.2
 Senibus an utiliſ ſit vinum propinare merum quàm aquā dilutum. 46.1. & 2. & ſeqq.
 Senes cur facilè jejuniū ferant. 95.1
 Senes decrepiti cur nec brevem inediaſ ferre poſſunt. *ibid.*
 Ipſis quomodò conſulendum. 95.2
 Senibus qualis victus conveniat. 116.2
 Senes cur magis vigiles quàm ſomnolenti. 366.2
 Senes ſomnolenti cur faciliùs incidant in Apoplexiam quàm vigiles. 452.2
 Senes cur aliquando valeant objecta remota, non verò proxima, aut è contrà. 478.2
 Senes cur meliùs videant cum ſpecillis oculariſ quàm juvenes. *ibid.* & 479.1

Sensus.

Sensus omnium partium eſt ejuſdem ſpeciei, & ſolum differt ſecundum magis & minus 370.2
 Sensus ſunt in duplici differentia. 76.1
 Sensus interni in imperio noſtræ facultatis rationalis poſſunt diverſimodè operari. 76.1
 In Senſibus externis an conſuetudo poſſit reperiri. *ibid.*
 Sensus externus circa omnia objecta operatur uno modo ex inſtinctu naturæ. 76.1
 Sensus interni non moventur à rationali facultate imperante niſi per accidens. 76.2
 Sensus externos aſſueſcieri, impropriiſſima loquutio. 77.1
 Sensus communis officium. 302.1
 Sensus omnes licèt habeant determinatum objectum circa quod operentur in communi, ut viſiva colorem, auditiva ſonum, &c. tamen ut circa hoc vel illud objectum in particulari eliciantur, ſenſationes harum potentiarum indigent aliquo principio extrinſeco prædeterminante, ut ſunt ſpecies impreſſæ ab objecto miſſæ. 381.1
 Sensus interni quomodò miniſtri intellectûs. 381.2
 Sensus interni ſemper cognoscunt objecta ut ſenſata per ſensus externos, & ut talia præſentia ſunt. 381.2
 Sensus interni cur ſic dicti. 382.2
 Sensus interni quatuor tantum ſunt. 383.1
 Sensus communis an poſſit eſſe occaſio delirandi. 384.1
 Ex ſenſibus externis multoties ſumitur occaſio delirandi. 384.1 & 387.1
 Sensus

Rerum Præcipuarum.

Sensus interni à frigore & humiditate præternaturali nequeunt excitari ad efficaciùs operandum. 390.1
 Sensuum externorum operationes an fiant in propriis organis, & an perficiantur in imaginatione. 402.2 & 404.1
 Sensus interni actio non potest impediri ex vehementi sensatione externa. 405.1
 Sensus internorum vis. 405.1
 Sensus potest esse sine motu. 460.2 & 461.1

Septum transversum.

Septo transverso inflammato cur trahatur cerebrum in consensum. 401.2
 Septo transverso inflammato, an delirium sit perpetuum & quare. ibid.
 Cur respiratio inæqualis. 402.2
 Cur semper parva & frequens. 403.1
 Septum transversum solum est instrumentum respirationis naturalis. 498.1 & 500.1
 Septo transverso cur variæ inferantur fibræ. 499.1
 A septo transverso tam inspiratio quàm exspiratio fit. ibid.
 Septi transversi inflammatio, an sit exquisita pleuritis. 515.2

Sermo.

Sermo est veluti scriptura effluens. 326.1

Sexus.

Sexus utriusque necessitas. 560.2

Siccitas.

Siccitas in humano corpore quomodò comparetur. 3.1 & 2
 Siccitas senilis reparari non potest. 3.2
 Siccitas contracta in prima & secunda specie febris hæctica restaurari potest. 3.2 & 4.1
 Quando irreparabilis. 4.1
 Siccitas caloris lima. 108.2
 Siccitas maximè ad retentionem specierum conducit. 393.2
 Siccitate nimia qui laborant, cur non bene memorentur. ibid.
 Siccitas per se primò non movet localiter aliud corpus. 464.1
 Siccitas densat. ibid.

Signum.

Signorum tria genera ad prognosticum necessarium faciendum. 232.2
 Signa cruditatis & coctionis quæ sint. ibid.
 Non eodem modo significant. ibid.
 Signa cruditatis, signa sunt exitialia. 233.1
 Signa cruditatis vera sunt signa mortis absolute. ibid.
 Signa cruditatis quando sint signa mortis. 233.2
 Signa coctionis semper securitatem ostendunt. 233.2 & 261.2
 Signa critica in duplici sunt differentia. 233.2
 Signa in omni rigore critica quæ sint. ibid. & 234.2
 Signa critica incerta & fallacia. 255.2 & 261.2
 Signum ex pulsibus ad Crisim non magnæ considerationis est apud Hippocratem. 251.1

Signum pravum, & malum, non idem est. 247.1
 Signa critica alia sunt signa tantum, alia sunt signa & causa. 254.1
 Signa tantum quæ sint. ibid.
 Quæ signa & causa. ibid.
 Signa statum morbi significantia unde petenda. 257.2
 Signum proprium ad statum prædicendum ex constitutione morbi desumitur. 258.1

Similitudo.

Similitudo occulta partium. 401.2
 Similitudo fundatur in qualitate quadam. 61.1
 Vide *Consuetudo*.
 Similitudo cibi ex appetitu cognoscitur. 159.1
 Vide *Alimentum, Appetitus*.

Singultus.

Singultus definitio Avicennæ. 535.1
 Quæ explicatur. ibid.
 Singultus quoddam symptoma in actione læsa fit. ibid.
 Singultus an sit convulsio & motus convulsivus. 535.2
 Singultus motus constrictionis & dilatationis unde causetur. ibid.
 Singultus à quo differat à vomitu. 536.1
 In singultu quæ pars affecta. 536.2
 Singultus quo modo sternutatione auferatur. ibid.
 Singultus quâ ratione à siccitate causetur. ibid.

Sitis.

Sitis, appetitus frigidi & humidi. 167.2 & 169.1 & 171.1 & 172.2
 Sitis naturalis duplex. 168.2
 Sitis cur calore quomodolibet aucto excitetur. 169.2
 Sitim cur somnus sedet. 170.2 & 171.1
 Sitis naturalis non neganda. 528.2
 Quæ dicatur. 534.2
 Sitis præternaturam quæ sit. ibid.
 Sitis præternaturam continetur sub omnibus generibus actionis læsæ. ibid.
 Sitis morbosa potest produci solum per consumptionem humidæ substantiæ potabilis, absque eo quod aliqua siccitas ab extrinseco producat in ventriculo. ibid.
 Sitim esse appetitum frigidi & humidi quomodò intelligendum. 529.2

Sol.

Solis calor coctionem juvat. 115.1
 Sol vitæ principium. ibid.

Somnus.

Somnus non conducit ad uberiore coctiones alimentorum. 115.1
 Somni tempore calor recurrit ad suos fontes, cor scilicet & hepar. ibid.
 Somnus cur sitim sedet. 170.2 & 171.1
 Somni nomine quid intelligendum. 359.2 & 360.1

Index

- Somnus alius perfectus, alius imperfectus. 360.1
 Somni tempore cur aliqui sensus sint ligati, ita ut non possint operari, & aliqui non, & possint operari. ibid.
 Somnus ad quam partem animæ spectet. ibid.
 Somnus ad animam vegetativam spectare non potest. ibid.
 Somnus omnibus sentientibus convenit. ibid.
 Somnus qui dicatur naturalis. 360.2
 Qui contra naturam. ibid.
 Somnus inter res nonnaturales quâ ratione numeretur. 361.1
 Somni definitio juxta Aristotelem. 361.1
 Quæ examinatur. ibid.
 Argenterius contra Aristotelem explicatus. ibidem.
 Fracastorii sententia ponderata. 361.2
 Somnus formaliter in privatione consistit. 361.1
 Somnus cur magis accidit quando ex parte dextra cubamus. ibid.
 Somnus quomodò fiat, Aristotelis opinio. 362.1
 Ab Argenterio impugnatur. ibid.
 Somni causa immediata secundum Avicennam. 362.2
 Somni causæ immediatæ quomodò sint vapores. ibid.
 Somni causa immediata etiam est sola retractio spirituum animalium versus cerebrum. ibid.
 Somnum cur aliqua peculiariter inducant. 363.2
 A Somno animal dupliciter excitatur. 364.1
 Spontè quâ ratione excitetur. ibid.
 Quo modo vi illata, ut sono, voce, &c. ibid.
 Somnus in qua parte fit, secundum Aristotelem. 364.2
 Qui arguitur à Galeno. ibid.
 Galeni sententia. ibid.
 Somnus est primariò in cerebro, & secundariò in reliquis partibus, intrinsecè tamen in omnibus. 365.1
 Cur in illo solo fiat. ibid.
 Somnus naturalis quando habeat causam finalem, & quando non. 365.1
 Somni duplex finis partialis. ibid.
 Uterque unum totalem integrant. 365.2
 Somnus præternaturam causant frigiditas & humiditas. 366.2
 Somnus ab humiditate moderata causatus dicitur naturalis. 367.1
 Sic & ab frigiditate moderata. ibid.

Somus.

- In Sono tria reperiuntur. 484.1
 Sonus qui in tinnitu aurium contingit, est verus sonus. ibid.
 Quomodò fiat. ibid.

Species.

- Specierum conservatio an possit à frigore impediri. 375.2
 Species quâ ratione ob humiditatem & siccitatem in memoria non imprimuntur, vel si imprimuntur, facillè delentur. ibid.
 Species visibiles & species memoriæ in quo differant. ibid.

- Species impressæ sunt naturales imagines suorum objectorum. 381.1
 Species impressæ ità in sua entitate invariables manent, ut sit impossibile speciem albi, v.g. repræsentare nigredinem. ibid.
 Speciebus inter dormiendum, unde proveniat quod circa illas detur error & deceptio, aut non. 384.2
 Species ab organi dispositione ad sui conservationem non pendent. 385.2
 Specierum rerum absentium conservatio in intellectu non neganda. ibid.
 Species objectorum in spiritibus, quo sensu intelligendum. 387.1
 Species quibus operatur imaginativa, sunt diversæ naturæ ab illis quibus sensus externi operantur. ibid.
 Species utrum vi omnium quatuor primarum qualitatum ita efficaciter excitentur ad unum actum in sensibus internis, ut omninò minuatur aut auferatur excitatio specierum in potentia interna, ad alterum actum contrarium. 389.2
 Specierum retentio meliùs fit à cerebro sicco quàm ab humido. 394.2
 Species verè conservantur in spiritibus, in absentia objectorum, sicut conservantur in potentiis. 395.1
 Species quomodò possint conservari in spiritibus. 406.2
 Species visibiles an possint perdurare in potentia absente subjecto. 480.1 & 2

Spinachia.

- Spinachia frigida & humida ordine ferè secundo. 119.1
 Quæ substantia, & quos effectus præstet illius usus. ibid.
 Spinachia tussis est medela. ibid.

Spiritus.

- Spiritus quomodò ratione doloris corrumpuntur. 415.2
 Spiritus an sint lucidi. 421.2
 Spirituum motus inordinatus unde accidat in vertigine. 436.2 & seqq.
 Spirituum nimia quantitas an lædat visionem. 477.1
 Spirituum substantiæ modi. 477.2
 Spirituum tenuitatis causæ. ibid.
 Spirituum combinationes plures. 478.1
 Spirituum multitudo & puritas quâ ratione conducunt ad visionem. ibid.
 Spiritus paucus & purus, facit ut quæ prope sunt exactè dignoscantur, quæ verò procul adsunt, non videntur. 478.2

Spontanæum.

- Spontanæum quid sit secundum D. Thomam. 495.2
 Quid secundum Aristotelem. ibid.

Spuma.

- Spuma canis rabidi cur non interficiat illicò ac celeriter postquam indita est à cane. 337.2
 Spumæ canis rabidi suspensio in sua operatione potiùs se tenet ob defectum potentiæ, quàm defectu applicationis ad partem principem. 338.1
 Spuma

Rerum Præcipuarum.

- Spuma canis rabidi solùm habet dispositionem dialem ad venenum, quod alteratione continua consequitur. *ibid.*
 Spumæ parva portio relicta ex morsu canis rabidi, impossibile est quod conservetur per plures menses in porofitibus. 338.2
 Semel introducta in corpore, humores alterat sua qualitate occulta, malignâ & veneficâ. *ibid.*
 Talis spuma si penitus venenata non sit, sed in via & dispositione ad consequendam perfectam veneni naturam, temporis progressu erit venenosa, & effectus ipsius erunt instar rabientium canum, & subito interficiet. *ibid.*
 Spuma canis rabidi quæ violenta est, qua ratione possit conservari per plures menses. 338.2 & 339.1

Sputum sanguinis.

- Sputi sanguinis definitio. 506.1
 Explicatur. *ibid.*
 Sputum sanguinis in quo differat à fluore. *ibidem.*
 Sputum sanguinis quot modis contingat. *ibid.* & 508.1
 Sputum sanguinis non est unum morbi genus. 506.2
 In sputo sanguinis quæ actio sit læsa. *ibid.*
 Partis affectæ signa. 507.1 & 2
 Sputum sanguinis spumosi quid denotet. 507.2
 Sputi sanguinis prognosis. 508.1
 Sputum sanguinis ex pulmone duo minatur. *ibidem.*

Staphyloma.

- Staphyloma in quo consistat. 471.2
 Unde oriatur. *ibid.*
 Staphyloma primariò competit corneæ tunicæ. *ibid.*
 Secundariò afficit tunicam uveam. *ibid.*

Status.

- Status quatuor diversi corporis humani. 2.1
 Et quid quisque desideret. *ibid.*
 Status convalescentiæ & senum rationabiliùs ad Artem conservativam reducitur. 3.1 & 2
 Status corporis humani ex actionibus, facultate præcipuè, patescit. 229.2
 Status morbi hora pugnæ dicitur. 254.2
 Status morbi cognitio quantum necessaria ad prædicendam crìsim, & rectam curationem. 257.1 & 2 & 258.1
 Status morbus quibus signis dignoscatur. 257.2
 Status ex constitutione morbi propriè delimitur. 258.1
 In Statu cur alimentum & remedia prohibeat Galenus. 262.2

Sternutamentum.

- Sternutamenti definitio. 486.1
 Est symptoma in actione depravata. *ibid.*
 Cujus facultatis sit symptoma. *ibid.*
 In Sternutamento quæ pars affecta. *ibid.*

Strabismus.

- Strabismi definitio secundum Paulum. 482.1

- Quæ explicatur. *ibid.*
 Quis morbus sit. *ibid.*
 Quæ pars affecta. *ibid.*
 In Strabismo quo pacto lædatur visio. *ibid.*

Stranguria.

- Stranguria quid sit. 559.2
 In quo differat ab urinae incontinentia. *ibid.*
 Stranguria comparatur tenesmo. 560.1
 In Stranguria, est actio diminuta & depravata. *ibid.*

Stupor.

- Stupor quid sit secundum Avicennam. 355.1
 Stupor est symptoma tactùs. *ibid.*
 Stupor quomodo dicatur à Galeno insignis refrigeratio. *ibid.*
 Stupor quomodo sit dimidia paralyticus. *ibid.*
 Stupor non est vera species doloris. 355.2 & 358.2
 Stupor non tantum pertinet ad partes nervosas, sed etiam reperitur in partibus carnosis, venis & arteriis, & partibus cutaneis. 355.2
 Stupor in crure è regione positi renis calculo laborantis, an signum lapidis in rene existentis. 556.2

Substantia.

- Substantia similis veneno potest generari in humano corpore. 566.2
 Talis substantia, unde tamdiu possit latere, citra aliquod damnum in corpore per tempus aliquod. 567.1

Suffusio.

- Suffusio absolutè non est unus morbus. 474.1
 Suffusionis incipientis causa. *ibid.*
 Confirmata. *ibid.*
 Suffusionis pars affecta. *ibid.*
 Suffusiones incipientes, Imaginationes vocavit Avicennas. *ibid.*
 In suffusione cur quæ intra oculum continentur, judicantur extra esse. 475.1

Surditas.

- Surditas duplex. 484.2
 Surditatis causæ externæ & internæ. *ibidem* & 485.1
 Surditas in quo differat à gravi auditu. 484.2

Surdus.

- Surdus à nativitate an necessariò sit mutus. 489.1
 An possit disciplinari. *ibid.*

Sympathia.

- Sympathiæ affectus duobus modis tantum contingit. 348.1
 Sympathiæ alter modus an detur. 348.2

Symptoma.

- Symptoma an indicet curatoriè. 18.1
 Symptoma an possit perseverare absente morbo, & ablata causâ. *ibid.*
 Symptoma

Index

Symptoma in actione læsa triplex reperitur. 378.1
Symptoma omne nascitur à morbo. 462.2 & 469.1

Syncope.

Syncope quid sit. 522.2 & 523.1
In quo differat ab animi deliquio. 522.2
Syncope per propriam passionem competit cordi, & per consensum cerebro. 523.1
Ad syncopem an necessario præcedat animi deliquium. ibid.
Syncope, symptoma in actione ablata. 523.2
Syncope causæ. 524.1
Syncope an ab omni intemperie possit causari. 524.2

T

Tabes.

Tabis species secundum Hippocratem. 509.1
Tabes à spinali medulla. 509.2
Tabes ex calida & sicca intemperie pulmonis ibid.
Tabes coxaria. ibid.
Tabes asthmatica. ibid.
Tabes ex ulcere renum, & ex suppressione hæmorrhoidum & menstruorum. ibid.
Tabes ex suppuratione vera. ibid.
Tabes ex decidentia cartilaginis mucrosæ. ibidem.

Tactus.

Tactus sensus an possit contrahere habitudinem. 77.1
Tactus sensus qui reperitur in ventriculo, est ejusdem rationis cum tactu aliarum partium. 526.1

Temperamentum.

Temperamentum, aliud innatum, aliud adventitium. 63.1
Temperamentum innatum duplex est. 65.2
Temperamentum adventitium dupliciter se habet. ibid.
Temperamentum valde distinctum realiter est à facultatibus. 305.2
Temperamentum proprium ad quam virtutem pertineat. 308.1
Temperamentum an sit instrumentum facultatum naturalium, & quâ ratione concurrat cum ipsis ad sua opera. 314.1

Tempus.

Tempora morborum quomodo consideranda. 24.1
Tempora morbi verè & propriè indicant curationem. ibid.2
Quibus rationum momentis probetur. ibidem & 25.1
Tempora morborum præcisè constituuntur per diversam mutationem causæ morbificæ. 25.1 & 2
Temporum morborum & temporum auxiliorum formalis distinctio superflua ad suadendum à temporibus morborum non sumi indicationem curativam. 25.2
Tempus morbi nullum datur sine auxilio, sive

privativo, sive positivo. 26.1

Tempora morbi à temporibus auxiliorum realiter non separantur, licet formaliter. ibid.
Tempus calefaciendi & infrigidandi esse quodam modò par, periculum verò impar, quomodo intelligenda mens Galeni. 43.1
Tempus inter humiditatem & siccitatem curandam esse impar, & securitatem parem, quò sensu dixerit Galenus. 44.2 & seqq.
Tempora coctionis & cruditatis: Tempora entitatis morbi: & tempora accidentia in morbis reperiuntur. 147.1
Tempora morbi & symptomatum pathognomoniorum necessario debent coincidere in omni morbo. 147.2
Tempora coctionis & cruditatis quando coincidunt & non coincidunt cum aliis temporibus. ibid.
Tempora omnia morborum & morbus ipse indicant victus rationem, & sunt ut indicantia. 153.1
In contrarium proposita argumenta. 153.2
Quæ solvantur. 155.1 & 2

Tenesmus.

Tenesmi definitio. 543.1
In quo differat à dysenteria. ibid.
In Tenesmo illa immodica deijciendi cupiditas unde oriatur. ibid.

Tetanus.

Tetani definitio. 466.1
Tetanus cur vocetur Convulsio composita. ibidem.
Tetanus est vera Convulsio. 465.2

Thorax.

Thoracis motus à corde non dimanat. 496.1
Thoracis motus non est compositus ex voluntario & naturali. ibid.
Thorax movetur motu proprio & voluntario. 498.1
Thoracis compressio habet intensionem & remissionem, & non fit à gravitate decidentiam faciente. 499.1

Timor.

Timor & tristitia an sint duæ passiones diversæ. 421.1
Timor & tristitia in melancholicis unde nascantur, secundum Galen. 421.1
Qui ab Averroë ridetur. 421.2
Vallesii sententia proposita & refutata. ibid.
Timor & tristitia à quo temperamento excitentur. 422.1
Sunt passiones appetitus residentis in corde. 423.2
Timor & spes in brutis propriè non inveniuntur. 424.1

Tinnitus.

Tinnitus quid sit. 483.2
Tinnitus, auditus phantasticus. ibid.
Tinnitus & suffusionis similitudo non valet. ibid.
Tinnitus error, non est error imaginationis, sed auditus. 484.1
Tinnitus

Rerum Præcipuarum.

Tinnitûs quo modo flatus causa immediata. *ibid.*
 Quâ ratione sensûs acuries. *ibid.*
 Tinnitus à quo morbo procedat. 484.2

Transmutatio.

Ad Transmutationem unius ex alio, necessaria est valida virtus, & efficacia ex parte agentis. 86.2
 Et etiam dispositio ex parte passivi. *ibid.*
 Transmutatio in alimentis debet refundi in validam virtutem efficientis proportionatam cum resistentia activa, & passiva in primis qualitatibus & modo substantiæ ipsius alimenti transmutandi. 87.2

Tremor.

Tremor quid sit. 467.1
 Tremor est symptoma ex duplici motu compositum. *ibid.* & 521.1.
 Constat duplici motore. 467.1 & 468.2
 Est actio partim depravata, partim diminuta. 467.1
 Tremor est symptoma facultatis animalis motivæ quæ spontè agit & voluntariè. 467.2 & 521.1
 Gentilis afferentis Tremorem ab uno motore facultate scilicet, fieri, doctrina proposita & examinata. 468.2 & *segg.*
 Morbus à quo Tremor procedit non est unus. 469.2
 Tremor à quibus causis oriatur. *ibid.*
 Vide *Cor.*

Triticum.

Tritici optimi conditiones. 117.2

Tunica adnata.

Tunica adnata quæ sit. 470.1
 Tunica adnata inflammatione corripitur. *ibid.*
 Tunicæ adnatæ morbus, *Chemosis* dictus, *ibid.*
 Pterygium. *ibid.*
 Hypophagma. 470.2

Tunica cornea.

Tunica cornea quomodò lædatur quoad visionem. 470.2
 An per Tunicæ corneæ coloris mutationem, aut cum humores fiunt diversi coloris, lædatur visio. *ibid.*
 Tunica cornea exulcerationem pati potest. 471.2
 Tunicæ corneæ an affectus sit *Staphyloma*. *ibid.*
 Tunicæ corneæ affectus alii. *ibid.* & 472.1

Tunica uvea.

Tunicæ uveæ morbi. 472.1 & *segg.*
 Vide *Mydriasis*, *Phthisis*, *Hypochisis*.

Tussis.

Tussis definitio Avicennæ. 503.1
 Alia Galeni definitio. *ibid.*
 Tussis est symptoma in actione depravata. *ibid.* & 504.1
 Tussis est actio voluntaria. 503.1
 In Tussi quæ consideranda. 503.2
 Tussis fit necessarîo per affectionem asperæ arteriæ.
Henriquez Laurea Medica Tom. III.

teriæ, sive per se, sive per consensum. *ibid.* & 504.1

Tussis spuria. 503.2 & 504.1
 Tussis à quo morbo immediatè procedat. 504.1
 Tussis causæ. *ibid.*
 Tussim quomodò causet distemperies. *ibid.*
 Tussim qua ratione causet quæ mordicant. 504.2
 Tussis divisio. *ibid.*
 Tussis sicca quæ dicatur, & ejus causa. *ibid.*
 Tussi quod aliquando grandini simile & lapidosum rejicitur, quid denotet. *ibid.*
 Cur Galenus remediis calidis & ficcis in tali eventu usus fuerit. 505.1

Tympanites.

Tympanites fit à flatu. 547.2 & 548.2
 Tympanites an fiat per solam affectionem jecoris. 548.2
 Tympanites fit à calore & siccitate. 550.2
 Tympanites quandoque fit ex ascite. 551.1

Typhomania.

Typhomania cur sic dicta. 412.1
 Typhomania an media affectio inter lethargum & phrenitidem. *ibid.*
 In Typhomania quomodò somnus & vigilia simul adsint. *ibid.* & 412.2 & 413.1
 Typhomaniæ essentia. 412.2 & 413.1
 Typhomania à quo humore causetur. 412.2
 Typhomaniæ symptomata. 413.1
 Typhomania an possit esse sine febre, eaque continua. *ibid.*
 Typhomania an periculosior lethargo. *ibid.*

V

Vallesius.

Vallesii doctrina semper veneranda. 93.1
 Vallesius Complutensis Academiæ honor & gloria. 589.2 & 595.2
 Vallesius, fidelissimus Galeni interpres. 614.1
 Galenus Hispanus. *ibid.*

Vena.

Venæ & arteriæ, licet non acutum, sed hebetem, sensum habent. 370.2
 Venæ sectio,
 Vide *Sanguinis missio*.

Venenum.

Venena an aliqua sint, quæ licet adversam habeant cum vita nostra naturam, nihilominus possint à nostro calore naturali debellari, ita ut in propriam viventis substantiam transmutentur, & omnimodè victa maneant. 90.2
 Historiæ plures pro parte affirmante. *ibid.*
 Rationes. *ibid.* & 91.1
 Quibus responderetur. 91. & 2
 Venenorum diversa sunt genera. 91.1
 Venenum quomodò definiat Galenus. *ibid.* & 316.1
 Venenum apud Jurisconsultos quid sit. 320.2
 Venena omnia quæ à tota substantia sunt talia,
 E E e minimè

Index

- minimè possunt esse alimenta, licèt in minima quantitate devorentur. 91.1
Venena frigida, & quæ à tota substantia, & secundum omnes partes sunt deleteria, possunt esse alimenta. 91.2
Venena erodentia neque in minima quantitate possunt nutrire. *ibid.*
Venena frigida quomodo interficiant, explicare difficile. 92.2 & 345.2
Expositio Valleii. *ibid.*
Est contra veram Philosophiam. 93.1 & 346.1
Autoris Sententia. 93.2 & 94.1 & 346.2
Venena calida quomodo occidant. 93.2 & 347.1
Veneni definitio Cardani. 316.1 & 320.2
Quæ examinatur. 316.1
Veneni definitio Avicennæ. 317.2 & 320.2
Veneni vires. 316.1
Venenum in quo differat ab alimento & medicamento. 316.2
Venena omnia dicuntur talia, & operantur sua deleteria facultate, & opponuntur principio vitæ à tota substantia per occultam, & minimè per manifestam qualitatem. 318.2
Venenum apud Iureconsultos, quid reputetur. 320.2
Venenorum vulgaris divisio. 323.1
Venena sicca & humida, quæ. 322.2
Venena, alia inimica cordi, alia cerebro, alia jecori, &c. *ibid.*
Venena alia præsentanea, alia temporanea. 323.1
Venena à natura talia. *ibid.*
Alia per accidens. *ibid.*
Venena ex mineralibus. *ibid.*
Ex animalibus. *ibid.*
Venenorum differentia ex modo administrationis. 523.1
Venena ex solo tactu. *ibid.*
Ex olfactu. 323.2
Venenum dari potest quod solo visu interficiat. 324.1
Venena an ex auditu dentur. *ibid.* & 325.1 & 2
Venenum an intra corpus possit generari, æquè ac si lethale venenum esset epotum. 328.1 & 2
Fernelii doctrina. 328.2
Quæ à Iacobo Grevino impugnatur. 329.1
Grevini rationibus contra Fernelium respondetur. 329.2
Venenum toto genere deleterium per specialem corruptionem in corpore potest generari. 330.1
Venenum tale à præternaturali calore quomodo possit generari. 330.2
Doctores Bataller, & cujusdam Recentioris Valentini doctrina examinatur. *ibid.* & 331.1
Sennerti doctrina, quæ etiam à Doctore Valentino impugnatur. 331.2
Sennertus defenditur contra Doctorem Valentinum. 332.1
Doctores Valentini solutiones propositæ & explosæ. 333.2 & 334.1
Venena temporanea dantur à natura quæ temporis longitudine interficiant, ex Gal. 335.1
Venenum potest per artem dari, quod ad determinatum tempus interimat. 335.2
De quibus Venenis sic intelligendum. *ibid.*
Inter venena, alia citius, alia tardius operantur. 336.1
Venenum non potest dari quod neque determinato die, neque horâ mathematicè loquendo, possit interficere, post plurimos dies aut menses. 336.2
Venenum non potest arte parari cujus operatio lateat per spatium mensium & annorum, & per tale tempus non potest retardari & impediri actio naturalium agentium. *ibid.*
Veneni assumpti signa ante mortem, ex Petro Aponensi. 339.2
Ex Cardano. 340.1 & 342.2
Ex Galeno. 339.2
Veneni ex animalibus venenosis intra corpus injecti, signa. *ibid.*
Veneni putrefacientis signa. 340.2
Veneni erodentis assumpti signa. *ibid.*
Veneni frigidi & soporiferi signa. *ibid.*
Veneni assumpti an certa signa dentur, ita ut firmiter & absque calumnia possit Medicus affirmare certò, hominem ex assumpto veneno periisse. 341.1
Controversiæ fundamentum. *ibid.*
Rationes pro parte affirmativa. *ibid.*
Quibus respondetur. 345.1 & 2
Autoris resolutiones & conclusiones. 342.1 & 2 & 344.1 & 567.1
Veneni assumpti signa, quæ post mortem in corpore venenato apparent. 344.2
- Ventriculium.*
- Ventriculus si versus calorem immutetur**, magis coquit quàm valet appetere: si autem versus frigus, magis appetit quàm coquit. 55.1
Ventriculus in quantitate alimenti an assuescat. 73.1 & 2
Ventriculus cur appetat potum. 104.2
Ventriculi calor minor est somno quàm per vigiliam. 115.1
Ventriculi situs in vigilantibus juvat ad coctionem. *ibid.*
Ventriculi & linguæ tunica eadem est. 160.1
Ventriculi capacitas & facultates ad quid instituta. 161.2
Ventriculo cur sensus exactissimus. 162.1
Ventriculi facultates taliter sunt, ut id quod appetit sit melius nutrimentum in statu naturali, quàm quod abominatur. 162.1
Ventriculi coctio, elixatio est. 168.1 & 172.2
Ventriculi corrugatio in siti ac fame, an eadem sit. 169.2 & 175.1
Ventriculus diversa facultate operatur quando conficit chylum, ac quando nutritur. 313.1
Ventriculi motus nauseabundus, voluntarius non est. 351.1
Ventriculus quando mediâ visione aut imaginatione movetur ad expellendum, an ob consensum, vel cognitionem. *ibid.*
Ventriculi duæ partes potissimæ. 525.2
Ventriculi pars superior, cur valde sensibilis. *ibid.*
Huic attribuitur appetentia. *ibid.* & 526.1
Ventriculi fundo coctio tribuitur. 525.2
Ventriculo vitiatò existente plures morbi per consensum oriuntur. 525.1
Ventriculus quando dicitur sentire famem aut sitim, quâ ratione debeat intelligi. 526.1
In ventriculo sunt omnes fibræ quæ ad operationes animales conducere solent. 526.2
- Ventriculus

Rerum Præcipuarum.

Ventriculus potest pati tria genera actionis læsæ, quantum ad suas actiones naturales. *ibid.*
 Ventriculi facultas retinens quando dicitur esse secundum naturam. 527.1
 Tribus modis Retrenctricis actio lædi potest. *ibid.*
 Ventriculi actio respectu facultatis expultricis quot modis lædatur. *ibid.*
 Alteratricis operationes. *ibid.*
 Ventriculi dilatationis in vomitu principium effectivum. 537.1
 Ex ventriculi calore qua ratione quandoque fiat acor, quandoque nidorosus sapor, aut amarus. 540.2

Ver.

Ver inter omnia anni tempora temperatissimum. 117.1
 Veris tempore alimenta qualia esse debeant. *ibid.*

Vertigo.

Vertigo unde nomen desumit. 435.1
 Vertiginis definitio Avicennæ. *ibid.*
 Vertiginis species. *ibid.*
 Vertigo in quo differat ab Epilepsia. *ibid.*
 Vertigo an sit res præternaturam. 435.1 & 2
 Vertiginis essentia in quo consistat. 435.2 & 436.1
 In Vertigine unde est quod res quietæ appareant moveri. 436.1 & 2
 In Vertigine à quo fiat motus inordinatus spirituum. 436.2 & seqq.
 Petri Garcie doctrina circa vertiginis naturam impugnata. 438.1
 Quæ deffenditur. 438.1 & 2 & seqq.
 In Vertiginosis aliquibus quâ ratione fiat, ut sentiat proprium caput moveri. 440.1
 In Vertigine quæ pars affecta. *ibid.*
 Est læsio in actione depravata imaginationis. *ibid.*
 In Vertigine an sit solum deceptio circa objecta visus, sed circa omnes sensus. 441.1
 Vertigo unde efficitur tenebrososa. 441.2
 Vertiginis causæ procatartica quæ sint. 442.1
 Quæ causæ internæ. *ibid.*
 Vertigo an à flatibus possit causari. 442.1
 Vertigo an ab humore mediatè fiat, an verò in flatum priùs mutato. 442.2
 Vertiginis species. *ibid.*
 Vertigo quando fit per consensum cum ventriculo, non est necessarium communicari aliquam substantiam cerebro, sed satis est communicari qualitas sine materia. *ibid.*
 Quæ sit hæc qualitas. *ibid.*

Vesica.

Vesicæ lapis an possit certis signis pathognomonice dignosci. 557.2
 Vesicæ inflammatio morbus lethalis. 614.1
 Vesicâ inflammata quæ vena secanda. 598.2
 Vesicæ inflammationi in gravidis an conveniat sanguinis missio ex talo. 615. & 616
 Vesica triplex fibrarum genus habet. 559.1
 In Vesica an sit facultas retinens urinam 559.2
 Vesicæ facultates, an omninò operentur modo naturali. *ibid.*
 Vesicâ plenâ existente, quomodò fiat urinæ suppressio. 560.1

Victus.

Victus puerorum qualis esset debeat. 116.1
Henriquez Laurea Medica Tom. III.

Victus quantitas cur major esse debeat in pueris quàm in reliquis ætatibus. *ibid.* 2
 Victus in adolescentibus esse debet mediùs, tum ratione qualitatis, tum quantitatis. *ibid.*
 Victus juvenum. *ibid.*
 Victus senum. *ibid.*
 Victus quantitas in senectute cur minor esse debeat, quàm in aliis ætatibus. *ibid.*
 Victus hyeme qualis esse debeat. 117.1
 Qualis vere. *ibid.*
 Qualis æstate & autumnò. *ibid.*
 Victus tenuis quid sit. 129.2
 Victus tenuis divisio. *ibid.*
 Inter se differunt. 130.1
 Victum tenuem cut in tria membra divisit Galenus, non ità victum plenum. *ibid.*
 Victus forma licet à quantitate ipsa formaliter differat, rectè variatur forma, quantitate ejusdem alimentariarum. 131.1 & 2
 Victus forma mutatur pluries alimento mutato. *ibid.* 2
 Victus à morbo indicatur, & non solum à facultate. 132.1
 Victus ratio virtute existente debili cum humorum corruptione, qualis esse debeat, secundum Galenum. 135.2 & 136.1 & 2
 Victus forma à quo ultimò determinetur. 138.2 & 139.1
 Victus forma variatur ratione diversitatis morborum & roboris. 139.1
 Victus immutatio etiam multoties fit aliquantum ratione consuetudinis, & temperamenti ægrotantis. *ibid.*
 Victus plenus cur rarò ægrotantibus conveniat. 141.2
 An mediocris, an tenuissimus conveniat. 142.1
 Victum in acutis ultimum determinans unde petatur. 142.2
 Victus tenuis absolute, tenuissimus & extreme tenuis in celeritate aut acutie morbi differt. *ibid.*
 Victus ratio debet procedere attenuando à principio usque ad statum in morbis regularibus qui non consistunt in fluxione, non verò in morbis fluxionis. 144.2
 Victus tenuitatem an status morbi indicet magis propter coctionem, quàm propter accidentium intensiorem. 145.1
 Vallesii sententia proposita & probata. *ibid.*
 Autoritate Galeni confirmata. *ibidem* & 146.1
 Victum esse attenuandum usque ad statum symptomatum, vult Mercatus. 146.1
 Victus non est attenuandus usque ad statum coctionis in omnibus morbis; sed in illis qui ad unam criticam expulsionem totam materiam servant. 146.2
 Victus tenuis cur in summo vigore conveniat. 147.1
 Victus tenuior in temporibus particularibus cur sit exhibendus. 151.2
 Victus quo tempore particularis accessions sit præbendus. 152.1
 Victus rationem indicantia minùs principalia. 156.1 & 2
 Victus ægrotantium maximè ex victu sanorum deducendus. 157.1
 Victum per consuetudinem vituperat Hippocr. *ibid.*

Index

- Victus tenuis semper per sanitatem est fugien-**
duſ. 159.1
Virtus mediocris in morbis longis convenit.
ibid.
Victus plenus fanis convenit. 161.2
Victus humidus febricitantibus, & pueris, & his
qui tali victu uti conſueverunt, cur conveniat.
 160.2
- Vigilia.*
- Vigilia edax.** 115.1
In Vigilia citius celebrantur coctiones. **ibid.**
Vigilia nomine quid intelligendum. 359.2
Vigilia ad quam partem animæ ſpectet. 360.1
Vigilia ad vegetativam animam non pertinet.
ibid.
Vigiliam eſſe affectionem ſenſus communis dum
dicunt Ariſtoteles & Galen. quo modo intel-
ligendi. 364.2
In Vigilia cur diſſipentur & corrumpantur Spi-
ritus. 365.2. & 366.1
Vigilia contra naturam cauſatur à calore & ſic-
citare, ſive ſeorſim, ſive conjunctim. 366.2
Et ratio. 367.1
- Vinum.*
- Vinum merum an utilius ſit propinate ſenibus**
quàm aquâ dilutum. 46.1
Vinum merum cur non ſit exhibendum cuilibet,
& quare aquâ dilutum convenire poſſit, qui-
bus merum non eſt utile. 46.2
Vinum genericè & abſolutè conſideratum in
activis qualitatibus calidum, in paſſivis ſic-
cum. 126.1
Vini dotes. **ibid.**
Vini optimi, & omnibus prope modum homi-
nibus convenientiſſimi conditiones. **ibid.** 2
Vina nova quæ vitanda. **ibid.** 2
Vinum aquâ permixtū cur citius inebriet. 177.1
Vinum poſt aquam magis eſt commune. 178.2
Vera potūs ratione caret. **ibid.**
Vinum aquâ dilutum potūs fines magis conſe-
quitur. **ibid.**
Vini differentiæ ex Hipp. 178.2
Secundum Mercatum. **ibid.**
Vini differentiæ ſecundum ſaporem. **ibid.**
Vini ſapor acidus unde proveniat. **ibid.**
Per Vinum dulce an muſcatelinum intelligen-
dum, 179.1
Vinum dulce an cognoverit Galenus. **ibid.**
Quomodò evadat. **ibid.**
Vinum dulce quibus utile aut nocivum. 180. 2.
 & 181.1
Vinum auſterum quomodò reſultet. 179.2
Vino auſtero quando utendum. 181.1
Vini differentiæ ratione coloris. 179.2
Vinorum alborum differentiæ. **ibid.**
Vini differentiæ quoad modum ſubſtantia. **ibid.**
Per Vinum craſſum non neceſſariò intelligitur
nigrum, nec per tenue album. **ibid.**
Vinum album quale appellat Galenus. **ibid.**
Vini differentiæ ratione odoris. 180.1
Vini effectus. **ibid.**
Vinum album calidius nigro. **ibid.**
Vinum album an utilius nigro cum venter mol-
lis & laxus. **ibid.**
Vini effectus ratione ejus accidentium. 180.2
Vina tenuia faciliùs penetrant & faciliùs caput
tentant. 181.1
- Vini aquoſi vires & effectus.** **ibid.**
Vinum omne calidum eſt, ſecundum magis aut
minus diverſum. 182.2
Vina quò antiquiora eò calidiora eſſe dum dixit
Galenus, quo ſenſu intelligendum. 183.1
Vina viâ corruptionis infrigidantur. **ibid.** & 2
Vina cur quotidie ſiant calidiora. 183.2
Vinum ut medicamentum ſenibus convenit.
ibid.
Vinum cur inutile pro pueris. **ibid.**
Vinum febrienti an exhibendum. 184.1
Vinum muſum. 185.1
Vinum hippocraticum. 185.2
Ejus compoſitio. 187.1
- Vires.*
- A Viribus vita dependet.** 20.1
Vires cur oculo dextro, morbum verò ſiniſtro
inſpiciendas eſſe dictavit Galenus. **ibid.**
Virium robur duo potiſſimùm reſpicit. 524.1
- Virginitas.*
- Virginitas an in aliqua membrana conſiſtat.**
 567.1
Virginitalis an aliquod ſit certum ſignum. 567.2
Virginitalis viri nullum eſt ſignum. **ibid.**
- Virtus.*
- Virtus an indicet curatoriè.** 19.1. & 2
Virtus unita fortior ſe ipſâ diſperſâ. 42.1
Virtus ſentiendi & movendi à cerebro commu-
nicator mediis ſpiritibus animalibus. 301.2
Virtus ad ſenſum & motum eadem eſt. 302.1
- Viſio.*
- Viſio quomodò fiat.** 325.2
Viſio tripliciter læditur. 469.2
Viſio quomodò lædatur per augmentum humo-
ris albuginei. 475.2
Per diminutionem. 476.1
Per majorem craſſitiem & tenuitatem. **ibid.**
Viſionem primò & per ſe non lædit vitium hu-
moris vitrei. **ibid.**
Viſio quando læditur vitio humoris vitrei, cut
ſit tabes in oculo. 476.2
Viſio nunquam læditur à quantitate nimia ſpi-
rituum. 477.1
Viſio ex tribus poteſt vitari. 478.2
Viſio cur delectetur & bene ſe habeat reſpectu
colorum mediorum, & male ſe habeat re-
ſpectu extremorum. **ibid.**
Ad perfectam & non vitiatam viſionem axis
oculorum reſtitutio neceſſaria. 482.1
- Viſus.*
- In ſenſu viſus non habet locum conſuetudo.**
 76. 2. & 77. 1
- Vita.*
- Vita in quo conſiſtat, ſecundum Ariſtotelem.**
 518.2
- Vivens.*
- Vivens à principio in finem exſiccatur.** 3. 2. &
 94. 1
Vivens in nulla ætate in qua ſit convalereſcens
 ex

Rerum Præcipuarum.

- ex aliquo morbo, potest acquirere per nutritionem æqualem substantiam humidam, cum ea quam perdidit. 3.2
 Et cur. ibid.
 Vivens solum est quod curatur in morbis. 18.1. & 19.1. & 38.2
 Vivens magis læditur à frigore quàm à calore. 43.2
 Vivens per nutritionem redditur calidum substantificè, & extensivè per acquisitionem partium calidarum, quæ mediâ nutritione quotidie adquiruntur. 84.1
 Vivens an non solum reddatur calidum extensivè per usum alimentorum calidorum, verum etiam intensivè. 84.2
 Vivens à primo ortu, & in prima ætate est calidum & humidum. 94.1
 Vivens potest vivere & conservari per plures dies sine alimento externo, nullâ prorsus factâ ipsius devoratione, in præsentia pituitosorum & crudorum succorum stabulantium tum in prima regione, tum in secunda, quæ tempore necessitatis per ulteriorem coctionem convertuntur in sanguinem. 94.2
 Vivens nullum, quamvis pusilli caloris, & difficilis resolutionis, & densæ contexturæ, in quo plura excrementa pituitosa abundant, potest vivere sine alimento externo per aliquos menses, imò neque potest vivere per unicum mensem integrum. 96.1
 Vivens potest vivere per aliquos dies, dummodò quintum non transcendat, citra alimenti externi devorationem, etiamsi in ipso nulla sit succorum crudorum & pituitosorum saburra. 95.2
 In Viventi non devoranti cibum externum non potest assignari certa duratio. 95.2
 Vivens à pueritia usque ad juventutem servat eundem gradum caloris. 100.2
 Viventi omni æquale robur non est in commutatrice facultate. 112.2
 Vivens an possit vivere sine respiratione. 454.2 & seqq.
 Et sine pulsu. 455.2

Vlcus.

- Vlcera pulmonis quo sensu insanabilia censeat Galenus. 511.1
 Vlcus pulmonis curatio cur difficillima. ibid.
 Vlcera pulmonis, an thoracis difficiliùs curentur. ibid.
 Vlcere pulmonis permanente, an quis non solum sputo, sed etiam febre carere possit. 510.2

Vmbra.

- Vmbra in quo differat à tenebris. 479.2

Voluntarium, & Voluntas.

- Voluntarium dupliciter sumitur. 495.2
 Voluntas potentia spiritualis. 495.2
 Voluntas in brutis non reperitur. ibidem. & 496.2
 Voluntas facultas indifferens ad operandum pluribus modis. 75.2
 In Voluntate reperitur iustitiæ habitus. ibid.
 In voluntate est electio. 64.1

Voluptas.

- Voluptas in seminis excretionem ad quid instituta à natura. 562.1
 Voluptas major in viro an in foemina, dum effunditur semen. ibid.
 Hæc voluptas quomodo fiat. ibid.

Vomitus.

- Vomitus quid sit. 537.1
 In quo differat à Nausea. ibid.
 Quodnam symptoma sit. ibid.
 In Vomitu principium effectivum dilatationis ventriculi. ibid.
 Vomitus quomodo possit dici naturalis & contra naturam. 537.2
 In Vomitu quæ pars affecta. ibid.
 In Vomitu objecto tria consideranda. ibid.
 Vomitus causæ. 538.1
 Vomitus cur nascatur, viso aut imaginato objecto horribili. ibid.
 Vomitus non est signum pathognomicum iliacæ affectionis. 545.1

Vox.

- Vox sonus est. 488.2
 Vocis emissio non est idem ac locutio. ibid.
 Vox ut significativa non est à natura. ibid.
 Vocis definitio. 495.1
 Quæ explicatur. ibid.
 Vocis causa efficiens. ibid.
 Vocis materia. ibid.
 Vocis pars organica. 495.2
 Vocis elicitiva pars similis. ibid.
 Ad Vocem formandam nervi necessarii, & qui. ibid.

Vrina.

- Vrina tenuis & cruda an præfagiat futurum abcessum. 243.2
 Per urinam crassam & cum sedimento, dupliciter ab Abscessu liberatur. 244.1
 Vrinæ suppressio an signum crisis per sudorem. 428.1. & 2
 Vrinæ & sudoris eadem est materia. 248.1
 Vrinæ expulsio an fiat solum agente facultate naturali. 559.2
 Vrina aquosa an signum lapidis existentis in renibus. 556.2
 Vrina tenuis & subalbida, an signum lapidis vesicam obstruentis. 557.1
 An Vrina suppressa. ibid.
 An eadem si antea suppressa fuerit, & postea immisso cathetere effluat. ibid.

Vterus.

- Vterus movetur localiter secundum naturam. 563.1
 Vterus non movetur sursum versus jecur & præcordia. ibid.
 Non potest ascensu morbofo usque ad ventriculum ascendere. ibid.
 Vterus est pars foeminae, & non animal distinctum ab ea. ibid.
 Cur dicatur animal. ibid.
 Vtero cur applicantur odorata, & naribus pravè olentia in hysterica passione. 563.2
 In Vtero non est alia facultas naturalis motiva, quæ sine fibris operetur. ibid.

Index Rerum Præcipuarum.

Vterus quo morbo laboret in hysterica passione. 564.1
 Vterus locus est ubi excrementa totius corporis congeruntur. 564.2
 Vterus cum cerebro & corde unde communio- nem habeat. 565.2
 Vteri retractio ad superiora vel ad latera à qua causa fiat. 566.1
 Vteri strangulatio an sit convulsio. ibid.
 Vide *Hysterica passio*.
 Vterus locus generationis. 570.1. & 2
 In Vterum quæ vasa desinant, eorûmque usus. 570.2
 Vterus consideratus in ordine ad speciem & ad individuum, quæ morborum genera pati possit. ibid.
Vva.
 Uvæ inter fructus autumnales principatum obtinent. 121.1
 Sunt plurimi nutrimenti. ibid.
 Uvæ quæ in calidis regionibus adolefcunt, gratam habent dulcedinem & corpus reficiunt. ibid.
 Pueris præcipuè cur utiles sint. ibid.
 Uvæ quæ in regionibus frigidis crescunt, acerbæ sunt & sanitati adversæ. ibid.
 Uvæ nunquam devorari debent calidæ à solari- bus radiis. ibid.

Uvæ pensiles intercibus refrigerantes cur enu- merentur. ibid
 Uvæ passæ cæteris calidiores, & æstuosæ ab Hippocrate dicuntur. ibid.
 Quibus temperaturis conveniant. ibid.
 Ex uvi passis quæ præstantiores sint. ibid.
 Cum hepate familiaritatem habent. ibid

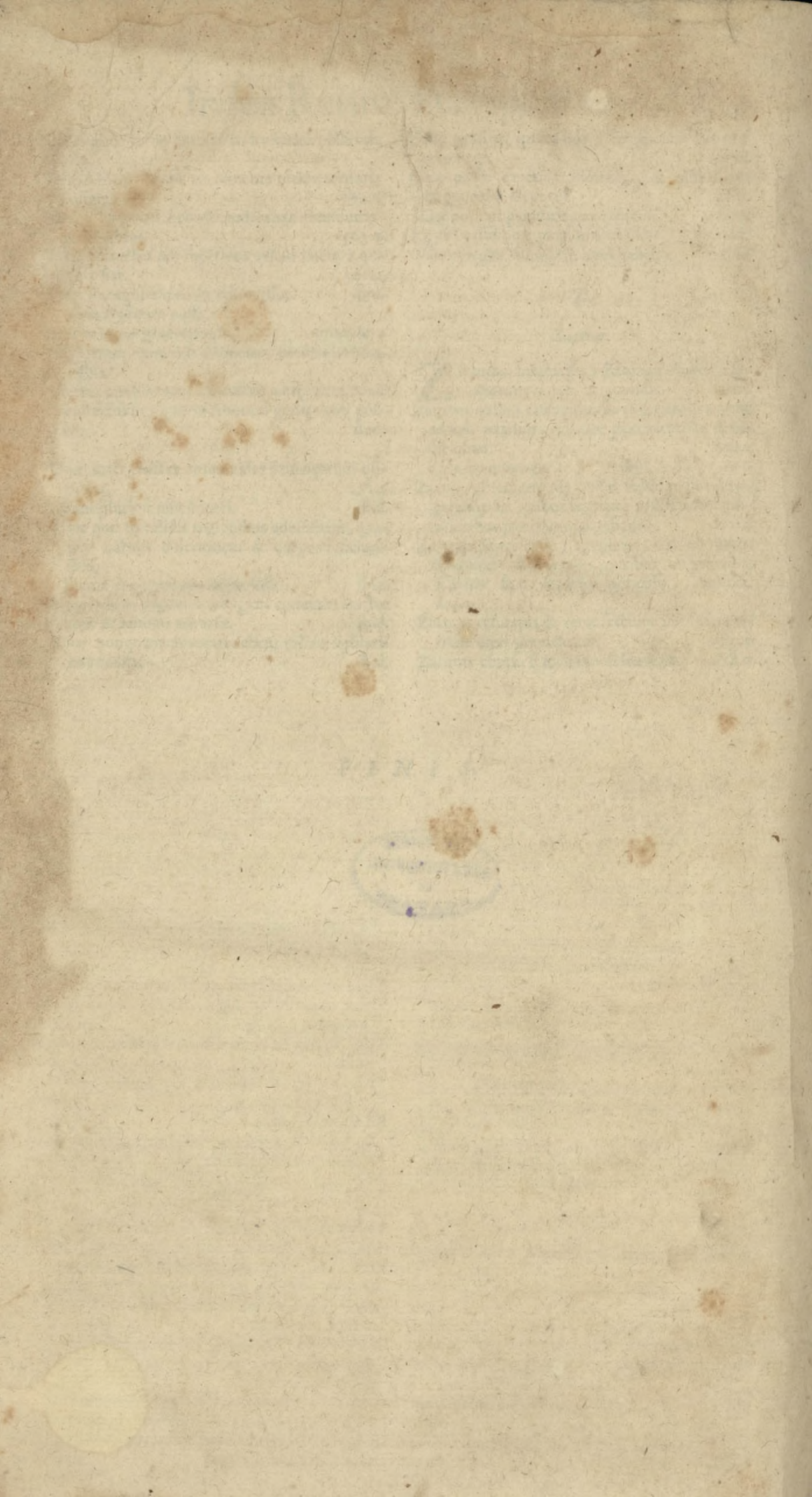
Z

Zacutus.

Zacutus infamatus à Riolano ob venæ sec- tionem in talo in gravidis. 610.1
 Zacutus quibus rationibus & experienciis utatur ad tale auxilium abortûs præcautorium stabi- liendum. 610.2
 Quæ examinantur. ibid. & 611.1. & 2
 Zacuti observatio de venæ sectione in talo in gravidis in quibus bubones pestilentes in inferioribus partibus apparebant. 611.2
 Zacutus in epilepsia, apoplexia, &c. ab utero, sanguinis missionem ex cruribus, in gravidis, feliciter sine aborsûs periculo, consulit. 613.1
 Zacutus refutatus de venæ sectione in inflamma- tione uteri gravidarum. 615.1
 Zacutus contra Riolanum defenditur. 618.1

F I N I S.

HENRI

B
1
53